

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

А. Г. Шиян

**ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ**

Навчальний посібник

Дніпро
2024

УДК 343.121
Ш 65

*Схвалено Науково-методичною радою
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 3 від 20.11.2024)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Олександр САЧКО, професор кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, адвокат, доктор юридичних наук, професор;

Юрій БЕЛІНСЬКИЙ, керуючий адвокатським об'єднанням «Статус», адвокат, кандидат юридичних наук.

Шиян А. Г.

Ш 65 Захист у кримінальному провадженні в суді першої інстанції : навч. посіб. / А. Г. Шиян. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 244 с.

ISBN 978-617-560-051-1

Посібник містить виклад двох тем із навчальної дисципліни «Захист у кримінальному провадженні» відповідно до робочої програми цієї дисципліни, які присвячені питанням захисту в суді першої інстанції. По кожній темі викладено: словник термінологічних понять; основні теоретичні положення; контрольні питання; тестові завдання, що можуть розглядатися на практичних заняттях, а також використовуватися для самостійного опрацювання; практичні задачі; бланки та зразки процесуальних документів сторони захисту; перелік використаної літератури.

Видання розраховано на здобувачів вищої освіти юридичного профілю та спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», ад'юнктів (аспірантів), викладачів і науковців.

АВТОР:

***Анатолій ШИЯН**, старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Навчального наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ.*

ISBN 978-617-560-051-1

© Шиян А. Г., 2024
© ДДУВС, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ТЕМА 6. Здійснення захисту на підготовчому судовому провадженні в суді першої інстанції.....	7
ТЕМА 7. Захисна діяльність адвоката під час судового розгляду кримінального провадження в суді першої інстанції.....	47
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....	235

ПЕРЕДМОВА

Протягом кількох навчальних років у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ на кафедрі кримінально-правових дисциплін викладалася вибірково навчальна дисципліна «Захист у кримінальному провадженні», яка була бажаною для студентів освітнього ступеня як «бакалавр», так і «магістр» (очної та заочної форм навчання).

Великим попитом вона користувалася у тих здобувачів вищої освіти, які хотіли поглибити свої знання в сфері захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, планували у майбутньому займатися адвокатською діяльністю. Додатковим стимулом для вивчення цієї навчальної дисципліни слугувало також те, що її викладали науково-педагогічні працівники, які мали значний досвід адвокатської діяльності в кримінальних провадженнях і могли передати його студентам.

Метою вивчення освітнього компоненту «Захист у кримінальному провадженні» є набуття та закріплення базових знань щодо правил та порядку захисної діяльності під час досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження. Мета містить три діалектично пов'язані між собою аспекти:

– **навчальна** – поглиблене вивчення студентами теоретичних положень цієї дисципліни; набуття вмінь ефективного застосування теоретичних знань у практичній діяльності; формування навичок прийняття рішень у складних процесуальних ситуаціях; засвоєння логіки доказування при встановленні фактів та обставин у кримінальних провадженнях; опанування необхідною науково-методологічною підготовкою, яка забезпечить належне виконання захисної діяльності під час досудового розслідування та в інших стадіях кримінального судочинства;

– **розвивальна** – підвищення юридичної культури та ерудиції фахівців, оволодіння позитивним досвідом інших держав щодо належного виконання правозахисної функції в кримінальному судочинстві України;

– **виховна** – формування патріотизму, відданості ідеям добра, справедливості і законності, почуття відповідальності перед людиною, суспільством, державою.

Завдання навчальної дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути таких компетентностей:

1. Знань:

1) **на понятійному рівні** – загальні вимоги, що визначають захисну діяльність на різних етапах кримінального судочинства;

2) **на фундаментальному рівні** – кримінальні процесуальні засоби забезпечення захисту на різних стадіях кримінального процесу; отримання (збирання) та перевірки доказів; заявлення клопотань, відводів, складання скарг тощо;

3) **на практично-творчому рівні** – вироблені практикою і рекомендовані наукою прийоми і методи захисної діяльності;

2. Вмінь та навичок:

1) **на репродуктивному рівні** – відтворювати знання, передбачені програмою дисципліни;

2) **на алгоритмічному рівні** – здійснювати аналіз і тлумачення правових норм, якими регулюється захисна діяльність, володіти кримінальними процесуальними поняттями і категоріями, вміло використовувати їх у практичній діяльності;

3) **на евристичному рівні** – здійснювати евристичний пошук змін до законодавства та нові досягнення процесуальної науки для використання їх у практичній діяльності;

4) **на творчому рівні** – самостійно поглиблювати свої знання і використовувати їх для розв'язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій, доводити обґрунтованість і законність своїх рішень при застосуванні положень кримінального процесуального закону.

3. Способів мислення:

– **наочно-практичне мислення** – виходячи з отриманих знань, навичок і досвіду, сприяє прийняттю обґрунтованих рішень про те, як слід діяти і чинити в певних юридичних ситуаціях;

– **наочно-образне мислення** – базуючись на образному уявленні навколишнього світу, дає можливість вивчити факти та обставини юридичних ситуацій, прийняти по них об'єктивні юридичні рішення;

– **вербально-логічне (дискурсивне) мислення** – виявляючи закономірності явищ та відносин між об'єктами і будуючи на їх основі різні логічні схеми, дає можливість спрогнозувати можливий розвиток подій у конкретних юридичних ситуаціях.

4. Професійних якостей:

– здатності здійснювати професійну діяльність на основі розвинутої правосвідомості, правового мислення та правової культури;

– вміння застосовувати нормативно-правові акти, реалізовувати норми матеріального та процесуального права в професійній діяльності;

– здатності юридично правильно кваліфікувати факти та обставини,

приймати рішення і здійснювати юридичні дії відповідно до закону.

5. Світоглядних і громадянських якостей:

- усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії, необхідності оволодіння достатнім рівнем професійної підготовки;
- володіння культурою мислення, спілкування, сприйняття інформації та її аналізу, постановки мети і вибору шляхів її досягнення;
- здатність виконувати професійні обов'язки, дотримуючись етики юриста, принципів гуманізму, патріотизму, справедливості та законності, відповідальності перед людиною, суспільством і державою.

Для підвищення рівня знань студентів університету з цієї дисципліни науково-практичними працівниками кафедри кримінально-правових дисциплін А. Черненком та А. Шияном у 2024 році був підготовлений і виданий навчальний посібник «Захист у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні». У ньому викладена характеристика діяльності адвоката-захисника з п'яти тем курсу «Захист у кримінальному провадженні», а саме:

- Тема 1. «Загальні положення захисту в кримінальному процесі України»;
- Тема 2. «Здійснення захисту в ході провадження слідчих (розшукових) дій»;
- Тема 3. «Захист під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження»;
- Тема 4. «Захист при повідомленні про підозру»;
- Тема 5. «Захисна діяльність на етапі закінчення досудового розслідування».

Підготовка нового посібника здійснена з метою подальшого забезпечення викладання навчальної дисципліни «Захист у кримінальному провадженні» додатковою літературою ще з двох тем, а саме: тема № 6 «Здійснення захисту на підготовчому судовому провадженні в суді першої інстанції»; тема № 7 «Захисна діяльність адвоката під час судового розгляду кримінального провадження в суді першої інстанції». На думку автора, доповнення попереднього посібника положеннями, які стосуються здійснення захисту прав, свобод і законних інтересів обвинуваченого під час судового розгляду в суді першої інстанції, значно покращить належне викладання цієї важливої навчальної дисципліни. Крім цього, згаданий освітній компонент сприятиме поглибленню знань здобувачів вищої освіти з таких дисциплін як «Кримінальний процес», «Адвокатура України», «Практикум зі складання кримінальних процесуальних документів», «Доказування у кримінальному провадженні» тощо.

Тема 6
ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХИСТУ
НА ПІДГОТОВЧОМУ СУДОВОМУ
ПРОВАДЖЕННІ В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

1. Словник термінів

Головуючий – суддя, який розглядає справу одноособово, а при колегіальному розгляді справи – суддя-доповідач, визначений Єдиною судовою інформаційно-комунікаційною системою під час розподілу справи (п. 2 ч. 1 ст. 2 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК)).

Державне обвинувачення – процесуальна діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (п. 3 ч. 1 статті 3 КПК).

Закон України про кримінальну відповідальність – законодавчі акти України, які встановлюють кримінальну відповідальність (п. 7 ч. 1 статті 3 КПК).

Кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (п. 10 ч. 1 статті 3 КПК України);

Обвинувачення – твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому цим Кодексом (п. 13 ч. 1 статті 3 КПК).

Прокурор – особа, яка обіймає посаду, передбачену статтею Закону України «Про прокуратуру», та діє у межах своїх повноважень (п. 15 ч. 1 статті 3 КПК).

Слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому цим Кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому статтею цього Кодексу, – голова чи за його визначенням інший суддя відповідного апеляційного суду. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду (п. 18 ч. 1 статті 3 КПК).

Суд першої інстанції – місцевий загальний суд, який має право ухвалити вирок або постановити ухвалу про закриття кримінального

провадження, а також Вищий антикорупційний суд у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до його підсудності цим Кодексом, а також апеляційний суд у випадку, передбаченому цим Кодексом (п. 22 ч. 1 статті 3 КПК).

Суддя – голова, заступник голови, суддя Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, апеляційного суду, місцевих загальних судів, які відповідно до Конституції України на професійній основі уповноважені здійснювати правосуддя, а також присяжний (п. 23 ч. 1 статті 3 КПК).

Судове провадження – кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами (п. 24 ч. 1 статті 3 КПК).

Учасники судового провадження – сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, представник персоналу органу пробації, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, а також інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених цим Кодексом, здійснюється судове провадження (п. 26 ч. 1 статті 3 КПК).

2. Конспект

Згідно з КПК України загалом до судового провадження слід віднести:

- 1) кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, безпосередньо судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення;
- 2) провадження з перегляду судових рішень в апеляційному порядку;
- 3) провадження з перегляду судових рішень в касаційному порядку;
- 4) провадження з перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

Провадження у суді першої інстанції є першою стадією судового провадження, складовою частиною якого завжди є підготовче судове провадження (за винятком випадків здійснення спрощеного

провадження щодо кримінальних проступків), що здійснюється в порядку, передбаченому ст.ст. 314-317 КПК України.

Після отримання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності суд не пізніше п'яти днів з дня його надходження призначає підготовче судове засідання, в яке викликає зацікавлених учасників судового провадження: прокурора, обвинуваченого, захисника, потерпілого, його представника та законного представника, цивільного позивача, його представника та законного представника, цивільного відповідача та його представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

У більшості випадків підготовче судове провадження здійснюється одноособово суддею, основним завданням якого є визначення разом із усіма вищезгаданими учасниками можливості:

1) звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності (якщо надійшло відповідне клопотання);

2) затвердження угоди між прокурором і підозрюваним (обвинуваченим) про визнання винуватості, а також угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним (обвинуваченим);

3) призначення до розгляду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру в суді першої інстанції, якщо він відповідає вимогам кримінального процесуального закону.

Положення ст. 22 КПК України визначають змагальний характер кримінального провадження, який найбільше проявляється під час судового розгляду. Змагальність як категорія передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів тими засобами, які передбачені кримінальним процесуальним законодавством. В основі змагальності лежать рівність прав у сторін кримінального провадження на:

а) збирання та подання до суду різноманітних доказів – речей, документів, висновків експерта тощо;

б) подання заяв, клопотань, скарг;

в) реалізацію інших прав, передбачених КПК України.

Така можливість вимагає від сторони захисту активності у відстоюванні прав і законних інтересів підозрюваного (обвинуваченого) та інших осіб. Від активності, добросовісності та наполегливості адвоката, який бере участь у судовому розгляді і є найбільш юридично

підготовленим представником сторони захисту, значною мірою залежить успішність захисту в цілому.

Якщо адвокат брав участь на етапі досудового розслідування, то йому легше підготуватися до захисної діяльності на стадії підготовчого судового провадження, оскільки він знає матеріали досудового розслідування, визначився з правовою позицією і майбутніми діями під час судового розгляду. Набагато складніше брати участь у судовому розгляді адвокату, якого було запрошено (призначено) безпосередньо під час судового розгляду. Головним завданням у підготовці такого адвоката до судового розгляду є відшукування і вивчення матеріалів досудового розслідування. Вони можуть знаходитися в адвоката, який брав участь на досудовому розслідуванні, самого підозрюваного (обвинуваченого) тощо.

Ретельно вивчені матеріали досудового розслідування, а також підсумкові процесуальні рішення органу досудового розслідування, які надіслані на розгляд суду першої інстанції, спілкування з підзахисним допоможуть адвокату належним чином підготуватися до розгляду кримінального провадження в суді, узгодити з клієнтом правову позицію та дії в підготовчому судовому засіданні.

Захисна діяльність адвоката залежить від того підсумкового процесуального документа, яким завершено досудове розслідування, і який направлено на розгляд суду першої інстанції.

Так, якщо це клопотання прокурора про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності, то захисник повинен підготуватися до майбутнього підготовчого судового засідання, де суддя разом із іншими заінтересованими учасниками кримінального провадження буде розглядати це клопотання. Адвокат має викласти всі свої доводи на підтвердження того, що підзахисний заслуговує на звільнення від кримінальної відповідальності і не потребує застосування мір кримінального покарання.

У разі надходження до суду обвинувального акта з угодою про визнання винуватості або про примирення з потерпілим адвокат повинен роз'яснити клієнту порядок та наслідки укладання цих угод. Якщо угода не укладалася на стадії досудового розслідування, а підстави для її укладання існують при направленні обвинувального акта до суду, то адвокат повинен обговорити з обвинуваченим ситуацію, що склалася, і визначитися з необхідністю заявлення клопотання про укладання угоди. За проханням клієнта захисник готує проєкт відповідної угоди.

При направленні до суду обвинувального акта, клопотання про

застосування примусових заходів медичного або виховного характеру завдання адвоката полягає у ретельній перевірці цих процесуальних документів на їх відповідність вимогам КПК України (обвинувального акта – ст. 291; клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру – ст. ст. 291, 292; клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру – ст. ст. 291-293). Така перевірка може виявити суттєві недоліки у складанні зазначених процесуальних документів, які можуть стати підставами їх повернення прокурору для приведення у відповідність до вимог КПК України.

При вивченні обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру адвокат також повинен звернути увагу на те, чи підсудне це кримінальне провадження суду, до якого воно надійшло. З'ясувавши, що воно не є підсудним цьому суду, захиснику слід підготувати обґрунтоване клопотання про скерування кримінального провадження до відповідного суду для визначення підсудності.

Якщо в результаті вивчення матеріалів кримінального провадження адвокат доходить висновку про існування обставин, передбачених такими пунктами частини 1 статті 284 КПК як:

- 4-1 (втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння);
- 5 (помер підозрюваний, обвинувачений, особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого);
- 6 (існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню);
- 7 (потерпілий, а у випадках, передбачених КПК, його представник, відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, крім кримінального провадження щодо кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством);
- 8 (стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу);
- 9 (стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, досягнутий податковий компроміс відповідно до підрозділу 9-2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України);

– 9-1 (існує нескасована постанова слідчого, дізнавача, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 цієї частини, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності), –

то він повинен підготувати обґрунтоване клопотання про закриття кримінального провадження та оголосити його під час підготовчого судового провадження.

Якщо до або під час підготовчого судового засідання адвокат виявить обставини, передбачені ст.ст. 75-79 України, що виключають участь у кримінальному провадженні судді, прокурора, захисника, представника, спеціаліста, представника персоналу органу пробації, перекладача, експерта, секретаря судового засідання, він звертається до суду із вмотивованою заявою про відвід цих учасників (якщо вони не заявили самовідвід). За цих обставин слід пам'ятати, що заяви про відвід під час судового провадження подаються до початку судового розгляду. Подання заяви про відвід після початку судового розгляду допускається лише у випадках, якщо підстава для відводу стала відома після початку судового розгляду.

У кримінальному провадженні, для проведення якого потрібен значний час, повинен бути призначений запасний суддя, який безпосередньо не бере участі в розгляді справи, а лише перебуває в залі судового засідання протягом всього судового розгляду. Якщо суд одночасно з призначенням підготовчого судового засідання не прийняв рішення про необхідність призначення запасного судді, то адвокат повинен підготувати обґрунтоване клопотання щодо такої необхідності.

Одним із процесуальних рішень, яке може бути прийняте судом у розпорядчому судовому засіданні, є призначення судового розгляду на підставі обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (оформлюється мотивованою ухвалою).

Передбачаючи вірогідність прийняття такого процесуального рішення, адвокат повинен вжити всіх необхідних заходів для забезпечення належного захисту прав, свобод і законних інтересів клієнта під час подальшого судового розгляду. З цією метою він:

1) збирає фактичні дані, які характеризують особу підзахисного, спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують покарання, виключають кримінальну відповідальність або є підставою для закриття кримінального провадження;

2) за згодою підзахисного подає скарги:

а) на дії, рішення та бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, які не могли бути предметом оскарження слідчому судді на етапі досудового розслідування;

б) на порушення встановлених законом процесуальних строків у кримінальному провадженні;

3) за наявності відповідних підстав готує та подає клопотання про:

- визнання доказів недопустимими;
- виклик і допит свідків, експертів та спеціалістів;
- залучення експерта (експертів) для призначення та проведення відповідної експертизи;

- витребування речей і документів;
- складання досудової доповіді представником уповноваженого органу з питань пробації в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини з метою забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого, а також прийняття судового рішення про міру покарання. Водночас захиснику слід мати на увазі, що складання досудової доповіді можливе лише щодо особи, обвинуваченої у вчиненні нетяжкого або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Що стосується неповнолітнього обвинуваченого, то досудова доповідь складається незалежно від тяжкості вчиненого злочину, крім випадків, передбачених КПК;

- здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні впродовж усього судового провадження або його окремої частини тощо.

Зазвичай, в разі призначення судового розгляду на підставі обвинувального акта, під час підготовчого судового засідання суд за клопотанням учасників судового провадження вирішує питання про обрання, зміну, продовження чи скасування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема запобіжного заходу, обраного щодо обвинуваченого.

Діяльність захисника стосовно запобіжного заходу є однією із важливих частин його участі у підготовчому судовому засіданні, в якій він повинен здійснювати активний захист прав, свобод і законних інтересів обвинуваченого.

Передбачаючи можливість заявлення стороною обвинувачення клопотань про обрання, продовження або зміну запобіжного заходу (особливо на більш суворий), захисник має бути готовим до їх розгляду, виходячи з мети і підстав застосування запобіжних заходів та їх

доведеності (ст. 177 КПК), обставин, що враховуються при обранні запобіжного заходу (ст. 178 КПК), а також практики Європейського суду з прав людини.

За наявності підстав для зміни обраного на досудовому розслідуванні запобіжного заходу на менш суворий або його скасування, захисник повинен подати до суду обґрунтоване письмове клопотання з приведенням необхідних доводів, до якого долучаються копії відповідних документів, які підтверджують ці доводи. Одночасно з цим примірник клопотання і копії долучених до нього документів захисник має надати стороні обвинувачення не пізніше ніж за три години до початку підготовчого судового засідання.

У разі надходження до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, на стадії підготовчого судового провадження розпочинається процес формування матеріалів кримінального провадження (кримінальна справа). У своїй сукупності вони складаються зі згаданих процесуальних актів, до яких долучаються документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження його учасниками, судові рішення та інші документи і матеріали, що мають значення для кримінального провадження.

Якщо за результатами підготовчого судового засідання суд приймає рішення про призначення до судового розгляду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, то головуєчий повинен забезпечити учасникам судового провадження можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження, якщо вони про це заявлять клопотання. Винятком із цього загального правила є матеріали про застосування заходів безпеки стосовно осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

Захисник обвинуваченого, який брав участь на стадії досудового розслідування, може скористатися цією можливістю за необхідності додаткового вивчення матеріалів кримінального провадження. Для захисника, якого запрошено (призначено) для участі в кримінальному провадженні на стадії підготовчого судового провадження і який не знайомився з матеріалами досудового розслідування, це потрібно обов'язково. Адже в такому разі він буде мати можливість ознайомитися з матеріалами досудового розслідування, які надасть суду прокурор, що підтримуватиме державне обвинувачення в суді першої інстанції. На жаль, як свідчить практика, прокурор не надає суду всі матеріали досудового розслідування – у більшості випадків ним

надаються лише ті, які підтверджують винуватість обвинуваченого. Така хибна практика, на яку впливати суд не може, обмежує права обвинуваченого на захист, змушує захисника витратити свій час та зусилля на пошуки всіх необхідних для нього матеріалів з інших джерел.

У ході ознайомлення з матеріалами кримінального провадження захисник має право робити необхідні виписки та копії з цих матеріалів.

3. Контрольні питання

1. Що собою являє підготовче судове провадження в кримінальному судочинстві?
2. Які основні етапи підготовчого судового провадження?
4. Які завдання підготовчого судового провадження?
5. Який склад суду в підготовчому судовому провадженні?
6. Які учасники беруть участь у підготовчому судовому провадженні?
7. Які права мають учасники цього процесу?
8. Які обов'язки покладаються на учасників цього процесу?
9. Який строк призначення підготовчого судового засідання після отримання судом обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності?
10. Які рішення може ухвалити суд у підготовчому судовому засіданні?
11. За наявності яких підстав суд затверджує угоду або відмовляє у затвердженні угоди та повертає кримінальне провадження прокурору для продовження досудового розслідування в порядку, передбаченими статтями 468-475 КПК України?
12. У яких випадках у підготовчому судовому засіданні суд може закрити кримінальне провадження?
13. За наявності яких підстав суд повертає прокурору обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру?
14. За наявності яких підстав суд направляє обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру до відповідного суду?
15. За наявності яких підстав суд призначає судовий розгляд на підставі обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру?
16. В яких випадках суд у підготовчому судовому засіданні

вирішує питання щодо складання досудової доповіді?

17. Які підстави для прийняття рішення щодо необхідності складання досудової доповіді?

18. На кого покладається обов'язок складання досудової доповіді і стосовно кого вона складається?

19. Стосовно кого не може складатися досудова доповідь?

20. Чи підлягають оскарженню рішення, прийняті судом у підготовчому судовому засіданні?

21. Якщо так, то які саме і який порядок їх оскарження?

22. Які питання, пов'язані з підготовкою до судового розгляду, вирішує суд у підготовчому судовому засіданні?

23. У яких випадках суд у підготовчому судовому засіданні вирішує питання про обрання, зміну чи скасування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема запобіжного заходу, обраного щодо обвинуваченого?

24. У яких випадках суд у підготовчому судовому засіданні не вирішує питання про обрання, зміну чи скасування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема запобіжного заходу, обраного щодо обвинуваченого?

25. Як повинен діяти суд у підготовчому засіданні, якщо обвинуваченому інкримінується вчинення злочину, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років?

26. Яким процесуальним документом суд у підготовчому судовому засіданні оформлює прийняті судові рішення?

27. Який строк призначення судового розгляду після підготовчого судового засідання?

28. Що відноситься до матеріалів кримінального провадження (кримінальної справи)?

29. В яких випадках після призначення справи до судового розгляду головуючий повинен забезпечити учасникам судового провадження можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження?

30. Який порядок ознайомлення учасників судового провадження з матеріалами кримінального провадження (кримінальної справи)?

31. Які права мають учасники судового провадження під час ознайомлення з матеріалами кримінального провадження (кримінальної справи)?

4. Завдання

1. Під час досудового розслідування підозрюваний Корольков і

потерпіла Драгунова уклали угоду про примирення, після чого прокурор направив обвинувальний акт та підписану сторонами угоду до суду. У судовому засіданні під час підготовчого провадження суддя відповідно до п. 1 ч. 3 ст. 314 КПК України затвердив угоду та призначив судовий розгляд на підставі обвинувального акта.

Чи відповідають дії судді в цій ситуації вимогам КПК України?

Яким є порядок проведення підготовчого судового засідання під час вирішення питання про затвердження угоди про примирення?

2. Під час досудового розслідування підозрюваний Корольков і потерпіла Драгунова уклали угоду про примирення, після чого прокурор направив обвинувальний акт та підписану сторонами угоду до суду. Знаючи про це, Корольков і Кавуненко надіслали до суду клопотання, в якому просили суд провести судове засідання без їх участі, оскільки вони помирилися та підписали угоду про примирення. Тому їх участь у кримінальному провадженні вже не є необхідною. Враховуючи, що угоду складено відповідно до вимог кримінального процесуального закону, і прокурор проти цього також не заперечує, головуєчий затвердив угоду та ухвалив вирок.

Чи відповідають дії судді в цій ситуації вимогам КПК України?

3. За результатами підготовчого судового засідання в кримінальному провадженні щодо Ткачова, обвинуваченого у вбивстві, суддя відповідно до пункту 3 частини 3 ст. 314 КПК України постановив ухвалу про повернення обвинувального акта прокурору з причин того, що він не відповідає вимогам КПК. В ухвалі суддя зазначив, що підставою для повернення обвинувального акта є відсутність у ньому достатньої сукупності доказів, які б підтверджували винуватість Ткачова. Тому направлення такого обвинувального акта до суду порушує вимоги частини 2 ст. 9 КПК України, відповідно до якої прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження.

Чи відповідає закону рішення судді?

Які повноваження судді в підготовчому судовому провадженні?

4. До районного суду надійшов обвинувальний акт щодо гр-на Маркова у вчиненні розкрадання шляхом зловживання службовим становищем. Зважаючи на особливу складність справи, яка містить велику кількість бухгалтерських документів, голова суду передав цю

справу до розгляду суддею Васьковим. Своє рішення голова суду мотивував тим, що суддя Васьков має великий стаж суддівської роботи і досвід у розгляді справ такої категорії.

Чи відповідає це рішення голови суду вимогам кримінального процесуального закону?

5. У підготовчому судовому провадженні по обвинуваченню Малькова, Мучкіна і Рибкіна у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 152 КК України (згвалтування, вчинене групою осіб), Мальков заявив клопотання про проведення закритого судового засідання (як цього, так і подальших). Суд відмовив у задоволенні клопотання обвинуваченого, мотивуючи це тим, що ні потерпіла, ні інші обвинувачені не наполягають на розгляді кримінального провадження в закритому засіданні.

У яких випадках допускається закритий судовий розгляд?

Чи правильно вчинив суд у цій ситуації?

6. Курмангельдієву не було вручено переклад обвинувального акта туркменською мовою. Прокурор, який брав участь у підготовчому судовому провадженні, пояснив, що чинне законодавство не передбачає обов'язку органів досудового розслідування здійснювати переклад обвинувального акта обвинуваченим, які не володіють державною мовою.

Чи відповідає позиція прокурора вимогам кримінального процесуального закону?

Як повинен діяти суд у цій ситуації?

7. Під час підготовчого судового провадження щодо обвинуваченого Шаповалова у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 152 КК України, від захисника надійшло клопотання про здійснення кримінального провадження в режимі закритого судового засідання. Вислухавши думку сторін, головуєчий відмовив у задоволенні клопотання, зазначивши, що ні обвинувачений, ні потерпіла не наполягають на судовому розгляді в закритому судовому засіданні.

Чи обов'язково в такому випадку проводиться закрите судове засідання впродовж усього судового провадження?

Чи відповідає рішення суду вимогам кримінального процесуального закону?

8. Прокурор подав на розгляд суду обвинувальний акт. Під час підготовчого судового засідання адвокат обвинуваченого заявив, що докази, на яких ґрунтується обвинувачення, були отримані з порушенням процесуальних норм, і їх суд має визнати недопустимими. Суддя відклав розгляд справи для додаткової перевірки доказів.

Чи відповідає це рішення суду вимогам кримінального процесуального закону?

Чи може суд визнати докази недопустимими та повернути обвинувальний акт прокурору?

9. Під час підготовчого судового провадження у справі про розбійний напад обвинувачений заявив, що не був ознайомлений з усіма матеріалами справи і просить додатковий час для підготовки до судового розгляду. Прокурор заперечував проти цього, стверджуючи, що всі матеріали були надані для ознайомлення вчасно і в повному обсязі.

Яке рішення повинен прийняти суд за клопотанням обвинуваченого?

Які дії може виконати суд у разі підтвердження факту неповного ознайомлення з матеріалами?

10. Під час підготовчого судового провадження у кримінальній справі суддя виявив, що в обвинувальному акті відсутня деталізація важливих обставин учиненого кримінального правопорушення. Це, на його думку, є підставою для повернення обвинувального акта прокурору для виправлення недоліків.

На яких підставах суд може повернути обвинувальний акт прокурору?

Які наслідки має таке рішення для сторін кримінального процесу?

11. Під час підготовчого судового засідання прокурор заявив клопотання про застосування обвинуваченому запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Водночас захисник обвинуваченого вважає, що застосування такого заходу є безпідставним.

Як повинен діяти суд у цій ситуації?

Чи може суд прийняти рішення щодо обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою?

12. Для участі у підготовчому судовому засіданні по обвинуваченню Іванова у вчиненні грабежу (ч. 3 ст. 186 КК України), головуєчий викликав прокурора, обвинуваченого, його захисника і

потерпілого. За вказівкою прокурора до суду також прибули троє свідків обвинувачення, яких прокурор мав намір допитати на цьому судовому засіданні, про що він заявив у своєму клопотанні. Захисник обвинуваченого заперечував проти допиту свідків, заявивши, що прокурор грубо порушує відповідні положення кримінального процесуального закону.

Які учасники кримінального провадження можуть брати участь у підготовчому судовому засіданні?

Яке рішення має прийняти суд у цій ситуації?

5. Тестові завдання

1. Судове провадження – це:

а) кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами;

б) лише підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення;

в) лише судовий розгляд, перегляд судового рішення в апеляційному та касаційному порядку;

г) лише судовий розгляд, перегляд судового рішення в апеляційному, касаційному порядку та за нововиявленими або виключними обставинами.

2. Судове провадження в суді першої інстанції складається:

а) з підготовчого судового провадження, судового розгляду і ухвалення та проголошення судового рішення;

б) лише з підготовчого провадження, ухвалення та проголошення за його результатами судового рішення;

в) лише безпосередньо з судового розгляду, ухвалення та проголошення за його результатами судового рішення;

г) лише ухвалення та проголошення судового рішення.

3. Судове рішення, яке приймається в підготовчому судовому засіданні, викладається:

а) у формі вироку;

б) у формі ухвали;

в) у формі постанови;

г) у формі вердикту.

4. *Прийняті судом під час підготовчого судового засідання рішення викладаються:*

- а) письмово у паперовій та електронній формах;
- б) лише письмово в паперовій формі;
- в) лише в електронній формі;
- г) лише в протоколі або журналі судового засідання.

5. *У разі відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення під час підготовчого судового засідання суд постановляє:*

- а) ухвалу про закриття кримінального провадження;
- б) виправдувальний вирок;
- в) постанову про закриття кримінального провадження;
- г) рішення про закриття кримінального провадження.

6. *Ухвала, що постановляється судом під час підготовчого судового засідання, складається з:*

- а) вступної, мотивувальної та резолютивної частин;
- б) лише зі вступної та мотивувальної частин;
- в) лише з мотивувальної та резолютивної частин;
- г) зі вступної, мотивувальної та заключної частин.

7. *Хто не є обов'язковим учасником підготовчого судового провадження?*

- а) прокурор;
- б) захисник;
- в) обвинувачений;
- г) свідок.

8. *Яке рішення може прийняти суд під час підготовчого судового провадження?*

а) повернути обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору, якщо вони не відповідають вимогам КПК України;

б) доручити органу досудового розслідування провести певні слідчі (розшукові) дії;

в) постановити вирок;

г) призначити повторну експертизу.

9. Яке основне завдання підготовчого судового провадження?

- а) призначити покарання обвинуваченому;
- б) підготувати справу до розгляду в суді;
- в) притягнути обвинуваченого до кримінальної відповідальності;
- г) прийняти рішення про невинуватість обвинуваченого.

10. Чи може суд під час підготовчого провадження закрити кримінальне провадження?

- а) ні, таке рішення може ухвалити лише суд присяжних;
- б) так, якщо встановлені підстави, передбачені КПК України;
- в) ні, підготовче судове провадження не передбачає таких рішень;
- г) так, але тільки за наявності письмового клопотання прокурора.

11. Що є підставою для повернення обвинувального акта прокурору під час підготовчого провадження?

- а) відсутність обвинуваченого на судовому засіданні;
- б) недотримання вимог КПК України щодо складання обвинувального акта;
- в) недостатня сукупність доказів винуватості обвинуваченого;
- г) істотні порушення вимог КПК України під час досудового розслідування.

12. Яке питання не розглядається під час підготовчого судового провадження?

- а) призначення покарання обвинуваченому;
- б) обрання, зміна або продовження запобіжного заходу;
- в) закриття кримінального провадження і звільнення від кримінальної відповідальності;
- г) повернення прокурору обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

6. Зразки процесуальних документів

Викладені нижче зразки процесуальних документів взяті з:

Кармазіна К., Грішин Є., Сівак Т. Методичні рекомендації для адвокатів: Дії захисника під час кримінального провадження в суді першої інстанції. К. : ВБО «Українська фундація правової допомоги», 2014. 68 с.

**Зразок клопотання про об'єднання
матеріалів кримінального провадження**

Судді _____

Адвоката: _____

в інтересах: обвинуваченого _____

(за дорученням ЦНБВПД № _____)

(справа № ____ / ____ /14-к)

К Л О П О Т А Н Н Я
про об'єднання кримінальних проваджень (справ)

До _____ суду надійшов обвинувальний акт у кримінальному провадженні за № _____ відносно _____, ____ . ____ . ____ року народження за підозрою в скоєнні ним кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 185 та ч. 4 ст. 185 КК України.

Одночасно зазначу, що в провадженні суду на розгляді вже перебуває інша кримінальна справа (провадження) № ____ / ____ /14-к відносно обвинуваченого _____ та інших осіб.

У зв'язку з цим, керуючись ст. ст. 217, 334 КПК України, –

П Р О Ш У С У Д

У підготовчому судовому засіданні об'єднати кримінальне провадження № _____ та кримінальне провадження № _____ в одне провадження.

Додаток: Копія ухвали суду від ____ . ____ . 201__ року у справі № ____ / ____ /14-к на двох сторінках одного аркушу.

Адвокат _____ / _____ /
(дата)

*Зразок письмового заперечення
на клопотання прокурора про долучення
до обвинувального акта матеріалів
досудового розслідування*

Судді _____

Адвоката: _____

в інтересах: обвинуваченого _____

(за дорученням ЦНБВПД № _____)

(справа № ____ / ____ /14-к)

ЗАПЕРЕЧЕННЯ
на клопотання прокурора про долучення до обвинувального акта
матеріалів досудового розслідування

Прокурором під час підготовчого засідання заявлено клопотання про долучення до обвинувального акта матеріалів досудового розслідування, які мають вагу доказів. Сторона захисту заперечує проти задоволення вказаного клопотання у зв'язку з наступним.

Відповідно до ч. 1 ст. 23 КПК України суд досліджує докази *безпосередньо*. Показання учасників кримінального провадження суд отримує усно. Відповідно до ч. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи впродовж розумного строку незалежним і *безстороннім судом*. Відповідно до п. 24 ч. 1 ст. 3 КПК України, кримінальне провадження у суді першої інстанції включає *підготовче* судове провадження, *судовий розгляд* і ухвалення та проголошення рішення.

Стадія кримінального провадження у суді першої інстанції, на якій заявлено клопотання прокурора про долучення до обвинувального акта матеріалів досудового розслідування, відноситься до стадії *підготовчого судового провадження*. Кримінальне процесуальне законодавство України, а саме абзац другий частини 4 статті 291 КПК України, містить *пряму заборону* надання суду інших документів, ніж передбачені цією статтею *до початку судового розгляду*.

Оскільки суд ще не перейшов до стадії судового розгляду, задоволення клопотання прокурора буде **прямим порушенням норм кримінального процесуального закону**, що своєю чергою може викликати у сторони захисту сумніви щодо неупередженості суду.

Подання цього заперечення обумовлюється також необхідністю дотримання *Стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі*, затверджених наказом Міністерства

юстиції України від 25.02.2014 року № 386/5, відповідно до Стандарту 4 Розділу 3 яких: *«Захисник заперечує проти задоволення судом клопотання сторони обвинувачення про долучення до матеріалів кримінального провадження будь-яких доказів до початку судового розгляду»*.

На підставі викладеного, керуючись п. 3 ч. 4 ст. 42, ч. 4 ст. 46 КПК України, –

ПРОШУ СУД

У задоволенні заявленого прокурором клопотання про долучення до обвинувального акта матеріалів досудового розслідування відмовити.

Адвокат _____ / _____ /
(дата)

*Зразок клопотання про повернення
обвинувального акта прокурору*

Судді _____

Адвоката: _____

в інтересах: обвинуваченого _____

(за дорученням ЦНБВПД № _____)

(справа № ____ / ____ /14-к)

**КЛОПОТАННЯ
про повернення обвинувального акта**

_____ 20__ року _____, _____ року
народження, мешканцю _____
району _____ області був вручений обвинувальний акт.

Ознайомившись з обвинувальним актом, сторона захисту вважає, що він не відповідає вимогам ст. 291 КПК України та підлягає поверненню з наступних підстав:

1) у вказаному обвинувальному акті не зазначені всі анкетні дані обвинуваченого _____, зокрема відсутні: відомості про його місце народження, про те, що він військовозобов'язаний, має звання сержанта, що у нього на утриманні та вихованні є двоє неповнолітніх дітей (8 та 9 років);

2) в обвинувальному акті не зазначені також такі відомості щодо потерпілого: не вказані дані про дату та місце його народження, громадянство;

3) в обвинувальному акті від ____ . __ . 20__ року, з порушенням п. 4 ч. 2 ст. 291 КПК України, не вказані повністю прізвище, ім'я, по батькові, займана посада слідчого та прокурора;

4) не зазначено розмір шкоди, завданої потерпілому кримінальним правопорушенням;

5) по кримінальному провадженню були призначені та проведені дві експертизи, однак, з порушенням п. 8 ч. 2 ст. 291 КПК України, в Обвинувальному акті від ____ . __ . 20__ року не зазначено розмір витрат за проведення експертиз;

6) в обвинувальному акті від ____ . __ . 20__ року не зазначені такі обставини, що пом'якшують покарання обвинуваченого, як: вчинення кримінального правопорушення внаслідок неправомірних дій потерпілого; вчинення злочину особою, раніше не судимою; наявність позитивної характеристики обвинуваченого як із місця роботи, так і з місця проживання; відсутність вимог матеріального та морального характеру з боку потерпілого,

а також те, що на утриманні та вихованні обвинуваченого, згідно з рішенням суду про розірвання шлюбу, перебувають двоє неповнолітніх дітей віком 8 та 9 років;

7) в обвинувальному акті відсутні також відомості про адвоката обвинуваченого: його прізвище, місцезнаходження, номер свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю та взагалі будь-які дані про те, що адвокат був залучений до справи;

8) в обвинувальному акті також невірно зазначено та дано кваліфікацію діям обвинуваченого, зокрема: в обвинувальному акті зазначено те, що обвинувачений наніс умисно потерпілому удари, однак не вказано те, що потерпілий прийшов на подвір'я до обвинуваченого, першим спричинив конфлікт, вибив двері його будинку, погрожував сім'ї, наніс перед цим тілесні ушкодження мамі обвинуваченого та свідку у справі – _____, яка і викликала працівників РВ УМВС, а тому його дії не можна кваліфікувати як умисні, а потрібно розглядати як такі, що вчинені у стані душевного хвилювання, та як необхідну оборону: він обороняв себе та свою сім'ю, майно від протиправних посягань потерпілого.

Також в обвинувальному акті містяться такі розбіжності: зазначено те, що кримінальне правопорушення вчинене __.__.20__ року близько 21 год., однак згідно з повідомленням про підозру, копія якої додається, кримінальне правопорушення вчинене __.__.20__ року близько 19 год., також і в інших матеріалах зазначено час вчинення кримінального правопорушення – __.__.20__ року.

Враховуючи вищевказане та керуючись ст. ст. 42, 45, ч. 4 ст. 46, ст. 314 Кримінального процесуального кодексу України, –

ПРОШУ

1. Клопотання задовольнити.
2. Повернути обвинувальний акт від __.__.20__ року прокурору _____ району, про що постановити відповідну ухвалу.
3. Зобов'язати прокурора _____ району _____ області усунути виявлені недоліки обвинувального акта від __.__.20__ року, встановивши для цього строк, достатній для виправлення допущених недоліків.

Додатки: копія клопотання учасникам процесу;
копія повідомлення про підозру;
копії документів, які містять дані, що характеризують обвинуваченого;
копії документів, які підтверджують повноваження захисника.

Адвокат _____ / _____ /

(дата)

Зразок клопотання про зміну запобіжного заходу у підготовчому судовому провадженні

Судді _____

Адвоката: _____

в інтересах: обвинуваченого _____

(за дорученням ЦНБВПД № _____)

(справа № ___ / ___ /14-к)

**КЛОПОТАННЯ
про зміну запобіжного заходу**

У провадження _____ районного суду м. _____ надійшов обвинувальний акт відносно _____, який обвинувачується у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307 КК України.

Відповідно до ч. 1 ст. 201 КПК України підозрюваний, обвинувачений, до якого застосований запобіжний захід, його захисник мають право подати клопотання про зміну запобіжного заходу.

Згідно із ч. 3 ст. 315 КПК України під час підготовчого судового засідання суд за клопотанням учасників судового провадження має право обрати, змінити чи скасувати заходи забезпечення кримінального провадження, в тому числі запобіжний захід, обраний щодо обвинуваченого. При розгляді таких клопотань суд дотримується правил, передбачених розділом II цього Кодексу.

Вважаю можливим змінити обвинуваченому _____ запобіжний захід на підставі наступного.

1. Аналіз обставин за ст. 178 КПК України.

_____ зареєстрований і фактично мешкає за адресою: _____ (довідка додається). Квартира перебуває у власності батьків. За місцем проживання характеризується позитивно (надається характеристика).

_____ є інвалідом 3-ї групи у зв'язку із оперованою вадою серця (недостатність трикуспідального клапана), вилікуваним інфекційним ендокардитом (бактеріальний, стафілококовий). У _____ році переніс операцію – пластику трикуспідального клапана серця. З цього часу неодноразово знаходився на стаціонарному лікуванні в _____.

Відповідно до рекомендацій МСЕК (згідно з довідкою МСЕК № _____ серія _____ № _____) _____ рекомендовані нагляд кардіолога, кардіохірурга, лікування в кардіологічному відділенні, санаторно-курортне лікування. Категорично заборонені переохолодження.

_____ працює за цивільно-правовими договорами у громадян – виконує ремонтні роботи з укладання кахлю. За рекомендаціями МСЕК йому рекомендована легка праця. Також _____ отримує пенсію у зв'язку з інвалідністю.

_____ розлучений, проте понад 3 роки мешкає однією родиною із _____, (паспорт, довідка додаються), яка на даний момент є вагітною його дитиною (строк вагітності 59 понад ____ тижнів, попередня дата пологів _____. _____.20__ р., відповідно до листа із поліклініки).

Також на утриманні у _____ знаходяться непрацездатні батьки.

Батько _____ пенсіонер за віком, ветеран праці. У зв'язку із численними захворюваннями (виписка із медкарти додається) із квартири не виходить, сам себе не обслуговує, знаходиться у лежачому стані. Догляд за батьком здійснює обвинувачений _____ та його непрацездатна мати.

Мати _____ пенсіонер за віком, ветеран праці. Пересувається у межах квартири та дуже рідко виходить на вулицю. Страждає на хронічні серцево-судинні захворювання.

Відповідно до ст. 178 КПК України при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 цього Кодексу, слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі:

1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення – **у матеріалах справи містяться переважно докази, які отримані з порушенням чинного КПК України, і тому повинні бути визнані недопустимими, а у своїй сукупності не доводять вчинення обвинуваченим злочинів, передбачених ч. 2 ст. 307 КК України;**

2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується, – злочин, передбачений ч. 2 ст. 307 КПК України відноситься до тяжких, за скоєння його передбачене покарання у вигляді позбавлення волі на строк понад 5 років;

3) вік і стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого – _____ є **інвалідом 3-ї групи, який потребує нагляду вузьких спеціалістів;**

4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність у нього родини й утриманців – _____ має постійне місце проживання, мешкає із батьками пенсійного віку та цивільною дружиною, яка є вагітною. Утриманцями _____ є його непрацездатні батьки та незабаром на утриманні буде його новонароджена дитина та дружина, яка у зв'язку із вагітністю, пологами та доглядом за дитиною до 3 років не зможе працювати. Окрім того, батько _____ потребує стороннього догляду.

Отже, соціальні зв'язки обвинуваченого характеризуються як міцні;

5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання – _____ **не працює у зв'язку з інвалідністю та отримує пенсію, проте він має законне джерело доходів – ремонтні роботи;**

6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого – _____ **має позитивну характеристику з місця проживання;**

7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого – **майновий стан _____ є задовільним, проте він не дозволив внести заставу у розмірі _____ тис. грн. Власного нерухомого майна обвинувачений не має, проживає у квартирі батьків;**

8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого – **відсутні;**

9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше – **дотримані, порушень дисципліни у слідчому ізоляторі не зафіксовано;**

10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення – **відсутні;**

11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється, обвинувачується особа, чи розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини – **майнова шкода відсутня, розмір доходу недоведений, а заявлений стороною обвинувачення розмір отриманого доходу складає _____ грн і є незначним, тобто менше 50 % неоподаткованого мінімуму 60 доходів громадян на 2013 р. (який використовується при кваліфікації кримінальних та адміністративних правопорушень).**

2. Аналіз ризиків за ст. 177 КПК України.

Відповідно до ч. 1 ст. 177 КПК України, метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам:

1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;

2) знищити, сховати чи спотворити будь-яку із речей або документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;

3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;

4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;

5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Вважаю, що ризики відповідно до ст. 177 КПК України щодо _____ в цьому кримінальному провадженні відсутні або низькі.

I. Враховуючи стан здоров'я, наявність постійного місця проживання, непрацевдатних батьків, вагітної дружини (тобто міцність соціальних зв'язків), а також відсутність за час досудового слідства та раніше будь-яких порушень обов'язків як підозрюваного, обвинуваченого, немає жодних підстав стверджувати про наявність ризику переховування _____ від правосуддя.

II. Усі речові докази та документи по справі зібрані, оскільки досудове розслідування закінчене. Отже, відсутні ризики знищення доказів.

III. Жодних підстав передбачати незаконний вплив на свідків немає. Окрім того, основний свідок по справі – особа зі зміненими анкетними даними _____ – знаходиться під захистом держави, та його анкетні дані засекречені. Усі експертизи на користь обвинувачення проведені, і тому немає підстав передбачати вплив на експертів, спеціалістів.

IV. Конкретних підстав передбачати перешкодження іншим чином кримінальному провадженню немає.

V. _____ не судимий і ніколи не притягався до кримінальної відповідальності за ст. 307 КК України за збут чи інші дії з метою збуту наркотиків. Також відповідно до висновку судово-наркологічної експертизи він не є наркозалежним. Злочин, в якому обвинувачується _____, не є продовжуваним. Отже, немає жодних конкретних підстав стверджувати про наявність ризику щодо _____ вчинити інше кримінальне правопорушення.

Виходячи із вищенаведеного, вважаю, що ризики, передбачені ст. 177 КПК України, щодо _____ відсутні або мінімальні.

3. Можливість застосування більш м'якого запобіжного заходу.

Відповідно до п. 9 листа ВССУ з розгляду цивільних та кримінальних справ від 04.04.2013 р. № 511-550/0/4-13 «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України», **виключною (єдиною) метою застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків.** Застосування таких заходів завжди пов'язане з необхідністю запобігання ризикам, передбаченим ст. 177 КПК.

Враховуючи вищенаведене, вважаю, що для _____ більш ніж достатнім буде застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту із заборонаю залишати житло в нічний час доби.

Застосування такого запобіжного заходу, з одного боку, забезпечить необхідний контроль за поведінкою та місцезнаходженням _____. З іншого боку, він надасть можливість обвинуваченому лікуватися, дотримуватися лікувального режиму та рекомендацій лікарів, доглядати за батьками, працювати та повноцінно реалізовувати право на захист у даному

кримінальному провадженні.

За змістом п. 18 листа ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04.04.2013 р. № 511-550/0/4-13 «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України», слідчому судді, суду при розгляді відповідного клопотання **слід ретельно перевіряти достовірність підстав для його задоволення**, оскільки одним із найбільш частих порушень прав людини, визнаних ЄСПЛ у справах проти України, є необґрунтоване ухвалення судами рішень про продовження строку тримання підозрюваного, обвинуваченого під вартою, а також те, що можливість застосування запобіжних заходів, альтернативних триманню під вартою (зокрема йдеться про застосування застави), у багатьох випадках навіть не розглядалася.

Відповідно до вимог ч. 3 ст. 5 Конвенції (правова позиція ЄСПЛ, викладена у п. 60 рішення від 6 листопада 2008 року у справі «Єлоєв проти України») **після спливу певного проміжку часу** (досудового розслідування, судового розгляду) **навіть обґрунтована підозра у вчиненні злочину не може бути єдиним виправданням тримання під вартою** підозрюваного, обвинуваченого, а тому слідчому судді, суду у разі задоволення клопотання про обрання або продовження терміну застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою необхідно чітко зазначити у судовому рішенні про наявність іншої підстави (підстав) або ризику, що передбачені ч. 1 ст. 177 КПК. Продовження тримання під вартою може бути виправдане тільки за наявності **конкретного суспільного інтересу, який, незважаючи на презумпцію невинуватості, превалює над принципом поваги до свободи особистості** (п. 79 рішення ЄСПЛ у справі «Харченко проти України» від 10 лютого 2011 року).

Судове рішення стосовно обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або продовження його застосування має містити як чітке визначення законодавчих підстав для його обрання (продовження), так і дослідження та обґрунтування достовірності обраних підстав у контексті конкретних фактичних обставин вчинення злочину, врахування особи винного та інших обставин (ризиків, наведених у ч. 1 ст. 177 КПК). Слідчому судді, суду необхідно враховувати, що **обмеження розгляду клопотання про обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою лише переліком законодавчих (стандартних) підстав для його застосування без встановлення їх наявності та обґрунтованості до конкретної особи є порушенням вимог п. 4 ст. 5 Конвенції** (правова позиція ЄСПЛ у справі «Белевितський проти Росії», пункти 111–112 рішення від 1 березня 2007 року; п. 85 рішення ЄСПЛ у справі «Харченко проти України» від 10 лютого 2011 року). Обставини справи свідчать про неодноразовий розгляд національними судами питання законності тримання заявника під вартою, однак відповідні судові рішення не повною мірою

враховували вимоги п. 4 ст. 5 Конвенції. Зокрема, у цих рішеннях наведений стандартний набір підстав тримання заявника під вартою, без урахування критерію їх достовірності/недостовірності та конкретної ситуації, що склалася.

Обставини щодо міцності соціальних зв'язків, наявності утриманців у _____ може підтвердити свідок _____.

На підставі наведеного та керуючись ст.199 КПК України, –

ПРОШУ

1. Долучити це клопотання та додані документи до матеріалів кримінального провадження.

2. Змінити запобіжний захід _____ з тримання під вартою на домашній арешт із заборобою залишати житло в нічний період доби.

3. Звільнити _____ з-під варти.

4. Допитати як свідка з метою розгляду цього клопотання _____.

Додатки: _____

Адвокат

(дата)

/ _____ /

*Зразок клопотання про закриття
кримінального провадження
(особистий архів автора)*

Судді Жовтневого районного суду
м. Дніпропетровська Іванову І. І.
вул. Паторжинського, 18а, м. Дніпро,
490044

Адвоката Бельського І. С. (свідectво про
право на зайняття адвокатською
діяльністю № 0909 від 07.03.2000 року)
вул. Набережна Перемоги, б. 29а,
м. Дніпро, 49101, моб. тел. 095-235-99-99

захисника обвинуваченого
Андрієнка Андрія Андрійовича у
вчиненні кримінального правопорушення,
передбаченого ч. 1 ст. 364 КК України

Справа № 200/8100/21

**КЛОПОТАННЯ
про закриття кримінального провадження**

Вами розглядається кримінальне провадження № 120200042640000000 від 05.06.2021 року (справа № 200/8100/21) стосовно Андрієнка А. А., обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 364 КК України.

Аналіз матеріалів цього кримінального провадження свідчить про те, що воно підлягає закриттю на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України у зв'язку із закінченням строків досудового розслідування після повідомлення особі про підозру. Необхідність прийняття судом такого рішення визначають такі факти та обставини.

1. Досудове розслідування по цьому кримінальному провадженню було розпочато слідчим СВ ВП № 5 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області капітаном поліції Поляковим С.С. **05.06.2021 року**. Цим же слідчим 25 червня 2021 року за результатами розслідування Андрієнку А. А. повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 364 КК України. Відповідно до положень ст. 219 КПК України, саме з цього часу почалося обчислення строку досудового розслідування.

20.08.2021 року слідчим Поляковим С. С. та прокурором

Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра Петровим П. П. підозрюваного Андрієнка А. А. і мене, як його захисника, було повідомлено про завершення досудового розслідування по кримінальному провадженню 12020004264000000 від 05.06.2021 року та надано доступ до матеріалів досудового розслідування, тобто за п'ять днів до закінчення строків досудового розслідування.

У подальшому, 20.08.2021 року у період з 14:00 год. до 15:20 год. та 21.08.2021 року у період з 15:00 до 15:40 год. Андрієнко А.А. і я, як його захисник, ознайомились з матеріалами кримінального провадження, що підтверджується протоколами про надання доступу до матеріалів досудового розслідування від 20.08.2021 р. та 21.08.2021 р.

У цей же день **21.08.2021 р.** прокурором Петровим П. П. підозрюваному Андрієнку А. А. та його захиснику вручено обвинувальний акт, затверджений цим же прокурором **20.08.2021 р.**, тобто за день до закінчення нашого ознайомлення з матеріалами кримінального провадження № 12020004264000000. Цим самим прокурор грубо порушив вимоги ст. 110 КПК України, оскільки затвердження обвинувального акта відбулося до закінчення ознайомлення сторони захисту з матеріалами кримінального провадження.

2. Відповідно до звіту про автоматичний розподіл документообігу обвинувальний акт стосовно Андрієнка А. А. зареєстровано в Жовтневому районному суді м. Дніпропетровська **25.08.2021 р.**

Як відомо, строк досудового розслідування обчислюється з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності або до дня ухвалення рішення про закриття кримінального провадження (ч. 1 ст. 219 КПК України).

Водночас, згідно з п. 4 ч. 3 ст. 219 КПК України досудове розслідування повинно бути закінчене протягом двох місяців з дня повідомлення особі про підозру.

Виходячи з цього, процесуальний строк проведення досудового розслідування по кримінальному провадженню № 12020004264000000 від 05.06.2021 р. становить:

– **25.06.2021 р.** – вручення письмового повідомлення про підозру Андрієнку А. А. (початок перебігу строку);

– **21.08.2021 р.** – вручення обвинувального акта Андрієнку А. А. та мені, як його захиснику;

– **25.08.2021 р.** – направлення обвинувального акта відносно Андрієнка А. А. до Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська.

Таким чином, загальний строк досудового розслідування по кримінальному провадженню № 12020004264000000 від 05.06.2021 р., на

дату його надходження до Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська 25.08.2021 р. становить майже два місяці (за виключенням двох днів: 20.08.2021 р. та 21.08.2021 р. – часу ознайомлення сторони захисту з матеріалами кримінального провадження, який не включається у строки досудового розслідування).

3. 29.09.2021 р. за результатами підготовчого судового засідання суддя Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська Іванов І. І. обвинувальний акт стосовно Андрієнка А.А. на підставі п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України повернув прокурору Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра для його належного оформлення у розумний строк. Підставою для такого повернення слугували численні грубі порушення вимог КПК України, допущені при складанні обвинувального акта.

23.10.2021 р. після набрання цієї ухвали законної сили, мною, з метою отримання інформації та копії документів щодо повернення та направлення прокурору Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра обвинувального акта стосовно Андрієнка А. А., до Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська надіслано адвокатський запит.

27 жовтня 2021 р. листом № Ф/Д-еп-6682/2021 за підписом голови Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська мене повідомлено, що обвинувальний акт стосовно Андрієнка А. А. на підставі ухвали Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 29 вересня 2021 р. повернуто прокурору Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра для його належного оформлення у розумний строк відповідно до вимог КПК України, що підтверджується відповідним супровідним листом, на якому наявна відмітка про отримання останнього співробітником прокуратури 21 жовтня 2021 р.

Відповідно до **Наказу Офісу Генерального прокурора № 298 від 30.06.2020 р. «Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення»,** внесення відомостей до Реєстру здійснюється з дотриманням строків, визначених КПК України та цим Положенням, а саме (Розділ 3 п. 11 внесення відомостей до реєстру) про:

– повернення судом кримінального провадження, обвинувального акта – упродовж 24 годин з моменту надходження із суду матеріалів до прокурора.

Це означає, що прокурор Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра відповідно до вищевказаного Наказу повинен був внести відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань про повернення обвинувального акта упродовж 24 годин з моменту надходження із суду матеріалів до прокурора. У зв'язку з цим, строк досудового розслідування

за вищевказаним кримінальним провадженням поновився та почав обчислюватися знову з 21.10.2021 р.

6. 30.10.2021 р. мною з метою отримання інформації щодо виконання прокурором Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра ухвали судді Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська Іванова І. І. від 29.09.2021 р. про повернення обвинувального акта стосовно Андрієнка А. А., на адресу зазначеної прокуратури надіслано адвокатський запит.

04.11.2021 р. листом № 04/33-5893 вих. 20 за підписом першого заступника керівника Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра Бабикова В. Р. мене повідомлено, що обвинувальний акт стосовно Андрієнка А. А. надійшов до цієї прокуратури без значення дати надходження, та в подальшому був скерований до СВ ВП № 5 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області для виконання вимог, передбачених КПК України.

Хочу звернути увагу суду на те, що на період отримання мною листа першого заступника керівника Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра Бабикова В. Р. від 04.11.2021 р. строк досудового розслідування за кримінальним провадженням № 12020004264000000 стосовно Андрієнка А.А. відповідно до вимог ст. 219 КПК України закінчився.

7. 11.11.2021 р. мною на адресу ВП № 5 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області було направлено адвокатський запит з проханням надати інформацію:

– коли саме до ВП № 5 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області надійшов обвинувальний акт стосовно Андрієнка А. А. за кримінальним провадженням № 12020004264000000;

– коли його було зареєстровано у книзі вхідної кореспонденції;

– коли внесені відомості до ЄРДР про рух кримінального провадження;

– як виконується ухвала судді Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська Іванова І. І.

13.11.2021 р. листом № 455/138адв від 13.11.2021 за підписом слідчого СВ ВП № 5 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області капітана поліції Полякова С. С. мене повідомлено, що обвинувальний акт стосовно Андрієнка А. А. за кримінальним провадженням № 12020004264000000 було скеровано до суду 21.08.2021 р. та станом на **13.11.2021 р.** на адресу СВ ВП № 5 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області він не повертався.

Звертаю увагу суду, що згідно з вимогами п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України кримінальне провадження закривається у разі, якщо після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений ст. 219 КПК України, крім випадку повідомлення про підозру у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи.

Однак 04.01.2022 р., після спливу строку досудового розслідування,

слідчий Поляков С. С., грубо порушуючи норми закону, з метою прикриття своєї незаконної діяльності, за погодженням з прокурором Петровим П. П. звернувся до Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська з клопотанням про встановлення строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування. Таким чином, він намагався ввести суд в оману з метою отримання незаконної ухвали, яка б надавала йому можливість приховати та виправдати свої незаконні дії в частині порушення строків досудового розслідування.

24.02.2022 р. слідчим суддею Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська Барковим В. О. (справа № 200/230/22) було винесено ухвалу про відмову в задоволенні клопотання про встановлення строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування за кримінальним провадженням № 120200042640000000.

У подальшому, **12.03.2022 р.** прокурором Петровим П. П., всупереч тому, що відповідно до ст. 219 КПК України строк досудового розслідування за цим кримінальним провадженням закінчився, підозрюваному Андрієнку А. А. та мені, як його захиснику, було вручено обвинувальний акт, складений та підписаний цим же прокурором 12.03.2022 р.

Таким чином, з **23.10.2021 р.**, тобто з того часу, як набрала законної сили ухвала Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська Іванова І. І. від **29.09.2021 р.** про повернення обвинувального акта, та до **12.03.2022 р.**, тобто до направлення прокурором Петровим П. П. обвинувального акта стосовно Андрієнка А. А. до Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська минуло **4 (чотири) місяці та 12 днів.** Це означає, що обвинувальний акт за кримінальним провадженням № **120200042640000000** стосовно Андрієнка А.А. надійшов до Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська після закінчення строків досудового розслідування.

Згідно з **ч. 4 ст. 110 КПК України** обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування.

Відповідно до п. 13, 14 ст. ст. 36 КПК України прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, уповноважений:

13) затверджувати чи відмовляти у затвердженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вносити зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань, самостійно складати обвинувальний акт чи зазначені клопотання;

14) звертатися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Системний аналіз норм КПК України дає можливість визначити основні наслідки закінчення досудового розслідування. Вони полягають у тому, що:

1) унеможлиблюється проведення слідчих (розшукових) дій та збирання доказів;

2) **припиняються повноваження щодо постановлення процесуальних рішень і вчинення процесуальних дій суб'єктами досудового розслідування;**

3) закінчується функція судового контролю за дотриманням прав та інтересів осіб під час досудового розслідування.

Виходячи з викладеного, є підстави для висновку: прокурор та слідчий втратили повноваження в цьому кримінальному провадженні, зважаючи на закінчення строків досудового розслідування, а тому не мали повноважень надсилати обвинувальний акт на розгляд суду першої інстанції.

Згідно з приписами п. 2 ч. 3 ст. 314 КПК України у підготовчому судовому засіданні суд має право закрити кримінальне провадження у випадку встановлення підстав, передбачених пунктами 4-8, 10 частини першої або частиною другою статті 284 цього Кодексу.

Відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України кримінальне провадження закривається у разі, якщо після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений ст. 219 цього Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи.

Таким чином, на підготовчому судовому засіданні суд за клопотанням сторони кримінального провадження повинен перевірити та встановити наявність чи відсутність підстав, передбачених п.п. 4-8 ч. 1 або ч. 2 ст. 284 КПК України, **зокрема дотримання процесуальних строків складання обвинувального акта та його затвердження.**

Варто наголосити, що дотримання процесуальних строків є однією з основних гарантій справедливого кримінального процесу, оскільки має вберегти особу від безпідставного, надміру тривалого перебування під загрозою можливого кримінального покарання та суттєвого обмеження прав і свобод, яких неминуче зазнає особа, перебуваючи в статусі підозрюваного або обвинуваченого.

Частиною 1 статті 28 КПК України передбачено, що розумні строки не можуть перевищувати передбачені Кримінальним процесуальним кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень.

Положенням статті 116 КПК України передбачено, що процесуальні дії мають виконуватися у встановлені Кримінальним процесуальним кодексом строки.

З огляду на вищевикладене та враховуючи той факт, що кримінальне правопорушення, яке було предметом досудового розслідування за

кримінальним провадженням № 120200042640000000 від 05.06.2021 р., не є тяжким чи особливо тяжким проти життя чи здоров'я особи, а також те, що після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, встановлений статтею 219 КПК України, керуючись ст.ст. 3, 42, 45-47, 219, 290, 314 КПК України, –

ПРОШУ:

Задовольнити це клопотання та закрити кримінальне провадження № 120200042640000000 від 05.06.2021 р. стосовно Андрієнка Андрія Андрійовича, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 364 КК України, на підставі **п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України** (у зв'язку із закінченням строку досудового розслідування, визначеного ст. 219 КПК України, після повідомлення особі про підозру).

Додатки (копії):

- витяг з ЄРДР за кримінальним провадженням № 120200042640000000 від 05.06.2021 р. на 1 арк.;
- повідомлення про підозру від 25.06.2021 р. на 4 арк.;
- повідомлення від 20.08.2021 р. на 6 арк.;
- протоколи про надання доступу до матеріалів від 20.08.2021 р., 21.08.2021 р. на 3 арк.;
- обвинувальний акт від 20.08.2021 р. на 3 арк.;
- розписки від 21.08.2021 р. на 2 арк.;
- звіт про автоматизований розподіл на 1 арк.;
- ухвала Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 29.09.2021 р. на 5 арк.;
- адвокатський запит від 23.10.2021 р. на 2 арк.;
- лист № Ф/Д-еп-6682/2021 від 27.10.2021 р. на 1 арк.;
- супровідний лист від 20.10.2021 р. на 1 арк.;
- наказ № 298 на 2 арк.;
- адвокатський запит від 30.10. 2021 р. на 3 арк.;
- лист № 04/33-5893 вих-20 від 04.11.2021 р. на 1 арк.;
- адвокатський запит від 11.11.2021 р. на 4 арк.;
- лист № 455/138адв від 13.11.2020 на 1 арк.;
- ухвала слідчого судді Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 24.02.2022 р. на 8 арк.;
- обвинувальний акт від 12.03.2022 р. на 4 арк.

Адвокат
31 березня 2022 р.

І. С. Бельський

**Зразок клопотання про повернення
обвинувального акта прокурору
(особистий архів автора)**

Судді Жовтневого районного суду
м. Дніпропетровська Іванову І. І.
вул. Паторжинського, 18а, м. Дніпро,
490044

Адвоката Бельського І. С. (свідоцтво про
право на зайняття адвокатською
діяльністю № 0909 від 07.03.2000 року)
вул. Набережна Перемоги, б. 29а,
м. Дніпро, 49101, моб. тел. 095-235-99-99

захисника обвинуваченого
Сидорова Андрія Васильовича у вчиненні
злочинів, передбачених ч.ч. 1, 2, 3
ст. 307 КК України

Справа № 200/900/24
Провадження № 1-кп/200/500/2024

**КЛОПОТАННЯ
про повернення обвинувального акта прокурору**

Вами розглядається по суті обвинувальний акт у кримінальному провадженні стосовно Сидорова А.В., якому інкримінується вчинення злочинів, передбачених ч.ч. 1, 2, 3 ст. 307 КК України.

Положеннями п. 5 ч. 2 ст. 291 КПК України визначено, що обвинувальний акт має містити виклад фактичних обставин кримінального провадження, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення.

Вивченням обвинувального акта, який підлягає розгляду, встановлено, що формулювання обвинувачення стосовно Сидорова А. В. за ч.ч. 1, 2, 3 ст. 307 КК України в ньому відсутнє. Відсутність такого формулювання в обвинувальному акті унеможливорює якісний і повний захист обвинуваченого від пред'явленого йому обвинувачення і, як наслідок, має бути беззаперечною підставою для скасування вироку.

Окрім того, стороною захисту встановлено, що обвинувальний акт стосовно Сидорова А. В. містить посилання на висновок експерта, що

є неприпустимим, оскільки це є посиленням на докази та суперечить положенням ч. 2 ст. 291 КПК України. Сторона захисту вважає, що викладені обставини, а саме розкриття сутності доказів стороною обвинувачення до початку судового розгляду кримінального провадження по суті фактично ставить вже на цій стадії провадження сторону захисту у нерівноправне у порівнянні зі стороною обвинувачення становище, що суперечить принципам рівноправності та змагальності сторін під час судового розгляду, практиці Європейського суду з прав людини, яка у відповідності до вимог ч. 2 ст. 8, ч. 5 ст. 9 КПК України, підлягає обов'язковому застосуванню.

Так, Європейський суд з прав людини в п. 87 рішення по справі «Салов проти України» від 06.09.2005 року (статус остаточного набрало 06.12.2005 року), в якій були встановлені порушення статті 6 Конвенції та визначив, що принцип рівності сторін у процесі є однією зі складових широкого поняття справедливого суду, яке також включає основоположний принцип змагальності процесу. Крім того, принцип рівності сторін у процесі у розумінні «справедливого балансу» між сторонами вимагає, щоб кожній стороні надавалася розумна можливість представити справу в таких умовах, які не ставлять цю сторону в суттєве більш невігідне становище порівняно з іншою стороною.

Вказані порушення та інші невідповідності вимогам кримінального процесуального законодавства в обвинувальному акті під час підготовчого судового засідання виправити не вбачається можливим, тому саме з вищевикладених підстав цей обвинувальний акт у кримінальному провадженні стосовно Сидорова С. С. за ч.ч. 1, 2, 3 ст. 307 КК України належить повернути прокурору для приведення у відповідність до вимог КПК України.

Відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України у підготовчому судовому засіданні суд має право повернути обвинувальний акт прокурору, якщо він не відповідає вимогам КПК України.

На підставі викладеного і керуючись ст.ст. 42, 45-47, 291, 314 КПК України, –

Прошу суд:

Обвинувальний акт стосовно Сидорова Андрія Васильовича, обвинуваченого у вчиненні злочинів, передбачених ч.ч. 1, 2, 3 ст. 307 КК України, повернути прокурору через невідповідність цього процесуального документа вимогам КПК України.

Адвокат
10 вересня 2024 року

І. С. Бельський

7. Перелік використаних та/або рекомендованих джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26, ст. 131.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
6. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. *Право України*. 2012. № 7. С. 246-249.
7. Баулін О. В., Лебідь В. І., Матвеев П. С. та ін. Адвокатський іспит: підготовчий курс : навч. посібник. 7-е вид., доп. і перероб. Київ : Алерта, 2019. 882 с.
8. Баулін О. В., Лебідь В. І., Матвеев П. С. та ін. Адвокатський іспит: зразки процесуальних документів: навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Алерта, 2019. 288 с.
9. Булеца С. Б., Бисага Ю. М., Заборовський В. В. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики : монограф. Київ : ВД «Гельветика», 2019. 650 с.
10. Вань І., Вишневський А. Методичні рекомендації для адвокатів щодо здійснення захисту, гарантованого державою: Дії захисника при затриманні особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Книга перша. Харків : Фактор, 2015. 64 с.
11. Вань І., Вишневський А. Методичні рекомендації для адвокатів щодо здійснення захисту, гарантованого державою: Дії захисника при затриманні особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Книга друга. Харків : Фактор, 2015. 64 с.
12. Вереша Р. В., Якуба Г. О. Кваліфікаційний адвокатський іспит: навч.-практ. посібник (3-тє вид., перероб. і доп.). Київ : Алерта, 2020. 526 с.
13. Вільчик Т. Б., Овчаренко О. М., Іванцова А. В. та ін.. Організація роботи адвокатури в Україні: навч. посіб. Харків : Право, 2014. 392 с.
14. Зейкан Я. Настільна книга адвоката у кримінальній справі (КПК 2012) (2-ге вид., доп.). Київ: ВД Дакор, 2016. 640 с.
15. Зейкан Я. П. Методика захисту в окремих категоріях справ за КПК 2012 року. Харків : Коваленко О. В., 2013. 376 с.
16. Кармазіна К., Грішин Є., Сівак Т. Дії захисника під час кримінального провадження в суді першої інстанції. Київ : ВБО «Українська

фондація правової допомоги», 2014. 68 с.

17. Коротюк М. Г., Косань О. О., Лисенко С. М. та ін. Захист у кримінальному процесі. Досудове розслідування: Зразки заяв, скарг, клопотань. Київ : ОВК, 2020. 432 с.

18. Кучинська О. П., Погорецький М. А., Яновська О. Г. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії: практ. част.: навч. посіб. 2-е вид., зі змін. і доп. Київ : Алерта, 2019. 220 с.

19. Кучинська О. П., Погорецький М. А., Яновська О. Г., Сергєєва Д. Б. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії (усний іспит) : навч. посіб. Київ : Алерта, 2017. 862 с.

20. Моторигіна М. Г. Сторона захисту в судовому провадженні у першій інстанції: монограф. Харків : Оберіг. 2018. 306 с.

21. Назаров І. В., Вільчик Т. Б., Овчаренко О. М. та ін. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч. посіб. для підг. до компл. іспиту. Харків : Право, 2019. 352 с.

22. Настільна книга адвоката. Участь захисника, адвоката в кримінальному провадженні. Коментар, законодавство, судова практика: практ. посібник. Київ : ЦУЛ, 2016. 500 с.

23. Несінов О. М. Складові успіху у кримінальному процесі. Харків : ТОВ «Видавництво «Права людини», 2018. 292 с.

24. Руснак Ю. І. Захист у кримінальному процесі за новим Кримінальним процесуальним кодексом України : практ. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 344 с.

25. Старенький О. С. Кримінальні процесуальні гарантії захисника як суб'єкта доказування у досудовому розслідуванні: теорія та практика : монограф. Київ : Алерта, 2016. 336 с.

26. Фіолевський Д. П. Адвокатура : підруч. Київ : Алерта, 2017. 624 с.

27. Фурса С. Я, Бакаянов Н. М. Адвокатура України: : підруч. у 2-х кн. 2-е вид. доп. і перероб. Київ : Алерта, 2016. Кн. 1. Організація адвокатури (з практимумом), 864 с.

28. Черненко А. П., Шиян А. Г. Захист у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні : навч. посіб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 282 с.

29. Черненко А. П., Шиян А. Г. Про право сторони захисту на дослідження і використання матеріалів досудового розслідування під час судового розгляду в суді першої інстанції. *Юридичний науковий журнал*. 2020. № 3. С. 431-434.

30. Шевчук М. І. Ініціатива суду та її межі у з'ясуванні обставин кримінального провадження під час судового розгляду : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2015. 20 с.

31. Шилін Д. В. Відсутність технічного носія інформації, на якому зафіксовано судове провадження в суді першої інстанції, як істотне порушення вимог кримінального процесуального закону. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 травня 2018 р.): у 2-х т.* Одеса : ВД «Гельветика», 2018. Т. 2. С. 303-306.

32. Шило О. Г. Проблемні питання нормативного регулювання складання досудової доповіді в кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства: матер. Всеукр. конф., присв. до 70-річчя Ю. П. Аленіна.* Одеса, 2017. С. 27-29.

33. Шминдрук О. Ф. Підготовче провадження в кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Акад. адвокатури України. Київ, 2016. 20 с.

34. Яновська О. Г. Забезпечення дотримання розумних строків на стадії підготовчого провадження. *Вісник кримінального судочинства.* 2016. № 1. С. 64-69.

Тема 7

ЗАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

1. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Головуючий – суддя, який розглядає справу одноособово, а при колегіальному розгляді справи – суддя-доповідач, визначений Єдиною судовою інформаційно-комунікаційною системою під час розподілу справи (п. 2 ч. 1 ст. 2 КПК).

Державне обвинувачення – процесуальна діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (п. 3 ч. 1 статті 3 КПК).

Закон України про кримінальну відповідальність – законодавчі акти України, які встановлюють кримінальну відповідальність (п. 7 ч. 1 статті 3 КПК).

Кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (п. 10 ч. 1 статті 3 КПК України).

Обвинувачення – твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому цим Кодексом (п. 13 ч. 1 статті 3 КПК).

Прокурор – особа, яка обіймає посаду, передбачену статтею Закону України «Про прокуратуру», та діє у межах своїх повноважень (п. 15 ч. 1 статті 3 КПК).

Слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому цим Кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому статтею цього Кодексу, – голова чи за його визначенням інший суддя відповідного апеляційного суду. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду (п. 18 ч. 1 статті 3 КПК).

Суд першої інстанції – місцевий загальний суд, який має право ухвалити вирок або постановити ухвалу про закриття кримінального

провадження, а також Вищий антикорупційний суд у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до його підсудності цим Кодексом, а також апеляційний суд у випадку, передбаченому цим Кодексом (п. 22 ч. 1 статті 3 КПК).

Суддя – голова, заступник голови, суддя Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, апеляційного суду, місцевих загальних судів, які відповідно до Конституції України на професійній основі уповноважені здійснювати правосуддя, а також присяжний (п. 23 ч. 1 статті 3 КПК).

Судове провадження – кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами (п. 24 ч. 1 статті 3 КПК).

Учасники судового провадження – сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, представник персоналу органу пробації, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, а також інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених цим Кодексом, здійснюється судове провадження (п. 26 ч. 1 статті 3 КПК).

2. КОНСПЕКТ

Діяльність адвоката в ході підготовки до судового розгляду.

Згідно зі статтею 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення.

Вже зазначалося, що розгляд кримінальних проваджень у суді першої інстанції включає в себе підготовче судове провадження (його характеристика викладена під час розгляду питань теми № 1), безпосередньо судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення.

Судовий розгляд є центральною стадією кримінального провадження, оскільки в ній вирішуються такі головні питання всього судочинства, як:

1) у разі скерування на розгляд суду обвинувального акта – чи винуватий обвинувачений у вчиненні інкримінованого йому кримінального правопорушення чи ні; якщо винуватий, то чи підлягає він кримінальному покаранню;

2) у разі скерування на розгляд суду клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру – чи доведена винуватість неосудної особи у вчиненні кримінального правопорушення (суспільно небезпечного діяння, передбаченого КК України), чи ні; якщо доведена, то чи підлягає вона застосуванню примусових заходів медичного характеру і яких саме;

3) у разі скерування на розгляд суду клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру – чи доведена винуватість неповнолітнього обвинуваченого у вчиненні відповідного кримінального правопорушення або малолітньої особи у віці від 11 років і до виповнення віку притягнення до кримінальної відповідальності суспільно небезпечного діяння, передбаченого КК України, чи ні; якщо доведена, то чи підлягають вони застосуванню примусових заходів виховного характеру і яких саме.

Особливостями судового розгляду є те, що:

1) він має бути проведений і завершений протягом розумного строку;

2) він здійснюється в судовому засіданні з обов'язковою участю сторін кримінального провадження, крім випадків, передбачених КПК. У судові засідання викликаються потерпілий та інші учасники кримінального провадження;

3) судові засідання відбувається у спеціальному обладнаному приміщенні – залі судових засідань; у разі необхідності окремі процесуальні дії можуть вчинятися поза межами приміщення суду;

4) у стадії судового розгляду знаходить свою реалізацію одна із основних засад кримінального провадження – безпосередність дослідження показань, речей і документів, відповідно до якої:

а) суд досліджує докази безпосередньо;

б) показання учасників кримінального провадження суд отримує усно;

в) не можуть бути визнані доказами відомості, що містяться в показаннях, речах і документах, які не були предметом безпосереднього дослідження суду, крім випадків, передбачених КПК. Суд може прийняти як доказ показання осіб, які не дають їх безпосередньо в судовому засіданні, лише у випадках, передбачених КПК;

г) сторона обвинувачення зобов'язана забезпечити присутність

під час судового розгляду свідків обвинувачення з метою реалізації права сторони захисту на допит перед незалежним та неупередженим судом.

Як відомо, розгляд обвинувального акта в суді першої інстанції складається із підготовчої частини, безпосередньо судового розгляду (судового слідства), судових дебатів, останнього слова обвинуваченого та постановлення і проголошення судового рішення. Виходячи з цих етапів судового розгляду, повинна формуватися захисна діяльність адвоката.

В період від підготовчого судового провадження і до першого судового засідання з розгляду обвинувального акта, адвокат всі свої зусилля зосереджує на:

1) додатковому вивченні матеріалів кримінального провадження (насамперед, це стосується адвоката, який почав брати участь на підготовчому судовому провадженні);

2) аналізі та оцінці зібраних доказів, що надані суду, наскільки вони доводять вину обвинуваченого, виявленні серед них тих, які можуть бути визнані недопустимими;

3) збиранні нових або додаткових доказів;

4) визначенні послідовності та порядку дослідження доказів у суді;

5) вивченні законодавчих норм, судової практики та практики Європейського суду з прав людини;

6) детальній розробці тактики захисту під час судового розгляду, узгодженні її з підзахисним;

7) підготовці заяв про відвід тих чи інших учасників судового провадження, якщо є підстави для цього;

8) підготовці проєктів клопотань (бажано в письмовому вигляді), визначення послідовності та порядку їх подання з приводу:

- об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження;
- зупинення судового провадження;
- можливості проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження;

- можливості і доцільності обрання запропонованого стороною обвинувачення запобіжного заходу, а також скасування або зміни запобіжного заходу, продовження строку його дії;

- перекваліфікації дій підзахисного, зміни обвинувачення;
- звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності, укладанні угоди з прокурором про визнання винуватості або з потерпілим про примирення, закриття кримінального провадження,

якщо є підстави для цього;

- огляду речових доказів;
- залучення експертів для проведення необхідних експертиз як за рішенням суду, так і самостійно стороною захисту на договірних умовах;
- надання тимчасового доступу до речей та документів;
- судового доручення органу досудового розслідування щодо проведення слідчих (розшукових) дій;
- пред'явлення для впізнання особи чи речі;
- проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях та ін.

Крім цього, захиснику слід підготуватися до допиту обвинуваченого, потерпілого, свідків, експерта, визначившись як із предметом допиту, так і склавши перелік запитань, які слід поставити допитуваним учасникам.

Оскільки КПК України передбачає надання головуючим стороні обвинувачення та стороні захисту права на початку судового розгляду проголосити вступні промови, то захиснику слід підготуватися до неї (якщо він вирішив виступати).

Звичайно, що підготовка адвоката до здійснення захисту в судовому розгляді є творчим процесом і її якість залежить від таких чинників як знання матеріалів кримінального провадження, обставин вчиненого кримінального правопорушення, особистості обвинуваченого, етапу, з якого адвокатом взята участь у кримінальному провадженні, його досвіду роботи і спеціалізації, особистих якостей тощо.

Діяльність адвоката під час судового розгляду (судового слідства)

Закріплений у ст. 22 КПК України змагальний характер кримінального провадження вимагає від адвоката-захисника активності у відстоюванні прав, свобод і законних інтересів обвинуваченого. До судового розгляду адвокат має бути підготовленим не лише сам – він також повинен забезпечити належну підготовку й свого підзахисного (незалежно від того, знаходиться він на свободі, чи перебуває у СІЗО). Як адвокату, так і підзахисному треба бути готовим до кожного судового засідання і діяти відповідно до підготовленого на нього плану.

У судові засідання адвокату та обвинуваченому, якщо він знаходиться на свободі, потрібно прибувати своєчасно, відносини із судом та учасниками кримінального провадження будувати на

загальноприйнятих нормах поведінки, бути тактовним і врівноваженим у будь-якій ситуації. Явка обвинуваченого, що знаходиться на свободі, на кожне судове засідання є обов'язковою, бо його неприбуття без поважних причин може призвести до прийняття судом рішення про привід та/або накладення грошового стягнення. Прибуття до суду перекладача, свідка, експерта або спеціаліста, якщо про їх виклик заявлено клопотання стороною захисту, забезпечується нею, але суд повинен сприяти своєчасній явці зазначених осіб шляхом здійснення судового виклику.

Після оголошення складу суду, прізвищ прокурора, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря судового засідання та за наявності обґрунтованих підстав адвокат-захисник може заявити відвід комусь із них.

Під час дослідження доказів у суді адвокат-захисник всі свої зусилля зосереджує на тих фактичних даних, які спростовують обвинувачення або пом'якшують покарання, позитивно характеризують підзахисного. Щодо обсягу доказів, які мають досліджуватися, їх послідовності і порядку захисник обов'язково повинен висловити свою думку. Водночас треба пам'ятати, що в разі необхідності обсяг доказів, що будуть досліджуватися, порядок їх дослідження за клопотанням відповідних сторін судового провадження може бути змінений ухвалою суду.

Допит обвинуваченого

Після розгляду заявлених клопотань суд зобов'язаний розпочати допит обвинуваченого, якщо він погодився давати показання. Зараз поширеною є практика (вона заслуговує на слухність), коли на початку судового розгляду обвинувачений відмовляється давати показання, і дає згоду на їх надання лише після дослідження всіх доказів у суді. У будь-якому випадку обвинувачений за сприяння захисника має бути готовим до допиту і дати обґрунтовані відповіді на всі поставлені йому запитання.

Після вільного викладення обвинуваченим показань щодо обставин кримінального провадження його першим допитує прокурор, а потім захисник. Надалі обвинуваченому можуть бути поставлені запитання потерпілим, іншими обвинуваченими, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, а також головуючим і суддями. Крім того, головуючий має право протягом всього допиту обвинуваченого ставити йому запитання для уточнення і доповнення його відповідей. В процесі допиту обвинувачений може користуватися нотатками. Його допит не

може тривати без перерви понад дві години, а в цілому – понад вісім годин на день.

На будь-якому етапі допиту обвинувачений має право відмовитися від давання показань та відповідати на запитання. У таких випадках захисник повинен вимагати від головуючого негайного припинення допиту обвинуваченого будь-ким із учасників судового провадження, а також суддями, і ставити йому запитання.

Якщо судовий розгляд здійснюється стосовно декількох обвинувачених, то в інтересах кримінального провадження або забезпечення безпеки обвинуваченого допит одного з них може здійснюватися з використанням відеоконференції при трансляції з іншого приміщення. Такий допит здійснюється у визначеному ст. 336 КПК України порядку і на підставі вмотивованої ухвали суду, яка може бути постановлена також за результатами розгляду заявленого стороною захисту клопотання.

Як на допит обвинуваченого, так і на допит інших учасників захисник має підготувати письмовий план, в якому слід сформулювати перелік обставин, що підлягають встановленню в ході допиту, а також необхідні запитання для їх з'ясування.

Допит свідків

Жоден судовий розгляд не відбувається без допиту свідків. До їх допиту захисник також повинен належно підготуватись. Водночас він має враховувати основні положення КПК України, які регламентують порядок допиту свідка, а саме:

- суд на початку допиту свідка повинен з'ясувати його стосунки з обвинуваченим і потерпілим;
- кожен свідок допитується окремо;
- свідки, які ще не допитувалися, не мають права перебувати в залі судового засідання;
- за клопотанням сторони захисту свідок допитується за відсутності певного допитаного свідка;
- свідка обвинувачення першим допитує прокурор, а свідка захисту – захисник, а якщо обвинувачений взяв захист на себе – обвинувачений (прямий допит);
- під час прямого допиту не дозволяється ставити навідні запитання (запитання, у формулюванні яких міститься відповідь, частина відповіді або підказка до неї);
- після прямого допиту протилежній стороні кримінального провадження дається можливість перехресного допиту свідка, під час

якого дозволяється ставити навідні запитання;

– під час допиту свідка сторонами кримінального провадження головуєчий за протестом сторони має право зняти питання, що не стосується суті кримінального провадження;

– якщо свідок висловлюється нечітко або з його слів не можна дійти висновку, чи визнає він обставини чи заперечує проти них, адвокат повинен сприяти тому, щоб суд зажадав від цього свідка конкретної відповіді – «так» чи «ні»;

– після допиту свідка прокурором, захисником, обвинуваченим йому можуть бути поставлені запитання іншими заінтересованими учасниками судового провадження: потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, їх представниками та законними представниками, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, а також головуєчим та суддями;

– у ході допиту свідок має право користуватися нотатками, якщо його показання пов'язані з будь-якими обчисленнями та іншими відомостями, які важко зберегти в пам'яті. Дотримання цього правила повинно бути в полі зору адвоката-захисника, оскільки безпідставне користування нотатками свідком може свідчити про те, що ці показання не є його власними, а підготовлені для нього іншими особами;

– за клопотанням сторони захисту суд може постановити ухвалу про проведення допиту свідка з використанням технічних засобів з іншого приміщення як суду, так і за його межами, або в інший спосіб, що не дозволяє його ідентифікувати, та забезпечує можливість сторонам судового провадження ставити запитання і слухати відповіді на них. Такий допит здійснюється лише у виняткових випадках для забезпечення безпеки свідка. У разі загрози ідентифікації голосу свідка допит може супроводжуватися створенням акустичних перешкод;

– якщо сторона захисту заперечує проти проведення допиту свідка за вказаною процедурою, то суд може відмовити у проведенні такого допиту, якщо визнає приведені в запереченні доводи обґрунтованими;

– за клопотанням сторони захисту свідок може бути допитаний повторно в тому самому або наступному судовому засіданні, зокрема, якщо під час судового розгляду з'ясувалося, що свідок може надати показання стосовно обставин, щодо яких він не допитувався;

– допит дорослого свідка не може тривати без перерви понад дві години, а в цілому – понад вісім годин на день;

– допит малолітнього або неповнолітнього свідка не може тривати без перерви понад одну годину, а протягом дня – понад дві

години; отримання показань від малолітнього свідка і, за розсудом суду, неповнолітнього свідка здійснюється в присутності законного представника, педагога чи психолога, а за необхідності – лікаря, яким до початку допиту роз'яснюється їх обов'язок бути присутніми під час допиту, а також право ставити запитання та протестувати проти запитань інших учасників; для об'єктивного встановлення обставин кримінального провадження та/або захисту прав малолітнього чи неповнолітнього свідка, він може бути допитаний поза межами зали судового засідання в іншому приміщенні з використанням відеоконференції. Щоб суд міг прийняти таке рішення, адвокат, за наявності відповідних підстав, повинен заявити обґрунтоване клопотання;

– свідок має право не відповідати на запитання з приводу обставин, передбачених ч. 8 ст. 224 КПК України, а саме:

а) щодо повідомлення яких є пряма заборона у законі;

б) які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні ним, близькими родичами чи членами його сім'ї кримінального правопорушення, а також щодо службових осіб, які виконували негласні слідчі (розшукові) дії, та осіб, які конфіденційно співпрацювали з органами досудового розслідування;

– у разі дослідження інших доказів свідкам можуть ставити запитання учасники судового провадження, експерт, а також суд;

– якщо допит свідка обвинувачення відбувався на досудовому розслідуванні в порядку ст. 225 КПК України, то адвокат має право заявляти клопотання про обов'язковий допит такого свідка в судовому засіданні з метою забезпечення права на безпосередній допит свідка обвинувачення, гарантованого обвинуваченому підпунктом d) пункту 3 статті 6 ЄКПЛ, а також у випадках:

а) коли свідок допитувався за відсутності сторони захисту;

б) є необхідність уточнення отриманих показань;

в) є необхідність отримання показань щодо обставин, які не були з'ясовані в результаті допиту на досудовому розслідуванні. За результатами розгляду зазначеного клопотання суд може здійснити допит такого свідка. З метою перевірки правдивості наданих свідком показань безпосередньо в суді, а також з'ясування розбіжностей з показаннями, які отримані в порядку ст. 225 КПК України, суд може оголосити ці показання;

– за клопотанням сторони захисту і з метою з'ясування причин розбіжностей в показаннях раніше допитаних свідків, потерпілих, обвинувачених суд має право призначити одночасний допит двох чи

більше вже допитаних осіб. Одночасний допит проводиться за правилами, передбаченими ч. 9 ст. 224 КПК України. Сутність основних із них полягає в тому, що:

а) таким особам пропонується по черзі дати показання про ті обставини кримінального провадження, для з'ясування яких проводиться допит, після чого їм ставлять запитання учасники судового провадження та суд;

б) оголошення показань, наданих учасниками допиту на попередніх допитах, дозволяється лише після надання ними показань;

в) у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, а також щодо злочинів, вчинених із застосуванням насильства або погрозою його застосування, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей в їхніх показаннях не може бути проведений за участю малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого разом із обвинуваченим;

– за наявності відповідних підстав адвокат повинен заявити клопотання про повторний допит свідка (зокрема, якщо під час судового розгляду встановлено, що свідок може повідомити відомості стосовно обставин, щодо яких він не допитувався);

– у разі проведення допиту свідка в конкретному судовому засіданні, за клопотанням сторони захисту і з метою недопущення спілкування допитаного свідка зі свідком, який ще буде допитуватися в цьому судовому засіданні, суд може залишити допитаного свідка в залі судового засідання.

Допит потерпілого

Допит потерпілого в суді здійснюється лише тоді, коли він погодиться давати показання. При його допиті забезпечується дотримання певних правил, які визначені ст. 362, 363 КПК України, а саме:

1) перед допитом головуєчий встановлює відомості про особу потерпілого та з'ясовує його стосунки з обвинуваченим (а за необхідності – і свідками);

2) головуєчий приводить його до присяги;

3) суд повинен контролювати хід допиту потерпілого, щоб уникнути зайвого витрачання часу, захистити його від образи або не допустити порушення правил допиту;

4) кожний потерпілий допитується окремо;

5) за клопотанням сторони кримінального провадження потерпілий допитується за відсутності певного допитаного потерпілого,

свідка;

б) потерпілого першим допитує прокурор, за ним – захисник, а якщо обвинувачений взяв захист на себе – обвинувачений (прямий допит). Під час прямого допиту не дозволяється ставити навідні запитання (запитання, у формулюванні яких міститься відповідь, частина відповіді або підказка до неї);

7) після прямого допиту протилежній стороні кримінального провадження дається можливість перехресного допиту потерпілого, під час якого дозволяється ставити навідні запитання;

8) під час допиту потерпілого сторонами кримінального провадження головуючий за протестом сторони має право зняти питання, що не стосується суті кримінального провадження;

9) за клопотанням сторони захисту або іншої сторони суд може постановити ухвалу про проведення допиту потерпілого з використанням технічних засобів з іншого приміщення як суду, так і за його межами, або в інший спосіб, що не дозволяє його ідентифікувати, та забезпечує можливість сторонам судового провадження ставити запитання і слухати відповіді на них. Такий допит здійснюється лише у виняткових випадках для забезпечення безпеки потерпілого. У разі загрози ідентифікації голосу потерпілого допит може супроводжуватися створенням акустичних перешкод. Якщо сторона захисту заперечує проти проведення допиту потерпілого за вказаною процедурою, то суд може відмовити у проведенні такого допиту, якщо визнає приведені в запереченні доводи обґрунтованими;

10) якщо потерпілий висловлюється нечітко або з його слів не можна дійти висновку, чи визнає він обставини чи заперечує проти них, адвокат повинен сприяти тому, щоб суд зажадав від потерпілого конкретної відповіді – «так» чи «ні»;

11) після допиту потерпілого прокурором, захисником, обвинуваченим йому можуть бути поставлені запитання іншими заінтересованими учасниками судового провадження: іншим потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, їх представниками та законними представниками, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, а також головуючим та суддями;

12) у ході допиту потерпілий має право користуватися нотатками, якщо його показання пов'язані з будь-якими обчисленнями та іншими відомостями, які важко зберегти в пам'яті. Дотримання цього правила повинно бути в полі зору адвоката-захисника, бо безпідставне користування нотатками потерпілим може свідчити про те, що ці

показання не є його власними, а підготовлені для нього іншими особами;

13) за клопотанням сторони захисту потерпілий може бути допитаний повторно в тому самому або наступному судовому засіданні, зокрема, якщо під час судового розгляду з'ясувалося, що потерпілий може надати показання стосовно обставин, щодо яких він не допитувався.

Під час допиту потерпілого суд повинен дотримуватися й інших загальних правил як самого стандартного допиту (наприклад, його тривалості), так і одночасного допиту двох чи більше вже раніше допитаних учасників кримінального провадження. При проведенні допиту малолітнього або неповнолітнього потерпілого суд має дотримуватися особливостей, визначених ст. 354 КПК України.

У разі встановлення, що до вчинення кримінального правопорушення потерпілий та обвинувачений були знайомі між собою і підтримували певні стосунки, зусилля адвоката-захисника спрямовуються на з'ясування, що собою являли ці стосунки, чи не носили вони неприязний характер і чи не стали тим фактором, який призвів обвинуваченого до вчинення кримінально караного діяння. Насамперед, таке з'ясування необхідне під час розгляду кримінальних проваджень, пов'язаних із вчиненням убивств, домашнього насильства, катувань, заподіяння тілесних ушкоджень, побоїв і мордувань, тощо. Якщо є ознаки того, що кримінальне правопорушення обвинуваченим вчинено в стані сильного душевного хвилювання, зумовленому жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого, то адвокат повинен вжити всіх заходів для того, щоб у ході судового розгляду довести цю негативну поведінку потерпілої особи.

Пред'явлення для впізнання

Кримінальне процесуальне законодавство України дозволяє проводити в суді лише пред'явлення для впізнання особи чи речі. Зазначені об'єкти можуть бути пред'явлені таким учасникам кримінального провадження, як свідок, потерпілий та обвинувачений.

За цих обставин адвокату потрібно зважати на те, що пред'явлення для впізнання проводиться після того, як особа, що впізнає:

– під час допиту вкаже на ознаки, за якими вона може впізнати особу чи річ (такий допит міг бути проведений слідчим, дізнавачем, прокурором на стадії досудового розслідування, а також безпосередньо під час розгляду справи в суді). Якщо допит проводився під час

досудового розслідування, то адвокат повинен здійснити ретельний аналіз наданих допитуваною особою показань і визначитися щодо їх відповідності положенням ч. 1 ст. 228 і ч. 1 ст. 229 КПК України. Допущені при отриманні показань недоліки можуть бути використані адвокатом під час пред'явлення для впізнання особи або речі;

– у процесі впізнання особа, яка впізнає, повинна зазначити, чи впізнає вона особу або річ і пояснити, за якими саме загальними та індивідуальними ознаками вона впізнала пред'явлений об'єкт.

За ходом пред'явлення для впізнання особи чи речі в суді адвокат має здійснювати своєрідний «контроль» з погляду на його відповідність положенням ст.ст. 228, 229 КПК України і звертатися до суду із запереченнями в разі порушення цих положень.

Допит експерта

За клопотанням сторони захисту, іншої сторони, потерпілого або за власною ініціативою суд має право викликати експерта для допиту, метою якого є роз'яснення висновку, який ним (у виняткових випадках – іншим експертом) складався.

До допиту експерта адвокат має належно підготуватися:

- вивчити складений експертом висновок, а якщо він має певний зв'язок з іншими висновками – то і ці висновки;
- матеріали кримінального провадження, які досліджувалися експертом;
- довідкову літературу;
- скласти письмовий план допиту, в якому визначається перелік обставин, які необхідно з'ясувати під час допиту, а також запитань, які треба поставити експерту.

Допит експерта в суді здійснюється за тими основними правилами, які визначені ст. 356 КПК України і полягають у тому, що:

1) експерта, який проводив експертизу за зверненням сторони обвинувачення, першою допитує ця сторона, а експерта, який проводив експертизу за зверненням сторони захисту, – сторона захисту;

2) після цього експерту можуть ставити запитання потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представники та законні представники, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, а також головуєчий та судді;

3) адвокат може поставити експерту запитання стосовно:

- наявності в нього спеціальних знань та кваліфікації з тих питань, які ним досліджувались (освіти, стажу роботи, наукового ступеня і вченого звання тощо) і є дотичними до предмета експертизи;

- використаних методик та теоретичних розробок;
 - достатності відомостей, які стали підставою для зробленого висновку;
 - наукового обґрунтування та методів, за допомогою яких експерт дійшов висновку;
 - застосовності та правильності застосування принципів та методів до фактів кримінального провадження;
 - інші питання, що стосуються висновку;
- 1) сторона захисту, як і протилежна сторона, має право надати відомості, які стосуються знань, вмінь, кваліфікації, освіти та підготовки експерта для доведення або спростування достовірності висновку експерта;
 - 2) під час відповідей на поставлені запитання експерт має право користуватися своїми письмовими та іншими матеріалами, які використовувалися ним або іншим експертом у ході експертного дослідження;
 - 3) сторона захисту, як і протилежна сторона, може звернутися до суду з клопотанням призначити одночасний допит двох чи більше експертів для з'ясування причин розбіжності в їхніх висновках, що стосується одного і того самого предмета чи питання дослідження. Визнавши клопотання обґрунтованим, суд має право призначити і провести одночасний допит двох чи більше експертів;
 - 4) хід проведення судом одночасного допиту двох чи більше експертів адвокат має контролювати з погляду на його відповідність вимогам КПК України і звертатися до суду із запереченнями в разі порушення цих положень.

Дослідження речових доказів

У ході судового розгляду дослідженню підлягають не лише речі (документи), які знайдені, вилучені і визнані речовими доказами під час досудового розслідування, а й ті, що були надані в суді. Вони могли бути як предметом експертного дослідження, так і без нього.

Підготовка адвоката до судового засідання, в якому планується дослідження речових доказів, зводиться до самостійного ретельного вивчення властивостей тих чи інших речей, а також залишених ними слідів або тих, які залишилися на них. За необхідності адвокат може скористатися консультацією спеціаліста (експерта), отримати від нього письмове роз'яснення. Бажано, щоб цей спеціаліст (експерт) був залучений до огляду речових доказів у суді.

Іноді виникає потреба огляду речових доказів, яких не можна

доставити в судове засідання в силу певних причин (наприклад, через значну вагу, стан, який виключає їх транспортування, тощо). У таких випадках адвокату слід звернутися до суду з клопотанням про проведення огляду речових доказів за їх місцем знаходження. Огляд таких речових доказів здійснюється у виїзному судовому засіданні, про що суд приймає відповідне рішення. Хід і результати огляду речових доказів за їх місцезнаходженням фіксуються за допомогою технічних засобів і зазначаються у протоколі огляду.

Речові докази оглядаються судом, а також надаються для ознайомлення учасникам судового провадження. За необхідності суд може надати можливість ознайомитися з речовими доказами також іншим учасникам кримінального провадження. У процесі ознайомлення з речовими доказами зазначені особи можуть привернути увагу суду на ті чи інші обставини, що стосуються речі і пов'язані з її оглядом. З приводу оглянутих речових доказів учасники судового провадження мають право ставити запитання свідкам, експертам, спеціалістам, які їх оглядали.

Під час дослідження речових доказів у суді адвокат має право і можливість:

- переконатись у тому, що збережено їх належне пакування, на ньому вказано найменування доказу, є всі печатки, бірки, дати, написи, засвідчені підписами учасників огляду, звірити ці відомості з тими, що зафіксовані технічними засобами і в протоколі огляду;

- особисто, а за необхідності разом з обвинуваченим, оглянути кожен речовий доказ, звернути увагу суду, інших учасників судового провадження на обставини, пов'язані як із самою річчю, так і слідами, які містяться на доказах, і їх значення в кримінальному провадженні;

- використовуючи спеціальні знання спеціаліста або експерта, отримати пояснення щодо тих чи інших властивостей речових доказів або слідів, які на них знаходяться, тощо;

- з дозволу головуючого ставити запитання з приводу речових доказів або наявних на них слідів іншим учасникам кримінального провадження, які брали участь у їх огляді;

- в разі необхідності заявити клопотання про проведення повторного допиту свідка, спеціаліста, експерта, потерпілого, обвинуваченого, інших осіб, якщо під час судового розгляду з'ясувалося, що вони можуть повідомити додаткову інформацію щодо речових доказів та наявних на них слідів;

- якщо речовий доказ отримано з порушенням вимог КПК України, звернутися до суду з клопотанням щодо його визнання

недопустимим доказом.

Залежно від обставин кримінального провадження, таке клопотання може бути заявлене до початку огляду речового доказу, безпосередньо в ході його огляду або після завершення цієї процедури. У разі задоволення судом такого клопотання огляд речового доказу взагалі не здійснюється або припиняється на якомусь етапі огляду, якщо його було розпочато. Якщо суд відмовив у задоволенні клопотання, то адвокат на подальших етапах судового розгляду знову повинен його заявляти, даючи оцінку властивостям речового доказу і враховуючи його взаємозв'язок з іншими доказами та обставинами кримінального провадження.

Дослідження документів, звуко- і відеозапису

Згідно з ч. 1 ст. 99 КПК України документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як докази факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження.

Матеріали, які відносяться до документів, визначені ч. 2 цієї статті. Ними, зокрема, можуть бути протоколи слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій і додатки до них, а також носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії; матеріали фотозйомки, звукозапису та інші носії інформації (у тому числі електронні); висновки ревізій та акти перевірок та інше.

Документи повинні бути оголошені під час судового розгляду за ініціативою суду або учасників судового провадження і пред'явлені як цим учасникам, так і, за необхідності, іншим учасникам кримінального провадження. Звичайно, що адвокат зобов'язаний ініціювати перед судом потребу в оголошенні документів та їх дослідження, якщо це буде на користь підзахисного.

Що стосується матеріалів звуко- і відеозапису, то їх відтворення (демонстрація) під час судового розгляду також ініціюється або самим судом, або учасниками судового провадження. Відтворення (демонстрація) звуко- і відеозапису здійснюється в залі судового засідання або в іншому спеціально обладнаному для цього приміщенні, після чого суд заслуховує доводи учасників судового провадження. За клопотанням учасників судового провадження або за ініціативою суду відтворення (демонстрація) записів можуть бути повторені повністю або в певній частині. В усіх випадках для кращого з'ясування та усвідомлення відомостей, які містяться в звуко- і відеозаписах, за рішенням суду може залучатися спеціаліст.

Підготовка адвоката до судового засідання, в якому планується дослідження документів (матеріалів звуко- і відеозаписів), зводиться до самостійного ретельного вивчення їх змісту та властивостей. За необхідності адвокат може скористатися консультацією спеціаліста (експерта), отримати від нього письмове роз'яснення. Бажано, щоб цей спеціаліст (експерт) був залучений до огляду документів (матеріалів звуко- і відеозаписів) у суді. Учасники судового провадження мають право ставити необхідні запитання щодо документів (матеріалів звуко- і відеозаписів) свідкам, експертам, спеціалістам.

Досить часто в матеріалах кримінального провадження, які знаходяться в суді, відсутні ті документи, з якими сторона захисту знайомилася при закінченні досудового розслідування, тобто в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України. Така ситуація виникає через право прокурора, який підтримує обвинувачення в суді, самостійно визначати, які документи долучати до обвинувального акта, а які ні. Якщо недолучені до обвинувального акта документи мають значення для сторони захисту, і вони є в неї, то в таких випадках адвокату необхідно звернутися до суду з відповідним клопотанням щодо приєднання цих документів і здійснення їхнього дослідження.

За результатами дослідження певних документів, матеріалів звуко- і відеозапису адвокат може просити суд виключити їх з числа доказів, якщо існують обґрунтовані підстави для прийняття цього рішення. Також може бути заявлене клопотання про необхідність залучення експерта для проведення відповідної експертизи (наприклад, у разі виникнення сумнівів щодо достовірності документа чи матеріалів звуко- і відеозапису).

Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового розгляду

Визначений законом порядок судового розгляду кримінального провадження в суді першої інстанції не завжди можливо забезпечити без застосування певних заходів процесуального примусу до окремих його учасників. Заходи забезпечення кримінального провадження якраз і застосовуються з цією метою.

Як визначено кримінальним процесуальним законом, заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються під час судового розгляду згідно з положеннями розділу II та з урахуванням особливостей, встановлених розділом IV КПК України.

У ході судового розгляду суд тією чи іншою мірою дотичний до вирішення питання про застосування таких заходів забезпечення кримінального провадження, як:

- 1) судовий виклик і привід;
- 2) накладення грошового стягнення;
- 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом;
- 4) відсторонення від посади;
- 5) тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності;
- 6) тимчасовий доступ до речей і документів;
- 7) тимчасове вилучення майна;
- 8) арешт майна;
- 9) запобіжні заходи.

Загальні правила застосування цих заходів детально характеризувалися при висвітленні питань теми № 3 «Захист під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» у посібнику «Захист у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні», тому немає потреби на них зупинятися.

Водночас не можна не звернути увагу на визначені законодавцем особливості застосування під час судового розгляду такого заходу застосування кримінального провадження, як тимчасовий доступ речей і документів. Так, щодо застосування цього заходу встановлені такі додаткові правила:

– розглядаючи клопотання про надання тимчасового доступу до речей і документів, суд при його вирішенні повинен також врахувати причини, через які доступ не був здійснений під час досудового розслідування;

– якщо судом прийнято рішення про надання доступу до речей і документів, то він повинен відкласти судовий розгляд на строк, достатній для здійснення такого заходу та ознайомлення учасника судового провадження з його результатами;

– особа, яка під час судового провадження отримала речі і документи внаслідок здійснення тимчасового доступу до них, зобов'язана відкрити їх для ознайомлення в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України.

Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді

Діяльність адвоката як захисника прав, свобод і законних інтересів обвинуваченого має значення при застосуванні будь-якого заходу забезпечення кримінального провадження. Але найбільша значимість цієї діяльності проявляється під час вирішення питання про обрання, скасування або зміну запобіжного заходу обвинуваченому.

Запобіжні заходи є найбільш суворим видом кримінального процесуального примусу, які застосовуються до обвинуваченого в ході

судового розгляду з метою забезпечення належної поведінки обвинуваченого через певне обмеження його особистих прав, а також досягнення дієвості судового провадження.

Система запобіжних заходів, підстави та порядок їх застосування регулюються положеннями глави 18 розділу II КПК України. Загальні правила застосування цих заходів детально характеризувалися при висвітленні питань теми № 3 «Захист під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» у посібнику «Захист у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні», тому потреба на них зупинятися також відсутня.

Під час судового провадження запобіжні заходи застосовуються судом за клопотанням прокурора. За цим клопотанням запобіжний захід може бути скасовано судом у випадках і в порядку, передбаченому КПК України.

До клопотання мають бути додані:

- 1) копії матеріалів, якими прокурор обґрунтовує доводи клопотання;
- 2) перелік свідків, яких прокурор вважає за необхідне допитати під час судового розгляду щодо запобіжного заходу;
- 3) підтвердження того, що обвинуваченому надані копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу.

Згідно з вимогами ч. 2 ст. 184 КПК України копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, має надаватися обвинуваченому не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання.

У ході підготовки до судового слухання з розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу адвокат має пояснити підзахисному процедуру розгляду клопотання та допомогти йому підготуватись до виступу в суді. Також з ним потрібно обговорити питання про необхідність виклику для допиту в судовому засіданні свідків і визначитись із переліком матеріалів, які доцільно дослідити під час судового розгляду.

З метою підготовки до судового розгляду захисник повинен отримати копію клопотання про обрання запобіжного заходу та долучених до нього матеріалів і ретельно (наскільки це можливо в межах трьох годин з моменту їх отримання) вивчає їх, після чого вирішує питання щодо необхідності отримання додаткових матеріалів, які можна використати на користь підзахисного. Якщо зазначені документи отримані підзахисним менш ніж за три години, адвокат

повинен ставити перед судом питання про відкладення розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу.

Захисник має звертати увагу на правильність оформлення матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу. Застосування запобіжного заходу до кожної особи потребує внесення окремого клопотання. У разі подання матеріалів, які містять у одному клопотанні вимоги про застосування запобіжних заходів щодо кількох осіб, адвокат повинен заявляти клопотання про повернення матеріалів прокурору для належного оформлення.

Тактика захисту під час судового розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу вимагає лише активних дій – пасивність адвоката може призвести до негативних наслідків для підзахисного. При вирішенні питання про обрання того чи іншого запобіжного заходу (особливо таких, як тримання під вартою та домашній арешт) адвокату завжди потрібно використовувати норми Європейської конвенції з прав людини від 1950 року, а також практику Європейського суду з прав людини.

Ухвала суду про застосування запобіжного заходу підлягає негайному виконанню після її оголошення. Водночас ухвала суду про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, тримання під вартою або відмову в їх застосуванні може бути оскаржена в апеляційному порядку. Після закінчення судового розгляду адвокату необхідно отримати ухвалу суду про застосування цих запобіжних заходів, обговорити зміст ухвали з підзахисним і роз'яснити порядок її оскарження. У разі досягнення згоди на це, адвокат складає її та подає безпосередньо до апеляційного суду в межах визначеного законом строку.

Якщо в ході судового провадження змінюються підстави застосування запобіжного заходу, а також обставини, які враховуються при його обранні, він може бути скасований або замінений на інший запобіжний захід.

Запобіжний захід може бути змінено, якщо:

- його обрано необґрунтовано чи незаконно, але існують підстави для обрання іншого заходу;
- суттєво змінилися обставини, на яких базувалося рішення про обрання запобіжного заходу (наприклад, змінилася кваліфікація кримінального правопорушення, стан здоров'я обвинуваченого погіршився тощо).

Зміна запобіжного заходу здійснюється за результатами розгляду клопотання, з яким до суду можуть звернутися:

– прокурор – щодо зміни запобіжного заходу, в тому числі за необхідності скасування, зміни або покладення додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК, чи про зміну способу їх виконання;

– обвинувачений, до якого застосовано запобіжний захід, його захисник – щодо зміни запобіжного заходу, в тому числі за необхідності скасування чи зміни додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК, та покладених на нього судом, чи про зміну способу їх виконання.

Суд має право залишити без розгляду клопотання про зміну запобіжного заходу, яке подане раніше, ніж за 30 днів з дня постановлення попередньої ухвали про застосування, зміну або відмову у зміні запобіжного заходу, якщо у ньому не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею, судом.

Запобіжний захід негайно припиняє свою дію після закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження (ст. 203 КПК).

Під час судового розгляду на суд покладено обов'язок розглянути питання доцільності тримання обвинуваченого під вартою до спливу двомісячного строку з дня надходження до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру незалежно від наявності клопотань прокурора. Особливості такого обов'язку полягають у тому, що:

– за наслідками розгляду цього питання суд своєю ухвалою скасовує, змінює запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або продовжує його дію на строк, що не може перевищувати двох місяців;

– копія ухвали вручається обвинуваченому, прокурору та направляється уповноваженій службовій особі місця ув'язнення;

– до кінця продовженого строку суд зобов'язаний повторно вирішити доцільність продовження тримання обвинуваченого під вартою, якщо судове провадження не було завершене до спливу цього строку.

Ухвалу суду про продовження строку тримання обвинуваченого під вартою адвокат може оскаржити в суді апеляційної інстанції.

Проведення слідчих (розшукових) дій органами досудового розслідування під час судового розгляду

Відповідно до положень кримінального процесуального закону більшість слідчих (розшукових) дій проводиться лише на стадії досудового розслідування і в межах встановлених строків розслідування злочину або кримінального проступку. Будь-які слідчі (розшукові) дії

(як гласного, так і негласного характеру), проведені з порушенням цього правила, є недійсними, а встановлені внаслідок цих дій докази – недопустимими.

Однак у випадках, передбачених ст. 333 КПК України, орган досудового розслідування має право проводити слідчі (розшукові) дії і за межами строків досудового розслідування. Таким правом його може наділити суд першої інстанції, який здійснює розгляд кримінального провадження. Які саме слідчі (розшукові) дії має право проводити орган досудового розслідування за судовим дорученням, законодавець не визначає. Що стосується випадку, який визначає право суду доручити органу досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій під час судового розгляду, то він носить обтічний і неконкретний характер, оскільки проявляється в необхідності встановлення обставин або перевірки обставин, які мають істотне значення для кримінального провадження, і вони не можуть бути встановлені або перевірені іншим шляхом.

Ініціатором проведення слідчих (розшукових) дій органом досудового розслідування виступає одна із сторін судового провадження, яка повинна заявити суду обґрунтоване клопотання.

Для того, щоб суд міг прийняти рішення про доручення органу досудового розслідування на проведення слідчих (розшукових) дій або відмовити в цьому, він:

1) заслуховує ініціатора клопотання та його доводи щодо необхідності проведення тих чи інших дій;

2) заслуховує думку інших учасників судового провадження щодо заявленого клопотання;

3) для прийняття рішення про задоволення клопотання суд повинен дійти висновку, що:

а) обставини, про встановлення і перевірку яких просить сторона, мають значення для кримінального провадження;

б) вони можуть бути встановлені та перевірені лише шляхом проведення певних слідчих (розшукових) дій, а інший шлях позитивного результату не дасть;

в) нездійснення певних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування викликане вагомими та об'єктивними причинами.

Якщо за результатами розгляду клопотання суд доходить висновку про наявність підстав для його задоволення, він постановляє обґрунтовану ухвалу доручити органу досудового розслідування провести певні слідчі (розшукові) дії. При цьому суд повинен у

постановленій ухвалі зазначити:

а) для з'ясування або перевірки яких обставин і які саме слідчі (розшукові) дії необхідно провести;

б) встановити строк, необхідний для проведення слідчої (розшукової) дії та ознайомлення учасників судового провадження з її результатами. Звичайно, що в такому випадку суд одночасно має прийняти рішення ще й про відкладення судового розгляду.

Доволі прискіпливою є позиція законодавця щодо права суду на задоволення клопотання прокурора про проведення слідчих (розшукових) дій органом досудового розслідування. Так, законодавець визначив, що суд відмовляє в задоволенні клопотання прокурора, якщо він не доведе, що слідчі (розшукові) дії, про проведення яких він просить, не могли бути проведені органом досудового розслідування через те, що не були і не могли бути відомі обставини, які свідчать про необхідність їх проведення.

Проведення слідчих (розшукових) дій за судовим дорученням здійснюється в передбаченому КПК України порядку. Доступ учасникам судового провадження до отриманих внаслідок проведення слідчих (розшукових) дій матеріалів забезпечує прокурор в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України. Він повинен їх надати суду у строк, визначений судовим дорученням.

Консультації та роз'яснення спеціаліста

Під час дослідження доказів адвокат може скористатися усними консультаціями або письмовими роз'ясненнями спеціаліста, наданими ним на підставі його спеціальних знань. Для того, щоб спеціаліст міг взяти участь у судовому засіданні, адвокату потрібно звернутися з обґрунтованим клопотанням до суду. І лише в разі його задоволення цей учасник буде надавати усні консультації або письмові роз'яснення стосовно тих чи інших доказів, що досліджуються.

Перелік доказів, під час дослідження яких можливе отримання від спеціаліста усних консультацій і письмових роз'яснень, законом не визначається, але в будь-якому разі вони повинні мати зв'язок зі спеціальними знаннями спеціаліста.

Після отримання усних консультацій або письмових роз'яснень спеціалісту можуть бути поставлені запитання щодо їх суті. Звичайно, що адвокату необхідно підготувати ці запитання ще до судового засідання, в якому братиме участь спеціаліст.

Послідовність постановки запитань визначається КПК України, і вона повинна бути такою:

- першою ставить запитання особа, за клопотанням якої залучено

спеціаліста;

– після неї ставлять запитання інші особи, які беруть участь у кримінальному провадженні;

– головуючий у судовому засіданні має право ставити спеціалістові запитання в будь-який час дослідження доказів.

Огляд на місці

Кримінальне процесуальне законодавство України допускає можливість проведення судом огляду певного місця. Такий огляд проводиться у виняткових випадках. Рішення про це суд приймає як самостійно, так і за клопотанням учасників судового провадження, якщо він визнає доцільність і необхідність проведення такого огляду. Однак огляд на місці не може проводитися під час здійснення провадження судом присяжних.

Залежно від ситуації, на місці можуть оглядатися місцевість, приміщення, речі, земельні ділянки тощо. Метою огляду є перевірка, виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення. В огляді можуть брати участь учасники судового провадження, а за рішенням суду і якщо цього вимагають обставини справи, – свідки, спеціалісти та експерти.

Порядок проведення огляду повинен відповідати правилам, які встановлені КПК України для огляду під час досудового розслідування. Проведення огляду та його результати фіксуються в протоколі огляду, а також технічними засобами (за необхідності). Тим учасникам кримінального провадження, які беруть участь у проведенні огляду, можуть бути поставлені необхідні запитання, пов'язані з проведенням цієї дії. Вони ж наділяються правом звертати увагу суду на ті чи інші виявлені при огляді відомості, які, на їхню думку, можуть мати доказове значення у кримінальному провадженні.

Вирішуючи питання щодо необхідності заявлення клопотання про проведення огляду на місці, адвокат повинен бути впевнений в тому, що його результати можуть бути використані на користь свого підзахисного. Він також повинен визначитись з колом учасників, участь яких необхідна при огляді, і технічними засобами, які доцільно використати при проведенні огляду, про що слід зазначити у клопотанні.

До початку огляду адвокат має підготувати запитання учасникам провадження, а також необхідні технічні засоби, які він може використати для власного фіксування ходу і результатів огляду. Безпосередньо під час огляду адвокат повинен відслідковувати відповідність проведення цієї дії та її фіксування вимогам КПК України.

Проведення експертизи за ухвалою суду

Під час досудового розслідування експертиза проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження, у тому числі й захисника, або за дорученням слідчого судді, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. При цьому не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права.

Загальні правила залучення експерта для проведення експертизи під час досудового розслідування детально характеризувалися при висвітленні питань теми № 2 «Здійснення захисту в ході провадження слідчих (розшукових) дій» у посібнику «Захист у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні», тому немає потреби на них зупинятися.

Залучення експерта для проведення експертизи під час судового розгляду має певні особливості, які необхідно враховувати як суду, так і заінтересованим учасникам судового провадження. Ними є:

1) за наявності підстав, передбачених ст. 242 КПК України, суд має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам переважно за клопотанням сторін кримінального провадження або потерпілого;

2) у разі відсутності такого клопотання, суд має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи вищезазначеним суб'єктам, якщо:

а) суду надані кілька висновків експертів, які суперечать один одному, а допит експертів не дав змоги усунути виявлені суперечності;

б) у разі необхідності здійснення тривалого спостереження та дослідження особи може бути проведена стаціонарна психіатрична експертиза, для чого таку особу необхідно направити до відповідного медичного закладу на строк не більше двох місяців;

в) існують достатні підстави вважати висновок експерта (експертів) необґрунтованим чи таким, що суперечить іншим матеріалам кримінального провадження або викликає інші обґрунтовані сумніви в його правильності;

3) якщо експертиза призначається судом за клопотанням учасників судового провадження, то до ухвали суду про доручення проведення експертизи включаються питання, поставлені цими учасниками, а також судом;

4) суд має право не включати до такої ухвали питання, поставлені учасниками судового провадження, якщо відповіді на них не стосуються кримінального провадження або не мають значення для

судового розгляду. У постановленій судом ухвалі рішення про невключення таких питань повинно бути обґрунтоване;

5) якщо до отримання висновку експерта судовий розгляд продовжувати неможливо, то судове провадження зупиняється відповідною ухвалою суду.

Під час судового провадження сторона захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової.

У разі необхідності отримання зразків для проведення експертизи вони відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи. У випадку, якщо проведення експертизи доручено судом, відібрання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом.

Порядок відібрання зразків з речей і документів встановлюється згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей і документів (ст.ст. 160-166 КПК).

Відбирання біологічних зразків у особи здійснюється за правилами, передбаченими для проведення освідування. У разі відмови особи добровільно надати біологічні зразки суд за клопотанням сторони кримінального провадження має право дозволити слідчому, прокурору (або зобов'язати їх, якщо клопотання було подано стороною захисту) здійснити відбирання біологічних зразків примусово.

Дії адвоката-захисника при встановленні в судовому засіданні неосудності обвинуваченого

За результатами судового розгляду кримінального провадження можуть бути встановлені обставини, які свідчать про неосудність обвинуваченого. Звичайно, що такий стан обвинуваченого повинен віднайти своє повне підтвердження у висновку судово-психіатричної експертизи. Окрім дослідження цього процесуального джерела доказів, учасники судового провадження також можуть ініціювати здійснення допиту експертів-психіатрів. Якщо суд прийме рішення про допит цих експертів, то адвокат повинен взяти в ньому активну участь.

Після підтвердження в судовому засіданні неосудності обвинуваченого суд зобов'язаний постановити ухвалу про зміну порядку розгляду і продовжує судовий розгляд відповідно до правил, передбачених ст.ст. 503-516 КПК України (глава 39). У такому випадку особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, наділяється правами обвинуваченого в обсязі, що визначається характером розладу психічної діяльності чи психічного захворювання згідно з висновком судово-психіатричної експертизи.

Цими правами зазначена особа може користуватися як самотійно, так і через законного представника і захисника. Відповідно до ч. 1 ст. 512 КПК України судовий розгляд повинен здійснюватися обов'язково за участю прокурора, фізичної особи, стосовно якої вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру, її законного представника і захисника.

Діяльність адвоката-захисника в такому кримінальному провадженні повинна бути спрямована на захист прав, свобод і законних інтересів особи, стосовно якої вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру, і полягати:

- у доведенні того, що інкриміноване особі суспільно небезпечне діяння (кримінальне правопорушення) не мало місця;
- у доведенні невинуватості особи у вчиненні суспільно небезпечного діяння (кримінального правопорушення);
- у припиненні дії обраного особі запобіжного заходу або зміни з більш суворого на менш суворий;
- у доведенні того, чи слід застосовувати до особи примусові заходи медичного характеру, і якщо вона потребує їх, то яких саме.

За таких умов адвокат повинен мати на увазі, що суд не має права постановити ухвалу про застосування примусових заходів медичного характеру до особи і повинен закрити кримінальне провадження, якщо буде встановлено, що:

- суспільно небезпечне діяння (кримінальне правопорушення) не було вчинене або вчинене іншою особою, а також якщо не доведено, що ця особа вчинила суспільно небезпечне діяння (кримінальне правопорушення);
- суспільно небезпечне діяння особа вчинила у стані неосудності, а на момент судового розгляду видужала або внаслідок змін у стані її здоров'я відпала потреба в застосуванні примусових заходів медичного характеру.

Дії адвоката-захисника на етапі завершення судового розгляду

Після закінчення судового слідства суд переходить до **судових дебатів**. Як сам адвокат, так і обвинувачений має готуватись до них з самого початку судового розгляду, впродовж якого їм необхідно сформулювати правову позицію і підкріпити її відповідною сукупністю фактичних даних, які досліджувались у судових засіданнях. Якщо певні об'єктивні або суб'єктивні причини завадили належній підготовці до судових дебатів, то адвокату необхідно звернутися до суду з клопотанням про відкладення судового засідання і надати достатній час

для підготовки до виступу.

Сутність судових дебатів полягає в проголошенні сторонами судового провадження промов, в яких вони викладають власну позицію щодо обставин вчинення кримінального правопорушення, доведеності вини обвинуваченого в їх вчиненні, необхідності застосування кримінального покарання тощо.

Зі сторони захисту в судових дебатах можуть брати участь обвинувачений, його законний представник і захисник. Саме в такій послідовності вони проголошують свої промови, але після того, як виступлять прокурор, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач, його представник.

Як свідчить практика, більшість адвокатів свої промови готує в письмовому вигляді, після проголошення яких звертається до суду з клопотанням долучити їх до матеріалів кримінальної справи.

Складові частини промови адвоката, її зміст, тривалість виступу, стиль проголошення перед учасниками судового провадження залежать від обставин кримінального правопорушення, особи обвинуваченого та інших факторів, які повинні враховуватися захисником в ході підготовки до судових дебатів. Але безперечним є те, що вона повинна бути логічною, змістовною, обґрунтованою, переконливою та достатньо емоційною. Лише при дотриманні таких умов адвокат може вплинути на суд і досягти позитивного результату для свого підзахисного.

Порядок виступів у судових дебатах представників сторони захисту визначений кримінальним процесуальним законом. Він такий:

1) якщо в судовому розгляді брали участь декілька захисників обвинуваченого, то порядок їх виступів визначається ними за взаємною згодою; у разі недосягнення такої згоди порядок їх виступів визначає суд;

2) якщо в судовому розгляді брали участь декілька обвинувачених, захисників, представників, то порядок їх виступів встановлює суд;

3) у судових дебатах можна посилатися лише на ті докази, які були досліджені в судовому засіданні;

4) якщо під час проголошення промов виникає потреба подати нові докази, то суд відновлює з'ясування обставин, встановлених під час кримінального провадження, та перевірки їх доказами, після чого знову відкриває судові дебати з приводу додатково досліджених обставин;

5) суд не має права обмежувати тривалість промов певним часом;

б) головуючий має право зупинити виступ учасника дебатів, якщо він після зауваження повторно вийшов за межі кримінального провадження, чи повторно допустив висловлювання образливого або непристойного характеру, і надати слово іншому учаснику дебатів.

Після закінчення промов учасники судових дебатів мають право обмінятися **репліками**, в яких учасники цих дебатів в стислій формі висловлюють свої заперечення іншій стороні з питань, які були викладені нею у своїй промові. Право останньої репліки належить обвинуваченому або його захиснику.

Якщо учасники судових дебатів закінчили своє виступи, то головуючий оголошує дебати завершеними і надає обвинуваченому **останнє слово**. Слід відзначити позитивну практику багатьох адвокатів, які допомагають обвинуваченому готуватися до останнього слова, акцентуючи їх увагу на необхідності викладення в ньому тих чи інших обставин кримінального правопорушення, особистості самого підзахисного та інших важливих факторів (особливо, коли вони в силу якихось причин не озвучувались в судових дебатах). Якщо останнє слово обвинуваченого викладено в письмовому вигляді, то його теж бажано долучити до матеріалів кримінальної справи.

Під час проголошення останнього слова обвинуваченого суд не має права обмежувати його тривалість. Окрім цього, обвинуваченому забороняється ставити запитання під час його останнього слова.

Якщо у своєму останньому слові обвинувачений повідомить про нові обставини, які мають значення для кримінального провадження, то суд самостійно або за клопотанням учасників судового провадження повертається

до дослідження цих обставин та перевірки їх доказами. Далі суд знову відкриває судові дебати (вони повинні стосуватися лише додатково досліджених обставин) і надає обвинуваченому останнє слово.

Після останнього слова обвинуваченого суд видаляється до нарадчої кімнати для ухвалення судового рішення, про що головуючий оголошує присутнім у залі судового засідання.

3. Контрольні питання

1. Яке місце і значення судового розгляду в системі кримінального провадження?

2. З яких етапів складається судовий розгляд у суді першої інстанції?

3. Які строки і загальний порядок судового розгляду?

4. Що собою являє незмінність складу суду?

5. В яких випадках і як вирішується питання про призначення запасного судді?
6. У чому полягає участь запасного судді у судовому розгляді?
7. Якими повноваженнями наділений головуючий у судовому засіданні?
8. Що слід розуміти під безперервністю судового розгляду?
9. Які наслідки неприбуття обвинуваченого в судове засідання?
10. Які наслідки неприбуття прокурора, захисника в судове засідання?
11. Які наслідки неприбуття потерпілого в судове засідання?
12. Які наслідки неприбуття цивільного позивача, цивільного відповідача, їх представників, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, в судове засідання?
13. Які наслідки неприбуття свідка, спеціаліста, перекладача, представника уповноваженого органу з питань пробації і експерта в судове засідання?
14. Яка кількість присутніх може перебувати в залі судового засідання і хто має пріоритетне право на це?
15. Які обов'язки присутніх у залі судового засідання?
16. Які заходи можуть вживатися до порушників порядку судового засідання?
17. Який порядок обрання, скасування або зміни запобіжного заходу в суді?
18. Які підстави і порядок проведення експертизи за ухвалою суду?
19. Які підстави і порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового розгляду?
20. Які підстави і порядок об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження?
21. Які підстави і порядок зупинення судового провадження?
22. Які підстави і порядок проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження?
23. Як визначаються межі судового розгляду?
24. Які підстави і процесуальний порядок зміни обвинувачення в суді?
25. Які підстави і процесуальний порядок висування додаткового обвинувачення, початку провадження щодо юридичної особи під час судового розгляду?
26. Які підстави і процесуальний порядок відмови від підтримання

державного обвинувачення?

27. Як погоджується зміна обвинувачення, висунення додаткового обвинувачення, відмова від державного обвинувачення та початку провадження щодо юридичної особи під час судового розгляду?

28. Як здійснюється відкриття судового засідання, повідомлення про повне фіксування судового розгляду технічними засобами, оголошення складу суду, роз'яснення права відводу і повідомлення про права та обов'язки?

29. Які дії виконуються на початку судового розгляду?

30. Який порядок роз'яснення обвинуваченому суті обвинувачення?

31. Який процесуальний порядок визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядок їх дослідження?

32. Який порядок розгляду судом клопотань учасників судового провадження?

33. Який порядок допиту обвинуваченого, свідка, потерпілого, малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого, пред'явлення для впізнання, допиту експерта в суді?

34. Який порядок дослідження речових доказів, документів, звуко- і відеозаписів, отримання консультацій та роз'яснення спеціалістів, огляду на місці в суді?

35. Які дії суду при встановленні в судовому засіданні неосудності обвинуваченого?

36. Який порядок закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами судом?

37. Який порядок проведення судових дебатів і останнього слова обвинуваченого?

38. У чому полягає сутність таємниці наради суддів?

39. Які питання вирішуються судом при ухваленні вироку?

40. Які види судових рішень?

41. У чому полягає сутність законності, обґрунтованості і вмотивованості судового рішення?

42. Який порядок ухвалення судових рішень, їх форма?

43. Які форма і зміст ухвали суду?

44. Які види вироків?

45. Які форма і зміст вироку суду?

46. Який порядок ухвалення судового рішення та викладення суддею окремої думки?

47. Який порядок проголошення судового рішення?

48. Який порядок звільнення обвинуваченого з-під варти ?

49. Який порядок вирішення питання щодо заходів піклування про неповнолітніх, непрацездатних і збереження майна обвинуваченого?

50. Який порядок виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні?

51. Який порядок роз'яснення судового рішення?

4. Завдання

1. Суддя суду першої інстанції, розглядаючи у відкритому судовому засіданні кримінальне провадження за обвинуваченням Сулова у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК України, висловив сумнів щодо належного рівня підготовки експерта, який проводив експертизу під час досудового розслідування. Не виходячи до нарадчої кімнати, суддя виніс ухвалу, якою доручив проведення повторної експертизи іншому експерту.

Чи правомірними є дії суду?

У яких випадках суд має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи незалежно від наявності клопотання?

2. У судовому розгляді кримінального провадження за обвинуваченням Рожнова у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України, брав участь адвокат Сучков. Суд призначив судові засідання на 11 вересня, про що завчасно було повідомлено Сучкова, однак в цей день адвокат мав брати участь в апеляційному суді. Рожнов звернувся з клопотанням до суду про проведення судового засідання без Сучкова. Враховуючи клопотання Рожнова, а також відсутність можливості в адвоката Сучкова взяти участь у судовому засіданні, суд постановив ухвалу про проведення судового розгляду без захисника.

Чи відповідає закону це рішення суду?

Якщо ні, то як повинен був діяти суд у цій ситуації?

3. При розгляді кримінальної справи в суді по обвинуваченню Єфремова за ч. 2 ст. 194 КК України обвинуваченим порушувався порядок в залі судового засідання, за що він був видалений. На підтримку підсудного Єфремова виступив його захисник з репліками в сторону судді, що останній неправомірно видалив Єфремова.

Які порушення допущені?

Як повинен реагувати суд?

4. До суду надійшло кримінальне провадження щодо неповнолітнього Майкова, обвинуваченого у вчиненні злочину, передбаченого п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України.

Яким повинен бути склад суду для розгляду такого провадження?

Як діяти у випадку наявності в суді першої інстанції лише одного судді, уповноваженого на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх?

5. Районний суд розглянув у судовому засіданні провадження за звинуваченням Старкова за ч. 3 ст. 296 і ч. 1 ст. 121 КК України і ухвалив щодо нього обвинувальний вирок. Як видно з матеріалів кримінального провадження, судовий розгляд розпочався 25 січня, а потім було оголошено перерву до 29 січня. 29 січня Старкова не було доставлено в суд у зв'язку з тим, що він захворів – вдарився головою і отримав струс головного мозку. 30 січня суд виїхав до слідчого ізолятора, де утримувався Старков, йому було надано останнє слово, і суд, повернувшись, ухвалив вирок. У цей період, з 28 січня по 7 лютого, Старков перебував на стаціонарному лікуванні в медчастині СІЗО з приводу удару головою і струсу головного мозку першого ступеня. Проте суд не мав висновку лікаря щодо можливості участі обвинуваченого у судовому засіданні.

Оцініть правильність дій та рішень суду.

Чи має право суд проводити судовий розгляд чи його частину поза приміщенням суду?

6. Під час судового розгляду головуючий з'ясував, що потерпілий Маньков не з'явився в судове засідання без поважних причин.

Чи можливий судовий розгляд за відсутності потерпілого?

Чи може суд застосувати якісь заходи забезпечення кримінального провадження стосовно Манькова? Якщо так, то які?

7. Під час оголошення складу суду і роз'яснення прав відводу обвинувачений заявив відвід одному з суддів, мотивуючи це тим, що останній був очевидцем кримінального правопорушення. Прокурор заперечував проти цього, звертаючи увагу суду на те, що суддя не був допитаний як свідок, оскільки було допитано достатню кількість свідків.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Наявність яких обставин виключає участь судді у кримінальному провадженні?

Який порядок відводу судді?

8. Під час судового розгляду обвинувачений Супрункін заявив клопотання про проведення повторної судово-медичної експертизи. Підставою для цього він вважає необ'єктивність висновку експерта, який проводив експертизу. Захисник обвинуваченого підтримав клопотання свого підзахисного. Суд задовольнив клопотання і своєю ухвалою доручив проведення повторної експертизи в іншій експертній установі.

Чи правомірними є клопотання обвинуваченого та його захисника?

Чи правомірними є дії суду?

В яких випадках суд має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам незалежно від наявності клопотання?

9. Під час судового розгляду встановлено, що обвинувачений вчинив убивство не з корисливих, а з хуліганських мотивів.

Якими мають бути подальші дії прокурора у зв'язку зі встановленою обставиною?

Якими правами наділяється сторона захисту в такій ситуації?

10. До головуючого в судовому засіданні звернувся один із обвинувачених з клопотанням про відкладення судового розгляду на 20 днів у зв'язку з тим, що його захисник протягом 19 днів постійно зайнятий і бере участь в інших кримінальних провадженнях як на стадії досудового розслідування, так і у судовому розгляді.

Як суд повинен вирішити заявлене клопотання?

11. У судовому засіданні обвинувачений заявив відвід прокуророві. І зазначив, що прокурор не може бути об'єктивним державним обвинувачем у кримінальному провадженні з двох причин:

1) прокурор здійснював нагляд за досудовим розслідуванням у формі процесуального керівництва;

2) він коментував події в засобах масової інформації і при цьому висловив свою думку, що обвинувачений винуватий в інкримінованому йому кримінальному правопорушенні.

Які повноваження прокурора в кримінальному провадженні?

Чи були порушені вимоги кримінального процесуального закону прокурором?

Чи має суд підстави для задоволення заявленого обвинуваченим відводу?

12. Під час судового розгляду захисник обвинуваченого заявив відвід прокурору, посилаючись на те, що він в судовому засіданні повідомив обвинуваченого про нову підозру, формулювання якої не відповідає обвинуваченню, викладеному в надісланому до суду обвинувальному акту.

Чи правомірно діяв у цій ситуації прокурор?

Чи правомірно діяв у цій ситуації захисник обвинуваченого?

Як повинен діяти в цій ситуації суд?

13. Під час судового розгляду кримінального провадження по обвинуваченню Мулькова у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, прокурор дійшов висновку про необхідність зміни кваліфікації дій обвинуваченого на ст. 115 КК України. У зв'язку з цим він надав суду новий обвинувальний акт, в якому сформулював змінене обвинувачення та обґрунтував ухвалене рішення. Копії обвинувального акта він надав обвинуваченому та потерпілому. Після цього суд продовжив розгляд кримінального провадження й ухвалив вирок.

Який порядок зміни обвинувачення в судовому розгляді?

Чи відповідають дії прокурора вимогам кримінального процесуального закону в цій ситуації?

Чи відповідають дії суду вимогам кримінального процесуального закону в цій ситуації?

14. Під час судового розгляду кримінального провадження по обвинуваченню француза Фредеріко Джошуа у вчиненні шахрайства суддя з'ясував, що обвинувачений належним чином не володіє мовою судочинства, Всупереч вимогам ст. 29 КПК України йому під час досудового розслідування не було надано можливості скористатися послугами перекладача.

Які процесуальні гарантії обвинуваченого були порушені в ході досудового розслідування?

Як повинен діяти суд в цій ситуації?

Чи має право суд повернути кримінальне провадження на додаткове досудове розслідування у зв'язку із істотним порушенням прав обвинуваченого?

15. Під час судового розгляду кримінального провадження по обвинуваченню Хмелькіна у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України, суддя при дослідженні доказів обмежився тільки визнавальними показаннями обвинуваченого, на основі яких він і

постановив обвинувальний вирок. Головуючий у вирокі зазначив, що з метою процесуальної економії необхідність досліджувати інші докази відсутня, оскільки з обвинувального акта та з показань самого обвинуваченого встановлені всі обставини, які мають значення і підлягають доказуванню.

Чи відповідає це рішення суду вимогам кримінального процесуального закону?

16. На досудовому розслідуванні як захисник підозрюваного брав участь адвокат Лазарев. Під час судового засідання підозрюваний заявив клопотання відкласти судовий розгляд, бо Лазарев зайнятий в іншому судовому процесі. Головуючий відмовив в задоволенні клопотання підозрюваного та призначив тимчасово як захисника адвоката Кузюкіна. Незадоволений рівнем отриманої від Кузюкіна правничої допомоги, підозрюваний відмовився від його послуг та ще раз заявив клопотання про запрошення як захисника Лазарева, для чого просив відкласти судовий розгляд на два тижні.

Чи правомірно діяв у цій ситуації підозрюваний?

Чи відповідають дії суду вимогам кримінального процесуального закону?

17. У суді першої інстанції розглядалося кримінальне провадження по обвинуваченню учня 10-го класу Банькова у заподіянні тяжких тілесних ушкоджень учневі паралельного класу під час бійки на території школи. У судовому засіданні з'явилися однокласники обвинуваченого та потерпілого. Батьки обвинуваченого наполягали на тому, щоб однокласники були видалені із зали судового засідання, оскільки вони не хочуть зайвого розголосу цієї події. Батьки потерпілого, зі свого боку, заперечували проти цього, зазначаючи, що судовий розгляд кримінального провадження є відкритим, тому бажано, щоб однокласники Банькова дізналися, з ким вони навчаються.

Яке рішення і на підставі якої засади кримінального процесу має прийняти суд в цій ситуації?

18. У підготовчій частині судового розгляду за обвинуваченням Малькова, Мучкіна і Рибкіна у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 152 КК України (згвалтування, вчинене групою осіб), обвинувачений Мальков заявив клопотання про проведення закритого судового засідання. Суд відмовив у задоволенні клопотання обвинуваченого, мотивуючи це тим, що ні потерпіла, ні інші обвинувачені не

наполягають на розгляді кримінального провадження в закритому засіданні.

У яких випадках допускається закритий судовий розгляд?

Чи правильно вчинив суд у цій ситуації?

19. Кабаєв підозрювався у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 186 КК України. Винним себе Кабаєв не визнав і від послуг захисника відмовився. Під час судового засідання у судових дебатах виступив прокурор, який вважав вину Кабаєва доказаною. Обвинувачений мав намір заперечити прокуророві в судових дебатах, але головуючий в судовому засіданні роз'яснив Кабаєву, що йому буде надана можливість виступити пізніше – одночасно з останнім словом.

Чи відповідають дії головуючого вимогам кримінального процесуального закону?

20. Тихонов обвинувачувався у вчиненні умисного вбивства за ч. 1 ст. 115 КК України. Винним він себе не визнав і заявив клопотання про виклик і допит як свідків Сушкіна і Хайкіна, які можуть підтвердити його алібі. Обвинувачений пояснив, що таке ж клопотання він заявляв і слідчому, але той його не задовольнив. Суд відхилив клопотання обвинуваченого, вказавши в ухвалі, що в кримінальному провадженні досліджено достатню кількість доказів, що підтверджують вину Тихонова: були допитані свідки Алькін, Яшкін, Дубов і Фількіна, а також оголошені показання, які були надані на досудовому слідстві Мушкіним і Кобріним, котрі не з'явилися в суд з поважних причин. Усі вони викривали Тихонова як особу, що вчинила вбивство. Посилаючись у вирок на показання цих свідків, суд визнав Тихонова винним.

Чи правильно діяв суд у цій ситуації?

21. Сачков, який обвинувачувався у вчиненні злісного хуліганства, заявив клопотання про розгляд кримінального провадження щодо нього в закритому судовому засіданні. Викладену позицію він обґрунтував тим, що зазначені дії вчинив у нетверезому стані, за які йому соромно перед своїми дітьми та знайомими, котрі можуть бути присутніми в залі суду.

Чи підлягає це клопотання задоволенню?

22. У підготовчій частині судового розгляду щодо обвинуваченого Шаповалова у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 152 КК України, захисник заявив клопотання про здійснення

кримінального провадження в режимі закритого судового засідання. Вислухавши думку сторін, головуючий відмовив у задоволенні клопотання, зазначивши, що ні обвинувачений, ні потерпіла не наполягають на судовому розгляді в закритому судовому засіданні.

Чи обов'язково в такому випадку проводиться закрите судове засідання впродовж усього судового провадження?

Чи здійснюється за цих обставин обов'язково повне фіксування судового засідання?

23. Мурашкін, який працював головним бухгалтером підприємства, обвинувачувався за ч. 2 ст. 191 КК України (привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем). У судовому засіданні він заявив відвід судді на підставі того, що в міській газеті була опублікована стаття, в якій кореспондент висвітлював перебіг розслідування злочину, вчиненого Мурашкіним, і вимагав суворо покарати винного. Сумніваючись в об'єктивності судді, Мурашкін просив передати матеріали кримінального провадження для розгляду в суд іншого міста.

Чи обґрунтоване прохання Мурашкіна?

Як повинен діяти суд в цій ситуації?

24. Вважаючи, що під час судового розгляду вина обвинуваченого Кошкіна у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 122 КК України, підтверджена достатньою сукупністю доказів і він підлягає покаранню, суд ухвалив обвинувальний вирок. Це судове рішення суд проголосив у відсутності обвинуваченого, який не з'явився в судове засідання, хоча був завчасно повідомлений про час і місце його проведення.

Чи відповідають дії суду вимогам кримінального процесуального закону?

5. Тестові завдання

1. Судове провадження – це:

а) кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами;

б) лише підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення;

в) лише судовий розгляд, перегляд судового рішення в апеляційному та касаційному порядку;

г) лише судовий розгляд, перегляд судового рішення в апеляційному, касаційному порядку та за нововиявленими або виключними обставинами.

2. Судове провадження в суді першої інстанції складається:

а) з підготовчого судового провадження, судового розгляду і ухвалення та проголошення судового рішення;

б) лише з підготовчого провадження, ухвалення та проголошення за його результатами судового рішення;

в) лише безпосередньо з судового розгляду, ухвалення та проголошення за його результатами судового рішення;

г) лише ухвалення та проголошення судового рішення.

3. Обсяг доказів, які будуть досліджуватися під час судового розгляду в суді першої інстанції, та порядок їх дослідження визначаються:

а) ухвалою суду;

б) постановою прокурора;

в) ухвалою слідчого судді;

г) постановою суду.

4. Клопотання учасників судового провадження розглядаються судом після того як:

а) буде заслухана думка щодо них інших учасників судового провадження;

б) буде заслухана думка судді;

в) буде заслухана думка слідчого судді;

г) буде заслухана думка слідчого.

5. Після розгляду клопотань учасників судового процесу судом постановляється:

а) ухвала;

б) рішення;

в) постанова;

г) вирок.

6. Суд вирішує питання допустимості доказів:

- а) після їх оцінки в нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення;
- б) одразу ж після заявлення клопотання про недопустимість доказів;
- в) під час судових дебатів;
- г) під час останнього слова обвинуваченого.

7. У разі встановлення очевидної недопустимості доказу під час судового розгляду суд визнає цей доказ:

- а) недопустимим;
- б) допустимим;
- в) допустимим в деякій із частин;
- г) допустимим за клопотанням прокурора.

8. Якщо суд визнає доказ недопустимим, то це тягне за собою:

- а) неможливість дослідження такого доказу або припинення його дослідження в судовому засіданні, якщо таке дослідження було розпочате;
- б) можливість дослідження такого доказу або припинення його дослідження в судовому засіданні, якщо таке дослідження було розпочате;
- в) можливість дослідження такого доказу чи часткового припинення його дослідження в судовому засіданні, якщо таке дослідження було розпочате;
- г) можливість дослідження такого доказу і його використання при прийнятті судового рішення.

9. Докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, є:

- а) недопустимими;
- б) допустимими в деякій з частин;
- в) допустимими;
- г) допустимими за клопотанням прокурора.

10. Після надання можливості обвинуваченому вільно викласти свої показання щодо кримінального провадження, в суді першої інстанції його першим допитує:

- а) прокурор;
- б) захисник;
- в) потерпілий;
- г) цивільний позивач.

11. Хто має право протягом всього допиту обвинуваченого ставити йому запитання для уточнення і доповнення його відповідей:

- а) головуючий;
- б) захисник;
- б) прокурор;
- г) потерпілий.

12. Якщо судом було відмовлено в задоволенні клопотання сторони захисту, то це:

- а) не перешкоджає його повторному заявленню з інших підстав;
- б) перешкоджає його повторному заявленню з інших підстав;
- в) взагалі виключає подальше заявлення клопотань;
- г) дає можливість заявлення клопотань тільки з дозволу головуючого.

13. Хто має пріоритетне право бути присутнім під час судового розгляду:

- а) близькі родичі та члени сім'ї обвинуваченого і потерпілого, а також представники засобів масової інформації;
- б) КПК України це не визначає;
- в) це визначається складом суду;
- г) це визначається головуючим.

14. Які докази в суді першої інстанції досліджуються в першу чергу, а які – у другу:

- а) докази зі сторони обвинувачення досліджуються в першу чергу, а зі сторони захисту – у другу;
- б) КПК України це не визначає;
- в) це визначається складом суду;
- г) це визначається головуючим.

15. Чи завжди в суді першої інстанції допит обвинуваченого здійснюється обов'язково:

а) допит обвинуваченого здійснюється обов'язково, крім випадку, якщо він відмовився від давання показань;

б) допит обвинуваченого здійснюється обов'язково, якщо цього вимагає прокурор;

в) допит обвинуваченого здійснюється обов'язково, якщо цього вимагає хтось із членів суду;

г) допит обвинуваченого здійснюється обов'язково, якщо цього вимагає головуючий.

16. Чи має право сторона захисту вимагати допиту свідків обвинувачення:

а) має;

б) має тільки з дозволу прокурора;

в) не має;

г) має тільки з дозволу головуючого.

17. Чи має сторона захисту право висловлювати в судовому засіданні свою думку щодо клопотань інших учасників судового провадження:

а) має;

б) не має;

в) має тільки з дозволу прокурора;

г) має тільки з дозволу головуючого.

18. Чи дозволяє КПК України іншим учасникам судового розгляду ставити питання обвинуваченому під час його останнього слова:

а) не дозволяє;

б) дозволяє тільки з дозволу прокурора;

в) дозволяє тільки з дозволу головуючого;

г) дозволяє тільки з дозволу захисника обвинуваченого.

19. Чи має право суд першої інстанції прийняти рішення про здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває обвинувачений:

а) має тільки у випадку, якщо проти цього не заперечує обвинувачений;

б) має у всіх випадках;

в) має тільки у випадку, якщо про це буде заявлено клопотання

прокурора;

г) має тільки у випадку, якщо проти цього не заперечує захисник обвинуваченого.

20. Чи має головуючий право обмежити кількість присутніх у залі судового засідання осіб:

а) має право лише у разі недостатності місць у залі судового засідання;

б) не має;

в) має право у всіх випадках;

г) має право за клопотанням прокурора.

21. Чи має право сторона захисту під час судового розгляду наводити заперечення проти визнання доказів недопустимими:

а) має таке право;

б) не має такого права;

в) має таке право тільки з дозволу головуючого;

г) має таке право тільки з дозволу прокурора.

22. Суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, що тягне за собою визнання доказів недопустимими, зокрема, такі діяння:

а) порушення права особи на захист;

б) нероз'яснення слідчим процесуальних прав особі перед проведенням слідчої (розшукової) дії;

в) незабезпечення слідчим, прокурором присутності під час проведення слідчої (розшукової) дії осіб, чий права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені;

г) проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22 до 6 години).

23. Суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, що тягне за собою визнання доказів недопустимими, зокрема, такі діяння:

а) здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов;

б) нероз'яснення слідчим процесуальних прав особі перед проведенням слідчої (розшукової) дії;

в) незабезпечення слідчим, прокурором присутності під час проведення слідчої (розшукової) дії осіб, чий права та законні інтереси

можуть бути обмежені або порушені;

г) проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22 до 6 години).

24. У судових дебатах найбільшою мірою проявляється така засада кримінального провадження, як:

- а) змагальність;
- б) рівність перед законом і судом;
- в) презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини;
- г) забезпечення права на захист.

25. Якщо в судовому розгляді брали участь декілька захисників обвинуваченого, порядок їх виступів у судових дебатах визначається:

- а) ними за взаємною згодою;
- б) прокурором;
- в) головуючим у судовому засіданні;
- г) головою суду.

26. Якщо в судовому розгляді брали участь декілька обвинувачених, порядок їх виступів у судових дебатах встановлює:

- а) суд, який розглядає кримінальне провадження;
- б) прокурор;
- в) захисники обвинувачених;
- г) голова суду.

27. Зміст захисної промови визначається:

- а) темою і предметом виступу;
- б) матеріалами кримінального провадження;
- в) позицією, яку зайняв захисник;
- г) позицією, яку зайняв обвинувачений.

28. Скільки часу можуть тривати судові дебати:

- а) суд не має права обмежувати тривалість судових дебатів певним часом;
- б) не більше години;
- в) не більше двох годин;
- г) не більше трьох годин.

29. Право останньої репліки належить:

- а) обвинуваченому або його захиснику;
- б) прокурору;

- в) потерпілому;
- г) цивільному позивачу.

30. *Обмежувати тривалість останнього слова обвинуваченого певним часом суд:*

- а) не має права;
- б) має право у всіх випадках;
- в) має право за протестом прокурора;
- г) має право за клопотанням потерпілого.

31. *На які докази учасники судового провадження мають право посилалися в судових дебатах:*

- а) які були досліджені в судовому засіданні;
- б) які були зібрані під час досудового розслідування;
- в) які були надані прокурором;
- г) які були надані стороною захисту.

32. *Правом обмінятися репліками наділені:*

- а) всі учасники судових дебатів;
- б) тільки прокурор і захисник;
- в) тільки обвинувачений і потерпілий;
- г) прокурор і обвинувачений.

33. *Судове рішення, в якому суд вирішує обвинувачення по суті, викладається:*

- а) у формі вироку;
- б) у формі ухвали;
- в) у формі постанови;
- г) у формі вердикту.

34. *Судове рішення, в якому суд не вирішує обвинувачення по суті, викладається:*

- а) у формі ухвали;
- б) у формі вироку;
- в) у формі постанови;
- г) у формі вердикту.

35. *Усі судові рішення викладаються:*

- а) письмово у паперовій та електронній формах;
- б) лише письмово у паперовій формі;

- в) лише в електронній формі;
- г) в протоколі або журналі судового засідання.

36. Вирок суду складається:

- а) зі вступної, мотивувальної та резолютивної частин;
- б) лише зі вступної та мотивувальної частин;
- в) лише з мотивувальної та резолютивної частин;
- г) зі вступної, мотивувальної та заключної частин.

37. Вироки бувають:

- а) виправдувальні та обвинувальні;
- б) реабілітуючі та засуджувальні;
- в) такі, що закривають кримінальне провадження;
- г) нереабілітуючі.

38. У разі відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення суд постановляє:

- а) ухвалу про закриття кримінального провадження;
- б) виправдувальний вирок;
- в) постанову про закриття кримінального провадження;
- г) рішення про закриття кримінального провадження.

39. Ухвала, що викладається окремим документом, складається з:

- а) вступної, мотивувальної та резолютивної частин;
- б) лише зі вступної та мотивувальної частин;
- в) лише з мотивувальної та резолютивної частин;
- г) зі вступної, мотивувальної та заключної частин.

40. Судове рішення ухвалюється:

- а) простою більшістю голосів суддів, що входять до складу суду;
- б) третиною голосів суддів, що входять до складу суду;
- в) обов'язково голосами всіх суддів, які входять до складу суду;
- г) одним голосом головуючого, який входить до складу суду і веде судові засідання.

6. Зразки процесуальних документів

Викладені нижче зразки процесуальних документів взяті з:

Кармазіна К., Грішин Є., Сівак Т. Методичні рекомендації для адвокатів: Дії захисника під час кримінального провадження в суді першої інстанції. Київ : ВБО «Українська фундація правової допомоги», 2014. 68 с.

*Зразок клопотання про зміну
запобіжного заходу обвинуваченому*

Судді _____

Адвоката: _____

в інтересах: обвинуваченого _____

(за дорученням ЦНБВПД № _____)

(справа № __/__/14-к)

К Л О П О Т А Н Н Я
про зміну запобіжного заходу обвинуваченому

У провадженні _____ суду перебуває кримінальне провадження за № _____ відносно _____, _____.____ року народження за підозрою в скоєнні ним кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 185 та ч. 4 ст. 185 КК України. Під час досудового розслідування підозрюваному _____ слідчим суддею _____ суду був обраний запобіжний захід – тримання під вартою. _____._____ 201_ року суддею _____ суду міста був продовжений строк тримання під вартою вже обвинуваченого _____.

Подаючи клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою _____, прокурор мотивував таку необхідність наявністю ризиків, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК України, а саме:

- може переховуватися від органів досудового розслідування та суду;
- незаконно впливати на потерпілого та/або свідків, іншим чином перешкоджати провадженню;
- вчиняти інші, аналогічні кримінальні правопорушення.

Зауважу, що прокурором не було надано Суду вмотивованих доводів та доказів наявності таких ризиків і необхідності тримання під вартою мого підзахисного.

Натомість зазначу, що відповідно до ст. 177 КПК України визначаються мета та підстави застосування запобіжних заходів, зокрема це запобігання ризикам перешкоджати досудовому слідству, впливати на учасників провадження та можливості переховуватись підозрюваним/обвинуваченим від суду.

На теперішній час будь-яких ризиків, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК України, не існує, або такі відпали взагалі. Зокрема, як мною зазначалось раніше:

- досудове розслідування по провадженню закінчене та матеріали розглядаються судом, тобто всі докази органом розслідування зібрані, отже,

їх знищення чи приховування вже неможливе;

– потерпіла повсякчасно перебуває під доглядом законного представника – свого батька, тому можливість впливу на неї виключається;

– за матеріалами кримінального провадження свідки взагалі відсутні;

– доводи прокурора про те, що обвинувачений, перебуваючи на волі, продовжить скоювати кримінальні правопорушення або перешкоджатиме розгляду кримінальної справи, є необґрунтованими та безпідставними;

– мій підзахисний перебуває у фактичних шлюбних відносинах, має батьків, які проживають у с. _____, хоча й офіційно був безробітним, але проходив навчання від Центру зайнятості на час затримання. Тобто він має стійкі соціальні зв'язки. Крім того, його скрутне матеріальне становище дає змогу прийти до висновків про неможливість і **недоцільність** переховування від суду.

Зважаючи на вищевикладене, керуючись ст.ст. 177–178, 199, 201, ч. 3 ст. 315 КПК України, –

ПРОШУ СУД

Змінити раніше обраний відносно обвинуваченого _____, _____.____ року народження, запобіжний захід із тримання під вартою на особисте зобов'язання.

Адвокат
(дата)

/_____/

**Зразок клопотання про застосування
акта амністії та звільнення
від відбування покарання**

Судді _____

Адвоката: _____

в інтересах: обвинуваченого _____

(за дорученням ЦНБВПД № _____)

(справа № ____ / ____ /14-к)

К Л О П О Т А Н Н Я

про застосування акта амністії та звільнення від відбування покарання

У _____ суді розглядається кримінальна справа по обвинуваченню мого підзахисного – _____ у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК України.

19.04.2014 року вступив у силу Закон України «Про амністію у 2014 році» від 08.04.2014 року (далі – Закон).

Відповідно до пунктів «в» та «г» ст. 1 Закону звільняються від відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк і від інших покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, засуджені за умисні злочини, які не є тяжкими чи особливо тяжкими, згідно зі статтею 12 Кримінального кодексу України, та за злочини, вчинені з необережності, які не є особливо тяжкими, відповідно до статті 12 Кримінального кодексу України:

– особи, не позбавлені батьківських прав, котрі на день набрання чинності Законом мають дітей, яким не виповнилося 18 років, дітей-інвалідів та/або повнолітніх сина, дочку, визнаних інвалідами;

– особи, яких на день набрання чинності цим Законом в установленому порядку визнано інвалідами першої, другої чи третьої групи, а також хворими на активну форму туберкульозу, онкологічні захворювання, СНІД та інші тяжкі хвороби, що перешкоджають відбуванню покарання та підпадають під визначення Переліку захворювань, які є підставою для подання в суди матеріалів про звільнення засуджених від подальшого відбування покарання, затвердженого наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань та Міністерства охорони здоров'я України від 18 січня 2000 року № 3/6.

Мій підзахисний є батьком малолітньої дитини – _____, _____ року народження. Також, відповідно до довідки до акта огляду МСЕК від _____ року, він є інвалідом III групи. Кримінальне правопорушення, за вчинення якого _____ притягується до кримінальної відповідальності, згідно з ст. 12 Кримінального кодексу

України є злочином невеликої тяжкості.

Крім того, додатково зазначу та нагадаю, що _____ свою вину за інкримінованим правопорушенням визнав повністю, сприяв досудовому розслідуванню, у вчиненому розкаявся.

Підстав для незастосування амністії відповідно до Закону немає.

Оскільки відповідно до статті 9 Закону питання про застосування амністії суд вирішує за ініціативою прокурора, органу або установи виконання покарань, а також за ініціативою обвинуваченого (підсудного) чи засудженого, їх захисників чи законних представників, саме з даним клопотанням я звертаюся до Суду.

Зважаючи на вищевикладене, керуючись ст. ст. 74, 86 КК України, ч. 2 ст. 373 КПК України, ст. 1 Закону України «Про амністію у 2014 році», ст. 3 Закону України «Про застосування амністії в Україні», –

ПРОШУ СУД

1. При прийнятті рішення (ухваленні вироку) застосувати до _____, __.__.____ року народження, акт амністії на підставі Закону України «Про амністію у 2014 році».

2. Звільнити _____, __.__.____ року народження, від відбування покарання за вчинене кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 309 КК України.

Адвокат
(дата)

_____ / _____ /

З цим клопотанням захисника _____ про застосування щодо мене акта амністії та звільнення від відбування покарання погоджуюсь.

Обвинувачений

/ _____ /
(дата)

*Зразок письмових пояснень
до судових дебатів стосовно розподілу
судових витрат*

Судді _____

Адвоката: _____

в інтересах: обвинуваченого _____

(за дорученням ЦНБВПД № _____)

(справа № ___ / ___ /14-к)

ПИСЬМОВІ ПОЯСНЕННЯ

до судових дебатів стосовно розподілу процесуальних витрат

Під час судового розгляду була встановлена наявність проведення на досудовому слідстві низки експертиз. Експертними установами були видані відповідні документи про відшкодування їх вартості.

Зазначені витрати не підлягають стягненню на користь експертних установ із обвинуваченого _____ з наступних підстав.

Правові, організаційні та фінансові основи судово-експертної діяльності з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки та техніки, визначаються Законом України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 року № 4038.

Судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду (стаття 1 Закону).

Відповідно до ст. 15 Закону проведення судових експертиз державними спеціалізованими установами у кримінальних провадженнях за дорученням слідчого, прокурора, суду та у справах про адміністративні правопорушення здійснюється за рахунок коштів, які цільовим призначенням виділяються цим експертним установам із Державного бюджету України, а на замовлення підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, їх захисників, законного представника, потерпілого, його представника здійснюється за рахунок замовника.

Згідно зі ст.7 Закону до державних спеціалізованих установ належать:

– науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України;

– науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та

судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України;
– експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.

Виключно державними спеціалізованими установами здійснюється судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз.

Таким чином, витрати зазначених експертних установ на проведення відповідних експертиз не підлягають стягненню з обвинуваченого, оскільки порушують принципи фінансування та цільове використання бюджетних коштів.

Адвокат
(дата)

/ _____ /

**Зразок клопотання про долучення
до матеріалів кримінальної
справи процесуальних документів**
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено виправдувальний вирок,
що набрав законної сили)

До Амур-Нижньодніпровського
районного суду м. Дніпропетровська
(головуючому судді Іванову І. І.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Шинова Олега Васильовича

КЛОПОТАННЯ

(в порядку ст.ст. 42, 45-47, 350 КПК України)

Положеннями ч. 2 ст. 9 КПК України визначено, що прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

Моя участь як захисника в кримінальному провадженні щодо обвинуваченого Шинова О. В. дає підстави стверджувати, що зазначені положення ст. 9 КПК України сторона обвинувачення повністю проігнорувала під час досудового розслідування; мало того, вона продовжує їх ігнорувати і в ході судового розгляду. Це моє твердження ґрунтується на таких фактах та обставинах.

1. Під час досудового розслідування сторона захисту зверталася до слідчого і прокурорів, які здійснювали процесуальне керівництво, з різними клопотаннями, а саме:

1) 05.03.2020 року з клопотанням до слідчого Шарова М. І. про необхідність передачі кримінального провадження стосовно Шинова О. В. за підслідністю до СВ ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області для подальшого розслідування (на 2-х арк.). Підставами для заявлення цього клопотання слугувало те, що Шаров М. І.:

а) не мав права проводити 09.01.2020 року особистий обшук Шинова О. В. на території, яка не підпадає під його юрисдикцію, оскільки ця дія не

пов'язана з кримінальними провадженнями, що ним розслідуються;

б) він свідомо і свавільно порушив загальні положення КПК України щодо проведення досудового розслідування в цілому, оскільки кримінальне правопорушення, яке інкримінувалося Шинову О. В., було вчинено ним на території, яка не підпадає під юрисдикцію слідчих СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області (якщо ці дії не пов'язані з кримінальними провадженнями, що ними розслідуються). Адже в зазначеному випадку особистий обшук Шинова О. В. і подальше розслідування цього кримінального провадження в повному обсязі повинні були проводити слідчі СВ ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області. Жодних перешкод для цього не існувало, оскільки 09.01.2020 року був звичайним робочим днем (четвергом) і всі або більшість слідчих цього відділення були на своїх робочих місцях;

2) 05.03.2020 року з клопотанням до прокурора Петрова П. П. про необхідність передачі кримінального провадження стосовно Шинова О. В. за підслідністю в СВ ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області для подальшого розслідування з вищевикладених підстав (на 2-х арк.);

3) 10.03.2020 року з клопотанням до слідчого Шарова М. І. про повторний допит понятих Конова Д. В. і Бакова С. С. за моєю участю, оскільки текст їх показань у протоколах допиту був ідентичним за змістом, дослівно нічим не відрізнявся один від одного, що вказувало на несамотійність цих показань і можливу їх фальсифікацію (на 3-х арк.). Принагідно хочу відмітити, що таке передбачення сторони захисту знайшло своє повне підтвердження 27.01.2021 року під час допиту понятого Конова Д. В. у суді;

4) 10.03.2020 року з клопотанням до слідчого Шарова М. І. про встановлення всіх працівників поліції, які 09.01.2020 року затримували Шинова О.В. біля буд. № 1 по вул. Донецьке шосе в м. Дніпро, їх допиту за моєю участю як свідків за цим кримінальним провадженням (на 3-х арк.). Необхідність допиту цих осіб викликала потреба встановлення підстав затримання Шинова О. В., обставин виявлення та вилучення в нього пістолета, забезпечення належного захисту прав, свобод та законних інтересів підозрюваного;

5) 10.03.2020 року з клопотанням до прокурора Петрова П. П. і слідчого Шарова М. І. про закриття кримінального провадження стосовно Шинова О. В. у зв'язку з тим, що досудове розслідування за цим провадженням здійснювалося неуповноваженими особами (на 4-х арк.).

05 і 10 березня 2020 року в задоволенні заявлених мною клопотань слідчий Шаров М. І. безпідставно і незаконно відмовив (копії 2-х постанов про відмову і 2-х повідомлень слідчого (всього на 4-х арк.) долучаються).

При ознайомленні з матеріалами досудового розслідування в порядку

ст. 290 КПК України у протоколі мною було ще раз підкреслено, що заявлені клопотання сторони захисту не виконані, досудове розслідування здійснювалося неуповноваженими особами, у зв'язку з чим кримінальне провадження підлягає закриттю (*а.с. 77-78 матер. дос. розсл.*).

Вивчення матеріалів досудового розслідування, які передані прокурорами до суду і зараз тут знаходяться, свідчить, що жодного із вищеперерахованих клопотань сторони захисту, постанов і повідомлень слідчого про відмову в їх задоволенні кримінальне провадження не містить, прокурор їх незаконно вилучив.

Не можна не бачити, що такими своїми діями сторона обвинувачення грубо порушила такі загальні засади кримінального провадження, як верховенство права (ст. 8 КПК), законність (ст. 9 КПК), презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини (ст. 17 КПК), забезпечення права на захист (ст. 20 КПК).

Вважаю, що такі маніпулятивні і неправомірні дії сторони обвинувачення протягом всього кримінального провадження стосовно мого підзахисного є ще одним фактом підтвердження того, на яких сфальсифікованих, недостовірних, недопустимих і незаконних доказах ґрунтується обвинувачення Шинова О. В.

На підставі вищевикладеного і з метою повного, всебічного та об'єктивного встановлення всіх обставин кримінального правопорушення, яке інкримінується обвинуваченому Шинову О.В., забезпечення захисту його прав, свобод і законних інтересів, керуючись ст.ст. 42, 45-47, 350 КПК України, –

ПРОШУ:

1. Долучити до матеріалів цього кримінального провадження копії вищеперерахованих процесуальних документів, а саме:

– клопотання до слідчого Шарова М. І. від 05.03.2020 року про передачу кримінального провадження стосовно Шинова О. В. за підслідністю в СВ ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області (*на 2-х арк.*);

– клопотання до прокурора Петрова П. П. від 05.03.2020 року про передачу кримінального провадження стосовно Шинова О. В. за підслідністю в СВ ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області (*на 2-х арк.*);

– клопотання до слідчого Шарова М. І. від 10.03.2020 року про повторний допит понятих Конова Д. В. і Бакова С. С. за моєю участю (*на 3-х арк.*);

– клопотання до слідчого Шарова М. І. від 10.03.2020 року про встановлення всіх працівників поліції, які 09.01.2020 року затримували Шинова О. В., їх допиту за моєю участю (*на 3-х арк.*);

– клопотання до прокурора Петрова П. П. і слідчого Шарова М. І. від 10.03.2020 року про закриття кримінального провадження стосовно Шинова О. В. (на 4-х арк.);

– постанови слідчого Шарова М. В. від 05.03.2020 року про відмову в задоволенні клопотання (на 1-му арк.);

– повідомлення слідчого Шарова М. І. від 06.03.2020 року про відмову в задоволенні клопотання (на 1-му арк.);

– постанови слідчого Шарова М. І. від 11.03.2020 року про відмову в задоволенні клопотання (на 1-му арк.);

– повідомлення слідчого Шарова М. І. від 10.03.2020 року про відмову в задоволенні клопотання (на 1-му арк.);

2. Зазначені процесуальні документи врахувати під час прийняття підсумкового судового рішення за цим кримінальним провадженням.

Захисник
04 лютого 2021 року

І. С. Бельський

Клопотання захисника
підтримую

О. В. Шинов

***Зразок клопотання про
повторний допит свідка***

*(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено виправдувальний вирок,
що набрав законної сили)*

До Амур-Нижньодніпровського
районного суду м. Дніпропетровська
(головуючому судді Іванову І. І.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Шинова Олега Васильовича

КЛОПОТАННЯ

(в порядку ст.ст. 42, 45-47, 350 КПК України)

Вами здійснюється судовий розгляд кримінального провадження щодо Шинова О. В. за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12020040640000000 від 09.01.2020 року.

Шинов О. В. обвинувачується в тому, що він «09.01.2020 в період часу з 10 год. 40 хв. до 11 год. 43 хв., знаходячись поряд з буд. 1 по вул. Донецьке шосе у м. Дніпро був зупинений співробітниками поліції та в ході огляду у останнього виявлено та вилучено ручну короткоствольну гладкоствольну вогнепальну зброю – самозарядний пістолет, перероблений саморобним способом з газового пістолета мод. «RG-88» № 0339734, калібру 9 мм P.A. Kna11 (виробництва Німеччини), шляхом внесення в конструкцію вищевказаного пістолета наступних змін: видалення з каналу ствола стаціонарного (нез'ємного) захисного елемента (перетинки), що перешкодив проведенню пострілів кінетичними снарядами; та який придатний до проведення пострілів способом роздільного заряджання з використанням в якості ініціюючого складу сигнальних (шумових) патронів калібру 9 мм P.A. (Kna11), а в якості снаряду – куль сферичної форми зі сплаву на основі свинцю діаметром до 6,7 мм, при цьому забезпечується достатня вражаюча здатність вистріляних з нього снарядів (куль), яку останній придбав та носив при собі без передбаченого законом дозволу».

З показань Шинова О. В., які він давав під час досудового розслідування, а також з інших матеріалів кримінального провадження випливає, що його затримання біля буд. 1 по вул. Донецьке шосе в м. Дніпро здійснювала група співробітників поліції в кількості близько 10 осіб, декілька з яких були в форменому одязі, а інші – в цивільному. Приблизно через 30 хвилин після цього на місце події прибули слідчий СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області Шаров М. І. та спеціаліст-криміналіст Карабахін К. К., які в присутності понятих вилучили в затриманого предмет,

схожий на пістолет.

Відкриті стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України матеріали досудового розслідування свідчать, що відомості про осіб, які здійснювали затримання Шинова О. В., в кримінальному провадженні відсутні, ніхто з них в ході досудового розслідування не допитувався.

Виходячи з того, що Шинов О. В. категорично заперечує свою причетність до вчинення інкримінованого йому кримінального правопорушення і заявляє, що вилучений у нього пістолет був підкинутий співробітниками поліції, які його затримували, встановлення цих осіб та їх допит у суді має важливе значення для з'ясування підстав затримання Шинова О. В., обставин виявлення та вилучення в нього пістолета.

Вбачається, що відомості про цих співробітників поліції відомі слідчому Шарову М. І., який керував процесом огляду місця, де був затриманий Шинов О. В., виявленням та вилученням у нього пістолета і патронів до нього.

Необхідність додаткового допиту Шарова М. І. (він уже допитувався в суді 20 вересня 2020 року) зумовлюється ще й іншими підставами. Так, у протоколі огляду місця від 09.01.2020 року зазначено, що «Під час огляду застосовані технічні засоби: відеозйомка, фотографування», однак з невідомих причин жодних відомостей про застосовані технічні засоби і хто конкретно їх застосовував протокол не містить.

Крім цього, під час його допиту потребують з'ясування питання:

а) причини відсутності в матеріалах кримінального провадження первинних носіїв відеозапису і фотографування;

б) причини відсутності на технічному носії (диску), дослідженому в суді 07 жовтня 2020 року, частини відеозапису проведеного огляду місця 09.01.2020 року;

в) порядку проведення цієї слідчої (розшукової) дії, фіксування ходу і її результатів у протоколі, а також на технічних носіях інформації тощо.

На підставі вищевикладеного та керуючись ст.ст. 42, 45-47, 350 КПК України, –

ПРОШУ:

1. Викликати та допитати в судовому засіданні як свідка слідчого СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області лейтенанта поліції Шарова Михайла Івановича.

2. Оскільки значна частина обставин, які потрібно з'ясувати під час допиту Шарова М. І., пов'язана з його діями, зафіксованими на відеозаписі огляду місця від 09.01.2020 року, допит слідчого здійснити з використанням цього відеозапису.

Захисник
1 жовтня 2020 року

І. С. Бельський

Клопотання захисника
підтримую

О. В. Шинов

*Зразок адвокатського запиту
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)*

Начальнику Державної установи
«Дніпровська установа виконання
покарань (№ 4)» Іванову І. І.
м. Дніпро, вул. Надії Алексеєнко,
буд. 80, 49006

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

АДВОКАТСЬКИЙ ЗАПИТ
(в порядку ст. 24 Закону України
«Про адвокатуру та адвокатську діяльність»)

Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська здійснюється судовий розгляд кримінального провадження щодо Маслова В. І за ознаками злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12017040640000000 від 09.12.2017 року. Стосовно обвинуваченого Маслова В. І. обрано запобіжний захід тримання під вартою, у СІЗО № 4 він заходиться з 23 лютого 2018 року.

Захист прав, свобод і законних інтересів обвинуваченого Маслова В. І. здійснюється мною.

Одним із свідків у цьому кримінальному провадженні є Буркін Максим Андрійович, 15.01.1994 р.н., який притягувався до кримінальної відповідальності за іншим кримінальним провадженням і протягом 2019 року перебував під вартою та знаходився в одній із камер СІЗО № 4.

У зв'язку з викладеним з метою повного, всебічного та об'єктивного встановлення всіх обставин інкримінованого Маслову В. І. кримінального правопорушення, забезпечення його належного захисту, керуючись ст.ст. 20, 23, 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», прошу Вас доручити підлеглим співробітникам підготувати і надати мені таку інформацію:

1. Зазвичай працівники якого правоохоронного органу забезпечують доставку слідчо-арештованих для участі в судових засіданнях і яким видом автотранспорту?

2. Чи є винятки з цього загального правила і чим вони можуть бути викликані?

3. Хто саме здійснював доставку слідчо-арештованого Буркіна М. А.

25 березня 2019 року для участі в судовому засіданні Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська за кримінальним провадженням стосовно Маслова В. І.?

4. Які їх прізвища, імена, по батькові та займані посади?

5. Який вид автотранспорту використовувався при цьому?

Зазначену інформацію необхідно надіслати протягом установленого законом строку за адресою: 49101, м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 29а, адвокату Бельському І. С. (м.т. +380 (095) 235-99-99).

Прошу взяти до уваги, що однією з гарантій адвокатської діяльності є заборона перешкоджати її здійсненню (п. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»), порушення якої містить ознаки злочину проти правосуддя та тягне кримінальну відповідальність, встановлену ст. 397 Кримінального кодексу України («Втручання в діяльність захисника чи представника особи»), у виді штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у відповідь на адвокатський запит тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян згідно зі ст. 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Додатки:

- 1) копія свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю;
- 2) ордер № 135 від «20» вересня 2020 р.

З повагою
Адвокат

І. С. Бельський

11 листопада 2022 року

Зразок клопотання про долучення до матеріалів кримінальної справи документів та їх дослідження (особистий архів автора з кримінального провадження, за яким судом першої інстанції ухвалено виправдувальний вирок)

В Бабушкінський районний суд м. Дніпропетровська (головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. – захисника обвинуваченого Маслова В'ячеслава Івановича

КЛОПОТАННЯ

(в порядку ст.ст. 42, 45-47, 350 КПК України)

Протягом всього судового розгляду за кримінальним провадженням № 12017040640000000 щодо обвинуваченого Маслова В. І. сторона захисту неодноразово звертала увагу суду на істотні порушення вимог кримінального процесуального законодавства України, які допускалися слідчими під час проведення багатьох слідчих (розшукових) та інших дій в ході досудового розслідування.

У цьому взаємозв'язку є необхідність вказати на ще деякі інші нові подібні порушення, виявлені стороною захисту, які слугують безумовною підставою для визнання отриманих фактичних даних недопустимими доказами.

Так, під час судового розгляду прокурор Петров П. П. заявив клопотання про долучення до кримінальної справи двох постанов про створення слідчих груп, підписаних заступником начальника – начальником СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області майором поліції Давидовою Д.Д. Перша з них датована 10 грудня 2017 року і визначала компетентність старшого слідчого капітана поліції Гаврилова Г. Г. та слідчого лейтенанта поліції Герасимова Г. Г., а друга від 11 грудня 2017 року – **повторно** визначила процесуальні повноваження старшого слідчого Гаврилова Г. Г. і Герасимова Г. Г. на проведення досудового розслідування, а також слідчої лейтенанта поліції Савченко С. С.

Достовірність складення і підписання цих двох постанов саме Давидовою Д. Д. в зазначені дати викликає в сторони захисту обґрунтовані сумніви, оскільки форма і зміст цих постанов, а також учинений підпис від імені Давидової Д. Д. дають підстави стверджувати про підробку постанов кимсь із представників сторони обвинувачення, оскільки:

- 1) в «Описі документів, які знаходяться в матеріалах кримінального

провадження № 12017040640000000», підшитих одразу після титульної обкладинки кримінального провадження, та який надавався для ознайомлення стороні захисту при виконанні вимог ст. 290 КПК України, згадки про якісь постанови щодо створення слідчих груп у грудні 2017 року відсутні;

2) у «Вказівках (в порядку, передбаченому ст. 39 КПК України) щодо подальшого проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні № 12017040640000000 за ч. 1 ст. 115 КК України» (а.с. 153-155), підписаних заступником начальника слідчого управління ГУНП в Дніпропетровській області підполковником поліції Шатуновим Г. П. (вихідний № 2/12600 від 12.12.2017 року; вхідний № 5400 від 14.12.2017 р. у ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області), зазначено: **«створити у кримінальному провадженні СОГ і слідчу групу»**. Це вказує на те, що в матеріалах досудового розслідування на момент їх направлення для вивчення в СУ ГУНП в Дніпропетровській області постанов про створення слідчо-оперативної або слідчої групи в матеріалах кримінального провадження не було;

3) в матеріалах досудового розслідування, які відкривались стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України і були перекопійовані нею під час ознайомлення, постанов про створення слідчих груп до 22.02.2018 року не містилося;

4) в Реєстрі матеріалів досудового розслідування кримінального провадження № 12017040640000000, складеному слідчим Глуховським Б. Б. і долученому до обвинувального акта, є згадка тільки про постанову про створення слідчої групи від 22.02.2018 року; якихось відомостей про постанови, в яких би велася мова про створення слідчих груп до 22.02.2018 року, в реєстрі не зазначено.

Крім цього, в сторони захисту є обґрунтовані сумніви в достовірності складення і підписання Давидовою Д. Д. ще одного процесуального документа – доручення старшому слідчому Гаврилову Г. Г. про проведення досудового розслідування за кримінальним провадженням № 12017040640000000, яке датоване 09 грудня **2018** року (а.с. 3). Таким роком цей документ не може датуватися, бо досудове розслідування за цим кримінальним провадженням закінчено 27 березня 2018 року.

«Опис документів, які знаходяться в матеріалах кримінального провадження № 12017040640000000», «Вказівки (в порядку, передбаченому ст. 39 КПК України) щодо подальшого проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні № 12017040640000000 за ч. 1 ст. 115 КК України» (а.с. 153-155), а також «Доручення старшому слідчому Гаврилову Г. Г. про проведення досудового розслідування за кримінальним провадженням № 12017040640000000 від 09 грудня 2017 року» (а.с. 3), знаходилися в матеріалах досудового розслідування на вищезгаданих

аркушах і були надані для ознайомлення стороні захисту при виконанні вимог ст. 290 КПК України.

Вивчення матеріалів досудового розслідування, які передані прокурорами до суду і зараз є складовою частиною кримінальної справи, свідчить, що жодного з цих документів кримінальна справа не містить. Це вказує на те, що прокурор згадані процесуальні документи вилучив і не надав їх суду, щоб:

а) прикрити неправомірні дії слідчих, а також їхнього керівника Давидової Д. Д.;

б) добитися засудження обвинуваченого Маслова В. І. на незаконно зібраних доказах.

Не можна не бачити, що такими своїми діями сторона обвинувачення грубо порушила такі загальні засади кримінального провадження, як верховенство права (ст. 8 КПК), законність (ст. 9 КПК), презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини (ст. 17 КПК), забезпечення права на захист (ст. 20 КПК).

Вважаю, що такі неправомірні дії сторони обвинувачення стосовно мого підзахисного є ще одним фактом підтвердження того, на яких сфальсифікованих, недостовірних, недопустимих і незаконних доказах ґрунтується обвинувачення Маслова В. І.

На підставі вищевикладеного і з метою повного, всебічного та об'єктивного встановлення всіх обставин кримінального правопорушення, яке інкримінується обвинуваченому Маслову В. І., забезпечення захисту його прав, свобод і законних інтересів, керуючись ст.ст. 42, 45-47, 350 КПК України, –

ПРОШУ:

1. Долучити до матеріалів цього кримінального провадження копії вищеперерахованих процесуальних документів, а саме:

– «Опис документів, які знаходяться в матеріалах кримінального провадження № 12017040640000000» на трьох арк.;

– «Вказівки (в порядку, передбаченому ст. 39 КПК України) щодо подальшого проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні № 12017040640000000 за ч. 1 ст. 115 КК України» (а.с. 153-155);

– «Доручення старшому слідчому Гаврилову Г. Г. про проведення досудового розслідування за кримінальним провадженням № 12017040640000000 від 09 грудня 2017 року» (а.с. 3).

2. Надати можливість учасникам судового провадження здійснити дослідження цих документів в сукупності з Реєстром матеріалів досудового розслідування кримінального провадження № 12017040640000000, який долучено до обвинувального акта.

3. Відомості, які містяться в зазначених процесуальних документах,

врахувати під час прийняття підсумкового судового рішення за цим кримінальним провадженням.

Додатки:

- «Опис документів, які знаходяться в матеріалах кримінального провадження № 12017040640000000» на трьох арк.;
- «Вказівки (в порядку, передбаченому ст. 39 КПК України) щодо подальшого проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні № 12017040640000000 за ч. 1 ст. 115 КК України» (а.с. 153-155);
- «Доручення старшому слідчому Гаврилову Г. Г. про проведення досудового розслідування за кримінальним провадженням № 12017040640000000 від 09 грудня 2017 року» (а.с. 3).

Адвокат
16 листопада 2023 року

І. С. Бельський

**Зразок клопотання про долучення
до матеріалів кримінальної
справи документів та їх дослідження**
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)

В Бабушкінський районний
суд м. Дніпропетровська
(головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

КЛОПОТАННЯ

(в порядку ст.ст. 42, 45-47, 350 КПК України)

Протягом всього судового розгляду за цим кримінальним провадженням сторона захисту неодноразово звертала увагу суду на істотні порушення вимог кримінального процесуального законодавства України, які допускалися слідчими під час проведення багатьох слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій в ході досудового розслідування.

У цьому взаємозв'язку є необхідність вказати на ще деякі інші нові подібні порушення, виявлені стороною захисту, які слугують безумовною підставою для визнання отриманих під час досудового розслідування фактичних даних недопустимими доказами.

Так, встановлено, що **13.12.2017 року** старший слідчий Гаврилов Г. Г. допитав свідка Грабкову В. В. – касира інтернет-клубу, розташованого по пр. Б. Хмельницького в м. Дніпро. Під час допиту на запитання слідчого, чи зможе вона впізнати **«парня, у которого были выявлены вышеуказанные вами вещи при осмотре сотрудниками патрульной полиции»** (тобто Маслова В. І. – авт.), Грабкова В. В. дала чітку і конкретну відповідь: **«Я не смогу»** (а.с. 64-66). Така відповідь Грабкової В. В. виключала можливість пред'явлення їй для впізнання Маслова В. І., оскільки після першого допиту вона більше ніким не допитувалась і не повідомляла, що може когось впізнати.

Незважаючи на це, 29.12.2017 року слідча Осипенко А. М., грубо порушуючи вимоги кримінального процесуального закону, пред'явила Грабковій В. В. для впізнання Маслова В. І. по фотознімках, під час якого свідок заявила, що «впізнає особу під № 1, ним виявився Маслов В'ячеслав Іванович, 10.10.1980 р.н.»; вона упізнала його за **«рисами обличчя»**. У ході проведення цієї слідчої (розшукової) дії слідча також порушила вимоги ч. 7 ст. 228 КПК (їх аналіз буде здійснено в іншому клопотанні сторони захисту).

Протокол допиту свідка Грабкової В. В. знаходився в матеріалах досудового розслідування на вищезгаданих аркушах і був наданий для ознайомлення стороні захисту при виконанні вимог ст. 290 КПК України.

Вивчення матеріалів досудового розслідування, які передані прокурорами до суду і зараз є складовою частиною кримінальної справи, свідчить, що цей протокол допиту свідка Грабкової В. В. у справі відсутній. Це вказує на те, що прокурор згаданий процесуальний документ вилучив і не надав його суду, щоб:

- а) прикрити неправомірні дії слідчої Осипенко А. М.;
- б) добитися засудження обвинуваченого Маслова В. І. на незаконно зібраних доказах.

Не можна не бачити, що такими своїми діями сторона обвинувачення грубо порушила такі загальні засади кримінального провадження, як верховенство права (ст. 8 КПК), законність (ст. 9 КПК), презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини (ст. 17 КПК), забезпечення права на захист (ст. 20 КПК).

Вважаю, що такі неправомірні дії сторони обвинувачення стосовно мого підзахисного є ще одним фактом підтвердження того, на яких сфальсифікованих, недостовірних, недопустимих і незаконних доказах ґрунтується обвинувачення Маслова В. І.

На підставі вищевикладеного і з метою повного, всебічного та об'єктивного встановлення всіх обставин кримінального правопорушення, яке інкримінується обвинуваченому Маслову В.І., забезпечення захисту його прав, свобод і законних інтересів, керуючись ст.ст. 42, 45-47, 350 КПК України, –

ПРОШУ:

1. Долучити до матеріалів цього кримінального провадження копію протоколу допиту свідка Грабкової В. В. від 13.12.2017 року (а.с. 64-66).
2. Надати можливість учасникам судового провадження здійснити дослідження цього протоколу (в сукупності з протоколом пред'явлення Грабковій В. В. для впізнання Маслова В. І. по фотознімках від 29.12.2017 року).
3. Відомості, які містяться в зазначених процесуальних документах, врахувати під час прийняття підсумкового судового рішення за цим кримінальним провадженням.

Додаток:

– копія протоколу допиту свідка Грабкової В.В. від 13.12.2017 року, який знаходився в матеріалах досудового розслідування на аркушах справи 64-66.

Адвокат

25 жовтня 2023 року

І. С. Бельський

*Зразок заперечення на неправомірні дії суду
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)*

В Бабушкінський районний
суд м. Дніпропетровська
(головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

ЗАПЕРЕЧЕННЯ
на неправомірні дії суду

На розгляді Бабушкінського районного суду м. Дніпро знаходиться кримінальне провадження № 12017040640000000, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань 09 грудня 2017 року, у вчиненні Масловим В. І. злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

3 грудня 2019 року під час чергового судового засідання стороною захисту було заявлено клопотання про дослідження всіх матеріалів досудового розслідування, які були їй відкриті в порядку ст. 290 КПК при завершенні розслідування. Серед них є протоколи слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, інші документи, речові докази, висновки різних експертиз, матеріали фотозйомок, відеозапису тощо. При цьому було зазначено, що необхідність дослідження цих матеріалів викликається тим, що значна їх частина містить відомості, які вказують на невинуватість Маслова В. І. в інкримінованому йому злочині, і можуть бути використані на його захист.

Незважаючи на обґрунтованість зазначеного клопотання, суд безпідставно відмовив у його задоволенні, вказавши при цьому, що сторона захисту повинна «задовольнитися» тими матеріалами, які вирішив долучити до кримінального провадження прокурор. Таким чином, суд позбавляє сторону захисту можливості дослідити ті матеріали кримінального провадження, які свідчать на користь обвинуваченого Маслова В. І.

Вважаю, що така позиція суду грубо порушує положення статей 356, 357, 358, 359, 360, 361 КПК України. Так, зокрема, статтею 358 КПК визначено, що протоколи слідчих (розшукових) дій та інші долучені до матеріалів кримінального провадження документи, якщо в них викладені чи посвідчені відомості, що мають значення для встановлення фактів і обставин кримінального провадження, повинні бути оголошені в судовому засіданні за ініціативою суду **або за клопотанням учасників кримінального**

провадження та пред'явлені для ознайомлення учасникам судового провадження, а в разі необхідності – також іншим учасникам кримінального провадження (ч. 1). **Учасники судового провадження мають право ставити запитання щодо документів свідкам, експертам, спеціалістам (ч. 2).**

На неправомірність прийнятого судом рішення про відмову в задоволенні заявленого мною клопотання вказують також й інші положення кримінального процесуального законодавства України.

Так, відповідно до ст. 19 Конституції України, ст. 2, ч. 2 ст. 9, ч. 3, 5 ст. 223 КПК України, «Положення про органи досудового розслідування Національної поліції України», затверджені Наказом МВС № 570 від 06.07.2017 року, на сторону обвинувачення, крім іншого, покладено обов'язок виявляти та надавати суду матеріали, що виправдовують підозрюваного (обвинуваченого), обставини, що пом'якшують його покарання. Частиною 5 статті 223 КПК встановлено, що **«у разі отримання під час проведення слідчих (розшукових) дій доказів, які можуть вказувати на невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, слідчий, прокурор зобов'язані провести відповідну слідчу (розшукову) дію в повному обсязі, долучити складені процесуальні документи до матеріалів досудового розслідування та надати їх суду у випадку звернення з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності».**

Згідно з положеннями статті 290 КПК України, стороні обвинувачення надано певну свободу в питанні, що долучати до кримінального провадження, а що ні. І вже після того, як слідчий (прокурор) визначилися з обсягом матеріалів, які вони вважають важливими та необхідними для слідства, ці матеріали відкриваються стороні захисту. А тому сторона захисту вправі розраховувати на те, що відкриті матеріали, серед них і ті, що містять обставини на користь захисту, будуть надані суду та оцінені як ним, так й іншими заінтересованими сторонами судового провадження. **Таке право сторони захисту зобов'язує суд забезпечити його реалізацію.**

Практика, коли не всі матеріали, що відкриті стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України, долучаються в суді до кримінального провадження, а суд відмовляє в забезпеченні їх долучення, вказує тільки на одне – це є проявом упередженості й необ'єктивності суду, очевидним істотним порушенням таких загальних засад кримінального провадження як забезпечення права на захист, змагальність процесу. Врешті-решт це також вказує на обвинувальний ухил суду при здійсненні правосуддя за цим кримінальним провадженням, що не може бути допустимим.

На підставі вищевикладеного, керуючись ст. ст. 42, 45-47, 223, 356-361 КПК України, –

ПРОШУ СУД:

1. Зазначене заперечення взяти до відома і врахувати його при прийнятті судових рішень в подальшому.

2. Це заперечення долучити до матеріалів кримінального провадження і занести його в журнал судового засідання.

3. Забезпечити долучення до цього кримінального провадження всіх матеріалів досудового розслідування, які були відкриті стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України.

4. Зазначені матеріали досудового розслідування оголосити в судовому засіданні та пред'явити для ознайомлення стороні захисту, а також іншим учасникам судового розгляду.

Адвокат

І. С. Бельський

Заперечення підтримую:

Обвинувачений

В. І. Маслов

27 грудня 2019 року

**Зразок клопотання про тимчасовий доступ
до речей і документів**
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)

В Бабушкінський районний
суд м. Дніпропетровська
(головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

КЛОПОТАННЯ
про тимчасовий доступ до речей і документів

На розгляді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська знаходиться кримінальне провадження № 12017040640000000, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань 9 грудня 2017 року, у вчиненні Масловим В. І злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

У ході досудового розслідування Маслову В. І. був обраний запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, строк якого неодноразово продовжувався під час судового розгляду цього кримінального провадження. Останній раз судом це було зроблено 19 грудня 2018 року.

Вважаю, що всі ці судові рішення є необґрунтованими і безпідставними, оскільки при їх прийнятті не враховувались наведені стороною захисту факти та обставини, які виправдовують обвинуваченого Маслова В. І. як стосовно інкримінованого йому вбивства Мулькіна А. М., так і необхідності подальшого перебування під вартою.

Безпідставність притягнення Маслова В. І. до кримінальної відповідальності, незаконність перебування обвинуваченого під цим надзвичайно суворим запобіжним заходом змушує мене, як його захисника, вживати додаткових заходів для збирання фактичних даних, які свідчать про його невинуватість, є підставою для звільнення з-під варти. Однак визначені кримінальним процесуальним законодавством України для сторони захисту засоби збирання таких відомостей не завжди дають можливість їй це зробити самостійно. В окремих випадках для цього необхідна допомога суду.

За цим кримінальним провадженням необхідність такої допомоги суду стороні захисту пов'язана із встановленням таких обставин.

24.10.2018 року в суді був здійснений допит головного свідка обвинувачення – Охлобистіна Ю. О., який вказав, що біля буд. № 105 по просп. Б. Хмельницького в м. Дніпро він зустрів Маслова В. І. з ножем в

руках, який далі «побежал в глубь дома № 107 по пр. Б. Хмельницкого в г. Днепр». Впевнений, що за результатами його допиту присутні в залі судового засідання учасники судового провадження мали всі можливості дійти до однозначного і безперечного висновку – цей свідок є нечесною і підставною особою; 09.12.2017 року він не був в районі місця події і не мав можливості бачити якихось осіб; всі його показання носять завідомо неправдивий характер.

На те, що Охлобистін Ю. О. є нечесним і підставним свідком, дає завідомо неправдиві показання, свідчать такі факти та обставини.

1. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. заявив, що спостерігав чоловіка, який пробігав біля нього з предметом, схожим на ніж, **в середині грудня 2017 року**. Натомість, як відомо з матеріалів кримінального провадження, вбивство Мулькіна А. М. вчинено 09.12.2017 року.

2. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. продемонстрував, що він зовсім не орієнтується в розташуванні житлових масивів «Тополя» і «12 квартал» і не знає:

- ні назви шляхопроводу, що з'єднує ці два мікрорайони (а вона є загальновідомою – «Євпаторійський»),
- ні жодної з вулиць, які є на ж/м «12-й квартал».

На поставлені мною з цього приводу запитання він не дав жодної конкретної відповіді. І це при тому, що даючи показання слідчому, він чітко вказував, що: «... я гулял со своими друзьями на ж/м Тополь-3 в г. Днепр, а именно возле ТЦ «Терра», по ул. Паникахи, 15»; «... Я пошел через **Евпаторийский** путепровод, а дальше через дворы по району 12-го квартала, где с ул. **Инженерной** я зашел во двор дома № 107 по пр. Б. Хмельницкого в г. Днепр и направился в сторону ул. 152-й дивизии»; «...я увидел, как во двор, со стороны ул. 152-й дивизии, забежал ранее мне незнакомый мужчина, который держал в руке предмет, похожий на нож, так как видно были отблески чего-то, что и подвело меня к той мысли, что у него в руке нож»; «Далее, я увидел, как он побежал в глубь дома № 107 по пр. Б. Хмельницкого в г. Днепр» (*протокол допиту від 22.12.2017 року*).

З усього цього можна зробити висновок, що відомості, які зафіксовані під час досудового розслідування в протоколі допиту від 22.12.2017 року, не виходили від Охлобистіна Ю. О. Їх самовільно і неправомірно, тобто з грубим порушенням вимог кримінального процесуального закону, від його імені виклала слідча Осипенко М. А.

3. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. продемонстрував свою нечесність і дав завідомо неправдиві показання ще й стосовно відомостей, які характеризують його як особистість. Так, на моє запитання, чи притягувався він раніше до кримінальної відповідальності за вчинення тих чи інших кримінальних правопорушень, Охлобистін Ю. О. дав чітку і конкретну відповідь - ні. Повинен сказати, що показання Охлобистіна Ю. О. і в цій частині також носять завідомо неправдивий характер, оскільки відомості,

якими володіє сторона захисту (вони ще потребують додаткового підтвердження за допомогою суду), вказують на те, що він раніше неодноразово притягувався до кримінальної відповідальності і є судимою особою. Так, мені відомо, що Охлобистін Ю. О. був засуджений:

– 11.02.2008 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 188 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років, на підставі ст. 75 КК України звільнений від відбуття покарання з іспитовим строком на два роки;

– 09.10.2008 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 263, ст. 71 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років та один місяць;

– 11.06.2012 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 185, ч. 2 ст. 186, ч. 1 ст. 70 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотири роки та один місяць. Звільнений з місць позбавлення волі ВК № 21 31.07.2014 року на підставі ст. 2 Закону України «Про амністію у 2014 році»;

– 10.03.2015 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 1 ст. 309 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на 2 роки, на підставі ст. 75 КК України звільнений від відбуття покарання з іспитовим строком на один рік.

4. З показань Охлобистіна Ю. О., які він дав у суді, випливає, що він разом зі своїми товаришами з 9 год. ранку і практично до 23-24 год. «гулял» в центральній частині м. Дніпра. Після цього він з товаришами пішки пройшов шлях з центра міста на ж/м Тополя, куди прибули близько 2 год. ночі, де продовжував «гуляти» біля ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3. Скільки часу він провів у цьому місці, не пам'ятає, але перебуваючи там, вирішив повертатися до свого помешкання (просп. О. Поля, буд. 107, кв. 28) через 12-й квартал, що і зробив.

З цих його доволі абсурдних показань випливають такі обставини:

1) відстань з центра м. Дніпра і до ТЦ «Терра» становить близько 15 кілометрів. Для того, щоб їх пройти пішки, треба було докласти значних фізичних зусиль і витратити не менше 3-х год.

Будучи втомленим, Охлобистін Ю.О. в такій ситуації приймає абсурдне з точки зору поведінки нормальної людини рішення – повертатися до свого помешкання через 12-й квартал. Той, хто знає розташування ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 і буд. 107 по просп. О. Поля, в якому мешкає Охлобистін Ю. О., визначить, що жодної потреби йти до свого помешкання через 12-й квартал у нього не було. Адже для цього існує набагато коротший шлях – рухатися вздовж Запорізького шосе, пройти ТЦ «ДАФІ» і вийти до «Розвилки». А потім по лівій чи правій стороні просп. Б. Хмельницького прибути в район розташування магазину «Атлант» (трохи далі 16-ї міськклікарні), неподалік якого знаходиться будинок Охлобистіна Ю. О. Крім цього, до свого будинку Охлобистін Ю. О. мав змогу дійти і по просп. Поля,

на який від «Розвилки» він міг вийти навпроти ТЦ «Славутич» або через вул. Шкільну (навпроти парку ім. Б. Хмельницького). **Йти через 12-й квартал – це зайві час, зусилля і декілька кілометрів відстані, які треба було пройти пішки. Жодна людина так діяти не буде. Не міг так діяти й Охlobистін Ю. О., який до цього вже «нагуляв» близько 15 кілометрів, пройшовши шлях від центра міста і до ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3;**

2) зацікавленість Охlobистіна Ю. О. в прибутті на ж/м Тополя (якби її не було б, то він би не йшов сюди «гуляти») передбачала його перебування в цьому місці тривалий час (не менше однієї або кількох годин), інакше не було б потреби йти сюди. У своїх показаннях у суді він повідомив, що після того як «погуляв», направився додому через 12-й квартал. О котрій годині прибув у двір буд. 107 по просп. Б. Хмельницького, точно не пам'ятає, бо з цього моменту пройшло багато часу. Але чітко пам'ятає, що до свого помешкання прибув о 5-й год. чи о 5-й год. 30 хв. ранку. При цьому хочу звернути увагу колегиі суддів на те, що у своїх показаннях, наданих слідчому 22.12.2017 року (тобто через 13 днів після вбивства Мулькіна А. М.), коли він пам'ятав всі обставини набагато краще, ніж зараз, Охlobистін Ю. О. повідомив, що 9.12.2017 року від ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 **«... приблизно в 04 час. 30 мин. я пешком отправился по месту свого жительства».**

Щоб пройти шлях від ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 і до буд. 107 по просп. Б. Хмельницького, потрібно витратити **не менше 50 хвилин** (достовірність цього висновку можна легко перевірити шляхом проведення слідчого експерименту). Тому, якщо припустити, що Охlobистін Ю. О. відправився від ТЦ «Терра» на 12-й квартал о 3 год. ночі (раніше це зробити, як слідує з його показань, не було можливості, бо прибув «погуляти»), то все одно на місце події він прибув би не раніше **3 год. 50 хв.** Як при цьому часовому показнику, так і особливо при тому, за який він повідомляв слідчому (**«приблизно в 04 час. 30 мин.»**), Охlobистін Ю.О. аж ніяк не міг бачити в цьому місці ні Маслова В. І. (якщо він там був), ні якихось інших осіб, оскільки на момент його прибуття у двір буд. № 107 з Мулькіним А. М. все було закінчено.

Таке моє твердження є достовірним, оскільки базується на результатах висновку судово-медичної експертизи № 626/HE/154 від 12.12.2017 року тіла Мулькіна А. М. Так, експертом Бурковським О. Ю. у цьому висновку зазначено: «Враховуючи ступінь розвитку трупних явищ під час огляду трупа на місці події (**08.30 годин**), можна вважати, що **смерть його настала не менш ніж за 5 годин до огляду трупа**». Це означає, що **смерть Мулькіна А. М. настала не пізніше 3 год. 30 хв.**

Визначений судово-медичною експертизою час настання смерті Мулькіна А. М. однозначно вказує на те, що Охlobистін Ю. О. в цей час на місці події бути не міг, ніяких обставин, пов'язаних із вбивством потерпілого, не бачив;

3) Охlobистін Ю. О. видає себе за високоморальну особистість зі

свідомою і чіткою громадянською позицією, спрямованою на допомогу правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю. Адже він **самостійно**, дізнавшись про вбивство чоловіка в дворі буд. № 107 по просп. Б. Хмельницького в м. Дніпро і вважаючи, що є очевидцем деяких обставин цього, вирішив **добровільно** прибути до працівників поліції і повідомити їм про це.

На перший погляд, так воно і є. Але поведінка Охлобистіна Ю. О. в суді, а також аналіз всіх відомостей, які містяться в його показаннях, інших матеріалах кримінального провадження, вказують на протилежне. Так, під час показань у суді він відмовився повідомляти відомості щодо осіб, від яких отримав інформацію про вбивство чоловіка у дворі буд. № 107, а також тих, з якими він «гуляв» в центрі м. Дніпра, а потім прибув до ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3, де продовжував з ними «гуляти». І це при тому, що допит цих осіб міг звестися лише для з'ясування дрібних і незначних обставин. Чому ж у цьому випадку Охлобистін Ю. О. не проявляє високу моральність, свідому і чітку громадянську позицію щодо надання допомоги правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю? Тільки через те, щоб цих осіб не викликали і не допитували, як він про це заявив? Ні, тут зовсім інші причини, і вони полягають в тому, що:

- а) або таких осіб не існує взагалі;
- б) або вони можуть спростувати показання Охлобистіна Ю. О. Саме через це він нічого не хоче повідомляти за них.

Допомагати в розкритті злочинів (тим більше таких жахливих за своїми наслідками, як у цьому кримінальному провадженні), надавати необхідну інформацію правоохоронним органам можуть дійсно високоморальні, мужні і сміливі люди, які не бояться психологічного або фізичного тиску з боку тих, хто причетний до їх вчинення.

Чи багато таких людей в нашому суспільстві? З більш як 30-річного власного досвіду роботи в правоохоронних органах та адвокатської діяльності можу впевнено заявити, що таких людей надзвичайно мало, їх одиниці. Чи відноситься до таких осіб Охлобистін Ю. О.? Впевнений, що ні. Насамперед про це свідчать показання самого Охлобистіна Ю. О. Так, під час допиту він заявив слідчому, що «Затем я услышал крики мужчины, а именно он издавал звуки, как будто его бьют. **Я испугался, убежал на пр. Богдана Хмельницкого и побежал в сторону пр. А. Поля, а именно к себе домой**». Чи може така боягузлива людина, яка перелякалась від незрозумілих криків невідомої людини, добровільно «надавати допомогу» правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю? Може, але тільки у спотвореному вигляді, коли перебуваючи на «гачку» у правоохоронних органах за свої протиправні, кримінально або адміністративно карані дії, вона змушена повідомляти все те, що заманеться працівникам цих органів. Останні, як про це свідчать непоодинокі факти, заради отримання чергової «галочки» в розкритті особливо тяжких злочинів, готові йти на все, навіть на

шантаж і примушування до давання завідомо неправдивих показань осіб, залежних від них.

Впевнений, що цей мій висновок віднайде своє повне підтвердження у разі витребування відповідних відомостей щодо особистості Охлобистіна Ю. О.: його можливого перебування на обліках в наркологічному диспансері, судимостей, притягнення до адміністративної відповідальності, інших форм його відносин з правоохоронними органами. Думаю, для суду буде цікавою інформація про те, що, зокрема, цей так званий «свідок» раніше чотири рази притягувався до кримінальної відповідальності і є судимою особою, близько року (якщо не більше) перебуває під адміністративним наглядом, а за його неодноразове порушення знаходиться під загрозою притягнення до кримінальної чи адміністративної відповідальності. Чи не через це Охлобистін Ю. О. за цим кримінальним провадженням так «гарно» розповідає про все те, чого він у дійсності не бачив?

Все це у всій сукупності дає підстави стороні захисту стверджувати, що:

– відомості, які Охлобистін Ю. О. повідомив під час досудового розслідування і в суді, не відповідають дійсності;

– Охлобистін Ю. О. є нечесним і підставним свідком. 9 грудня 2017 року він не був на місці події, нікого і нічого не міг там бачити, а відомості про вбивство Мулькіна А. М. отримав від оперативних працівників поліції;

– такі завідомо неправдиві показання він міг дати тільки з двох причин:

а) або за проханням когось з оперативних працівників поліції;

б) або під фізичним чи психологічним впливом когось із цих працівників.

Згідно з ч. 2 ст. 96 КПК України для доведення недостовірності показань свідка сторона кримінального провадження має право надати показання, документи, які підтверджують його репутацію, зокрема, щодо його засудження, за завідомо неправдиві показання, обман, шахрайство або інші діяння, що підтверджують нечесність свідка.

З матеріалів досудового розслідування випливає, що Охлобистін Ю. О. 9 грудня 2017 року володів телефоном з мобільним номером 096-022-22-22 (протокол допиту від 22.12.2017 року) і користувався послугами оператора мобільного зв'язку ПрАТ «Київстар», розташованого за адресою: м. Київ, вул. Дегтярівська, 53.

Цей факт надає можливість перевірити достовірність показань Охлобистіна Ю. О. стосовно всіх обставин, викладених ним під час допиту в суді 24.10.2018 року, за допомогою відомостей, якими володіє оператор мобільного зв'язку ПрАТ «Київстар» і які стосуються місцезнаходження належного Охлобистіна Ю. О. мобільного телефона в період з 09 год. 08.12.2017 року по 09 год. 09.12.2017 року, здійснених з нього дзвінків відповідним абонентам, отриманих дзвінків від інших абонентів і т.ін. Однак

самостійно отримати такі відомості без рішення суду сторона захисту не може, оскільки вони містять таємницю, яка охороняється законом. При цьому хочу підкреслити, що отримання вищезазначеної інформації з інших джерел не є можливим, оскільки всі вищезазначені відомості, які стосуються абонентів оператора мобільного зв'язку ПрАТ «Київстар», знаходяться безпосередньо у цієї юридичної особи.

Беручи до уваги вищевикладене і враховуючи, що зазначені відомості мають важливе значення для встановлення обставин вчиненого стосовно Мулькіна А. М. злочину, прийняття об'єктивного і справедливого судового рішення за цим кримінальним провадженням, керуючись ст.ст. 42, 46, 159-166, 350 КПК України, –

ПРОШУ СУД:

1. Приєднати до матеріалів кримінального провадження це клопотання і занести його в журнал судового засідання.

2. Постановити ухвалу про надання мені тимчасового доступу до документів та їх вилучення, які містять технічну інформацію і знаходяться в оператора мобільного зв'язку ПрАТ «Київстар», розташованого за адресою: м. Київ, вул. Дегтярівська, 53, із зазначенням наступних даних: роздруківка телефонних дзвінків щодо дати, часу та тривалості вхідних і вихідних телефонних з'єднань радіоелектронного засобу, а саме телефона за мобільним номером 096-022-22-22, який належить Охлобистіну Юрію Олеговичу, 12.11.1984 р.н., мешк. за адресою: м. Дніпро, просп. О. Поля, буд. 107, кв. 28, з посиланням на ретранслятор та прив'язку до базових станцій, їх адресу, а також адресу місцеперебування абонентів зазначених телефонних номерів у момент кожного вхідного та вихідного телефонного з'єднання із зазначенням типу з'єднання, ідентифікатора (IMEI та IMSI), вхідні та вихідні SMS-повідомлення і інформацію про GPRS – трафік, з урахуванням нульових дзвінків вказаного номеру телефона за період часу з 09 год. 08.12.2017 року по 09 год. 09.12.2017 року у друкованому та електронному вигляді.

Адвокат

І. С. Бельський

Клопотання підтримую:

Обвинувачений

В. І. Маслов

15 лютого 2019 року

***Зразок клопотання про тимчасовий доступ
до речей і документів***
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)

В Бабушкінський районний
суд м. Дніпропетровська
(головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

КЛОПОТАННЯ

про тимчасовий доступ до речей і документів

На розгляді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська знаходиться кримінальне провадження № 12017040640000000, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань 9 грудня 2017 року, у вчиненні Масловим В. І. злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

В ході досудового розслідування Маслову В. І. був обраний запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, строк якого неодноразово продовжувався під час судового розгляду цього кримінального провадження. Останній раз судом це було зроблено 19 грудня 2018 року.

Вважаю, що всі ці судові рішення є необґрунтованими і безпідставними, оскільки при їх прийнятті не враховувались наведені стороною захисту факти та обставини, які виправдовують обвинуваченого Маслова В. І. як стосовно інкримінованого йому вбивства Мулькіна А. М., так і необхідності подальшого перебування під вартою.

Безпідставність притягнення Маслова В. І. до кримінальної відповідальності, незаконність перебування обвинуваченого під цим надзвичайно суворим запобіжним заходом змушує мене, як його захисника, вживати додаткових заходів для збирання фактичних даних, які свідчать про його невинуватість, що є підставою для звільнення з-під варти. Однак визначені кримінальним процесуальним законодавством України для сторони захисту засоби збирання таких відомостей не завжди дають можливість їй це зробити самостійно. В окремих випадках для цього необхідна допомога суду.

За цим кримінальним провадженням необхідність такої допомоги суду стороні захисту пов'язана із встановленням таких обставин.

24.10.2018 року в суді був здійснений допит головного свідка обвинувачення – Охlobистіна Ю. О., який вказав, що біля буд. № 105 по

пр. Б. Хмельницького в м. Дніпро він зустрів Маслова В. І. з ножем в руках, який далі «побежал в глубь дома № 107 по пр. Б. Хмельницкого в г. Днепр». Впевнений, що за результатами його допиту присутні в залі судового засідання учасники судового провадження мали всі можливості дійти однозначного і безперечного висновку – цей свідок є нечесною і підставною особою; 09.12.2017 року він не був в районі місця події і не мав можливості бачити якихось осіб; всі його показання носять завідомо неправдивий характер.

На те, що Охлобистін Ю. О. є нечесним і підставним свідком і дає завідомо неправдиві показання, свідчать такі факти та обставини.

1. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. заявив, що спостерігав чоловіка, який пробігав біля нього з предметом, схожим на ніж, **в середині грудня 2017 року**. Натомість, як відомо з матеріалів кримінального провадження, вбивство Мулькіна А. М. вчинено 09.12.2017 року.

2. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. продемонстрував, що він зовсім не орієнтується в розташуванні житлових масивів «Тополя» і «12 квартал» і не знає:

– ні назви шляхопроводу, який з'єднує ці два мікрорайони (а вона є загальновідомою – «Євпаторійський»),

– ні жодної з вулиць, які є на ж/м «12-й квартал».

На поставлені мною з цього приводу запитання він не дав жодної конкретної відповіді. І це при тому, що даючи показання слідчому, він чітко вказував, що: «... я гулял со своими друзьями на ж/м Тополь-3 в г. Днепр, а именно возле ТЦ «Терра», по ул. Паникахи, 15»; «... Я пошел через **Евпаторийский** путепровод, а дальше через дворы по району 12-го квартала, где с ул. **Инженерной** я зашел во двор дома № 105 по пр. Б. Хмельницкого в г. Днепр и направился в сторону ул. **152-й дивизии**»; «...я увидел, как во двор, со стороны ул. **152-й дивизии**, забежал ранее мне незнакомый мужчина, который держал в руке предмет, похожий на нож, так как видно были отблески чего-то, что и подвело меня к той мысли, что у него в руке нож»; «Далее, я увидел, как он побежал в глубь дома № 107 по пр. Б. Хмельницкого в г. Днепр» (*протокол допиту від 22.12.2017 року*).

З усього цього можна зробити висновок, що відомості, які зафіксовані під час досудового розслідування в протоколі допиту від 22.12.2017 року, не виходили від Охлобистіна Ю. О. Їх самовільно і неправомірно, тобто з грубим порушенням вимог кримінального процесуального закону, від його імені виклала слідчий Осипенко М. А.

3. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. продемонстрував свою нечесність і дав завідомо неправдиві показання ще й стосовно відомостей, які характеризують його як особистість. Так, на моє запитання, чи притягувався він раніше до кримінальної відповідальності за вчинення тих чи інших кримінальних правопорушень, Охлобистін Ю. О. дав чітку і конкретну відповідь – ні. Повинен сказати, що показання Охлобистіна Ю. О. і в цій

частині також носять завідомо неправдивий характер, оскільки відомості, якими володіє сторона захисту (вони ще потребують додаткового підтвердження за допомогою суду), вказують на те, що він раніше неодноразово притягувався до кримінальної відповідальності і є судимою особою.

4. З показань Охлобистіна Ю. О., які надані ним в суді, випливає, що він разом зі своїми товаришами з 9 год. ранку і практично до 23-24 год. «гулял» в центральній частині м. Дніпра. Після цього він з товаришами пішки пройшов шлях з центра міста на ж/м Тополя, куди прибули близько 2 год. ночі, де продовжував «гуляти» біля ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3. Скільки часу він провів у цьому місці, не пам'ятає, але перебуваючи там, вирішив повертатися до свого помешкання (просп. О. Поля, буд. 107, кв. 28) через 12-й квартал, що і зробив.

З цих його доволі абсурдних показань випливають такі обставини:

1) відстань з центра м. Дніпра і до ТЦ «Терра» становить близько 15 кілометрів. Для того, щоб їх пройти пішки, треба було докласти значних фізичних зусиль і витратити не менше 3-х год.

Будучи втомленим, Охлобистін Ю. О. в такій ситуації приймає нелогічне, дивне (якщо не абсурдне) з точки зору поведінки нормальної людини рішення – повертатися до свого помешкання через 12-й квартал. Той, хто знає розташування ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 і буд. 107 по просп. О. Поля, в якому мешкає Охлобистін Ю. О., визначить, що жодної потреби йти до свого помешкання через 12-й квартал у нього не було. Адже для цього існує набагато коротший шлях – рухатися вздовж Запорізького шосе, пройти ТЦ «ДАФІ» і вийти до «Розвилки». А потім по лівому чи правому боці просп. Б. Хмельницького прибути в район розташування магазину «Атлант» (трохи далі 16-ї міськклікарні), недалеко від якого знаходиться будинок Охлобистіна Ю. О. Крім цього, до свого будинку Охлобистін Ю. О. мав змогу дійти і по просп. О. Поля, на який від «Розвилки» він міг вийти навпроти ТЦ «Славутич» або через вул. Шкільну (навпроти парку ім. Б. Хмельницького). **Йти через 12-й квартал – це зайві час, зусилля і декілька кілометрів відстані, які треба було пройти пішки. Жодна людина так діяти не буде. Не міг так діяти й Охлобистін Ю. О., який до цього вже «нагулял» близько 15 кілометрів, пройшовши шлях від центра міста і до ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3;**

2) зацікавленість Охлобистіна Ю.О. в прибутті на ж/м Тополя (якби її не було б, то він би не йшов сюди «гуляти»), передбачала його перебування в цьому місці тривалий час (не менше однієї або кількох годин), інакше яка була потреба йти сюди. В своїх показаннях у суді він повідомив, що після того як «погуляв», направився додому через 12-й квартал. О котрій годині прибув у двір буд. 105 по просп. Б. Хмельницького, точно не пам'ятає, бо з цього моменту пройшло багато часу. Але чітко пам'ятає, що до свого помешкання прибув о 5-й год. чи 5-й год. 30 хв. ранку. При цьому хоч

звернути увагу колегії суддів на те, що у своїх показаннях, наданих слідчому 22.12.2017 року (тобто через 13 днів після вбивства Мулькіна А. М.), коли він пам'ятав всі обставини набагато краще, ніж зараз, Охlobистін Ю. О. повідомив, що 9.12.2017 року від ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 **«... прихмерно в 04 час. 30 мин. я пешком отправился по месту свого жительство»**.

Щоб пройти шлях від ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 і до буд. 105 по просп. Б. Хмельницького, потрібно витратити **не менше 50 хвилин** (достовірність цього висновку можна легко перевірити шляхом проведення слідчого експерименту). Тому якщо припустити, що Охlobистін Ю. О. відправився від ТЦ «Терра» на 12-й квартал о 3 год. ночі (раніше це зробити, як слідує з його показань, не було можливості, бо прибув «погуляти»), то все одно на місце події він прибув би не раніше **3 год. 50 хв.** Як при цьому часовому показнику, так і особливо при тому, за який він повідомляв слідчому (**«прихмерно в 04 час. 30 мин.»**), Охlobистін Ю.О. аж ніяк не міг бачити в цьому місці ні Маслова В. І. (якщо він там був), ні якихось інших осіб, оскільки на момент його прибуття у двір буд. № 107 з Мулькіним А. М. все було закінчено.

Таке моє твердження є достовірним, оскільки базується на результатах висновку судово-медичної експертизи № 626/HE/154 від 12.12.2017 року тіла Мулькіна А. М. Так, експертом Бурковським О. Ю. у цьому висновку зазначено: **«Враховуючи ступінь розвитку трупних явищ під час огляду трупа на місці події (08.30 годин), можна вважати, що смерть його настала не менш ніж за 5 годин до огляду трупа»**. Це означає, що **смерть Мулькіна А. М. настала не пізніше 3 год. 30 хв.**

Визначений судово-медичною експертизою час настання смерті Мулькіна А. М. однозначно вказує на те, що Охlobистін Ю. О. в цей час на місці події бути не міг, ніяких обставин, пов'язаних із вбивством потерпілого, не бачив;

3) Охlobистін Ю. О. видає себе за високоморальну особистість, зі свідомою і чіткою громадянською позицією, спрямованою на допомогу правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю. Адже він **самостійно**, взявши про вбивство чоловіка в дворі буд. № 107 по просп. Б. Хмельницького в м. Дніпро і вважаючи, що є очевидцем деяких обставин цього, вирішив **добровільно** прибути до працівників поліції і повідомити їм про це.

На перший погляд, так воно і є. Але поведінка Охlobистіна Ю. О. в суді, а також аналіз всіх відомостей, які містяться в його показаннях, інших матеріалах кримінального провадження, вказують на протилежне. Так, під час показань у суді він відмовився повідомляти відомості щодо осіб, від яких отримав інформацію про вбивство чоловіка у дворі буд. № 107, а також тих, з якими він «гуляв» в центрі м. Дніпра, а потім прибув до ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3, де продовжував з ними «гуляти». І це при тому, що допит цих осіб міг звестися тільки для з'ясування дрібних і незначних обставин. Чому ж

у цьому випадку Охлобистін Ю. О. не проявляє високу моральність, свідому і чітку громадянську позицію щодо надання допомоги правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю? Тільки через те, щоб цих осіб не викликали і не допитували, як він про це заявив? Ні, тут зовсім інші причини, і вони полягають в тому, що:

а) або таких осіб не існує взагалі;

б) або вони можуть спростувати показання Охлобистіна Ю. О. Саме через це він нічого не хоче повідомляти за них.

Допомагати в розкритті злочинів (тим більше, таких жахливих за своїми наслідками, як у цьому кримінальному провадженні), надавати необхідну інформацію правоохоронним органам можуть дійсно високоморальні, мужні і сміливі люди, які не бояться психологічного або фізичного тиску з боку тих, хто причетний до їх вчинення.

Чи багато таких людей в нашому суспільстві? З більш як 30-річного власного досвіду роботи в правоохоронних органах та адвокатської діяльності можу впевнено заявити, що таких людей надзвичайно мало, їх одиниці. Чи відноситься до таких осіб Охлобистін Ю. О.? Впевнений, що ні. Найперше про це свідчать показання самого Охлобистіна Ю. О. Так, під час допиту він заявив слідчому, що «Затем, я услышал крики мужчины, а именно он издавал звуки, как будто его бьют. **Я испугался, выбежал на пр. Богдана Хмельницкого и побежал в сторону пр. А. Поля, а именно к себе домой.** Чи може така боягузлива людина, яка перелякалась від незрозумілих криків невідомої людини, добровільно «надавати допомогу» правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю? Може, але тільки у спотвореному вигляді, коли перебуваючи на «гачку» у правоохоронних органах за свої протиправні, кримінально або адміністративно карані дії, вона змушена повідомляти все те, що заманеться працівникам цих органів. Останні, як про це свідчать непоодинокі факти, заради отримання чергової «галочки» в розкритті особливо тяжких злочинів, готові йти на все, навіть на шантаж і примушування до давання завідомо неправдивих показань осіб, залежних від них.

Впевнений, що цей мій висновок віднайде своє повне підтвердження у разі витребування відповідних відомостей щодо особистості Охлобистіна Ю. О.: його можливого перебування на обліках в наркологічному диспансері, судимостей, притягнення до адміністративної відповідальності, інших форм його відносин з правоохоронними органами. Думаю, для суду буде цікавою інформація про те, що, зокрема, цей так званий «свідок» раніше неодноразово притягувався до кримінальної відповідальності і є судимою особою, близько року (якщо не більше) перебуває під адміністративним наглядом, а за його неодноразове порушення знаходиться під загрозою притягнення до кримінальної чи адміністративної відповідальності. Чи не через це Охлобистін Ю. О. за зазначеним кримінальним провадженням так «гарно» розповідає про все те, чого він в

дійсності не бачив?

Все це у своїй сукупності дає підстави стороні захисту стверджувати, що:

– відомості, які Охлобистін Ю. О. повідомив під час досудового розслідування і в суді, дійсності не відповідають;

– Охлобистін Ю. О. є нечесним і підставним свідком. 9 грудня 2017 року він не був на місці події, нікого і нічого не міг там бачити, а відомості про вбивство Мулькіна А. М. отримав від оперативних працівників поліції;

– такі завідомо неправдиві показання він міг дати тільки з двох причин:

а) або за проханням когось з оперативних працівників поліції;

б) або під фізичним чи психологічним впливом когось із цих працівників.

Згідно з ч. 2 ст. 96 КПК України для доведення недостовірності показань свідка сторона кримінального провадження має право надати показання, документи, які підтверджують його репутацію, зокрема, щодо його засудження за завідомо неправдиві показання, обман, шахрайство або інші діяння, що підтверджують нечесність свідка.

Сторона захисту володіє інформацією, яка потребує офіційного підтвердження, про те, що «свідок» Охлобистін Ю. О. раніше неодноразово притягувався до кримінальної відповідальності і є судимою особою, а саме:

– 11.02.2008 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. ч. 2 ст. 188 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років, на підставі ст. 75 КК України звільнений від відбуття покарання з іспитовим строком на два роки;

– 09.10.2008 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 263, ст. 71 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років та один місяць;

– 11.06.2012 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 185, ч. 2 ст. 186, ч. 1 ст. 70 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотири роки та один місяць. Звільнений з місць позбавлення волі ВК № 21 31.07.2014 року на підставі ст. 2 Закону України «Про амністію у 2014 році»;

– 10.03.2015 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 1 ст. 309 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на 2 роки, на підставі ст. 75 КК України звільнений від відбуття покарання з іспитовим строком на один рік.

Крім того, стороні захисту відомо, що протягом останнього року над Охлобистіним Ю. О. висить загроза притягнення до кримінальної чи адміністративної відповідальності за вчинення протиправних дій.

Однак отримати всі ці відомості без рішення суду сторона захисту не може, оскільки вони містять таємницю, що охороняється законом.

Беручи до уваги вищевикладене і враховуючи, що відомості про особистість так званого «свідка» Охлобистіна Ю. О. мають важливе значення для встановлення обставин вчиненого стосовно Мулькіна А. М. злочину, прийняття об'єктивного і справедливого судового рішення за цим кримінальним провадженням, керуючись ст.ст. 42, 46, 159-166, 350 КПК України, –

ПРОШУ СУД:

1. Приєднати до матеріалів кримінального провадження це клопотання і занести його в журнал судового засідання.

2. Постановити ухвалу про надання тимчасового доступу стороні захисту до відомостей стосовно особистості Охлобистіна Юрія Олеговича, 12.11.1984 р.н., мешк. за адресою: м. Дніпро, просп. О. Поля, буд. 107, кв. 28, а саме:

– про притягнення його до кримінальної та адміністративної відповідальності, зобов'язавши департамент інформаційних технологій ГУНП в Дніпропетровській області (м. Дніпро, вул. С. Єфремова, б. 21) надати мені відповідну довідку;

– про знаходження його на обліку в наркологічному диспансері, зобов'язавши керівництво цього закладу (м. Дніпро, вул. Новосільна, б. 1) надати мені відповідну довідку;

– про неодноразове засудження його Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська (у 2008-2015 рр.) за вчинення вищеперерахованих кримінальних правопорушень, зобов'язавши керівництво цієї установи (м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, 57) ознайомити мене з матеріалами кримінальних справ і зробити з них необхідні виписки та копії;

– про перебування його під адміністративним наглядом, зобов'язавши керівництво ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області (м. Дніпро, просп. П. Орлика, буд. 3) ознайомити мене з матеріалами справи і зробити з неї необхідні виписки та копії.

Адвокат

І. С. Бельський

Клопотання підтримую:

Обвинувачений

15 лютого 2019 року

В. І. Маслов

**Зразок клопотання про залучення експерта
для проведення експертизи**
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)

В Бабушкінський районний
суд м. Дніпропетровська
(головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

КЛОПОТАННЯ
про залучення експерта для проведення почеркознавчої експертизи

На розгляді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська знаходиться кримінальне провадження № 12017040640000000, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 9 грудня 2017 року, щодо вчинення Масловим В. І. злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

Аналіз матеріалів досудового розслідування, які були відкриті стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України, а також інших матеріалів, наданих прокурором суду в ході судового розгляду, вказує на те, що під час кримінального провадження слідчими були допущені істотні порушення вимог кримінального процесуального законодавства України як під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, так і при прийнятті важливих процесуальних рішень.

Такими істотними порушеннями є:

1. З витягу з ЄРДР від 9 грудня 2017 року слідує, що досудове розслідування кримінального провадження за фактом смерті Мулькіна А. М. доручено старшому слідчому Гаврилову Г. Г. (а.с. 2). Його повноваження на це підтвержені також дорученням заступника начальника – начальника слідчого відділення ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області майора поліції Давидової Д. Д. від 09.12.2017 року (а.с. 3). **Тобто цим дорученням чітко визначалося, що єдиним слідчим, який мав право здійснювати розслідування у кримінальному провадженні з 09.12.2017 року, був старший слідчий ГАВРИЛОВ Г. Г.**

Із 22 лютого 2018 року повноваженнями щодо розслідування зазначеного кримінального провадження були наділені слідчі Глуховський Б. Б., Савченко С. С. і Гаврилов Г. Г. Так, повноваження слідчого Глуховського Б. Б. визначені письмовим дорученням керівника органу

досудового розслідування Давидової Д. Д. від 22.02.2018 року (а.с. 4). Крім цього, повноваження Глуховського Б. Б., а також слідчих Савченко С. С. і Гаврилова Г. Г. визначені постановою про створення слідчої групи від 22.02.2018 року, складеної від імені начальника слідчого відділення Давидової Д. Д. (а.с. 5), але підписаної іншою особою.

Окрім Гаврилова Г. Г., за цим кримінальним провадженням з 09.12.2017 року і до 22.02.2018 року проводили різні слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії слідчі цього органу досудового розслідування, а саме Савченко С. С. і Герасимов Г. Г., які не були наділені жодними процесуальними повноваженнями на проведення будь-яких процесуальних дій, оскільки:

– вони не отримували письмових доручень від свого керівника органу досудового розслідування або від прокурорів, які мали право здійснювати нагляд за досудовим розслідуванням у формі процесуального керівництва;

– у зазначений період керівником органу досудового розслідування не виносилася постанова про створення слідчої групи, в якій би вказувалися прізвища слідчого Гаврилова Г. Г. або інших слідчих і визначалися їх повноваження на проведення досудового розслідування за кримінальним провадженням за фактом смерті Мулькіна А. М. Цим самим згадані слідчі істотно порушили вимоги кримінального процесуального законодавства України щодо законодавчого порядку отримання доказів, оскільки після початку кримінального провадження отримували докази шляхом реалізації своїх повноважень, не передбачених КПК України.

Те, що під час досудового розслідування вищезгадані слідчі не наділялися повноваженнями на проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, оскільки не були складені відповідні процесуальні документи, знаходить своє повне підтвердження матеріалами кримінального провадження, а саме:

1) в «Описі документів, які знаходяться в матеріалах кримінального провадження № 12017040640000000», підшитих зразу після титульної обкладинки кримінального провадження, та який надавався для ознайомлення стороні захисту при виконанні вимог ст. 290 КПК України. Згадки про якісь постанови про створення слідчої групи в грудні 2017 року у цьому описі документів відсутні;

2) у «Вказівках (в порядку, передбаченому ст. 39 КПК України) щодо подальшого проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні № 12017040640000000 за ч. 1 ст. 115 КК України» (а.с. 153-155), підписаних заступником начальника слідчого управління ГУНП в Дніпропетровській області підполковником поліції Шатуновим Г. П. (вихідний № 2/12600 від 12.12.2017 року; вхідний № 5400 від 14.12.2017 р. у ВП № 7 ДРУП), зазначено: «створити у кримінальному провадженні

СОГ і слідчу групу». Це вказує на те, що у матеріалах досудового розслідування на момент їх направлення для вивчення в СУ ГУНП в Дніпропетровській області постанов про створення слідчо-оперативної або слідчої групи в цьому кримінальному провадженні не було;

3) в матеріалах досудового розслідування, які надавались стороні захисту при виконанні вимог ст. 290 КПК України і були перекопійовані нею під час ознайомлення, якихось постанов про створення слідчих груп до 22.02.2018 року не містилося. Водночас слід підкреслити, що, як свідчить системний аналіз положень ст.ст. 3, 290 КПК, законодавець визначив, що матеріалами досудового розслідування є матеріали, які перебувають у розпорядженні органу досудового розслідування. Ознайомлення сторони захисту з ними здійснюється задля обстоювання своєї захисної позиції, забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів, підозрюваного, обвинуваченого. Надалі матеріали досудового розслідування становлять собою основу кримінального змагального процесу.

Як свідчать результати відкриття матеріалів досудового розслідування сторони захисту в порядку ст. 290 КПК України, в розпорядженні органу досудового розслідування ніяких винесених до 22.02.2018 року постанов про створення слідчих груп не було, вони просто не існували в природі;

4) в Реєстрі матеріалів досудового розслідування кримінального провадження

№ 12017040640000000, складеному слідчим Глуховським Б. Б. і долученому до обвинувального акта, згадується тільки постанова про створення слідчої групи від 22.02.2018 року. Якихось відомостей про постанови, в яких би велася мова про створення слідчих груп до 22.02.2018 року, в реєстрі не зазначено.

Виходячи з викладеного, сторона захисту має всі підстави стверджувати, що в ході досудового розслідування жодні процесуальні документи, якими би визначалися повноваження слідчих Савченко С. С. і Герасимова Г. Г. на проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій в період з 09 грудня 2017 року і до 22.02.2018 року, ніким не склалися. Вони були відсутні в матеріалах кримінального провадження № 12017040640000000 аж до моменту виявлення цього грубого законодавчого порушення в ході судового провадження (за чотири роки і шість місяців після його початку).

Коли під час судового розгляду зазначений факт істотного порушення положень кримінального процесуального законодавства був усвідомлений стороною обвинувачення, 20 серпня 2023 року прокурор Петров П. П. заявив клопотання про долучення до кримінальної справи двох постанов про створення слідчих груп. Чинність цих постанов засвідчувалася підписами майора поліції Давидової Д. Д., яка в період досудового розслідування у кримінальному провадженні № 12017040640000000 перебувала на посаді заступника начальника – начальника слідчого відділення ВП № 7 ДРУП

ГУНП в Дніпропетровській області, тобто була керівником органу досудового розслідування. Перша з них датована 09 грудня 2017 року і визначала компетентність старшого слідчого капітана поліції Гаврилова Г. Г. та слідчого лейтенанта поліції Герасимова Г. Г., а друга – від 11 грудня 2017 року – **повторно** визначила процесуальні повноваження старшого слідчого Гаврилова Г. Г. і слідчого Герасимова Г. Г. на проведення досудового розслідування, а також слідчої лейтенанта поліції Савченко С. С.

Достовірність складення і підписання цих двох постанов саме Давидовою Д. Д. в зазначені дати викликає в сторони захисту обґрунтовані сумніви, оскільки форма і зміст постанов, учинений від імені Давидової Д. Д., підпис та деякі інші ознаки дають підстави стверджувати про підробку постанов кимсь із представників сторони обвинувачення, оскільки:

1) на постановах в правому кутку аркуша відсутня нумерація, яка є у всіх інших документах, які відкривалися стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України, що є очевидним підтвердженням їх відсутності в матеріалах досудового розслідування на момент відкриття цих матеріалів;

2) назва постанов істотно відрізняється від назви постанови, датованої 22.02.2018 року. Так, рішення від 22.02.2018 року має назву «Постанова про створення слідчої групи», тобто вона викладена так, як це звикли робити слідчі або начальники слідчих відділень у своїй практичній діяльності. Що стосується постанов від 09 та 11 грудня 2017 року, то вони іменуються по-іншому, а саме: «Постанова про доручення групі слідчих здійснювати досудове розслідування у кримінальному провадженні». Не можна не бачити, що ці два процесуальні документи складала не Давидова Д. Д., а хтось із прокурорів, які саме так звикли іменувати постанови про призначення групи прокурорів (наочний зразок – постанова від 09 грудня 2017 року, а.с. 6);

3) відповідно до штатного розпису посада Давидової Д. Д. в період здійснення досудового розслідування в цьому кримінальному провадженні іменувалася як «заступник начальника – начальник слідчого відділення Відділення поліції № 7 Дніпровського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області». Саме так посада Давидової Д. Д. зазначалася у всіх складених нею або від її імені процесуальних документах (наочні зразки – доручення про проведення досудового розслідування від 09.12.2017 р. (а.с. 3) і 22.02.2018 р. (а.с. 4), постанова про створення слідчої групи від 22.02.2018 р. (а.с. 5). Натомість у наданих прокурором Петровим П. П. постановах від 09 і 11 грудня 2017 року назва посади Давидової Д. Д. має інший вигляд, а саме: «Начальник СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області», тобто в цій назві відсутня обов'язкова складова назви посади «Заступник начальника». Якби зазначені постанови складалися слідчими очолюваного Давидовою Д. Д. слідчого відділення для її підпису або ж самою Давидовою Д. Д., вона ніколи б не допустила таких елементарних помилок у назві своєї посади як у першому, так і другому випадку і не підписала ці документи без виправлення

допущених помилок;

4) підписи від імені Давидової Д. Д. на датованих 09 і 11 грудня 2017 року постановах істотно різняться від дійсно учинених нею підписах на дорученнях про проведення досудового розслідування від 09.12.2017 р. (а.с. 3) і 22.02.2018 р. (а.с. 4). Без особливих зусиль це досить легко може визначити будь-яка людина, яка володіє хоч якимись елементарними знаннями в галузі почеркознавства.

У цьому взаємозв'язку не може оминати увагою показання Давидової Д. Д., які вона дала під час судового засідання 20.09.2023 року і повідомила при цьому, що підписи на постановах від 09 і 11 грудня 2017 року учинені особисто нею. Ці свідчення Давидової Д. Д. сторона захисту оцінює як неправдиві, оскільки вона опинилася в ситуації, що не дозволяла їй давати достовірні показання, бо в такому разі викривалися б ті особи, що вчинили неправомірні дії щодо фіктивного складення двох постанов від 09 і 11 грудня 2017 року. А так вона прикрила не тільки ці неправомірні дії, а ще й забезпечила прикриття свого безвідповідального ставлення до виконання обов'язків керівника органу досудового розслідування, а також своїх підлеглих слідчих, які допустили істотні порушення вимог кримінального процесуального законодавства під час цього розслідування.

Показання Давидової Д. Д., що давалися нею в суді 20.09.2023 року, визначили ще одну обставину, яка об'єктивно підтверджує висновок сторони захисту про підробку двох постанов від 09 і 11 грудня 2017 року кимсь із представників сторони обвинувачення. Так, на запитання коли саме Давидова Д. Д. змінила своє прізвище на «Малютіну» у своїх офіційних документах, вона відповіла, що це сталося в березні 2020 року. Достовірність цього факту підтверджується копією свідоцтва про шлюб від 19 квітня 2018 року між Давидовою Д. Д. і Малютіним Максимом Васильовичем, яке Давидова Д. Д. отримала 15 березня 2020 року. Зазначений документ наданий нею суду і приєднаний до матеріалів кримінальної справи. Все це свідчить, що прізвище «Малютіна» не могло використовуватися в якихось документах у кримінальному провадженні № 12017040640000000 у період із 09 грудня 2017 року і до завершення досудового розслідування (29 березня 2018 року).

Натомість, із наданого за рапортом прокурора Петрова П. П. начальником відділу ведення ЄРДР та інформаційно-аналітичної роботи Дніпропетровської обласної прокуратури Галкіним Г. А. листа від 26.09.2022 року № 26-79 вих. 20 і долучених до нього 19 скріншотів із ЄРДР з відомостями щодо статусу, руху кримінального провадження (вкладки «Основні відомості», «Кримінальні правопорушення», «Кримінальні правопорушення – Реєстрація», «Рух провадження», прикріплені файли», «Зміни»), випливає, що в 9 з них неодноразово вказувалося прізвище Малютіної Діани Дмитрівни, тобто Давидової Д. Д. Відомості в ЄРДР з іменем Малютіної Д. Д. стосувалися реєстрації провадження в ЄРДР, прийняття до провадження, призначення слідчих і постійно фіксувалися

протягом грудня 2017 року (з 09.12.), а також наступні три місяці 2018 року (січень, лютий і березень). Остання фіксація прізвища Малютіна Д. Д. в ЄРДР здійснена 27.03.2018 року.

Виходячи з викладеного, сторона захисту вважає, що оптимальним варіантом розв'язання ситуації, що склалася навколо наданих прокурором двох постанов від 09 і 11 грудня 2017 року про створення слідчих груп, є залучення експерта для проведення почеркознавчої експертизи по учинених від імені Давидової Д. Д. підписах. Результати проведеної експертизи можуть зняти всі сумніви стосовно підробки або її відсутності постанов від 09 і 11 грудня 2017 року. При цьому сторона захисту хоче підкреслити, що клопотання про залучення експерта для проведення почеркознавчої експертизи спрямоване лише на встановлення об'єктивної істини в цьому кримінальному провадженні і аж ніяк не на затягування судового процесу – адже протягом всього судового розгляду з вини сторони захисту не було зірване жодне судове засідання.

На підставі вищевикладеного і керуючись ст.ст. 42, 46, 47, 242, 245, 332, 333, 350 КПК України, –

ПРОШУ СУД:

1. Приєднати до матеріалів кримінального провадження це клопотання і занести його в журнал судового засідання.

2. Залучити експертів Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України для проведення почеркознавчої експертизи по підписах, учинених від імені Давидової Д. Д. на двох постановах про доручення групі слідчих здійснювати досудове розслідування у кримінальному провадженні, наданих суду прокурором Петровим П. П., про що постановити відповідну ухвалу.

3. На вирішення почеркознавчої експертизи поставити таке питання:

Чи виконано підписи від імені Давидової Д. Д. у двох процесуальних документах від 09 та 11 грудня 2017 року і які мають назву «Постанова про доручення групі слідчих здійснювати досудове розслідування у кримінальному провадженні» саме Давидовою Д. Д., чи вони учинені іншою особою?

4. Для дослідження експертам надати такі документи:

– два доручення про проведення досудового розслідування відповідно від 09.12.2017 р. (а.с. 3) і 22.02.2018 р. (а.с. 4) (кожне на одному аркуші);

– дві постанови про доручення групі слідчих здійснювати досудове розслідування у кримінальному провадженні відповідно від 09 та 11 грудня 2017 року (кожна на одному аркуші);

– вільні, умовно-вільні та експериментальні зразки підпису Давидової Д. Д.

5. Для забезпечення отримання вільних зразків підпису Давидової Д.

Д. (тих, які достовірно виконані нею у відповідних документах до дати складення постанов від 09 та 11 грудня 2017 року), а також умовно-вільних зразків (тих, які достовірно виконані нею у відповідних документах після виникнення кримінального провадження № 12017040640000000, але не у зв'язку з її обставинами), на аркушах у кількості не менше 15, постановити ухвалу про тимчасовий доступ до оригіналів документів, які знаходяться у володінні Відділення поліції № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області, надавши можливість стороні обвинувачення або захисту їх вилучити для використання в ході проведення почеркознавчої експертизи.

Для забезпечення отримання експериментальних зразків підпису Давидової Д. Д. (тих, що будуть виконані нею безпосередньо для проведення експертизи) на аркушах у кількості не менше 5-8, постановити ухвалу про отримання зазначених зразків. Їх отримання доручити стороні обвинувачення (з участю сторони захисту) або стороні захисту під контролем суду.

б. У разі відмови в задоволенні заявленого клопотання про призначення почеркознавчої експертизи судом, забезпечити стороні захисту можливість самостійного залучення експерта для проведення експертизи, виконавши прохання сторони захисту, викладені у пунктах 4, 5, 6, 7 цієї частини клопотання.

Адвокат

І. С. Бельський

Клопотання підтримую:

Обвинувачений

В. І. Маслов

16 листопада 2023 року

*Зразок клопотання про визнання
доказів недопустимими
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)*

В Бабушкінський районний
суд м. Дніпропетровська
(головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

**КЛОПОТАННЯ
про визнання доказів недопустимими**

На розгляді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська знаходиться кримінальне провадження № 12017040640000000, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань 9 грудня 2017 року, у вчиненні Масловим С. Є. злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

Аналіз матеріалів досудового розслідування, які були відкриті стороною захисту в порядку ст. 290 КПК України, а також тих, що надані прокурором суду, вказує на те, що в ході цього кримінального провадження слідчими були допущені істотні порушення вимог кримінального процесуального законодавства України як під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, так і при прийнятті важливих процесуальних рішень.

Такими істотними порушеннями є:

1. З витягу з ЄРДР від 9 грудня 2017 року випливає, що розслідування кримінального провадження за фактом смерті Мулькіна А. М. доручено старшому слідчому Гаврилову Г. Г. (а.с. 2). Повноваження цього слідчого щодо розслідування цього кримінального провадження підтверджені також дорученням заступника начальника - начальника слідчого відділення ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області майора поліції Давидової Д. Д. від 09.12.2017 року (а.с. 3). **Тобто цим дорученням чітко визначалося, що єдиним слідчим, який мав право здійснювати розслідування за цим кримінальним провадженням з 09.12.2017 року, був старший слідчий ГАВРИЛОВ Г. Г.**

З 22 лютого 2018 року повноваженнями щодо розслідування цього кримінального провадження були наділені слідчі Глуховський Б. Б., Савченко С. С. і Гаврилов Г. Г. Ці повноваження підтверджуються дорученням від 22.02.2018 року (а.с. 4) і постановою про створення слідчої групи від 22.02.2018 року заступника начальника – начальника СВ ВП № 7

ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області майора поліції Давидової Д. Д. (а.с. 5).

Незважаючи на це, крім Гаврилова Г. Г., за цим кримінальним провадженням з **09.12.2017 року до 22.02.2018 року проводили різноманітні процесуальні дії й інші слідчі цього слідчого органу, які не мали жодних процесуальних повноважень на проведення будь-яких процесуальних дій, оскільки:**

– вони не отримували письмових доручень від своїх керівників органу досудового розслідування або від прокурорів, які мали право здійснювати нагляд за досудовим розслідуванням у формі процесуального керівництва;

– у зазначений період ніким із керівників органу досудового розслідування не виносилися постанови про створення слідчої групи, в якій би вказувалися прізвища слідчого Гаврилова Г. Г. або інших слідчих і визначалися їх повноваження на проведення досудового розслідування за кримінальним провадженням за фактом смерті Мулькіна А. М. Цим самим згадані нижче слідчі істотно порушили вимоги кримінального процесуального законодавства України щодо законодавчого порядку отримання доказів, оскільки після початку кримінального провадження отримували докази шляхом реалізації своїх повноважень, не передбачених КПК України.

Одним із таких слідчих, який не мав жодних процесуальних повноважень на проведення досудового розслідування в цьому кримінальному провадженні, був Ганчуков В. В.

Так, вивченням матеріалів досудового розслідування, які були відкриті стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України, встановлено, що під час розслідування судово-медичним експертом КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичних експертиз» ДОР» Бурковським О. Ю. проведена судово-медична експертиза тіла потерпілого Мулькіна А. М., результати якої викладені ним у висновку експерта № 626/НЕ від 12.12.2017 року (а.с. 190-195). У вступній частині цього висновку експерт зазначив, що процесуальною підставою для проведення експертизи є постанова слідчого Ганчукова В. В. (без дати).

Як встановлено, зазначена постанова в матеріалах досудового розслідування не містилася і стороні захисту не відкривалася. Відсутність цієї постанови в зазначених матеріалах знаходить своє повне підтвердження також тим, що згадки про неї в «Описі документів, які знаходяться в матеріалах кримінального провадження № 12017040640000000», немає. В цьому описі документів згадується лише постанова про призначення судово-медичної експертизи тіла потерпілого Мулькіна А. М. від 12.12.2017 року, яка винесена старшим слідчим Гавриловим Г. Г. (а.с.104-105). Цієї постанови також немає в матеріалах кримінальної справи, яка сформована учасниками судового провадження під час судового розгляду кримінального

провадження.

Сторона захисту усвідомлює, що експерт Бурковський О. Ю. не міг проводити судово-медичну експертизу тіла потерпілого Мулькіна А. М. без постанови слідчого Ганчукова В. В. щодо її призначення. Але за цієї умови є необхідність звернути увагу суду на обставини прийняття цього процесуального рішення та його зміст. А вони свідчать про те, що постанова про залучення експерта для проведення судово-медичної експертизи не може вважатися законною, оскільки:

1) вона не відповідає вимогам частини 5 статті 110 КПК України, якою визначено, що у вступній частині постанови слідчого, дізнавача, прокурора повинні міститися відомості про місце і час прийняття постанови. **Як уже зазначалося, у складеній слідчим Ганчуковим В. В. постанові дата її ухвалення не вказана;**

2) жодних процесуальних документів, якими б керівник органу досудового розслідування наділяв слідчого Ганчукова В. В. процесуальними повноваженнями (письмовим дорученням або постановою про створення слідчої групи) на проведення слідчих (розшукових) дій і прийняття процесуальних рішень у цьому кримінальному провадженні, в матеріалах кримінальної справи немає. Ні письмове доручення, ні постанова про створення слідчої групи, якими б слідчий Ганчуков В. В. наділявся процесуальними повноваженнями, протягом всього досудового розслідування його безпосередніми керівниками не склалися, що знаходить своє повне підтвердження виконанням вимог ст. 290 КПК України. Крім цього, вони також відсутні в матеріалах кримінальної справи, яка була сформована учасниками судового провадження під час судового розгляду цього кримінального провадження.

Відсутність у слідчого Ганчукова В. В. процесуальних повноважень на проведення слідчих (розшукових) дій і прийняття процесуальних рішень в цьому провадженні також підтверджується двома постановами – від 09 і 11 грудня 2017 року про доручення групі слідчих здійснювати досудове розслідування в кримінальному провадженні, які прокурор Петров П. П. надав суду, і за його клопотанням вони були долучені до матеріалів кримінальної справи. У цих процесуальних рішеннях, які сторона захисту має всі підстави вважати сфальсифікованими кимось із представників обвинувачення, слідчий Ганчуков В. В. також не значиться.

Отже, визначення керівником органу досудового розслідування слідчого (групи слідчих), який здійснюватиме свої процесуальні повноваження

у конкретному кримінальному провадженні, є кримінальним процесуальним рішенням, яке утворює, змінює чи припиняє права і обов'язки, тобто має правові наслідки в конкретному кримінальному провадженні з його початку до завершення та за процесуальною формою має бути встановлено кримінальним процесуальним законом.

Надання прав, покладення обов'язків та визначення обсягу відповідальності за своєю юридичною природою потребує письмової форми заради уникнення суб'єктивізму та забезпечення правової визначеності.

Таким чином, з огляду на системний аналіз положень статей 39, 40, 110 КПК України у їх взаємозв'язку, рішення про призначення слідчого, та у разі необхідності групи слідчих, які здійснюватимуть повноваження слідчих у конкретному кримінальному провадженні, керівником органу досудового розслідування обов'язково повинно прийматись або у формі письмового доручення, або у формі постанови, які мають міститись у матеріалах досудового розслідування для підтвердження факту наявності повноважень. Таке письмове доручення або постанова має відповідати вимогам кримінального процесуального закону, зокрема бути підписаною службовою особою, яка її прийняла.

У випадку здійснення слідчим, який не визначений керівником органу досудового розслідування як такий, що здійснюватиме процесуальні повноваження в конкретному кримінальному провадженні, дій, передбачених ст. 40 КПК України, то вони здійснюються неналежним суб'єктом.

Виходячи з наведеного, відсутність у матеріалах досудового розслідування прийнятого керівником органу досудового розслідування рішення у вигляді письмового доручення або постанови про призначення слідчого чи групи слідчих, які здійснюватимуть свої процесуальні повноваження в кримінальному провадженні, обумовлює недопустимість доказів, зібраних під час досудового розслідування, як таких, що зібрані слідчим (слідчими), який (які) не мав (не мали) на те законних повноважень.

Отже, все вищенаведене свідчить, що слідчий Ганчуков В. В. не був наділений процесуальними повноваженнями на проведення слідчих (розшукових) дій у цьому кримінальному провадженні і не мав права приймати рішення про призначення судово-медичної експертизи тіла потерпілого Мулькіна А. М. Тому постанова про призначення судово-медичної експертизи винесена неуповноваженою особою.

Своєю чергою, ця незаконно винесена слідчим Ганчуковим В. В. постанова про призначення судово-медичної експертизи потягла за собою незаконне проведення експертизи тіла потерпілого Мулькіна А. М. судово-медичним експертом КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичних експертиз» ДОР» Бурковським О. Ю., результати якої викладені ним у висновку експерта № 626/НЕ від 12.12.2017 року (а.с. 190-195).

Статтею 84 КПК визначено, що доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Відповідно до статті 86 КПК доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Недопустимий доказ не

може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення.

Частина 2 статті 242 КПК встановлює обов'язкові випадки для проведення експертизи, зокрема для встановлення причин смерті.

Системний аналіз норм КПК дає можливість зробити висновок, що іншими процесуальними засобами з'ясувати обставини, пов'язані із встановленням причин смерті, не передбачено.

У цьому кримінальному провадженні висновок судово-медичного експерта КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичних експертиз» ДОР» Бурковського О. Ю. № 626/НЕ від 12.12.2017 року (а.с. 190-195), яким встановлюються причини смерті Мулькіна А. М., є доказом, що встановлює обставини, які не можуть бути встановлені іншими доказами, навіть у їх сукупності.

Виходячи з викладеного, сторона захисту вважає, що допущені порушення при призначенні і проведенні цієї експертизи є істотними, а висновок експерта № 626/НЕ від 12.12.2017 року як доказ носить недопустимий характер, у зв'язку з чим вирок суду щодо винуватості Маслова В. І. не може ґрунтуватися на цьому доказі. **Такий висновок сторони захисту знаходить своє повне підтвердження в постанові колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 07 серпня 2019 року (справа № 555/456/18, провадження № 51-2676км19).**

Таким чином, незаконно винесена слідчим Ганчуковим В. В. постанова про призначення судово-медичної експертизи потягнула за собою незаконне проведення інших слідчих (розшукових) дій, а саме проведення судово-медичним експертом КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичних експертиз» ДОР» Бурковським О. Ю. судово-медичної експертизи тіла потерпілого Мулькіна А. М., результати якої викладені ним у висновку експерта № 626/НЕ від 12.12.2017 року. Надалі цей незаконний висновок був покладений в основу іншого складеного цим же експертом висновку – № 626/НЕ/154 від 28.12.2017 року (а.с. 197-202).

Отже, незаконно винесена слідчим Ганчуковим В. В. постанова про призначення судово-медичної експертизи потягнула за собою проведення інших слідчих (розшукових) дій, а саме вищезгаданих судово-медичних експертиз тіла потерпілого Мулькіна А. М., які згідно з багатьма рішеннями Європейського суду з прав людини (зокрема, рішення від 30 червня 2008 р. у справі № 22978/05 «Гефген проти Німеччини» (п. 73), рішення від 21 квітня 2011 у справі № 42310/04 «Нечипорук і Йонкало проти України» (п. 259), національних судів як першої, так і вищих інстанцій, є **незаконними, а їх результати повинні визнаватися недопустимими доказами.** При цьому не можна оминути увагою те, що концепція так званого «плоду отруєного дерева», основним критерієм якої є наявність достатніх підстав вважати, що відповідні відомості не були б отримані за відсутності

інформації, одержаної незаконним шляхом, має надзвичайно широке застосування в практиці Верховного Суду. Так, наприклад, рішення про визнання доказів недопустимими з цієї підстави містяться у постановках Верховного Суду від 17.09.2019 (справа № 243/2194/18), від 13.11.2019 (справа № 1-07/07), від 21.01.2020 (справа № 381/2316/17), від 29.01.2020 (справа № 473/3712/18), від 03.02.2020 (справа № 461/3138/17) та багатьох інших.

Результати цих двох експертиз використовуються стороною обвинувачення як докази винуватості Маслова В. І.; крім цього, вони стали підставою для прийняття щодо нього незаконних за своєю суттю і змістом різних процесуальних рішень, зокрема повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України, складання обвинувального акта і направлення його на розгляд суду першої інстанції тощо.

Вивчення матеріалів досудового розслідування, які передані прокурорами до суду і зараз є складовою частиною кримінальної справи, свідчить, що згадана постанова в справі відсутня.

Не можна не бачити, що такими своїми діями сторона обвинувачення грубо порушила такі загальні засади кримінального провадження, як верховенство права (ст. 8 КПК), законність (ст. 9 КПК), презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини (ст. 17 КПК), забезпечення права на захист (ст. 20 КПК).

Вважаю, що такі неправомірні дії сторони обвинувачення стосовно мого підзахисного є ще одним фактом підтвердження того, на яких сфальсифікованих, недостовірних, недопустимих і незаконних доказах ґрунтується обвинувачення Маслова В. І.

Згідно зі ст. 62 Конституції України та ст. 17 КПК обвинувачення не може ґрунтуватись на доказах, отриманих незаконним шляхом (недопустимих доказах), а також на припущеннях; усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Відповідно до ч. 1 ст. 84 КПК **доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку**, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення (ч.ч. 1, 2 ст. 86 КПК).

Для розвитку всіх вищезазначених положень щодо визнання доказів недопустимими, хочу ще раз звернути увагу шановного суду на висновки колегії суддів Третньої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, викладені в постанові від 07 серпня 2019 року

(справа № 607/14707/17; провадження № 51-2604 км 19). Нею визначено таке: «Докази визнаються такими, що одержані незаконним шляхом, коли їх збирання й закріплення відбулося з порушенням гарантованих Конституцією України прав людини і громадянина, **встановленого кримінальним процесуальним законодавством порядку або неуповноваженою на це особою чи органом**, або за допомогою дій, непередбачених процесуальними нормами. Отже, умовами допустимості доказів є: одержання фактичних даних із належного процесуального джерела, **одержання фактичних даних належним суб'єктом; одержання фактичних даних у належному процесуальному порядку; належне оформлення джерела фактичних даних».**

Ще більш точною, конкретною та категоричною щодо необхідності визнання доказів недопустимими в разі проведення досудового розслідування неуповноваженими слідчими, є постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 04 жовтня 2021 року у справі

№ 724/86/20 (провадження № 51-1353кмо21). Так, проаналізувавши матеріали кримінального провадження, позиції учасників кримінального провадження, Об'єднана палата дійшла таких основоположних висновків:

1) процесуальне рішення про визначення групи слідчих, які здійснюватимуть досудове розслідування, визначення старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих, має прийматися у формі, яка повинна відповідати визначеним кримінальним процесуальним законом вимогам до процесуального рішення у формі постанови;

2) таке процесуальне рішення необхідно долучати до матеріалів досудового розслідування для підтвердження наявності повноважень слідчих, які здійснюють досудове розслідування;

3) у разі використання слідчим повноважень з проведення досудового розслідування без винесення процесуального рішення про визначення групи слідчих, до складу якої він входить на підставі такого процесуального рішення, він є неналежним суб'єктом;

4) відсутність такого процесуального рішення в матеріалах кримінального провадження обумовлює недопустимість доказів, зібраних під час досудового розслідування, як таких, що зібрані особою, яка не мала права на те законних повноважень.

Викладені мною істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, які допустив слідчий СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області Ганчуков В. В. під час проведення досудового розслідування в цьому кримінальному провадженні, вказують на те, що отримані ним фактичні дані є очевидно недопустимими доказами, і вони не можуть використовуватися на підтвердження винуватості обвинуваченого Маслова В. І. у вчиненні вбивства Мулькіна А. М.

На підставі вищевикладеного і керуючись ст.ст. 42, 46, 47, 84, 86, 87,89, 350 КПК України, –

ПРОШУ СУД:

1. Приєднати до матеріалів кримінального провадження це клопотання і занести його в журнал судового засідання.

2. Дослідити висновок судово-медичного експерта Бурковського О. Ю.

№ 626/НЕ від 12.12.2017 року разом з іншими процесуальними документами, які вказують на відсутність процесуальних повноважень у слідчого Ганчукова В. В. на проведення досудового розслідування в цьому кримінальному провадженні.

3. Відомості, які слідчий Ганчуков В. В. незаконно вніс у складену ним постанову про призначення судово-медичної експертизи тіла потерпілого Мулькіна А. М. і яка відсутня в матеріалах кримінального провадження, визнати недійсними.

4. Фактичні дані, що були отримані на підставі незаконно винесеної слідчим Ганчуковим В.В. постанови про призначення судово-медичної експертизи, і які містяться у висновку судово-медичної експертизи тіла потерпілого Мулькіна А. М. № 626/НЕ від 12.12.2017 року (а.с. 190-195), а також у висновку судово-медичної експертизи № 626/НЕ/154 від 28.12.2017 року (а.с. 197-202), –

визнати недопустимими доказами.

Адвокат

І. С. Бельський

Клопотання підтримую:

Обвинувачений

В. І. Маслов

20 листопада 2023 року

*Зразок клопотання про визнання
доказів недопустимими
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)*

В Бабушкінський районний
суд м. Дніпропетровська
(головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

**КЛОПОТАННЯ
про визнання доказів недопустимими**

На розгляді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська знаходиться кримінальне провадження № 12017040640000000, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань 09 грудня 2017 року, у вчиненні Масловим В. І. злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

Аналіз матеріалів досудового розслідування, які були відкриті стороною захисту в порядку ст. 290 КПК України, вказує на те, що в ході цього кримінального провадження слідчими були допущені істотні порушення вимог кримінального процесуального законодавства України як під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, так і при прийнятті важливих процесуальних рішень.

Такими істотними порушеннями є:

1. З витягу з ЄРДР від 09 грудня 2017 року слідує, що розслідування кримінального провадження за фактом смерті Мулькіна А. М. доручено старшому слідчому Гаврилову Г. Г. (а.с. 2). Повноваження цього слідчого щодо розслідування кримінального провадження підтверджені також дорученням заступника начальника – начальника слідчого відділення ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області майора поліції Давидової Д.Д. від 09.12.2017 року (а.с. 3). **Тобто цим дорученням чітко визначено, що єдиним слідчим, який мав право здійснювати розслідування за цим кримінальним провадженням до 22 лютого 2018 року, був старший слідчий ГАВРИЛОВ Г. Г.**

З 22 лютого 2018 року повноваженнями щодо розслідування цього кримінального провадження були наділені слідчі Глуховський Б. Б., Савченко С. С. і Гаврилов Г. Г. Ці повноваження підтверджуються дорученням від 22.02.2018 року (а.с. 4) і постановою про створення слідчої групи від 22.02.2018 року заступника начальника – начальника СВ ВП № 7

ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області майора поліції Давидової Д. Д. (а.с. 5).

2. Незважаючи на це, крім Гаврилова Г. Г., за цим кримінальним провадженням до **22.02.2018 року** проводили різноманітні слідчі (розшукові) дії й інші слідчі, які не мали жодних процесуальних повноважень на їх проведення і цим грубо порушили вимоги кримінального процесуального законодавства України. Ними були:

– 09.12.2017 року допит свідка Буркіна М. А. провела слідча Савченко С. С. (а.с. 35-36);

– 09.12.2017 року допит свідка Валькіна І. А. провів слідчий Левкін М. Д. (а.с. 48-51);

– 09.12.2017 року допит свідка Моргунова Л. В. провела слідча Савченко С. С. (а.с. 52-53);

– 09.12.2017 року за **вказівкою чергового** огляд і вилучення куртки в свідка Куркіної Л. І. здійснила слідча Савченко С. С. (а.с. 54). При цьому вона куртку не упаковала, не опечатала із завіренням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду, тобто грубо порушила вимоги ч. 5 ст. 237 КПК;

– 09.12.2017 року за **вказівкою чергового** огляд і вилучення ножа в свідка Буркіна М. А. здійснила слідча Савченко С. С. (а.с. 55). При цьому вона ніж не упаковала, не опечатала із завіренням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду, тобто грубо порушила вимоги ч. 5 ст. 237 КПК;

– 09.12.2017 року другий допит свідка Буркіна М. А. знову провела слідча Савченко С. С. (а.с. 56-60). Причому, цей допит вона зробила в той самий час, що і перший раз (а.с. 35-36);

– 10.12.2017 року слідчий Герасимов Г. Г. склав три клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, з якими звернувся до слідчого судді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська (а.с. 125-126, 127-128, 129-130);

– 18.12.2017 року пред'явлення для впізнання Маслова В. І. по фотографії свідкові Грабковій В. В. здійснила слідча Осипенко А. М. (а.с. 67). При цьому була використана фотографія Маслова В. І., на якій він зображений з бородою, а всі інші на фотографіях особи – без неї. До цього слід також додати, що в такому вигляді Маслов В. І. був сфотографований 09.12.2017 року кимсь із працівників поліції ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області (а.с. 96);

– 13.12.2017 року допит свідка Мараленко В. Ж. здійснила слідча Осипенко А. М. (а.с. 108-110);

– 13.12.2017 року допит свідка Кварта С. С. здійснила слідча Осипенко А. М. (а.с. 111-115);

– 21.12.2017 року допит свідка Охлобистіна Ю. О. здійснила слідча

Осипенко А. М. (а.с. 132-134);

– 25.12.2017 року пред'явлення для впізнання Маслова В. І. по фотографії свідкові Буркіну М. А. здійснила слідча **Осипенко А. М.** (а.с. 135-136). При цьому була використана фотографія Маслова В.І., **на якій він зображений з бородою, а всі інші на фотографіях особи – без неї.** До цього слід також додати, що в такому вигляді Маслов В. І. був сфотографований 08.12.2017 року кимсь із працівників поліції ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області (а.с. 96);

– 21.12.2017 року пред'явлення для впізнання Маслова В. І. по фотографії свідкові Охlobистіну Ю. О. здійснила слідча **Осипенко А. М.** При цьому була використана фотографія Маслова В. І., **на якій він зображений з бородою, а всі інші на фотографіях особи – без неї.** **Охlobистін Ю. О.** «впізнав» Маслова В. І. «за рисами обличчя» (а.с. 137-138). До цього слід також додати, що в такому вигляді Маслов В. І. був сфотографований 08.12.2017 року кимсь із працівників поліції ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області (а.с. 96);

– 21.12.2017 року пред'явлення для впізнання Маслова В. І. по фотографії свідкові Куркіній Л. І. здійснила слідча **Осипенко А. М.** При цьому була використана фотографія Маслова В. І., **на якій він зображений з бородою, а всі інші на фотографіях особи – без неї.** Куркіна Л. І. «впізнала» Маслова В. І. «за рисами обличчя» (а.с. 139-140). До цього слід також додати, що в такому вигляді Маслов В. І. був сфотографований 09.12.2017 року кимсь із працівників поліції ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області (а.с. 96);

– 29.12.2017 року слідча **Осипенко А. М.**, не маючи на це жодних процесуальних повноважень, підготувала письмове повідомлення про підозру Маслову В. І., з яким він був ознайомлений 22 лютого 2018 року (а.с. 145-146);

– 03 січня 2018 року слідча **Осипенко А. М.**, не маючи на це жодних процесуальних повноважень, підготувала клопотання про дозвіл на затримання Маслова В. І. з метою приводу, з яким звернулася до слідчого судді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська (а.с. 147-148). На підставі цього неправомірного клопотання слідчим суддею було прийнято незаконне рішення про дозвіл на затримання Маслова В. І. з метою приводу (а.с. 169);

– 03 січня 2018 року слідча **Осипенко А. М.**, не маючи на це жодних процесуальних повноважень, підготувала клопотання про застосування до Маслова В. І. запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, з яким звернулася до слідчого судді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська. З цим клопотанням Маслов В. І. був ознайомлений 22.02.2018 року (а.с. 149-150);

– 14 січня 2018 року слідча **Осипенко А. М.**, не маючи на це жодних процесуальних повноважень, винесла постанову про зупинення досудового

розслідування (а.с. 184-185);

– 14 січня 2018 року слідча **Осипенко А. М.**, не маючи на це жодних процесуальних повноважень, винесла постанову про оголошення в розшук Маслова В. І. (а.с. 186); 22 лютого 2018 року слідчий **Торкін Т. Т.** в порядку ст. 208 КПК України здійснив затримання Маслова В. І. (а.с. 207).

Вище зазначалося, що 9.12.2017 року за вказівкою **чергового** огляд і вилучення ножа в свідка Буркіна М. А. здійснила слідча **Савченко С. С.** (а.с. 55), **яка процесуальних повноважень на проведення цієї слідчої (розшукової) дії не мала. При цьому ніж вона не упакувала, не опечатала із завіренням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду, тобто грубо порушила вимоги ч. 5 ст. 237 КПК України.** До кінця досудового розслідування цей ніж ніким із слідчих речовим доказом не визнавався.

Ця незаконно проведена слідча (розшукова) дія призвела до проведення інших слідчих (розшукових) дій, які згідно з багатьма рішеннями Європейського суду з прав людини (зокрема, рішення від 30 червня 2008 р. у справі № 22978/05 «Гефген проти Німеччини» (п. 73), рішення від 21 квітня 2011 у справі № 42310/04 «Нечипорук і Йонкало проти України» (п. 259), національних судів (див. вирок Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області у справі № 344/4693/15-к від 19 серпня 2016 року), Вищого спеціалізованого суду України (див. ухвалу від 6 липня 2016 року у справі № 761/26986/14-к), є незаконними, а їх результати повинні визнаватися недопустимими доказами.

У цьому зв'язку нагадаю, що незаконно проведений слідчою Савченко Г. А. огляд ножа, отримані при цьому фактичні дані стали підставою для проведення двох експертиз:

- 1) судово-цитологічної (висновок № 1625 від 05.01.2018 року);
- 2) медико-криміналістичної (висновок № 399 МК від 09.03.2018 року).

Результати цих двох експертиз використовуються стороною обвинувачення як докази винуватості Маслова В. І. З приводу цього хочу привернути увагу членів суддівської колегії до висновку Вищого спеціалізованого суду України, викладеному в ухвалі від 6 липня 2016 року у справі № 761/26986/14-к. У ньому ВССУ зазначив таке: **«Оскільки речові докази у справі, які були отримані з порушенням встановленого порядку та стали предметом дослідження судово-медичних експертиз, визнані судом недопустимими доказами, то висновки судово-медичних експертиз також правильно визнані судом недопустимими доказами».**

Ці незаконно проведені слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії стали підставою для прийняття щодо Маслова В. І. незаконних процесуальних рішень:

- повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України;
- про дозвіл на його затримання з метою приводу;
- про оголошення його в розшук;

– про його затримання в порядку ст. 208 КПК України.

Врешті-решт вказані незаконно проведені слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії стали підставою для обрання щодо Маслова В. І. запобіжного заходу тримання під вартою, під яким він необґрунтовано перебуває майже два роки, незаконного складання і направлення до суду обвинувального акта, розгляд якого триває понад 19 місяців.

Відповідно до ч. 1 ст. 84 КПК **доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку**, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посылатися суд при ухваленні судового рішення (ч.ч. 1, 2 ст. 86 КПК).

Вищевикладені мною істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, які допустили слідчі СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області Савченко С. С., Левкін М. Д., Герасимов Г. Г., Осипенко А. М., Торкін Т. Т. під час проведення досудового розслідування за цим кримінальним провадженням, вказують на те, що отримані в ході проведення зазначених слідчих (розшукових) дій фактичні дані є **очевидно недопустимими доказами, і вони не можуть використовуватися на підтвердження винуватості обвинуваченого Маслова В. І. у вчиненні вбивства Мулькіна А. М.** Крім цього, прийняті ними згадувані процесуальні рішення, також носять незаконний характер.

На підставі вищевикладеного і керуючись ст.ст. 42, 46, 47, 84, 86, 87,89, 350 КПК України, –

ПРОШУ СУД:

1. Приєднати до матеріалів кримінального провадження це клопотання і занести його в журнал судового засідання.

2. Фактичні дані, зафіксовані:

1) 09.12.2017 року слідчою **Савченко С. С.** у протоколі допиту свідка Буркіна М. А. (а.с. 35-36);

2) 09.12.2017 року слідчим **Левкіним М. Д.** у протоколі допиту свідка Валькіна І. А. (а.с. 48-51);

3) 09.12.2017 року слідчою **Савченко С. С.** у протоколі допиту свідка Моргунова Л. В. (а.с. 52-53);

4) 09.12.2017 року слідчою **Савченко С. С.** у протоколі огляду і вилучення куртки в свідка Куркіної Л. І. (а.с. 54);

5) 08.12.2017 року слідчою **Савченко С. С.** у протоколі огляду і вилучення ножа в свідка Буркіна М. А. (а.с. 55);

6) 08.12.2017 року слідчою **Савченко С. С.** у протоколі другого допиту свідка Буркіна М. А. (а.с. 56-60);

7) 18.12.2017 року слідчою **Осипенко А. М.** у протоколі пред'явлення для впізнання Маслова В. І. по фотографії свідкові Грабкіній В. В. (а.с. 67);

8) 21.12.2017 року слідчою **Осипенко А. М.** у протоколі допиту свідка Охлобистіна Ю. О. (а.с. 132-134);

9) 25.12.2017 року слідчою **Осипенко А. М.** у протоколі пред'явлення для впізнання Маслова В. І. по фотографії свідкові Буркіну М. А. (а.с. 135-136);

10) 21.12.2017 року слідчою **Осипенко А. М.** у протоколі пред'явлення для впізнання Маслова В. І. по фотографії свідкові Охлобистіну Ю. О. (а.с. 137-138);

11) 21.12.2017 року слідчою **Осипенко А. М.** у протоколі пред'явлення для впізнання Маслова В. І. по фотографії свідкові Куркіній Л. І. (а.с. 139-140);

12) у висновку судово-цитологічної експертизи № 1625 від 05.01.2018 року (а.с. 155-160);

13) у висновку медико-криміналістичної експертизи № 399 МК від 09.03.2018 року (а.с. 208-213), –

визнати недопустимими доказами.

Адвокат

І. С. Бельський

Клопотання підтримую:

Обвинувачений

В. І. Маслов

27 грудня 2019 року

**Зразок клопотання про визнання
доказів недопустимими**
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)

В Бабушкінський районний
суд м. Дніпропетровська
(головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

**КЛОПОТАННЯ
про визнання доказів недопустимими**

На розгляді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська знаходиться кримінальне провадження № 12017040640000000, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань 09 грудня 2017 року, у вчиненні Масловим В. І. злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

25.10.2018 року в суді був здійснений допит головного свідка обвинувачення – Охлобистіна Ю. О. Впевнений, що за результатами його допиту присутні в залі судового засідання учасники судового провадження мали всі можливості дійти однозначного і безперечного висновку – цей свідок є підставною особою; 09.12.2017 року він не був в районі місця події і не мав можливості бачити якихось осіб; всі його показання носять завідомо неправдивий характер.

Але перед викладенням доводів, які свідчать про такий характер показань Охлобистіна Ю. О., вважаю за необхідне зазначити, що навіть якщо ці показання вважати правдивими, то вони не вказують на якусь причетність Маслова В. І. до вчинення вбивства Мулькіна А. М.

На це вказують наступні факти та обставини.

1. З показань Охлобистіна Ю. О., які він дав під час досудового розслідування, слідує, що *«В это время, когда я находился во дворе вышеуказанного дома, я увидел как во двор со стороны ул. 152 Дивизии забежал ранее незнакомый мне мужчина, который держал в руке предмет, похожий на нож, так как видно были отблески чего-то, что и подвело меня к той мысли, что у него в руке нож. Далее я увидел, как он побежал в глубь дома № 107 по пр. Б. Хмельницкого. Затем я услышал крики мужчины, а именно он издавал звуки, как будто его бьют. Я испугался, выбежал на пр. Б. Хмельницкого и побежал в сторону пр. А. Поля, а именно к себе домой. Что там произошло, мне*

неизвестно». Практично такі ж показання Охлобистін Ю. О. дав 25.10.2018 року в суді.

З цих показань Охлобистіна Ю. О. випливає:

1) він не бачив, що було в руках чоловіка, який пробігав повз нього, – це був ніж чи якийсь інший предмет. На це вказують як розміри ножа, вилученого у Буркіна М. А., так і умови, за яких Охлобистін Ю. О. його спостерігав. Адже згідно з висновком судово-медичної експертизи № 2315 від 05.01.2018 року (експерт Петренко А. О.) довжина клинка ножа становить **6,2 см**, а максимальна ширина – **1,9 см**, тобто довжина клинка всього на **1 см** більша від сірникової коробки. Враховуючи, що чоловік пробігав повз **Охлобистіна Ю. О.**, то чи міг цей «свідок» при таких умовах визначити, що в руках чоловіка – ніж чи якийсь інший предмет. Однозначно, ні. Саме так Охлобистін Ю. О. і повідомив слідчому під час свого допиту;

2) він не бачив, в якому саме місці двору буд. № 107 знаходився чоловік, який «издавал звуки, как будто его бьют»;

3) він не бачив і не знає, чому саме у дворі буд. № 107 чоловік «издавал звуки, как будто его бьют»;

4) він не бачив, який саме чоловік у дворі буд. № 107 «издавал звуки, как будто его бьют»;

5) він не бачив і не знає, з яких саме причин кричав чоловік – чи від побиття, чи його до цього спонукало щось інше;

6) він не бачив, чи був у цей час «в глибоки дома № 107» потерпілий Мулькін А. М. і що він там робив;

7) він не бачив, чи був у цей час «в глибоки дома № 107» Маслов В. І. і що він там робив;

8) він не бачив, чи були в цей час «в глибоки дома № 107» якісь інші особи і що вони там робили.

Таким чином, все викладене вказує на те, що Охлобистін Ю. О. із того, що відбувалося «в глибоки дома № 107 по пр. Б. Хмельницького», нічого не бачив. Навіть якщо припустити, що там дійсно в цей час перебував Мулькін А. М. і його хтось бив, то Охлобистін Ю. О. не бачив, хто саме бив потерпілого, хто заподіював йому тілесні ушкодження. Про це він прямо заявив на допитах як під час досудового розслідування, так і в судовому засіданні 25.10.2018 року.

З усього цього виникає закономірне і риторичне питання: хіба можна вважати такі показання Охлобистіна Ю.О. доказами винуватості Маслова В. І. щодо вбивства Мулькіна А. М.? Відповідь тут може бути тільки однозначною – безперечно, що ні.

На те, що Охлобистін Ю. О. є підставним свідком і дає завідомо неправдиві показання, свідчать такі факти та обставини.

1. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. заявив, що спостерігав чоловіка, який пробігав біля нього з предметом, схожим на ніж, **в середині грудня 2017 року**. Натомість, як відомо з матеріалів кримінального

провадження, вбивство Мулькіна А. М. вчинено 09.12.2017 року.

2. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. продемонстрував, що він зовсім не орієнтується в розташуванні житлових масивів «Тополя» і «12 квартал» і не знає:

- ні назви шляхопроводу, який з'єднує ці два мікрорайони (а вона є загальновідомою – «Євпаторійський»),
- ні жодної з вулиць, які є на ж/м «12-й квартал».

На поставлені мною з цього приводу запитання він не дав жодної конкретної відповіді. І це при тому, що даючи показання слідчому, він чітко вказував, що: «... я гулял со своїми друзями на ж/м Тополь-3 в г. Днепр, а именно возле ТЦ «Терра», по ул. Паникахи, 15»; «... Я пошел через Евпаторийский путепровод, а дальше через дворы по району 12-го квартала, где с ул. Инженерной я зашел во двор дома № 107 по пр. Б. Хмельницкого в г. Днепр и направился в сторону ул. 152-й дивизии»; «...я увидел, как во двор, со стороны ул. 152-й дивизии, забежал ранее мне незнакомый мужчина, который держал в руке предмет, похожий на нож, так как видно были отблески чего-то, что и подвело меня к той мысли, что у него в руке нож»; «Далее я увидел, как он побежал в глубь дома № 107 по пр. Б. Хмельницкого в г. Днепр» (протокол допиту від 22.12.2017 року).

З усього цього можна зробити висновок, що відомості, які зафіксовані в протоколі допиту від 22.12.2017 року, не виходили від Охлобистіна Ю. О. – вони неправомірно і самостійно викладені самим слідчим, який здійснював допит зазначеного «свідка».

3. З показань Охлобистіна Ю. О., які надані ним в суді, випливає, що він разом зі своїми товаришами з 09 год. ранку і практично до 23-24 год. «гулял» в центральній частині м. Дніпра. Після цього він з товаришами пішки пройшов шлях з центра міста на ж/м Тополя, куди прибули близько 2 год. ночі, де продовжував «гуляти» біля ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3. Скільки часу він провів у цьому місці, не пам'ятає, але, перебуваючи там, вирішив повертатися до свого помешкання (просп. О. Поля, буд. 107, кв. 28) через 12-й квартал, що і зробив.

З цих його доволі абсурдних показань випливають такі обставини:

1) відстань з центра м. Дніпра і до ТЦ «Терра» становить близько 15 кілометрів. Для того, щоб їх пройти пішки, треба було докласти значних фізичних зусиль і витратити не менше 3-х год.

Будучи втомленим, Охлобистін Ю. О. в такій ситуації приймає нелогічне, дивне (якщо не абсурдне) з точки зору поведінки нормальної людини рішення – повертатися до свого помешкання через 12-й квартал. Той, хто знає розташування ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 і буд. 107 по просп. О. Поля, в якому мешкає Охлобистін Ю. О., визначить, що жодної потреби йти до свого помешкання через 12-й квартал у нього не було. Адже для цього існує набагато коротший шлях – рухатися вздовж Запорізького шосе, пройти ТЦ «ДАФІ» і вийти до «Розвилки». А потім по лівому чи

правому боці просп. Б. Хмельницького прибути в район розташування магазину «Атлант» (трохи далі 16-ї міськклікарні), недалеко від якого знаходиться будинок Охлобистіна Ю. О. Крім цього, до свого будинку Охлобистін Ю. О. мав змогу дійти і по просп. Поля, на який від «Розвилки» він міг вийти навпроти ТЦ «Славутич» або через вул. Шкільну (навпроти парку ім. Б. Хмельницького). **Йти через 12-й квартал – це зайві час, зусилля і декілька кілометрів відстані, які треба було пройти пішки. Жодна людина так діяти не буде. Не міг так діяти й Охлобистін Ю. О., який до цього вже «нагуляв» близько 15 кілометрів, пройшовши шлях від центра міста і до ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3;**

2) зацікавленість Охлобистіна Ю. О. в прибутті на ж/м Тополя (якби її не було, то він би не йшов сюди «гуляти») передбачала його перебування в цьому місці тривалий час (не менше однієї або кількох годин), інакше яка була потреба йти сюди. У своїх показаннях у суді він повідомив, що після того, як «погуляв», направився додому через 12-й квартал. О котрій годині прибув у двір буд. 107 по пр. Б. Хмельницького, точно не пам'ятає, бо з цього моменту пройшло багато часу. Але чітко пам'ятає, що до свого помешкання прибув о 5-й год. чи 5-й год. 30 хв. ранку. При цьому хочу звернути увагу колеги суддів на те, що у своїх показаннях, наданих слідчому 22.12.2017 року (тобто через 14 днів після вбивства Мулькіна А. М.), коли він пам'ятав всі обставини набагато краще, ніж зараз, Охлобистін Ю. О. повідомив, що 09.12.2017 року від ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 «... **приблизно в 04 час. 30 мин.** я пешком отправился по месту своего жительства».

Щоб пройти шлях від ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 і до буд. 107 по пр. Б. Хмельницького, потрібно витратити **не менше 50 хвилин** (достовірність цього висновку можна легко перевірити шляхом проведення слідчого експерименту). Тому, якщо припустити, що Охлобистін Ю. О. відправився від ТЦ «Терра» на 12-й квартал о 3 год. ночі (раніше це зробити, як слідує з його показань, не було можливості, бо прибув «погуляти»), то все одно на місце події він прибув би не раніше **3 год. 50 хв.** Як при цьому часовому показнику, так і особливо при тому, за який він повідомляв слідчому («**приблизно в 04 час. 30 мин.**»), Охлобистін Ю.О. аж ніяк не міг бачити в цьому місці ні Маслова В. І. (якщо він там був), ні якихось інших осіб, оскільки на момент його прибуття у двір буд. № 107 з Мулькіним А. М. все було закінчено.

Таке моє твердження є достовірним, оскільки базується на результатах висновку судово-медичної експертизи № 626/НЕ/155 від 12.12.2017 року тіла Мулькіна М. А. Так, експертом Бурковським О.Ю. у цьому висновку зазначено: «Враховуючи ступінь розвитку трупних явищ під час огляду трупа на місці події (**08.30 годин**), можна вважати, що **смерть його настала не менш ніж за 5 годин до огляду трупа**». Це означає, що **смерть Мулькіна А. М. настала не пізніше 3 год. 30 хв.**

Визначений судово-медичною експертизою час настання смерті Мулькіна А. М. однозначно вказує на те, що Охлобистін Ю.О. в цей час на місці події бути не міг, ніяких обставин, пов'язаних із вбивством потерпілого, не бачив;

3) Охлобистін Ю. О. видає себе за високоморальну особистість, зі свідомою і чіткою громадянською позицією, направленою на допомогу правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю. Адже він самостійно, взнавши про вбивство чоловіка в дворі буд. № 107 по пр. Б. Хмельницького в м. Дніпро і вважаючи, що є очевидцем деяких обставин цього, вирішив **добровільно** прибути до працівників поліції і повідомити їм про це.

На перший погляд, так воно і є. Але поведінка Охлобистіна Ю. О. в суді, а також аналіз всіх відомостей, які містяться в його показаннях, інших матеріалах кримінального провадження, вказують на протилежне. Так, під час показань у суді він відмовився повідомляти відомості щодо осіб, від яких отримав інформацію про вбивство чоловіка у дворі буд. № 107, а також тих, з якими він «гуляв» в центрі м. Дніпра, а потім прибув до ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3, де продовжував з ними «гуляти». І це при тому, що допит цих осіб міг звестися тільки для з'ясування незначних обставин. Чому ж у цьому випадку Охлобистін Ю.О. не проявляє високу моральність, свідому і чітку громадянську позицію щодо надання допомоги правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю? Тільки через це, щоб цих осіб не викликали і не допитували, як він про це заявив? Ні, тут зовсім інші причини, і вони полягають в тому, що:

а) або таких осіб не існує взагалі;

б) або вони можуть спростувати показання Охлобистіна Ю. О. Саме тому він нічого не хоче повідомляти за них.

Допомагати в розкритті злочинів (тим більше, таких жахливих за своїми наслідками, як у цьому кримінальному провадженні), надавати необхідну інформацію можуть дійсно високоморальні, мужні і сміливі люди, які не бояться психологічного або фізичного тиску з боку тих, хто причетний до їх вчинення. Чи багато таких людей в нашому суспільстві? З більш як 30-річного власного досвіду роботи в правоохоронних органах та адвокатської діяльності можу впевнено заявити, що таких людей надзвичайно мало. Чи відноситься до таких осіб Охлобистін Ю. О.? Впевнений, що ні. Найперше про це свідчать показання самого Охлобистіна Ю. О. Так, під час допиту він заявив слідчому, що «Затем, я услышал крики мужчины, а именно он издавал звуки, как будто его бьют. **Я испугался, убежал на пр. Богдана Хмельницкого и побежал в сторону пр. О. Поля, а именно к себе домой**».

Чи може така боягузлива людина «надавати» допомогу правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю? Може, але тільки тоді, коли її змушують до цього ті ж працівники правоохоронних органів. Може, але тільки у спотвореному вигляді, коли, перебуваючи на «гачку» у

правоохоронних органах за свої протиправні, кримінально або адміністративно карані дії, вона змушена повідомляти все те, що заманеться працівникам цих органів. Останні, як про це свідчать непоодинокі факти, заради отримання чергової «галочки» в розкритті особливо тяжких злочинів готові йти на все, навіть на шантаж і примушування до давання завідомо неправдивих показань осіб, залежних від них.

З усього цього можна зробити висновок, що відомості, які зафіксовані в протоколі допиту від 22.12.2017 року, не виходили від Охлобистіна Ю. О. – вони неправомірно і самостійно викладені самим слідчим, який здійснював допит зазначеного «свідка».

Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. продемонстрував свою нечесність і дав завідомо неправдиві показання ще й стосовно відомостей, які характеризують його як особистість. Так, на запитання, чи притягувався він раніше до кримінальної відповідальності за вчинення тих чи інших кримінальних правопорушень, Охлобистін Ю. О. дав чітку і конкретну відповідь – Ні. Повинен сказати, що показання Охлобистіна Ю. О. і в цій частині також носять завідомо неправдивий характер, оскільки відомості, якими володіє сторона захисту (вони ще потребують додаткового підтвердження за допомогою суду), вказують на те, що він раніше неодноразово притягувався до кримінальної відповідальності і є судимою особою. Так, мені відомо, що Охлобистін Ю. О. був засуджений:

– 11.02.2009 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 188 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років, на підставі ст. 75 КК України звільнений від відбуття покарання з іспитовим строком на два роки;

– 09.10.2009 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 263, ст. 71 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років та один місяць;

– 11.06.2013 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 15 ч. 2 ст. 185, ч. 2 ст. 186, ч. 1 ст. 70 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотири роки та один місяць. Звільнений з місць позбавлення волі ВК № 21 31.07.2015 року на підставі ст. 2 Закону України «Про амністію у 2015 році»;

– 10.03.2016 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 1 ст. 309 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на 2 роки, на підставі ст. 75 КК України звільнений від відбуття покарання з іспитовим строком на один рік.

Думаю, для суду інформація про те, що цей так званий «свідок»:

– раніше чотири рази притягувався до кримінальної відповідальності і є судимою особою;

– близько року (якщо не більше) перебував під адміністративним наглядом, а за його неодноразове порушення знаходиться під загрозою притягнення до кримінальної чи адміністративної відповідальності, – є

надзвичайно важливою для прийняття об'єктивного рішення за цим кримінальним провадженням. Адже вона безперечно свідчить, що саме через це Охлобистін Ю. О. так «гарно» розповідає про все те, чого він в дійсності не бачив.

Все це у своїй сукупності чітко вказує на те, що:

– відомості, які Охлобистін Ю. О. повідомив під час досудового розслідування і в суді, дійсності не відповідають;

– Охлобистін Ю. О. є підставним свідком. 9 грудня 2017 року він не був на місці події, нікого і нічого не міг там бачити, а відомості про вбивство Мулькіна А. М. отримав від оперативних працівників поліції;

– такі завідомо неправдиві показання він міг дати тільки з двох причин:

а) або за проханням когось з оперативних працівників поліції;

б) або під фізичним чи психологічним впливом когось із цих працівників.

Вище я уже аналізував показання Охлобистіна Ю. О., які він давав під час досудового розслідування. З них чітко випливає, що вони не є показаннями самого Охлобистіна Ю. О., а їх самовільно і неправомірно, тобто з грубим порушенням вимог кримінального процесуального закону, від його імені виклала слідча Осипенко А. М. Таким чином, отримані відомості не можуть бути підставою для проведення наступної слідчої (розшукової) дії – пред'явлення Охлобистіну Ю. О. для впізнання Маслова В. І. по фотознімках, яку провела ця слідча.

Підстави для проведення пред'явлення для впізнання також були відсутні через те, що у своїх «показаннях» Охлобистін Ю. О. практично нічого не повідомляє про прикмети особи, яка нібито пробігла повз нього з ножом. Так, він повідомляє, що *«Но могу пояснить, что мужчина с предметом, похожим на нож, был одет в светлые джинсы, курточку темного цвета и в шапку темного цвета, также на лице у него была борода, среднего размера. Опознать данного мужчину при встрече я смогу, так как там было довольно таки хорошее освещение и я его рассмотрел»*. Жодних даних про вік «неизвестного мужчины», його зріст, статуру та інших прикмет (у тому числі обличчя) тощо Охлобистін Ю. О. не повідомляє, а слідча в нього не з'ясовує. Цим самим слідча Осипенко А. М. грубо порушила вимоги ч. 1 ст. 228 КПК України, яка вимагає, щоб «Перед тим, як пред'явити особу для впізнання, слідчий, прокурор попередньо з'ясовує, чи може особа, яка впізнає, впізнати цю особу, опитує її про зовнішній вигляд і прикмети цієї особи..., про що складає протокол». **Тому нез'ясування слідчою в Охлобистіна Ю. О. конкретних даних про зовнішній вигляд і прикмети «неизвестного мужчины» не давали їй підстав для проведення пред'явлення для впізнання.**

Слідча Осипенко А.М. також грубо порушила вимоги КПК України, якими регламентується порядок пред'явлення для впізнання осіб по

фотознімках. Так, ч. 7 ст. 228 КПК визначено, що «Фотознімок з особою, яка підлягає впізнанню, пред'являється особі, яка впізнає, разом з іншими фотознімками, яких повинно бути не менше трьох. Фотознімки, що пред'являються, не повинні мати різких відмінностей між собою за формою та іншими особливостями, що суттєво впливають на сприйняття зображення. Особи на інших фотознімках повинні бути тієї ж статті і **не повинні мати різких відмінностей у віці, зовнішності та одязі з особою, яка підлягає впізнанню**».

Аналіз змісту протоколу пред'явлення для впізнання від 22.12.2017 року свідчить, що ці умови проведення даної слідчої (розшукової) дії слідча Осипенко А. М. проігнорувала, оскільки:

а) вона пред'явила для впізнання чотири фотознімки, на яких двоє чоловіків сфотографовані на рівні грудей (фото № 2 і № 3), третій – на рівні пояса (фото № 1), а четвертий – тільки із зображенням обличчя (фото № 4);

б) вона пред'явила для впізнання осіб, які мають різкі відмінності в одязі. Так, тільки по двох фотознімках можна зробити висновок, що зображені на них особи одягнені в куртки (фото № 2 і 3) і цей одяг відповідає тому, за який у своїх показаннях повідомляв Охлобистін Ю. О. На відміну від цих двох фотознімків, на фото № 4 взагалі важко визначитись, у що одягнений чоловік, оскільки на ньому зображено тільки його обличчя, а на фото № 1 зображено чоловіка, одягненого в футболку з короткими рукавами;

в) фотознімок № 3 містить зображення обвинуваченого Маслова В. І. На порушення вимог ч. 7 ст. 228 КПК України його зовнішність різко відрізняється від зовнішності інших зображених на фотознімках осіб – **на його обличчі є борода; на обличчі всіх інших чоловіків борода відсутня.**

До цього вважаю за необхідне повідомити ще про досить таки цікаву обставину, яка стосується використання під час пред'явлення для впізнання фотографії Маслова В. І. **Нею є знімок Маслова В. І. з бородою** (він знаходився в матеріалах кримінального провадження), який був зроблений вранці 09.12.2017 року кимсь із працівників поліції в приміщенні ВП № 7 ДРУП, куди був доставлений обвинувачений. У зменшеному вигляді цей фотознімок був використаний під час проведення всіх пред'явлень Маслова В. І. для впізнання (як Охлобистіну Ю. О., так і іншим свідкам). Водночас у всіх випадках пред'явлення для впізнання тільки один Маслов В. І. на фотознімку був зображений з бородою, всі інші особи – без неї.

Відповідно до ч. 1 ст. 231 КПК України про проведення пред'явлення для впізнання складається згідно з вимогами цього Кодексу, у якому докладно зазначаються ознаки, за якими особа впізнала особу, річ чи труп, або зазначається, за сукупністю яких саме ознак особа впізнала особу, річ чи труп. Цю вимогу кримінального процесуального закону слідча Осипенко А. М. повністю проігнорувала. Так, із протоколу пред'явлення для впізнання від 22.12.2017 року слідує, що на запитання, чи впізнає він когось з осіб, зображених на фотознімках, Охлобистін Ю. О. заявив, що впізнає особу

під № 3, ним виявився Маслов В'ячеслав Іванович, 10.10.1980 р.н.; він впізнав його за «**Рисами обличчя**». Якихось інших даних про риси обличчя, які б ідентифікували Маслова В. І., давали можливість виділити його серед інших пред'явлених осіб і за якими Охлобистін Ю. О. впізнав Маслова В. І., в цьому протоколі більше не міститься (як, до речі, не містилося і в протоколі допиту зазначеного «свідка»). Адже у кожної людини є «риса обличчя», але в кожній людині вони індивідуальні.

Як вже зазначалося, допит «свідка» Охлобистіна Ю. О., а також пред'явлення йому для впізнання Маслова В. І. по фотознімках 22.12.2017 року здійснювала слідча СВ ВП № 7 ДРУП ст. л-т поліції Осипенко А. М. І допит, і пред'явлення для впізнання вона провела з грубими порушеннями вимог кримінального процесуального закону, сутність яких уже була викладена мною.

Крім цього, матеріали досудового розслідування вказують на те, що слідча Осипенко А. М. під час проведення зазначених слідчих (розшукових) дій допустила ще одне істотне порушення вимог КПК України. Так, **аналіз матеріалів розслідування свідчить, що допит Охлобистіна Ю. О., а також пред'явлення йому для впізнання Маслова В. І. по фотознімках Осипенко А. М. не мала права проводити, бо:**

а) як слідчий, що має право здійснювати досудове розслідування за цим кримінальним провадженням, вона не вказана в Єдиному реєстрі досудових розслідувань (в ньому зазначені тільки слідчі Глуховський Б. Б., Савченко С. С. і Гаврилов Г. Г.);

б) начальником слідчого відділення їй не доручалось здійснення досудового розслідування за цим кримінальним провадженням (такі доручення відсутні в матеріалах справи);

в) згідно з постановою про створення слідчої групи від 22.02.2017 року, яка мала розслідувати це кримінальне провадження, Осипенко А. М. до складу цієї групи не була включена.

Відповідно до ч. 1 ст. 84 КПК доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилається суд при ухваленні судового рішення (ч.ч. 1, 2 ст. 86 КПК).

Викладені мною істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, які слідча Осипенко А. М. допустила під час проведення допиту так званого «свідка» Охлобистіна Ю. О., а також

пред'явлення йому для впізнання Маслова В. І. по фотознімках вказують на те, що отримані в ході проведення зазначених слідчих (розшукових) дій фактичні дані є **очевидно недопустимими доказами і вони не можуть використовуватися на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні вбивства Мулькіна А. М.**

На підставі вищевикладеного і керуючись ст.ст. 42, 46, 47, 84, 86, 87,89, 350 КПК України, –

ПРОШУ СУД:

1. Приєднати до матеріалів кримінального провадження це клопотання і занести його в журнал судового засідання.

2. Фактичні дані, зафіксовані слідчою Осипенко А. М. в протоколі допиту свідка Охлобистіна Ю. О. (від 22.12.2017 року) і протоколі пред'явлення йому для впізнання Маслова В. І. по фотознімках (від 22.12.2017 року), визнати недопустимими доказами.

Адвокат

І. С. Бельський

Клопотання підтримую:

Обвинувачений

В. І. Маслов

27 грудня 2019 року

*Зразок клопотання про зміну запобіжного заходу
(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок)*

В Бабушкінський районний
суд м. Дніпропетровська
(головуючому судді Сидорову С. С.)

Адвоката Бельського І. С. –
захисника обвинуваченого
Маслова В'ячеслава Івановича

КЛОПОТАННЯ
про зміну запобіжного заходу в суді
(в порядку ст. 331 КПК України)

На розгляді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська знаходиться кримінальне провадження № 12017040640000000, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань 9 грудня 2017 року, у вчиненні Масловим В. І. злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

У ході досудового розслідування Маслову В. І. був обраний запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, строк якого неодноразово продовжувався під час судового розгляду цього кримінального провадження. Останній раз судом це було зроблено 29.05.2019 року.

Вважаю, що всі ці судові рішення є необґрунтованими і безпідставними, оскільки при їх прийнятті не враховувались наведені стороною захисту факти та обставини, які виправдовують обвинуваченого Маслова В. І. як стосовно інкримінованого йому вбивства Мулькіна А. М., так і необхідності подальшого перебування під вартою.

Незаконність перебування Мяснікова С. Є. під цим надзвичайно суворим запобіжним заходом змушує мене, як його захисника, знову звернутися до суду з повторним клопотанням про зміну зазначеного заходу на більш м'який.

І. Згідно з ч. 1 ст. 177 КПК України метою застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам:

- 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного,

обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;

4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;

5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Запобіжні заходи можуть застосовуватися лише за наявності підстав, передбачених ч. 2 ст. 177 КПК. Цією частиною ст. 177 УПК визначено, що підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені частиною першою цієї статті. Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених КПК.

Відповідно до статті 183 КПК тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 КПК, крім випадків, передбачених частиною п'ятою статті 176 КПК.

Виключність цього запобіжного заходу обумовлена тим, що відповідно до п. 3 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року, «тримання під вартою осіб, які чекають судовий розгляд, не повинно бути загальним правилом». Тримання під вартою є найбільш суворим запобіжним заходом, який істотно обмежує конституційне право людини на свободу і особисту недоторканність. Будучи природним, воно повинно бути забезпечено посиленням захистом у сфері кримінального судочинства, а тому може бути обмежено тільки при дотриманні загальноправових принципів, виходячи з критеріїв розумності та необхідності.

Як показують результати досудового розслідування, всіх проведених судових засідань за цим кримінальним провадженням, якихось фактичних даних, які б вказували на можливість вчинення Масловим В. І. негативних дій, передбачених ч. 1 ст. 177 УПК, а саме:

– що обвинувачений не буде виконувати покладені на нього процесуальні обов'язки;

– що він буде переховуватися від суду; знищувати, приховувати або спотворювати будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно впливати на потерпілого, свідків, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; вчинювати інше кримінальне правопорушення, – стороною обвинувачення встановлено не було.

Як впливає з матеріалів кримінального провадження, можливість

вчинення Масловим В. І. подібних дій існувала протягом більше як двох місяців, а саме з початку досудового розслідування за фактом вбивства Мулькіна А. М. (09.12.2017 року) і затримання Маслова В. І. в порядку ст. 208 КПК України (22.02.2018 року). Якби він мав такі наміри, то в нього були достатній час і можливості для того, щоб здійснити всі передбачені ч. 1 ст. 177 КПК неправомірні дії. При бажанні він міг це робити як самостійно, так і за допомогою інших осіб 9, 10 та 11 грудня 2017 року перед від'їздом в м. Генічеськ Херсонської області, протягом більш як двох місяців перебування в цьому населеному пункті, використовуючи сучасні засоби зв'язку, а також одразу ж після повернення в м. Дніпро 22 лютого 2018 року. **Всупереч твердженням сторони обвинувачення про нібито вчинення ним подібних дій, жодного неправомірного вчинку або щось схожого на це в зазначений час Маслов В. І. не вчинив. Даних, які б підтверджували такі висновки сторони обвинувачення, матеріали кримінального провадження не містять.**

Безпідставними є висновки і самого суду, неодноразово викладені в ухвалах щодо продовження строку перебування Маслова В. І. про те, що *«обвинувачений, в разі зміни йому запобіжного заходу на більш м'який, матиме потенційну можливість здійснення незаконного впливу на свідків у даному кримінальному провадженні, так як вказані особи відомі Маслову В. І. і вони на даний час не були допитані в ході судового розгляду даного кримінального провадження, а отже обвинувачений потенційно може здійснити незаконний вплив на вказаних осіб з метою зміни ними своїх показань у суді, що є реальним ризиком для даного кримінального провадження»*. Мною вже зазначалося, що при бажанні Маслов В. І. міг це зробити давним-давно, не чекаючи відправлення в СІЗО і судового розгляду кримінального провадження. Але він цього не зробив. Окрім того, якщо проаналізувати показання всіх допитаних під час досудового розслідування та судового розгляду осіб, то жодне з них не вказує на те, що Маслов В. І. вчинив вбивство Мулькіна А. М. (про це мова буде вестись більш конкретно трохи пізніше). Тому необхідності здійснювати *«незаконний вплив на вказаних осіб з метою зміни ними своїх показань у суді»* в Маслова В. І. немає. Водночас слід мати на увазі, що майже всі свідки (за винятком Шамкіної В. О. і Валькіна І. А., показання яких ніякого доказового значення не мають), вже допитані у суді.

Що стосується твердження сторони обвинувачення про те, що Маслов В. І. протягом декількох місяців переховувався від органів досудового розслідування, то воно є нічим іншим, як вимислом, оскільки в дійсності таких дій обвинувачений не вчинював.

Про це свідчать такі відомості:

1. З матеріалів кримінального провадження видно, що 09.12.2017 року Маслов В. І. затримувався працівниками кримінального розшуку ВП № 7 ДРУП ГУНП у Дніпропетровській області і доставлявся ними до цього

правоохоронного органу з метою з'ясування причетності до вчинення вбивства Мулькіна А. М. Там він був допитаний як свідок. Під час доставляння його до ВП № 7 ДРУП і перебування в ньому якихось доказів (тілесних ушкоджень, слідів крові на тілі та одязі обвинуваченого (особливо на його штанах світлого кольору), інших речових доказів), які б свідчили про причетність Маслова В. І. до вчинення вбивства Мулькіна А. М., виявлено не було.

2. Від початку досудового розслідування і до моменту заочного повідомлення про підозру 30 грудня 2017 року за цим кримінальним провадженням Маслов В. І. перебував у статусі свідка і не мав жодних процесуальних зобов'язань щодо необхідності свого постійного перебування у м. Дніпро. Він був вільним від будь-яких обмежень стосовно свого місця перебування і міг пересуватися як по території України, так і виїжджати за її межі.

3. Те, що Маслов В. І. у період з 12 грудня 2017 року по 21 лютого 2018 року перебував у м. Генічеськ Херсонської області, зовсім не означає, що він переховувався від органів досудового розслідування. Адже треба пам'ятати, що статус підозрюваного Маслов В. І. набув лише 30.12.2017 року, причому в заочній формі, оскільки повідомлення про підозру йому ніхто із працівників правоохоронних органів не вручав, і він про це дізнався практично за декілька днів до повернення у м. Дніпро 22.02.2018 року. Важливим є також те, що в розшук він був оголошений тільки 15 січня 2018 року, тобто більш ніж через місяць після вбивства Мулькіна А. М.

4. Після затримання 22.02.2018 року обвинувачений неодноразово повідомляв працівникам поліції, що його виїзд в м. Генічеськ був здійснений не з метою ухилення від органів досудового розслідування, а щоб відпочити після тривалої і небезпечної, надзвичайно напруженої і важкої праці у складі будівельної бригади по зовнішньому утепленню висотних багатоквартирних будинків (мова про це більш конкретно йтиме трохи нижче).

5. Сам факт самостійного і добровільного повернення Маслова В. І. у м. Дніпро 22.02.2018 року також вказує на те, що він не переховувався від органів досудового розслідування і не мав наміру це робити.

Все це у своїй сукупності свідчить, що твердження сторони обвинувачення та суду про переховування Маслова В. І. від органів досудового розслідування не відповідає дійсності, жодних доказів про таку негативну поведінку обвинуваченого матеріали кримінального провадження не містять.

II. Згідно з ч. 2 ст. 177 КПК України складовою частиною підстави обрання запобіжного заходу, в тому числі найбільш суворого – тримання під вартою, є наявність обґрунтованої підозри (обвинувачення) у вчиненні особою кримінального правопорушення.

Не має жодного сумніву в тому, що обґрунтованість підозри

(обвинувачення) повинна підтверджуватися зібраними достатніми доказами, що вказують на наявність ознак кримінального правопорушення в діях конкретного підозрюваного (обвинуваченого). На необхідність встановлення цього вказують багато рішень Європейського суду з прав людини (див. справи «Лабіта проти Італії» від 06.04.2000 року, «Пунцельт проти Чехії» від 25.04.2000 року та ін.), норми національного законодавства, а також інші нормативно-правові акти України.

Встановлені в ході досудового розслідування і судового розгляду обставини інкримінованого Маслову В. І. діяння, зібрані докази щодо його вчинення вказують на те, що висунуте обвинувачення у вчиненні вбивства Мулькіна А. М. є явно необґрунтованим. У ході досудового розслідування воно не підтверджене належною і достатньою сукупністю доказів, які б вказували на вчинення цього злочину саме Масловим В. І. Про це свідчать фактичні дані, встановлені стороною обвинувачення під час досудового розслідування, які залишаються незмінними до цього часу і будуть перебувати у такому стані в майбутньому. Ними є:

1. Сам Маслов В. І. категорично заперечує свою причетність до вчинення вбивства Мулькіна А. М.

2. Проведені за кримінальним провадженням судово-медичні та інші експертизи не містять якихось даних щодо винуватості Маслова В. І.: їхні висновки носять ймовірний характер і за своєю суттю є припущеннями.

Так, доказом винуватості Маслова В. І. у вчиненні вбивства Мулькіна А. М. сторона обвинувачення вважає висновки судово-цитологічної експертизи № 1625 від 05.01.2018 року (лікар судово-медичний експерт-цитолог Петренко А. О.) про те, що:

а) в слідах на лезі клинка ножа (об'єкт № 1), а також на зовнішній поверхні рукоятки (об'єкт № 3) та в ложі клинка (об'єкт № 4) встановлено наявність крові та виявлений білок людини; крім того, в об'єктах №№ 3; 4 встановлено домішок поту;

б) встановити статеву належність крові в об'єктах №№ 1; 3; 4 не є можливим через відсутність в цитологічних препаратах придатних для дослідження формених елементів крові;

в) отриманий результат дослідження не виключає походження крові, виявленої на лезі клинка ножа (об'єкт № 1), від особи (осіб) з групою крові А з ізогемаглютиніном анти-В та супутнім антигеном Н ізосерологічної системи АВ0, у тому числі і від потерпілого Мулькіна А. М., беручи до уваги групову належність його крові.

Оскільки на зовнішній поверхні рукоятки ножа (об'єкт № 3) та в ложі клинка (об'єкт № 4) виявлена кров з домішкою поту та виявлені антигени А, В і Н ізосерологічної системи АВ0, можна припустити, що кров та піт в цих об'єктах можуть походити як від особи (осіб) з групою крові АВ з супутнім антигеном Н, так і при змішуванні крові та поту осіб з різною груповою характеристикою крові за ізосерологічною системою АВ0. В тому числі не

виключається домішок крові та (або) поту в об'єктах № 4 від потерпілого Мулькіна А. М., враховуючи групові властивості його крові.

Аналіз висновку цієї експертизи вказує на те, що його використовувати як доказ винуватості Маслова В. І. неможливо – адже він носить ймовірний, вірогідний характер, є припущенням, оскільки:

1) проведеною експертизою навіть не встановлена статева приналежність крові, виявлена як на лезі, так і в інших місцях ножа. Це вказує на те, що виявлена на ножі кров може належати особам і чоловічої, і жіночої статі. З цього випливає, що, крім Мулькіна А. М., кров з такими показниками може бути у сотень мільйонів інших чоловіків або жінок. Тому стверджувати, що виявлена на ножі кров належала потерпілому Мулькіну А. М., аж ніяк не можна.

Як доказ винуватості Маслова В.І. у вчиненні вбивства Мулькіна А. М. сторона обвинувачення використовує також висновки судової медико-криміналістичної експертизи № 395 МК від 06.03.2018 року (експерт відділення судово-медичної криміналістики Шаров А. А.) про те, що «Пошкодження, умовно позначені №№ 1-11, на шматку шкіри з грудної клітки від трупа Мулькіна А. М. могли бути заподіяні клинком представленого на експертизу ножа».

Аналіз висновку цієї експертизи вказує на те, що за своєю суттю він ідентичний висновку судово-цитологічної експертизи № 1625 від 05.01.2018 року – зазначений висновок так само носить ймовірний, вірогідний характер і є припущенням. Використовувати його як доказ винуватості Маслова В. І. неможливо – проведеною експертизою тільки стверджується, що пошкодження на тілі Мулькіна А. М. Могли бути заподіяні клинком представленого на експертизу ножа. Зроблений експертом висновок не виключає, що пошкодження на тілі Мулькіна А. М. могли бути заподіяні сотнями мільйонів ножів, які належать іншим особам.

Тому, виходячи з викладеного, стверджувати про те, що:

а) пошкодження на тілі Мулькіна А. М. заподіяні клинком ножа, що належить Маслову В. І.;

б) виявлена на ножі кров належала потерпілому Мулькіну А. М., – сторона обвинувачення не може. Адже згідно з презумпцією невинуватості, закріпленою у ст. 62 Конституції України, ст. 17 КПК України ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом. Обвинувачення не може ґрунтуватися на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи.

3. Зобов'язаний привернути увагу суду на сутність ще одного важливого доказу, яким оперує сторона обвинувачення проти Маслова В. І. Так, нею вказується, що кров людини (підкреслюю ще раз – невідомої

людини!!!), виявлена на ножі, який належав Маслову В. І. **Це дійсно так, але при цьому треба мати на увазі, що ніж, який знаходився у Маслова В. І. в нічний час з 08 по 09.12.2017 року, приблизно до 7 год. ранку 09.12.2017 року був ним переданий для користування Буркіну М. А. Останній протягом дня 09.12.2017 року носив його при собі і користувався ним. Тільки ввечері 09.12.2017 року цей ніж у Буркіна М. А. був вилучений працівниками поліції.**

4. Показання свідків також не вказують на те, що саме Маслов В. І. позбавив життя Мулькіна А. М. Так, допитані під час досудового розслідування Куркіна Л. І., Буркін М. А., Моргунов Л. В., Грабкова В. В., Шамкіна В. О., Валькін І. А. та інші свідки тільки вказують на те, що Маслов В. І. перебував у місцях, розташованих у декількох десятках або сотнях метрів (біля БК «Шинник», ТРК «Терра», в різних залах ігрових автоматів тощо) від місця виявлення тіла вбитого Мулькіна А. М. Звинувачувати Маслова В. І. у вчиненні вбивства Мулькіна А. М. тільки через те, що він знаходився недалеко від місця виявлення тіла потерпілого, абсурдно. Адже тоді необхідно так діяти і стосовно десятків або сотень інших осіб, які проживають або через якісь інші причини знаходились недалеко від цього місця. Якщо основною підставою для звинувачення Маслова В. І. є виявлення слідів крові людини на його ножі, то вважаю за необхідне ще раз підкреслити дві надзвичайно важливі обставини, які виправдовують Маслова В. І.: **експерти не встановили, чия ця кров, а ніж, що йому належав, до вилучення працівниками поліції протягом всього дня 09.12.2017 року знаходився в Буркіна М. А.**

Окрім цього, не можу не привернути увагу суду до порядку отримання відомостей під час допиту свідків, проведення з ними інших слідчих (розшукових) дій в ході досудового розслідування за цим кримінальним провадженням. Оскільки в ході судового розгляду був здійснений допит тільки свідків Грабкіної В. В., Моргунова Л. В., Охлобистіна Ю. О., Куркіної Л. І. і Буркіна М. А., а інші ще не допитувались, то маю змогу охарактеризувати лише з ними проведені слідчі (розшукові) дії. Крім цього, хочу привернути увагу суду на надані ними показання під час судового розгляду.

З матеріалів досудового розслідування випливає, що Грабкіна В. В. була допитана старшим слідчим Гавриленко Г. Г. 12.12.2017 року. На запитання слідчого, чи зможе вона впізнати *«парня, у якого були виявлені вищеуказанні вами речі при огляді сотрудниками патрульної поліції»* (тобто Маслова В. І. – авт.), Грабкіна В. В. дала чітку і конкретну відповідь: *«Я не смогу»*. Така відповідь Грабкіної В. В. виключала можливість пред'явлення їй для впізнання Маслова В. І. Незважаючи на це, 29.12.2018 року слідча Осипенко А. М., грубо порушуючи вимоги кримінального процесуального закону, пред'явила їй для впізнання Маслова В. І. по фотознімках. У ході проведення цієї слідчої (розшукової) дії

свідок впізнала Маслова В. І. *«за рисами обличчя»*. І це при тому, що під час допиту як свідка 12.12.2017 року Грабкіна В. В. жодних відомостей про риси обличчя Маслова В. І. не надавала.

Що стосується показань Грабкіної В. В., наданих нею в суді 20.09.2018 року, то вони не можуть бути доказами винуватості Маслова В. І. Адже вони вказують тільки на те, що обвинувачений в ніч з 8 на 9 грудня 2017 року разом з Моргуновим Л. В. і Буркіним М. А. знаходився в залі ігрових автоматів, розташованого в кількох сотнях метрів від місця виявлення трупа Мулькіна А. М., чого не заперече і сам Маслов В. І.

Аналогічний характер носять показання свідка Моргунова Л. В., які він дав суду 29.10.2018 року. Моргунов Л. В. тільки підтвердив той факт, що разом з Масловим В. І. і Буркіним М. А. в нічний час з 08 на 09 грудня 2017 року перебував у місцях, розташованих у декількох десятках або сотнях метрів (біля БК «Шинник», ТРК «Терра», в різних залах ігрових автоматів тощо) від місця виявлення тіла вбитого Мулькіна А. М. Близько 7 год. ранку 09.12.2017 року він, Маслов В. І. і Буркін М. А. залишили приміщення ігрових автоматів, після чого розійшлися по своїх справах. Про якусь причетність Маслова В. І. до вчинення вбивства Мулькіна А. М. йому нічого невідомо.

Показання свідка Куркіної Л. І., які вона дала суду 19.12.2018 року, також не можуть бути доказами винуватості Маслова В.І. в заподіянні смерті Мулькіна А. М. Адже вони вказують тільки на те, що обвинувачений в ніч з 8 на 9 грудня 2017 року разом з нею, Моргуновим Л. В., Буркіним М. А. та деякими іншими особами знаходився біля БК «Шинник», тобто в декількох сотнях метрів від місця виявлення тіла вбитого Мулькіна А. М., чого не заперече сам Маслов В. І. Про якусь причетність Маслова В. І. до позбавлення життя Мулькіна А. М. їй нічого невідомо.

29.05.2019 року в суді був допитаний свідок Буркін М. А. Надані ним показання носять суто виправдувальний характер відносно Маслова В. І. Так, він зазначив, що ніж, який знаходився у Маслова В. І. в нічний час з 08 по 09.12.2017 року, вранці 09.12.2017 року був ним отриманий від Маслова В. І. для користування. Протягом дня 09.12.2017 року цей ніж він носив при собі і користувався ним, проводячи деякі роботи. Десь о 19 год. 09.12.2017 року без будь-якого оформлення ніж у нього вилучили працівники поліції на вул. ім. 152-ї дивізії у м. Дніпро, куди він прибув за їхньою вказівкою. За весь час перебування ножа у нього і до передачі його працівникам поліції ніяких плям крові на цьому предметі він не бачив. З цієї вулиці його доставили до відділення поліції № 7, де він близько години знаходився біля чергової частини, чекаючи виклику до слідчого. У кабінеті слідчого побачив ніж, який раніше був вилучений у нього працівниками поліції. Під час огляду ножа на ньому були виявлені невеличкі плями бурого кольору. Яким чином на вилученому у нього ножі з'явилися плями крові, пояснити не може. Коли ніж оглядався, то при цьому був тільки він і слідчий, інших осіб у кабінеті не

було. Після огляду ніж слідчою не упакувався і не опечатувався.

Аналіз цих показань Буркіна М. А. вказує на те, що вилучення та огляд зазначеного ножа здійснювались з істотним порушенням вимог КПК України. Так, вилучення ножа у Буркіна М. А. працівниками поліції здійснювалося без будь-якого процесуального оформлення. Надалі протягом декількох годин цей ніж знаходився у них неопечатаним. Як зазначив у своїх показаннях Буркін М. А., після проведеного огляду слідча Савченко С. С. ніж також не опечатувала. Тож виходить, що тим самим вона грубо порушила вимоги ч. 5 ст. 237 КПК України. Крім показань Буркіна М. А., це істотне процесуальне порушення знаходить своє повне підтвердження протоколом огляду від 09.12.2017 року, в якому жодної згадки про упакування та опечатування ножа немає.

24.10.2018 року в суді був здійснений допит головного свідка обвинувачення – Охлобистіна Ю. О. Впевнений, що за результатами його допиту присутні в залі судового засідання учасники судового провадження мали всі можливості дійти однозначного і безперечного висновку – цей свідок є підставною особою; 09.12.2017 року він не був в районі місця події і не мав можливості бачити якихось осіб; всі його показання носять завідомо неправдивий характер.

Але перед викладенням доводів, які свідчать про такий характер показань Охлобистіна Ю. О., вважаю за необхідне зазначити, що навіть якщо ці показання вважати правдивими, то вони не вказують на якусь причетність Маслова В. І. до вчинення вбивства Мулькіна А. М.

На це вказують наступні факти та обставини.

1. З показань Охлобистіна Ю. О., які він дав під час досудового розслідування слідує, що *«В это время, когда я находился во дворе вышеуказанного дома, я увидел как во двор со стороны ул. 152-й Дивизии забежал ранее незнакомый мне мужчина, который держал в руке предмет, похожий на нож, так как видно были отблески чего-то, что и подвело меня к той мысли, что у него в руке нож. Далее я увидел, как он побежал в глубь дома № 107 по пр. Б. Хмельницкого. Затем я услышал крики мужчины, а именно он издавал звуки, как будто его бьют. Я испугался, выбежал на пр. Б. Хмельницкого и побежал в сторону пр. А. Поля, а именно к себе домой. Что там произошло, мне неизвестно»*. Практично такі ж показання Охлобистін Ю. О. дав 24.10.2018 року в суді.

З цих показань Охлобистіна Ю. О. випливає:

1) він не бачив, що було в руках чоловіка, який пробігав поряд з ним – це був ніж чи якийсь інший предмет. На це вказують як розміри ножа, вилученого у Буркіна М. А., так і умови, за яких Охлобистін Ю. О. його спостерігав. Адже згідно з висновком судово-медичної експертизи № 1625 від 05.01.2018 року (експерт Петренко А. О.) довжина клинка ножа становить **6,2 см**, а максимальна ширина – 1,9 см, тобто довжина клинка всього на 1 см

більша від сірникової коробки. Враховуючи, **що чоловік пробігав повз Охлобистіна Ю. О.**, то чи міг цей «свідок» при таких умовах визначити, що в руках чоловіка ніж чи якийсь інший предмет. Однозначно, ні. Саме так Охлобистін Ю. О. і повідомив слідчому під час свого допиту;

2) він не бачив, в якому саме місці двору буд. № 107 знаходився чоловік, який «издавал звуки, как будто его бьют»;

3) він не бачив і не знає, чому саме у дворі буд. № 107 чоловік «издавал звуки, как будто его бьют»;

4) він не бачив, який саме чоловік у дворі буд. № 107 «издавал звуки, как будто его бьют»;

5) він не бачив і не знає, з яких саме причин кричав чоловік – чи від побиття, чи його до цього спонукало щось інше;

6) він не бачив, чи був у цей час «в глуми дома № 107» потерпілий Мулькін А. М. і що він там робив;

7) він не бачив, чи був у цей час «в глуми дома № 107» Маслов В. І. і що він там робив;

8) він не бачив, чи були в цей час «в глуми дома № 107» якійсь інші особи і що вони там робили.

Таким чином, все викладене вказує на те, що Охлобистін Ю. О. із того, що відбувалося «в глуми дома № 107 по пр. Б. Хмельницького», нічого не бачив. Навіть якщо припустити, що там дійсно в цей час перебував Мулькін А. М. і його хтось бив, то Охлобистін Ю. О. не бачив, хто саме бив потерпілого, заподіював йому тілесні ушкодження. Про це він прямо заявив на допитах як під час досудового розслідування, так в і судовому засіданні 24.10.2018 року.

З усього цього виникає закономірне і риторичне питання: хіба можна вважати такі показання Охлобистіна Ю. О. доказами винуватості Маслова В. І. щодо вбивства Мулькіна А. М.? Відповідь тут може бути тільки однозначною – безперечно, що ні.

На те, що Охлобистін Ю. О. є підставним свідком і дає завідомо неправдиві показання, свідчать такі факти та обставини.

1. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. заявив, що спостерігав чоловіка, який пробігав біля нього з предметом, схожим на ніж, **в середині грудня 2017 року**. Натомість, як відомо з матеріалів кримінального провадження, вбивство Мулькіна А. М. вчинено 09.12.2017 року.

2. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. продемонстрував, що він зовсім не орієнтується в розташуванні житлових масивів «Тополя» і «12 квартал» і не знає:

– ні назви шляхопроводу, який з'єднує ці два мікрорайони (а вона є загальновідомою – «Євпаторійський»,

– ні жодної з вулиць, які є на ж/м «12-й квартал».

На поставлені з цього приводу запитання він не дав жодної конкретної відповіді.

І це при тому, що даючи показання слідчому, він чітко вказував, що: «... я гулял со своими друзьями на ж/м **Тополь-3** в г. Днепр, а именно возле ТЦ «Терра», по ул. **Паникахи, 15**»; «... Я пошел через **Евпаторийский путепровод**, а дальше через дворы по району 12-го квартала, где с ул. **Инженерной** я зашел во двор дома № 105 по пр. **Б. Хмельницкого** в г. Днепр и направился в сторону ул. **152-й дивизии**»; «...я увидел, как во двор, со стороны ул. **152-й дивизии**, забежал ранее мне незнакомый мужчина, который держал в руке предмет, похожий на нож, так как видно были отблески чего-то, что и подвело меня к той мысли, что у него в руке нож»; «Далее, я увидел, как он побежал в глубь дома № 107 по пр. **Б. Хмельницкого** в г. Днепр» (протокол допиту від 22.12.2017 року).

З усього цього можна зробити висновок, що відомості, які зафіксовані в протоколі допиту від 22.12.2017 року, не виходили від Охлобистніа Ю. О. – вони неправомірно і самостійно викладені самим слідчим, який здійснював допит зазначеного «свідка».

3. Під час допиту в суді Охлобистін Ю. О. продемонстрував свою нечесність і дав завідомо неправдиві показання ще й стосовно відомостей, які характеризують його як особистість. Так, на запитання, чи притягувався він раніше до кримінальної відповідальності за вчинення тих чи інших кримінальних правопорушень, Охлобистін Ю. О. дав чітку і конкретну відповідь – ні. Повинен сказати, що показання Охлобистіна Ю. О. і в цій частині також носять завідомо неправдивий характер, оскільки відомості, якими володіє сторона захисту (вони ще потребують додаткового підтвердження за допомогою суду), вказують на те, що він раніше неодноразово притягувався до кримінальної відповідальності і є судимою особою. Так, мені відомо, що Охлобистін Ю. О. був засуджений:

– 11.02.2008 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. ч. 2 ст. 188 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років, на підставі ст. 75 КК України звільнений від відбуття покарання з іспитовим строком на два роки;

– 09.10.2008 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 263, ст. 71 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років та один місяць;

– 11.06.2012 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 185, ч. 2 ст. 186, ч. 1 ст. 70 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотири роки та один місяць. Звільнений з місць позбавлення волі ВК № 21 31.07.2014 року на підставі ст. 2 Закону України «Про амністію у 2014 році»;

– 10.03.2015 року Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська за ч. 1 ст. 309 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі строком на 2 роки, на підставі ст. 75 КК України звільнений від відбуття покарання з іспитовим строком на один рік.

4. З показань Охлобистіна Ю. О., які давалися ним у суді, випливає, що

він разом зі своїми товаришами з 9 год. ранку і практично до 23-24 год. «гулял» в центральній частині м. Дніпра. Після цього він з товаришами пішки пройшов шлях з центра міста на ж/м Тополя, куди прибули близько 2 год. ночі, де продовжував «гуляти» біля ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3. Скільки часу він провів у цьому місці, не пам'ятає, але перебуваючи там, вирішив повертатися до свого помешкання (пр. О. Поля, буд. 107, кв. 28) через 12-й квартал, що і зробив.

З цих його доволі абсурдних показань випливають такі обставини:

1) відстань з центра м. Дніпра і до ТЦ «Терра» становить близько 15 кілометрів. Для того, щоб їх пройти пішки, треба було докласти значних фізичних зусиль і витратити не менше 3-х год.

Будучи втомленим, Охлобистін Ю. О. в такій ситуації приймає абсурдне з точки зору поведінки нормальної людини рішення – повертатися до свого помешкання через 12-й квартал. Той, хто знає розташування ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 і буд. 107 по пр. О. Поля, в якому мешкає Охлобистін Ю. О., визначить, що жодної потреби йти до свого помешкання через 12-й квартал у нього не було. Адже для цього існує набагато коротший шлях – рухатися вздовж Запорізького шосе, пройти ТЦ «ДАФІ» і вийти до «Розвилки». А потім по лівому чи правому боці пр. Б. Хмельницького прибути в район розташування магазину «Атлант» (трохи далі 16-ї міськклікарні), недалеко від якого знаходиться будинок Охлобистіна Ю. О. Крім цього, до свого будинку Охлобистін Ю. О. мав змогу дійти і по пр. Поля, на який від «Розвилки» він міг вийти навпроти ТЦ «Славутич» або через вул. Шкільну (навпроти парку ім. Б. Хмельницького). **Йти через 12-й квартал – це зайві час, зусилля і декілька кілометрів відстані, які треба було пройти пішки. Жодна людина так діяти не буде. Не міг так діяти й Охлобистін Ю. О., який до цього вже «нагуляв» близько 15 кілометрів, пройшовши шлях від центра міста і до ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3;**

2) зацікавленість Охлобистіна Ю. О. в прибутті на ж/м Тополя (якби її не було б, то він би не йшов сюди «гуляти»), передбачала його перебування в цьому місці тривалий час (не менше однієї або кількох годин), інакше яка була потреба йти сюди. У своїх показаннях у суді він повідомив, що після того як «погуляв», направився додому через 12-й квартал. О котрій годині прибув у двір буд. 107 по пр. Б. Хмельницького, точно не пам'ятає, бо з цього моменту пройшло багато часу. Але чітко пам'ятає, що до свого помешкання прибув о 5-й год. чи 5-й год. 30 хв. ранку. При цьому хочу звернути увагу колегії суддів на те, що у своїх показаннях, наданих слідчому 22.12.2017 року (тобто через 13 днів після вбивства Мулькіна А. М.), коли він пам'ятав всі обставини набагато краще, ніж зараз, Охлобистін Ю. О. повідомив, що 9.12.2017 року від ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 «... **приблизно в 04 час. 30 мин.** я пешком отправился по месту своего жительства».

Щоб пройти шлях від ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3 і до буд. 109 по пр. Б. Хмельницького потрібно витратити **не менше 50 хвилин**

(достовірність цього висновку можна легко перевірити шляхом проведення слідчого експерименту). Тому якщо припустити, що Охлобистін Ю. О. відправився від ТЦ «Терра» на 12-й квартал о 3 год. ночі (раніше це зробити, як слідує з його показань, не було можливості, бо прибув «погуляти»), то все одно на місце події він прибув би не раніше **3 год. 50 хв.** Як при цьому часовому показнику, так і особливо при тому, за який він повідомляв слідчому («**приблизно в 04 час. 30 мин.**»), Охлобистін Ю. О. аж ніяк не міг бачити в цьому місці ні Маслова В. І. (якщо він там був), ні якихось інших осіб, оскільки на момент його прибуття у двір буд. № 107 з Мулькіним А. М. все було закінчено.

Таке моє твердження є достовірним, оскільки базується на результатах висновку судово-медичної експертизи № 626/HE/154 від 12.12.2017 року тіла Мулькіна А. М. Так, експертом Бурковським О. Ю. у цьому висновку зазначено: «Враховуючи ступінь розвитку трупних явищ під час огляду трупа на місці події (**08.30 годин**), можна вважати, що **смерть його настала не менш ніж за 5 годин до огляду трупа**». Це означає, що **смерть Мулькіна А. М. настала не пізніше 3 год. 30 хв.**

Визначений судово-медичною експертизою час настання смерті Мулькіна А. М. однозначно вказує на те, що Охлобистін Ю. О. в цей час на місці події бути не міг, ніяких обставин, пов'язаних із вбивством потерпілого, не бачив;

3) Охлобистін Ю. О. видає себе за високоморальну особистість, зі свідомою і чіткою громадянською позицією, спрямованою на допомогу правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю. Адже він самостійно, взнавши про вбивство чоловіка в дворі буд. № 107 по пр. Б. Хмельницького в м. Дніпро і вважаючи, що є очевидцем деяких обставин цього, вирішив **добровільно** прибути до працівників поліції і повідомити їм про це.

На перший погляд, так воно і є. Але поведінка Охлобистіна Ю. О. в суді, а також аналіз всіх відомостей, які містяться в його показаннях, інших матеріалах кримінального провадження, вказують на протилежне. Так, під час показань у суді він відмовився повідомляти відомості щодо осіб, від яких отримав інформацію про вбивство чоловіка у дворі буд. № 107, а також тих, з якими він «гуляв» в центрі м. Дніпра, а потім прибув до ТЦ «Терра» на ж/м Тополя-3, де продовжував з ними «гуляти». І це при тому, що допит цих осіб міг звестися тільки для з'ясування незначних обставин. Чому ж у цьому випадку Охлобистін Ю.О. не проявляє високу моральність, свідому і чітку громадянську позицію щодо надання допомоги правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю? Тільки через те, щоб цих осіб не викликали і не допитували, як він про це заявив? Ні, тут зовсім інші причини, і вони полягають в тому, що:

- а) або таких осіб не існує взагалі;
- б) або вони можуть спростувати показання Охлобистіна Ю. О. Саме тому він нічого не хоче повідомляти за них.

Допомагати в розкритті злочинів (тим більше таких жахливих за своїми наслідками, як у цьому кримінальному провадженні), надавати необхідну інформацію можуть дійсно високоморальні, мужні і сміливі люди, які не бояться психологічного або фізичного тиску з боку тих, хто причетний до їх вчинення.

Чи багато таких людей в нашому суспільстві? З більш як 30-річного власного досвіду роботи в правоохоронних органах та адвокатської діяльності можу впевнено заявити, що таких людей надзвичайно мало. Чи відноситься до таких осіб Охлобистін Ю. О.? Впевнений, що ні. Найперше, про це свідчать показання самого Охлобистіна Ю. О. Так, під час допиту він заявив слідчому, що «Затем, я услышал крики мужчины, а именно он издавал звуки, как будто его бьют. **Я испугался, выбежал на пр. Богдана Хмельницкого и побежал в сторону пр. А. Поля, а именно к себе домой**». Чи може така боягузлива людина «надавати допомогу» правоохоронним органам у боротьбі зі злочинністю? Може, але тільки у спотвореному вигляді, коли перебуваючи на «гачку» у правоохоронних органах за свої протиправні, кримінально або адміністративно карані дії, вона змушена повідомляти все те, що заманеться працівникам цих органів. Останні, як про це свідчать непоодинокі факти, заради отримання чергової «галочки» в розкритті особливо тяжких злочинів, готові йти на все, навіть на шантаж і примушування до давання завідомо неправдивих показань осіб, залежних від них.

Впевнений, що цей мій висновок може віднайти своє повне підтвердження у разі витребування відповідних відомостей щодо судимостей Охлобистіна Ю. О., притягнення його до адміністративної відповідальності, інших форм його відносин з правоохоронними органами. Думаю, для суду буде цікавою інформація про те, що, зокрема, цей так званий «свідок» раніше чотири рази притягувався до кримінальної відповідальності і є судимою особою, близько року (якщо не більше) перебуває під адміністративним наглядом, а за його неодноразове порушення знаходиться під загрозою притягнення до кримінальної чи адміністративної відповідальності. Чи не через це Охлобистін Ю. О. за цим кримінальним провадженням так «гарно» розповідає про все те, чого він в дійсності не бачив?

Все це у своїй сукупності чітко вказує на те, що:

- відомості, які Охлобистін Ю. О. повідомив під час досудового розслідування і в суді, не відповідають дійсності;
- Охлобистін Ю. О. є підставним свідком. 9 грудня 2017 року він не був на місці події, нікого і нічого не міг там бачити, а відомості про вбивство Мулькіна А. М. отримав від оперативних працівників поліції;
- такі завідомо неправдиві показання він міг дати тільки з двох причин:
 - а) або за проханням когось з оперативних працівників поліції;
 - б) або під фізичним чи психологічним впливом когось із цих

працівників.

Вище я аналізував показання Охlobистіна Ю. О., які він давав під час досудового розслідування. З них чітко випливає, що вони не є показаннями самого Охlobистіна Ю. О., а їх самовільно і неправомірно, тобто з грубим порушенням вимог кримінального процесуального закону, від його імені виклала слідча Осипенко А. М. З цього випливає, що отримані таким неправомірним чином відомості не можуть бути підставою для проведення наступної слідчої (розшукової) дії – пред'явлення Охlobистіну Ю. О. для впізнання Маслова В. І. по фотознімках, яку провела ця слідча.

Підстави для проведення пред'явлення для впізнання також були відсутні через те, що у своїх «показаннях» Охlobистін Ю. О. практично нічого не повідомляє про прикмети особи, яка нібито пробігла повз нього з ножом. Так, він повідомляє, що *«Но могу пояснить, что мужчина с предметом, похожим на нож, был одет в светлые джинсы, курточку темного цвета и в шапку темного цвета, также на лице у него была борода, среднего размера. Опознать данного мужчину при встрече я смогу, так как там было довольно таки хорошее освещение и я его рассмотрел»*. Жодних даних про вік «неизвестного мужчины», його зріст, статуру та інших прикмет **(у тому числі обличчя)** тощо Охlobистін Ю. О. не повідомляє, а слідча у нього не з'ясовує. Цим самим слідча Осипенко А. М. грубо порушила вимоги ч. 1 ст. 228 КПК України, яка вимагає, щоб «Перед тим, як пред'явити особу для впізнання, слідчий, прокурор попередньо з'ясовує, чи може особа, яка впізнає, впізнати цю особу, опитує її про **зовнішній вигляд і прикмети цієї особи...**, про що складає протокол». Тому нез'ясування слідчою в Охlobистіна Ю. О. конкретних даних про зовнішній вигляд і прикмети «неизвестного мужчины» не давали їй підстав для проведення пред'явлення для впізнання.

Слідча Осипенко А. М. також грубо порушила вимоги КПК України, якими регламентується порядок пред'явлення для впізнання осіб по фотознімках. Так, ч. 7 ст. 228 КПК визначено, що «Фотознімок з особою, яка підлягає впізнанню, пред'являється особі, яка впізнає, разом з іншими фотознімками, яких повинно бути не менше трьох. Фотознімки, що пред'являються, не повинні мати різких відмінностей між собою за формою та іншими особливостями, що суттєво впливають на сприйняття зображення. Особи на інших фотознімках повинні бути тієї ж статі і **не повинні мати різких відмінностей у віці, зовнішності та одязі з особою, яка підлягає впізнанню»**.

Аналіз змісту протоколу пред'явлення для впізнання від 22.12.2017 року свідчить, що ці умови проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії слідча Осипенко А. М. проігнорувала, оскільки:

а) вона пред'явила для впізнання чотири фотознімки, на яких двоє чоловіків сфотографовані на рівні грудей (фото № 2 і № 3), третій – на рівні пояса (фото № 1), а четвертий – тільки із зображенням обличчя (фото № 4);

б) вона пред'явила для впізнання осіб, які мають різкі відмінності в одязі. Так, тільки по двох фотознімках можна зробити висновок, що зображені на них особи одягнені в куртки (фото № 2 і 3), і цей одяг відповідає тому, за який у своїх показаннях повідомляв Охлобистін Ю. О. На відміну від цих двох фотознімків, на фото № 4 взагалі важко визначитись, у що одягнений чоловік, оскільки на ньому зображено тільки його обличчя, а на фото № 1 зображено чоловіка, одягненого в футболку з короткими рукавами;

в) фотознімок № 3 містить зображення обвинуваченого Маслова В. І. На порушення вимог ч. 7 ст. 228 КПК України його зовнішність різко відрізняється від зовнішності інших зображених на фотознімках осіб – **на його обличчі є борода; на обличчі всіх інших чоловіків борода відсутня.**

До цього вважаю за необхідне повідомити ще про досить таки цікаву обставину, яка стосується використання під час пред'явлення для впізнання фотографії Маслова В. І. **Нею є знімок Маслова В. І. з бородою** (він знаходився в матеріалах кримінального провадження), який був зроблений вранці 09.12.2017 року кимсь із працівників поліції в приміщенні ВП № 7 ДРУП, куди був доставлений обвинувачений. У зменшеному вигляді цей фотознімок був використаний під час проведення всіх пред'явлень Маслова В. І. для впізнання (як Охлобистіну Ю. О., так і іншим свідкам). **При цьому у всіх випадках пред'явлення для впізнання тільки один Маслов В. І. на фотознімку був зображений з бородою, всі інші особи – без неї.**

Відповідно до ч. 1 ст. 231 КПК України про проведення пред'явлення для впізнання складається згідно з вимогами цього Кодексу, у якому докладно зазначаються ознаки, за якими особа впізнала особу, річ чи труп, або зазначається, за сукупністю яких саме ознак особа впізнала особу, річ чи труп. Цю вимогу кримінального процесуального закону слідча Осипенко А. М. повністю проігнорувала. Так, із протоколу пред'явлення для впізнання від 22.12.2017 року слідує, що на запитання, чи впізнає він когось з осіб, зображених на фотознімках, Охлобистін Ю. О. заявив, що впізнає особу під № 3, ним виявився Маслов В'ячеслав Іванович, 10.10.1980 р.н.; він упізнав його за «**Рисами обличчя**». Якихось інших даних про риси обличчя, за якими Охлобистін Ю. О. впізнав Маслова В. І., в цьому протоколі більше не міститься (як, до речі, не містилося і в протоколі допиту зазначеного «свідка»).

Як у зв'язку з цим, так і через суттєві порушення вимог кримінального процесуального закону, які слідча Осипенко А. М. допустила під час проведення допиту так званого свідка Охлобистіна Ю. О., а також пред'явлення йому для впізнання Маслова В. І. по фотознімках, всі отримані при цьому фактичні дані є недопустимими доказами, і їх не можна використовувати як докази винуватості обвинуваченого у вчиненні вбивства Мулькіна А. М.

Ці приклади грубого порушення вимог кримінального процесуального

законодавства, допущених слідчими під час проведення досудового розслідування, не є останніми в цьому кримінальному провадженні. Всі вони будуть охарактеризовані стороною захисту в ході подальших судових засідань. Але вже зараз можна зробити висновок про те, наскільки безвідповідально і на надзвичайно низькому рівні було проведено досудове розслідування за фактом вбивства Мулькіна А. М.

Все це свідчить тільки про одне – жодних доказів причетності Маслова В. І. до вчинення вбивства Мулькіна А. М. матеріали кримінального провадження не містять, їх просто не існує в природі. Впевнений, що подальші судові засідання, на яких буде здійснюватись дослідження інших зібраних доказів, повністю підтвердять зроблений мною висновок.

III. Відповідно до ст. 178 КПК України при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 КПК, слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язані оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі:

- 1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;
- 2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується;
- 3) вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого;
- 4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність в нього родини й утриманців;
- 5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання;
- 6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого;
- 7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого;
- 8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого;
- 9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше;
- 10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення;
- 11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється або обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.

Немає жодного сумніву в тому, що вищеперераховані обставини повинні враховуватися судом при вирішенні питання про продовження строку тримання під вартою обвинуваченому Мяснікову С. Є.

Стосовно кожної з обставин, яка має відношення до даного кримінального провадження, сторона захисту вважає за необхідне заявити наступне.

1. Вагомість наявних доказів про вчинення обвинуваченим Масловим В. І. кримінального правопорушення.

Вищевикладені мною доводи свідчать тільки про одне – Маслов В. І. ніякого відношення до вчинення вбивства Мулькіна А. М. не має, докази його винуватості в матеріалах кримінального провадження відсутні.

При цьому слід мати на увазі, що відповідно до вимог ч. 3 ст. 5 Конвенції (правова позиція ЄСПЛ викладена у п. 60 рішення від 6 листопада 2008 року у справі «Слоєв проти України»), після спливу певного проміжку часу (досудового розслідування, судового розгляду) навіть обґрунтована підозра у вчиненні злочину не може бути єдиним виправданням тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого, а тому слідчому судді, суду у разі задоволення клопотання про обрання або продовження терміну застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою необхідно чітко зазначити у судовому рішенні про наявність іншої підстави або ризику, що передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України.

2. Тяжкість покарання, що загрожує Маслову В. І. в разі визнання його винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він обвинувачується.

Інкримінування Маслову В. І. суспільно небезпечного діяння, за яке передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від семи до п'ятнадцяти років, не означає, що до нього автоматично повинен обиратися запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Від такого підходу до вирішення питання про обрання такого запобіжного заходу застерігають як норми національного законодавства, так і міжнародні договори, ратифіковані Україною, а також рішення Європейського суду з прав людини.

Так, згідно з п. 3 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року тримання під вартою осіб, що очікують судового розгляду, не може бути загальним правилом. Виходячи з положень ст. 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, видно, що право на свободу та особисту недоторканність встановлює тверду презумпцію на користь того, щоб підозрювані (обвинувачені) у вчиненні злочинів залишались на волі.

Ці важливі положення знаходять своє повне підтвердження в рішеннях Європейського суду з прав людини. Так, у справі «Мамедова проти Росії» від 01.06.2006 року Європейський суд з прав людини відмітив: «... і районний, і обласний суди незмінно посилялись на тяжкість обвинувачення як на головний фактор при оцінці того, що заявниця буде переховуватися від правосуддя, перешкоджати ходу розслідування або вчинювати нові злочини. Однак Суд неодноразово зазначав, що хоча суворість покарання є визначальним елементом при оцінці ризику, ховатися від правосуддя або

вчинення нових злочинів, потреба подальшого позбавлення когось свободи не можна оцінювати з виключно абстрактного погляду, беручи до уваги тільки тяжкість злочину». Подібна позиція Європейського суду з прав людини відображена в його рішеннях у справі «В. проти Швейцарії» від 26.01.1993 року, «Каучор проти Польщі» от 03.02.2009 року, а також по інших справах.

На недопустимість автоматичного застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою тільки через тяжкість вчиненого злочину вказує Конституційний суд України. Так, в мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України від 8 липня 2003 року № 14-рп в справі № 1-23/2003 зазначено, що сама по собі тяжкість злочину, що інкримінується обвинуваченому, не визначається підставою для застосування будь-якого виду запобіжного заходу.

Таким чином, наявність лише обвинувачення у вчиненні особливо тяжкого злочину, за яке передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, не може бути підставою для подальшого перебування Маслова В. І. під вартою.

3. Вік та стан здоров'я обвинуваченого.

Маслов В. І. є достатньо молодою людиною – він тільки досяг 37-річного віку. Спроба безпідставного притягнення до кримінальної відповідальності, незаконне перебування під вартою викликає у нього критичне ставлення до органів досудового розслідування, прокуратури, зневіру щодо об'єктивного та справедливого правосуддя. Все це негативно впливає на його психологічний і фізичний стан. Стреси, які Маслов В. І. переніс останнім часом у зв'язку з незаконним притягненням до кримінальної відповідальності і перебуванням під вартою, призвели до різкого погіршення зору, а також загострення виразкової хвороби шлунка.

4. Міцність соціальних зв'язків обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність у нього родини й утриманців.

У м. Дніпро Маслов В. І. проживає разом зі своїми близькими родичами: матір'ю, вітчимою, сестрою (за винятком періодів окремого проживання зі своєю дружиною і сином, а останнім часом – з цивільною дружиною). Соціальне середовище, в якому Маслов В. І. перебував до взяття під варту, є позитивним: його вітчима, мати і сестра, дружини працевлаштовані, ведуть нормальний спосіб життя. Більшість знайомих, з якими він спілкується, також характеризується позитивно.

На утриманні Маслова В. І. перебуває його син Максим, 13.11.2009 року народження, якого він оточив батьківською турботою: підтримує з ним тісні родинні стосунки, належним чином матеріально забезпечує, бере участь у вихованні тощо.

5. Наявність в обвинуваченого постійного місця роботи.

Практично все своє доросле життя Маслов В. І. працевлаштований.

Останні декілька років з перших теплих днів весни і до пізньої осені виконує складну, відповідальну і досить таки небезпечну роботу – у складі будівельної бригади здійснює зовнішнє утеплення багатоквартирних будинків. У зимовий час, коли такі роботи виконувати неможливо, знаходить можливості для виконання інших постійних або тимчасових робіт.

6. Репутація обвинуваченого Маслова В. І.

Суспільна оцінка особистості Маслова В. І. носить позитивний характер. За місцем колишньої роботи, а також за місцем проживання він характеризується винятково позитивно.

7. Майновий стан Маслова В. І.

Наявність постійної роботи, отримання високої заробітної плати за її виконання дозволяє обвинуваченому забезпечити належну матеріальну благополучність самого себе, свого сина і, за необхідності, також інших своїх близьких родичів.

8. Наявність судимостей в обвинуваченого.

Маслов В. І. є несудимою особою.

9. Дотримання обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше.

Умови необґрунтовано застосованого щодо Маслова В. І. за цим кримінальним провадженням запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою ним не порушувались.

10. Наявність повідомлення Маслову В. І. про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення.

За весь час досудового розслідування і судового розгляду інкриміноване Маслову В. І. вбивство Мулькіна А. М. не підкріплене іншими кримінальними правопорушеннями.

Вищенаведена позитивна характеристика особистості обвинуваченого Маслова В. І. свідчить про те, що він є законослухняним громадянином, до вчинення суспільно небезпечних діянь не схильний, ніякого відношення до кримінального правопорушення, яке йому інкримінується, не має. Його обвинувачення є наслідком необ'єктивності, упередженості і явного обвинувального ухилу зі сторони органу досудового розслідування, який поставив перед собою мету притягнути Маслова В. І. до кримінальної відповідальності будь-яким чином, аби забезпечити ще один позитивний показник в розкритті особливо тяжкого злочину.

Ця характеристика вказує також на те, що Маслов В. І. заслуговує на зміну обраного стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на більш м'який, бо він може забезпечити виконання покладених на нього процесуальних обов'язків і не допустить вчинення неправомірних дій, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК.

Крім викладеного вище, прошу суд перед прийняттям рішення про продовження строку тримання обвинуваченого Маслова В. І. під вартою врахувати ще такі важливі обставини:

1) розгляд цього кримінального провадження в Бабушкінському районному суді м. Дніпропетровська здійснюється з 22.05.2018 року, тобто вже **чотирнадцять місяців**;

2) за цей час у ході судового розгляду суд спромігся лише допитати потерпілого Мулькіна М. М., а також свідків обвинувачення Грабкіну В. В., Моргунова Л. В., Охлобистіна Ю. О., Куркіну Л. І. і Буркіна М. А. Інші докази за цим кримінальним провадженням судом не досліджувалися. **Стосовно показань допитаних у суді осіб хочу в черговий раз підкреслити, що вони не вказують на якусь причетність Маслова В. І. до вчинення вбивства Мулькіна А. М.;**

3) допит ще двох свідків обвинувачення – Шамкіної В. О. і Валькіна І. А. до цього часу не проводився через безвідповідальне ставлення до виконання своїх процесуальних обов'язків прокурора, який не забезпечив їхню явку. Це стало причиною неодноразових зривів та перенесень судових засідань. Аналіз такої поведінки прокурора вказує на те, що це робиться умисно, через відсутність будь-яких доказів винуватості Маслова В. І. і з метою затягування судового розгляду;

4) через мовчазне потурання суду цим неправомірним діям прокурора більшість судових засідань зводилася не до дослідження доказів, а до вирішення тільки одного питання – про продовження строків тримання обвинуваченого Маслова В. І. під вартою. Такий порядок судового розгляду перешкоджає стороні захисту своєчасно заявляти підготовлені клопотання, здійснювати інші процесуальні дії. Цим самим грубо порушується право обвинуваченого Маслова В. І. на дієвий захист.

Таким чином, за чотирнадцять місяців судового розгляду за цим кримінальним провадженням судова колегія Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська через неналежне виконання прокурором процесуальних обов'язків, мовчазне потурання суду таким його неправомірним діям змогла дослідити тільки шість процесуальних джерел доказів, тобто одне джерело у 2,5 місяця. І це при тому, що стосовно обвинуваченого Маслова В. І. обрано запобіжний захід тримання під вартою, який судом безпідставно продовжується.

Такий затяжний розгляд цього кримінального провадження вказує, що судова колегія разом з прокурором грубо порушує вимоги однієї із засад кримінального судочинства, якою вона повинна керуватися у своїй правосудній діяльності – розумність строків. Як відомо, вона передбачає, зокрема, такі фундаментальні положення:

1) під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень (ч. 1 ст. 28 КПК);

2) проведення досудового розслідування у розумні строки забезпечує прокурор, слідчий суддя (в частині строків розгляду питань, віднесених до

його компетенції), а судового провадження – суд (ч. 2 ст. 28 КПК);

3) кримінальне провадження щодо особи, яка тримається під вартою ... має бути ... розглянуто в суді першочергово (ч. 4 ст. 28 КПК).

Через такі неправомірні дії обвинувачений Маслов В. І., винуватість якого у вчиненні вбивства Мулькіна А.М. не знаходить жодного підтвердження, тривалий час безпідставно перебуває під вартою. Усе це призводить до затягування судового провадження, зниження у громадян довіри до правосуддя, грубого порушення принципу розумності строків, що, у свою чергу, також порушує права та свободи особи, що утримується під вартою, передбачені, зокрема, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Адже тривала невинуватана затримка процесу практично рівнозначна відмові у правосудді.

Вище вже згадувалося, що на сьогодні із свідків обвинувачення не допитані Шамкіна В. О. і Валькін І. А. Аналіз показань цих свідків на досудовому розслідуванні свідчить про відсутність у них даних щодо якоїсь причетності Маслова В. І. до інкримінованого йому кримінального правопорушення.

Всі викладені мною факти та обставини вказують на достатні підстави для зміни Маслову В. І. запобіжного заходу тримання під вартою на нічний домашній арешт, що буде пропорційним, помірним та таким, що не становитиме надмірний тягар, не суперечитиме КПК України та практиці ЄСПЛ. Саме цей запобіжний захід дасть можливість повною мірою забезпечити виконання обвинуваченим процесуальних обов'язків.

Сторона захисту запевняє суд, що у випадку зміни Маслову В. І. запобіжного захисту на більш м'який, він буде добросовісно виконувати покладені на нього процесуальні обов'язки, під час судового розгляду поводити себе належним чином.

На підставі викладеного і керуючись ст.ст. 42, 46, 176-178, 201, 331 КПК України, –

ПРОШУ СУД:

1. Приєднати до матеріалів кримінального провадження це клопотання і занести його в журнал судового засідання.

2. Змінити обвинуваченому Маслову В'ячеславу Івановичу обраний йому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на нічний домашній арешт.

Адвокат

І. С. Бельський

Клопотання підтримую:

Обвинувачений

В. І. Маслов

22 липня 2019 року

*Зразок апеляційної скарги на ухвалу
суду першої інстанції щодо продовження
строку тримання обвинуваченого під вартою
(особистий архів автора)*

До Дніпровського апеляційного суду
вул. Харківська, 13, м. Дніпро, 49030

Адвоката Бельського І. С.
(свідоцтво про право на зайняття
адвокатською діяльністю № 0909
від 07.03.2000 року)
вул. Набережна Перемоги, б. 29а,
м. Дніпро, 49101, моб. тел. 095-235-99-99

захисника Дорошенка Михайла
Івановича, обвинуваченого у вчиненні
кримінальних правопорушень,
передбачених п. 12. ч. 2 ст. 115,
ч. 2 ст. 194, ч. 1 ст. 263 КК України
Державна установа «Дніпровська
установа виконання покарань № 4»,
вул. Надії Алексеєнко, 80, м. Дніпро,
49006

на ухвалу Бабушкінського районного суду
м. Дніпропетровська від 20.08.2022 року
про продовження строку тримання під
вартою обвинуваченого Дорошенка М. І.

АПЕЛЯЦІЙНА СКАРГА

Бабушкінським районним судом м. Дніпропетровська здійснюється судовий розгляд кримінального провадження № 12021041650000000 від 31.03.2021 року відносно Прошина Андрія Васильовича, 22.06.1980 року народження, за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених п. 12 ч. 2 ст. 115, ч. 1 ст. 289, ч. 2 ст. 194, ч. 1 ст. 263 КК України, та Дорошенка Михайла Івановича, 14.07.1978 року народження, за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених п. 12 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 194, ч. 1 ст. 263 КК України.

Згідно з обвинувальним актом Дорошенко М. І. за попередньою змовою з Прошиним А. І., діючи як виконавці, на ґрунті особистої неприязні Прошина А. В. до Михайлова Г. В., перебуваючи в приміщенні будинку

№ 5 садового товариства «Зелений гай» Новомиколаївської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області, в період часу з 14.45 по 15.45 годин 31.03.2021 року, бажаючи заподіяти смерть Михайлову Г. В., вчинили злочинні дії, спрямовані на позбавлення його життя, внаслідок яких настала смерть потерпілого Михайлова Г.В.

Аби приховати свої злочинні дії, Дорошенко М. І. спільно з Прошиним А. В. розробили злочинний план щодо знищення трупа Михайлова Г. В. і речових доказів, у тому числі автомобіля «Toyota Highlander», д.н.з. АЕ 4545 СМ, що належить Михайлову Г. В., шляхом спалення останніх. Реалізуючи умови заздалегідь розробленого плану, Дорошенко М. І. разом з Прошиним А. В. 01.04.2021 року в період часу між 10.00 та 11.00 годиною на ділянці місцевості, розташованій на березі річки Мокра Сура поблизу вул. Крайньої в с. Зелений Гай Дніпровського району Дніпропетровської області, використовуючи нафтопродукти, вчинили підпал тіла Михайлова Г. В., а також належного йому автомобіля, який унаслідок дії вогню був повністю пошкоджений.

Крім того, у невстановлений досудовим розслідуванням час, у невстановленому місці в Дорошенка М. І. виник злочинний умисел, спрямований на придбання та зберігання бойових припасів без передбаченого законом дозволу. Реалізуючи цей умисел, Дорошенко М. І. без передбаченого законом дозволу у невстановлений в ході досудового розслідування час та спосіб придбав 76 (сімдесят шість) патронів, призначених для стрільби з бойової нарізної вогнепальної зброї, які є бойовими припасами. Усвідомлюючи, що вказані патрони є бойовими припасами, Дорошенко М. І. почав зберігати їх у металевій банці під переднім водійським сидінням свого автомобіля марки «ВАЗ-2106» АЕ 2223 ОС, який перебував під його постійним керуванням, де зберігав їх до 08.56 години 30.06.2021 року. Всі ці патрони 30.06.2021 року в період з 08.56 години до 10.12 години були виявлені під час обшуку вказаного автомобіля за адресою: м. Дніпро, проспект Праці, 10.

10.09.2021 року щодо Дорошенка М. І. обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, який надалі неодноразово продовжувався (останній раз ухвалою суду від 20.06.2022 року).

02.08.2022 року прокурор відділу Дніпропетровської обласної прокуратури Лазуткін Л. Л. звернувся до суду з клопотанням про продовження строку тримання Дорошенка М. І. під вартою строком на шістдесят днів. Необхідність продовження строку прокурор обґрунтував стандартними доводами, які постійно ним дублюються і переводяться з одного клопотання до іншого, а саме:

1) «... суворість покарання, яке може бути призначене у випадку доведеності вини Дорошенка М. І., характер висунутого обвинувачення, яке має значний суспільний інтерес, можуть спонукати останнього до вчинення дій, спрямованих на ухилення від кримінальної відповідальності, що дає

обґрунтовану підставу вважати про наявність ризику того, що перебуваючи на волі, обвинувачений може переховуватися від суду (п. 1 ч. 1 ст. 177 КПК України)»;

2) «... враховуючи, що обвинувачений має доступ до матеріалів кримінального провадження, в тому числі до анкетних даних свідків у кримінальному провадженні, що у поєднанні з тяжкістю злочинів, у вчиненні яких обвинувачується Дорошенко М. І., та суворості покарання, яке загрожує йому у випадку доведення вини, з метою уникнення встановленої законом відповідальності є досить високим ризик того, що перебуваючи на волі, обвинувачений може незаконно впливати на свідків у кримінальному провадженні з метою відмови або зміни в подальшому ними свідчень (п. 3 ч. 1 ст. 177 КПК України)»;

3) «Обвинувачення Дорошенка М.І. у вчиненні злочинів, передбачених п. 12 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 194, ч. 1 ст. 263 КК України, у поєднанні із наявними ризиками, передбаченими п.п. 1, 3 ч. 1 ст. 177 КПК України, є достатніми для продовження застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, який відповідатиме характеру та тяжкості інкримінованих злочинів та особі обвинуваченого».

Ухвалою Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 16 серпня 2022 року це клопотання прокурора задоволено, строк тримання під вартою обвинуваченого Дорошенка М. І. продовжено до 14 жовтня 2022 року включно.

Вважаю, що зазначене судове рішення є необґрунтованим, безпідставним і незаконним, оскільки прийнято з істотними порушеннями вимог кримінального процесуального законодавства України. При його прийнятті не враховувались факти та обставини, якими володіє сторона захисту, і які вказують на те, що в наданих стороною обвинувачення матеріалах кримінального провадження відсутні фактичні дані, які свідчать про наявність обґрунтованого обвинувачення щодо вчинення інкримінованих Дорошенку М. І. кримінальних правопорушень, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави суду вважати, що Дорошенко М. І. може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України. Крім цього, в ході судового засідання сторона обвинувачення не виклала обставини, які свідчать, що заявлені ризики не зменшилися або з'явилися нові ризики, які виправдовують подальше тримання Дорошенка М. І. під вартою.

Безпідставність перебування Дорошенка М. І. під цим надзвичайно суворим запобіжним заходом змушує мене, як його захисника, звернутися до апеляційного суду зі скаргою на ухвалу Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 16.08.2022 року, навівши в ній відповідні аргументи щодо необхідності її скасування, а також зміни обраного запобіжного заходу на більш м'який.

І. Запобіжні заходи можуть застосовуватися лише за наявності підстав, передбачених ч. 2 ст. 177 КПК. Цією частиною ст. 177 УПК визначено,

що підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри (у даному випадку – обвинувачення (авт.) у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені частиною першою цієї статті. Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявних для цього підстав, передбачених КПК.

Відповідно до статті 183 КПК тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 КПК, крім випадків, передбачених частиною п'ятою статті 176 КПК.

Винятковість цього запобіжного заходу обумовлена тим, що відповідно до п. 3 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року «тримання під вартою осіб, які чекають судовий розгляд, не повинно бути загальним правилом». Тримання під вартою є найбільш суворим запобіжним заходом, який істотно обмежує конституційне право людини на свободу і особисту недоторканність. Будучи природним, воно повинно бути забезпечено посиленням захистом у сфері кримінального судочинства, а тому може бути обмежено тільки при дотриманні загальноправових принципів, виходячи з критеріїв розумності та необхідності.

Відповідно до ч. 2 ст. 331 КПК України вирішення питання судом щодо запобіжного заходу відбувається в порядку, передбаченому главою 18 цього Кодексу.

Аналіз проведеного 16.08.2022 року судового засідання, під час якого вирішувалось питання про продовження строку тримання обвинуваченого Дорошенка М. І. під вартою, свідчить про істотне порушення цих вимог. Ці порушення проявилися у наступному.

1. Клопотання про продовження строку тримання обвинуваченого Дорошенка М. І. під вартою прокурором Лазуткіним Л. Л. під час судового засідання не озвучувалось, ніхто із учасників судового провадження його не обговорював.

2. Прокурор Лазуткін Л. Л. доводи на підтримку свого клопотання в суді не викладав.

3. Обвинуваченому Дорошенку М. І., а також мені, як його захиснику, і адвокату Юркіну Ю. Ю., який теж є захисником Дорошенка М. І., суд не надав можливості висловити свої доводи щодо відсутності підстав для продовження строку тримання Дорошенка М. І. під вартою.

4. Суд не надав можливості обвинуваченому Прошину А. В., а також його захисникам Гаркавому Г. Г. і Новосельцеву М. М. висловити свою позицію і навести відповідні доводи щодо можливості і необхідності

продовження строку тримання обвинуваченого Дорошенка М. І. під вартою.

5. Суд не надав можливості представнику потерпілого Михайлова Г. В. – адвокату Суровікіну І. Б., а також представнику потерпілих Михайлової А. А., Михайлова М. М., Михайлова С. С. – адвокату Гудименку Г. Г. висловити свою позицію і навести відповідні доводи щодо можливості і необхідності продовження строку тримання обвинуваченого Дорошенка М. І. під вартою.

Перераховані мною істотні порушення вимог КПК України, допущені судом під час розгляду клопотання про продовження строку тримання під вартою обвинуваченого Дорошенка М. І., знаходять своє повне підтвердження відеозаписом судового засідання, а також копією журналу судового засідання за 16.08.2022 року (додаються до апеляційної скарги).

Зрештою це призвело до таких істотних порушень вимог кримінального процесуального закону, якими регулюються питання застосування заходів забезпечення кримінального провадження, різновидом яких є запобіжні заходи:

– **положень частини 3 ст. 131 КПК, які визначають, що застосування заходів забезпечення кримінального провадження не допускається, якщо ... прокурор не доведе, що:**

1) існує обґрунтована підозра (в цьому випадку – обвинувачення (авт.) щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

2) потреби досудового розслідування (в цьому випадку – судового розгляду (авт.) виправдовують такий ступінь втручання у права і свободи особи, про який ідеться в клопотанні ... прокурора;

3) може бути виконане завдання, для виконання якого ... прокурор звертається із клопотанням;

– **положень частини 5 ст. 131 КПК, які визначають, що під час розгляду клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження сторони кримінального провадження повинні подати ... суду докази обставин, на які вони посилаються;**

– **положень ч. 3 ст. 176 КПК, які визначають, що ... суд відмовляє у застосуванні запобіжного заходу, якщо ... прокурор не доведе, що встановлені під час розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів обставини, є достатніми для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, передбачених частиною першою цієї статті, не може запобігти доведеним під час розгляду або ризикам. При цьому найбільш м'яким запобіжним заходом є особисте зобов'язання, а найбільш суворим – тримання під вартою;**

– **положень частини 1 ст. 183 КПК, які визначають, що тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується**

виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 цього Кодексу, крім випадків, передбачених частиною п'ятою статті 176 цього Кодексу;

– положень частини 1 ст. 194 КПК, які визначають, що під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу ... суд зобов'язаний встановити, чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, які свідчать про:

1) наявність обґрунтованої підозри (в цьому випадку – обвинувачення (авт.) у вчиненні ... обвинуваченим кримінального правопорушення;

2) наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених статтею 177 цього Кодексу, і на які вказує ... прокурор;

3) недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні:

– положень частини 2 ст. 194 КПК, які визначають, що ... суд зобов'язаний постановити ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе наявності всіх обставин, передбачених частиною першою цієї статті;

– положень частини 5 ст. 199 КПК, які визначають, що слідчий суддя (в цьому випадку – суд (авт.) зобов'язаний відмовити у продовженні строку тримання під вартою, якщо прокурор ... не доведе, що обставини, зазначені у частині третій цієї статті, виправдовують подальше тримання обвинуваченого під вартою.

Виходячи з викладеного, маю всі підстави стверджувати, що:

– ухвала Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 16.08.2022 року щодо продовження строку тримання обвинуваченого Дорошенка М. І. під вартою носить безпідставний, необґрунтований і незаконний характер, оскільки прийнята з істотними порушеннями вимог кримінального процесуального законодавства України;

– викладені судом в ухвалі відомості про наявність підстав для продовження строку тримання Дорошенка М. І. під вартою не відповідають дійсності;

– допущені судом у ході судового засідання порушення положень КПК України унеможливили реалізацію сторонами судового провадження, потерпілими та їх представниками своїх процесуальних повноважень;

– під час судового засідання з розгляду клопотання прокурора Лазуткіна Л. Л. судом були порушені такі загальні засади кримінального провадження як верховенство права, законність, забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, забезпечення права на захист, змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у

доведенні перед судом їх переконливості, безпосередність дослідження показань, речей і документів та деякі інші.

II. Відповідно до ст. 178 КПК України при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 КПК, слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі:

1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;

2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні,

у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується;

3) вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого;

4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність в нього родини й утриманців;

5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання;

6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого;

7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого;

8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого;

9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше;

10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення;

11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється або обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.

Немає жодного сумніву в тому, що перераховані вище обставини повинні були досліджуватися та враховуватися судом при вирішенні питання про продовження строку тримання Дорошенка М. І. під вартою.

Як показало судове засідання від 16.08.2022 року, зазначені обставини судом не досліджувалися і не оцінювалися, при прийнятті судового рішення не були враховані.

Стосовно кожної з обставин, яка має відношення до даного кримінального провадження, вважаю за необхідне заявити наступне:

1. Вагомість наявних доказів про вчинення обвинуваченим Дорошенком М. І. кримінальних правопорушень.

Оскільки судовий розгляд щодо інкримінованих Дорошенку М. І.

кримінальних правопорушень до кінця не завершено, щось говорити про доведеність його вини неможливо. Але вже зараз видно, що інкриміноване Дорошенку М. І. вбивство Михайлова Г. В. і знищення належного йому автомобіля сторона обвинувачення жодними доказами не підкріплює, бо:

1) згідно з висновками судово-медичних експертиз № 635 від 20.04.2021 р., № 635/240-Е від 28.04.2021 р. причина смерті потерпілого Михайлова Г. В. не встановлена;

2) навіть якщо припустити, що Михайлов Г. В. умисно був позбавлений життя якимись особами, то зазначені в обвинувальному акті спосіб і місце вчинення вбивства є нічим іншим, як припущенням, оскільки жодними доказами ці обставини стороною обвинувачення не підтверджені. Що стосується зазначеного в обвинувальному акті мотиву вбивства Михайлова Г. В. (на ґрунті особистої неприязні), то цей висновок також носить характер припущення, будь-якого фактичного підтвердження в матеріалах кримінального провадження він немає. Про існування якихось неприязних стосунків між Михайловим Г. В. і Дорошенком М. І. взагалі не приходить говорити, оскільки вони раніше ніколи не були знайомі між собою і жодного разу не зустрічалися;

3) жоден із допитаних під час досудового розслідування свідків не вказує на якусь причетність Дорошенка М. І. до позбавлення життя Михайлова Г. В. і знищення його майна. **Тому зазначене у клопотанні твердження прокурора, що Дорошенко М. І., маючи доступ до анкетних даних свідків у кримінальному провадженні, під час перебування на волі може незаконно впливати на свідків, носить маніпулятивний характер. Адже дане твердження не відповідає дійсності, оскільки в Дорошенка М. І. відсутня будь-яка потреба незаконно впливати на свідків;**

4) якихось інших доказів винуватості Дорошенка М. І. в причетності до позбавлення життя Михайлова Г. В., спалення належного йому автомобіля матеріали кримінального провадження не містять. Навпаки, вони свідчать про те, що Дорошенко М. І. не міг вчинювати інкриміновані йому дії у визначених стороною обвинувачення часових відрізках і місцях, оскільки фізично знаходився в іншому місці.

Не є обґрунтованим обвинувачення Дорошенка М. І. й у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України. Так, Дорошенко М. І. категорично заявляє, що знайдені в автомобілі, яким він користується, патрони йому не належать, вони підкинуті працівниками поліції. Аналіз матеріалів кримінального провадження вказує на достовірність цієї позиції Дорошенка М. І.

Так, досудове розслідування кримінального провадження за фактом смерті Михайлова Г. В. розпочато **31.03.2021 року**. З цього моменту і до **09.06.2021 року** (дня, коли в автомобілі Дорошенка М. І. знайдені і вилучені патрони), тобто протягом 3-х місяців, Дорошенко М. І. неодноразово

викликався до слідчого і слідчого судді для участі у проведенні процесуальних дій, під час яких з'ясовувалась його можлива причетність до смерті Михайлова Г. В. Крім цього, він знав про затримання (01.04.2021 року) і взяття під варту (03.04.2021 року) за цим кримінальним провадженням свого товариша Прошина А. В., якому інкримінується вчинення вбивства Михайлова Г. В. Зазначені обставини вказують, що ситуація, яка склалася стосовно Дорошенка М. І. з самого початку досудового розслідування (фактичне перебування під підозрою без процесуального її оформлення), виключала можливість якоїсь його неправомірної поведінки, в тому числі пов'язаної з придбанням і зберіганням бойових припасів без передбаченого законом дозволу. Адже такими неправомірними діями Дорошенко М. І. додатково ставив себе під ще більший ризик притягнення до кримінальної відповідальності. Як людина зі здоровим глуздом, Дорошенко М. І. у ситуації, що склалася навколо нього в зазначений період, таких неправомірних дій ніколи б не допустив.

Водночас слід мати на увазі, що відповідно до вимог ч. 3 ст. 5 Конвенції (правова позиція ЄСПЛ викладена у п. 60 рішення від 6 листопада 2008 року у справі «Слоєв проти України») навіть обґрунтована підозра у вчиненні злочину не може бути єдиним виправданням тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого, а тому слідчому судді, суду у разі задоволення клопотання про обрання або продовження терміну застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою необхідно чітко зазначити у судовому рішенні про наявність іншої підстави або ризику, що передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України.

2. Тяжкість покарання, що загрожує Дорошенку М. І. в разі визнання його винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він обвинувачується.

В обґрунтування наявності ризику того, що Дорошенко М. І., перебуваючи на волі, може переховуватися від суду, прокурор у своєму клопотанні визначає «... суворість покарання, яке може бути призначене у випадку доведеності вини Дорошенка М. І., характер висунутого обвинувачення, яке має значний суспільний інтерес, можуть спонукати останнього до вчинення дій, спрямованих на ухилення від кримінальної відповідальності... ». Саме це, на думку прокурора, викликає необхідність продовження строку тримання під вартою Дорошенка М. І.

У цьому взаємозв'язку слід зазначити наступне.

Інкримінування Дорошенку М. І. суспільно небезпечних діянь, за які передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, не означає, що до нього автоматично повинен обиратися запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або його продовження. Від такого підходу до вирішення питання про обрання згаданого запобіжного заходу застерігають як норми національного законодавства, так і міжнародні договори, ратифіковані Україною, а також рішення Європейського суду з прав людини.

Так, згідно з п. 3 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року тримання під вартою осіб, що очікують судового розгляду, не може бути загальним правилом. Виходячи з положень ст. 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року видно, що право на свободу та особисту недоторканність встановлює тверду презумпцію на користь того, щоб підозрювані (обвинувачені) у вчиненні злочинів залишались на волі.

Ці важливі положення знаходять своє повне підтвердження в рішеннях Європейського суду з прав людини. Так, у справі «Мамедова проти Росії» від 01.06.2006 року Європейський суд з прав людини відмітив: «... і районний, і обласний суди незмінно посилювались на тяжкість обвинувачення як на головний фактор при оцінці того, що заявниця буде переховуватися від правосуддя, перешкоджати ходу розслідування або вчинювати нові злочини. Однак Суд неодноразово зазначав, що, хоча суворість покарання є визначальним елементом при оцінці ризику ховатися від правосуддя або вчинення нових злочинів, потреба подальшого позбавлення когось свободи не можна оцінювати з виключно абстрактного погляду, беручи до уваги тільки тяжкість злочину». Подібна позиція Європейського суду з прав людини відображена в його рішеннях у справі «В. проти Швейцарії» від 26.01.1993 року, «Каучор проти Польщі» от 03.02.2009 року, а також по інших справах.

На недопустимість автоматичного застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою тільки через тяжкість вчиненого злочину вказує Конституційний суд України. Так, в мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України від 8 липня 2003 року № 14-рп в справі № 1-23/2003 зазначено, що сама по собі тяжкість злочину, що інкримінується обвинуваченому, не визначається підставою для застосування будь-якого виду запобіжного заходу.

Таким чином, наявність лише підозри (обвинувачення) у вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів, за які передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, не може бути підставою для подальшого перебування Дорошенка М. І. під вартою. Практика застосування до підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на підставі обґрунтування тяжкості злочину, яка інколи має місце в діяльності деяких судових органів, є нічим іншим, як істотним порушенням кримінального процесуального закону. Адже тяжкість злочину і покарання за нього визначаються тільки за результатами судового розгляду і прийнятті підсумкового судового рішення.

3. Вік та стан здоров'я обвинуваченого.

Дорошенко М. І. досяг віку, який дає йому спроможність належно оцінювати і виконувати прийняті за результатами досудового розслідування і судового розгляду об'єктивні та справедливі рішення у разі доведеності його вини. Навпаки, спроби безпідставного притягнення до кримінальної

відповідальності, перебування під вартою викликають у нього критичне ставлення до органів досудового розслідування, прокуратури, зневіру щодо об'єктивного та справедливого правосуддя. Останнє негативно впливає на його психологічний і фізичний стан.

Безпідставне перебування під вартою погіршує стан здоров'я Дорошенка М. І. – адже він є інвалідом 3-ї групи з дитинства і пожиттєвим пенсіонером, у 2014 році переніс хірургічне втручання на серці, у зв'язку з чим потребує систематичного стаціонарного лікування. Такий останній курс стаціонарного лікування Дорошенко М. І. здійснював у вересні 2021 року. В умовах СІЗО він такої можливості позбавлений.

4. Міцність соціальних зв'язків обвинуваченого в місці його постійного проживання, зокрема наявність у нього родини й утриманців.

У м. Дніпро Дорошенко М. І. проживає разом зі своєю сім'єю – дружиною і донькою, які фактично перебувають на його утриманні, оскільки:

– дружина не працює, бо змушена доглядати своїх престарілих і хворих на різні недуги батьків (зокрема, батько є онкохворим і визнаний інвалідом 1-ї групи); крім цього, вона одночасно доглядає і матір чоловіка, 1940 р.н., яка теж має онкологічне захворювання. Батьки Дорошенка М. І. і його дружини, які проживають у м. Дніпро, потребують постійних і значних матеріальних витрат на їх лікування, що в міру своїх можливостей завжди займався Дорошенко М. І. до взяття під варту;

– донька є студенткою одного з вищих навчальних закладів м. Дніпра на контрактній основі, навчання якої Дорошенко М. І. до взяття під варту належно оплачував. Зараз вона змушена припинити навчання, оскільки не може оплачувати його без батька.

Через перебування Дорошенка М. І. під вартою члени його сім'ї фактично позбавлені будь-яких засобів для існування, тим більше, що в умовах війни і запровадженого в Україні воєнного стану вони позбавлені можливості віднайти якусь роботу.

Соціальне середовище, в якому Дорошенко М. І. перебував до взяття під варту, є позитивним: його батьки, члени сім'ї, батьки дружини ведуть нормальний стиль життя, ніхто з них не притягувався ні до кримінальної, ні до адміністративної відповідальності. Більшість знайомих, з якими він спілкується, також характеризується позитивно.

Ця надзвичайно висока міцність соціальних зв'язків Дорошенка М. І. в місці його проживання, наявність у нього родини й утриманців свідчить про те, що в разі його звільнення з-під варту він не буде переховуватися від суду, ухилятися від виконання покладених на нього процесуальних обов'язків.

5. Наявність у обвинуваченого місця роботи.

Отримуючи пенсію як інвалід дитинства, Дорошенко М. І. все своє доросле життя, з урахуванням стану здоров'я, старається доповнити її за допомогою різних підробітків. Так, з 30.05.2020 року він працює сторожем у

ТОВ «Саймінерал»; у вільний від чергувань час старається використати свої навички і вміння під час виконання інших видів робіт. Тим самим він забезпечує терпиме матеріальне становище своєї сім'ї, підтримку своїх і дружини батьків.

6. Репутація обвинуваченого Дорошенка М. І.

Суспільна оцінка особистості Дорошенка М. І. носить позитивний характер, що підтверджується даними, які його характеризують. До цього слід додати, що на обліках наркологічного та психоневрологічного диспансерів Дорошенко М. І. не перебуває.

7. Майновий стан Дорошенка М. І.

Наявність пенсії, підробітки в міру своїх можливостей і стану здоров'я дозволяють обвинуваченому забезпечити матеріальну благополучність самого себе, членів своєї сім'ї, підтримувати своїх і дружини батьків.

8. Наявність судимостей в обвинуваченого.

Дорошенко М. І. не є судимою особою.

9. Дотримання обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше.

Умови застосованого щодо Дорошенка М. І. за цим кримінальним провадженням запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою ним не порушувались. До обрання запобіжного заходу протягом п'яти місяців він як свідок з'являвся до слідчого і слідчого судді за першим їх викликом для участі в процесуальних діях, за цей час не допустив жодного порушення покладених на нього процесуальних обов'язків.

10. Наявність повідомлення Дорошенку М. І. про підозру у вчиненні інших кримінальних правопорушень.

Інкриміновані Дорошенку М. І. кримінальні правопорушення за час досудового розслідування та судового розгляду іншими правопорушеннями не підкріплені. Відкритих щодо нього інших кримінальних проваджень немає, нових повідомлень про підозру також.

11. Розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється або обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.

З матеріалів кримінального провадження випливає, що інкриміновані Дорошенку М. І. кримінальні правопорушення не знаходять будь-якого підтвердження.

12. Ризик продовження чи повторення протиправної поведінки, зокрема ризик летальності, що його створює підозрюваний, обвинувачений, у тому числі у зв'язку з його доступом до зброї.

З матеріалів кримінального провадження виходить, що інкриміновані Дорошенку М. І. кримінальні правопорушення не знаходять будь-якого підтвердження. Крім цього, Дорошенко М. І. не є мисливцем, власником або

володільцем якоїсь зброї, тому як з цієї, так і з інших причин не мав будь-якого доступу до неї.

Незважаючи на всі ці вагомі аргументи, які сторона захисту мала намір викласти в судовому засіданні, але була позбавлена судом права на це, а також те, що під час судового засідання сторона обвинувачення:

1) не довела наявності обґрунтованого обвинувачення щодо вчинення Дорошенком М. І. інкримінованих йому кримінальних правопорушень, а також наявності ризиків, які дають достатні підстави суду вважати, що обвинувачений може здійснити дії, передбачені п.п. 1, 3 ч. 1 ст. 177 КПК;

2) не довела, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, застосованих до Дорошенка М. І., не зможе забезпечити належну поведінку обвинуваченого, запобігти ризикам, передбачених п.п. 1, 3 ч. 1 ст. 177 КПК;

3) не довела наявності обставин, які свідчать, що заявлені ризики не зменшилися або з'явилися нові ризики, які виправдовують тримання Дорошенка М. І. під вартою, –

суд прийняв безпідставне, необґрунтоване та незаконне рішення про продовження строку тримання Дорошенка М. І. під вартою до 14 жовтня 2022 року.

Зазначена сукупність обставин вказує на те, що Дорошенко М. І. заслуговує на зміну обраного стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на більш м'який, бо він може забезпечити виконання покладених на нього процесуальних обов'язків і не допустить вчинення неправомірних дій, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК. Вважаю, що таким запобіжним заходом може стати домашній арешт або інший м'який запобіжний захід, який буде пропорційним, помірним та таким, що не становитиме надмірний тягар, не суперечитиме КПК України та практиці ЄСПЛ. Саме такий запобіжний захід дасть можливість повною мірою забезпечити виконання обвинуваченим процесуальних обов'язків.

Сторона захисту запевняє суд, що у випадку зміни Дорошенку М. І. запобіжного захисту на більш м'який, він буде добросовісно виконувати покладені на нього процесуальні обов'язки, під час судового розгляду поводити себе належним чином.

На підставі викладеного і керуючись ст.ст. 42, 46, 176-178, 181, 183, 199, 392, 393, 395, 396, 407 КПК України, –

ПРОШУ СУД:

1. У разі необхідності дослідити під час розгляду апеляційної скарги відеозапис засідання Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 16.08.2022 року щодо розгляду клопотання про продовження строку тримання обвинуваченого Дорошенка М. І. під вартою, а також копію журналу цього судового засідання.

2. Скасувати ухвалу Бабушкінського районного суду м.

Дніпропетровська від 16 серпня 2022 року про продовження строку тримання під вартою Дорошенка Михайла Івановича, 14.07.1978 року народження, обвинуваченого

у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених п. 12 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 194, ч. 1 ст. 263 КК України.

3. Змінити обвинуваченому Дорошенку М. І. застосований до нього запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на домашній арешт або інший м'який запобіжний захід, про що постановити нову ухвалу.

4. Оскільки обвинувачений Дорошенко М. І. і я, як його захисник, бажаємо брати участь в апеляційному розгляді, про дату і час розгляду апеляційної скарги нас повідомити.

Додатки:

1) копія апеляційної скарги для учасників судового провадження в 4 екз. (на 7 арк. кожна);

2) копія ухвали Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 16 серпня 2022 року в 4 екз. (на 4 арк. кожна);

3) диск з відеозаписом судового засідання від 16 серпня 2022 року (в 1 екз.);

4) копія журналу судового засідання від 16 серпня 2022 року в 4 екз. (на 4 арк. кожна);

5) копія свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю в 1 екз. (на 1 арк.);

6) копія договору від 02.01.2021 року про надання правової допомоги Дорошенку М. І. в 1 екз. (на 1 арк.).

Адвокат

22 серпня 2022 року

І. С. Бельський

***Зразок захисної промови адвоката
під час судових дебатів***

*(особистий архів автора з кримінального провадження,
за яким судом першої інстанції ухвалено
виправдувальний вирок, що набрав законної сили)*

Шановний суд!

Найближчим часом вами буде прийняте підсумкове судове рішення за результатами розгляду кримінального провадження щодо мого підзахисного Шинова Олега Васильовича, який обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 Кримінального кодексу України, **тобто у незаконному придбанні та носінні вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу.**

Моя участь у цьому кримінальному провадженні як захисника Шинова О. В. щодо з'ясування обставин інкримінованого йому кримінального правопорушення, в дослідженні доказів, які надані сторонами судового розгляду, дає мені підстави стверджувати, що висунуте йому обвинувачення в незаконному придбанні та носінні вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу носить явно безпідставний і необґрунтований характер. Воно не підтверджене належною і достатньою сукупністю доказів, які б вказували на вчинення Шиним О. В. цього кримінального правопорушення. Про це свідчать фактичні дані, встановлені як під час досудового розслідування, так і в ході судового розгляду.

1. Аналіз зібраних під час досудового розслідування і судового розгляду фактичних даних вказують на те, що обвинувачення Шинова О. В. штучно створене неправомірними діями невстановлених оперативних співробітників Дніпровського районного управління поліції, Відділення поліції № 7 ДРУП, слідчого слідчого відділення Відділення поліції № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області Шарова М. І.

Про це свідчать такі факти та обставини.

1.1. Сам Шин О. В. категорично заперечує свою причетність до незаконного придбання та носіння вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу. У своїх показаннях, наданих ним під час досудового розслідування і в суді, він заявив, що 09.01.2020 року якоїсь вогнепальної зброї при собі не мав; вилучений у нього працівниками поліції поблизу буд. 1 по вул. Донецьке шосе в м. Дніпро близько 10 год. 40 хв. пістолет був ними підкинутий. Вважає, що причиною таких протиправних дій з боку працівників поліції є безпідставна і вигадана ними його причетність до вчинення стосовно Кульгавіна Д. О. кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України, яке з 29.10.2019 року безуспішно розслідується в СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області

(кримінальне провадження, відомості про яке внесено до ЄРДР за № 12019040640000000 від 29.10.2019 року). З метою його спонукання до надання викривальних свідчень за даним кримінальним провадженням, підкріплення винуватості іншими кримінальними правопорушеннями й була запланована операція з підкиданням йому вогнепальної зброї, до організації і реалізації якої було залучено більше десяти співробітників поліції: група співробітників спецпідрозділу ГУНП в Дніпропетровській області, декілька співробітників кримінального розшуку Дніпровського районного управління поліції і ВП № 7 ДРУП, слідчий СВ ВП № 7 ДРУП Шарова М. І., спеціаліст-криміналіст Карабахін К. К., підставний свідок Бабкін П. В., а також деякі співробітники управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП в Дніпропетровській області.

Аналіз матеріалів кримінального провадження, зібраних під час досудового розслідування і судового розгляду фактичних даних свідчить, що ця позиція Шинова О. В. знаходить своє належне та достатнє підтвердження наступним.

1.2. За кримінальним провадженням, яке розслідується у слідчому відділенні Шевченківського ВП ДВП ГУНП в Дніпропетровській області за фактом вчинення розбійного нападу на Кульгавіна Д. О., відомості про яке внесено до ЄРДР за № 12019040640000000 від 29.10.2019 року, Шинов О. В. допитувався як свідок, у цьому статусі брав участь в інших слідчих (розшукових) діях; у помешканні, де він проживає, а також належному йому автомобілі проводився обшук, перед слідчим суддею порушувалося питання про необхідність накладення арешту на його майно. Але незважаючи на всі вжиті правоохоронними органами заходи щодо розкриття цього злочину, причетність як Шинова О. В., так і інших осіб до розбійного нападу на Кульгавіна Д. О. до цього часу не доведена. За цим кримінальним провадженням він (Шинов О. В.) продовжує перебувати в статусі свідка.

Є всі підстави вважати, що така тривала безуспішність у розкритті цього тяжкого злочину підштовхнула співробітників кримінального розшуку на ті протиправні дії, про які заявляє Шинов О. В. Адже, як підтверджують реалії нашого життя, головне в діяльності наших правоохоронних органів (в першу чергу співробітників кримінального розшуку) – це показники, для здобуття яких вони готові на вчинення будь-яких дій, в тому числі протиправних.

1.3. З показань слідчого Шарова М. М. у суді (7.10.2020 року і 08.12.2020 року), який 09.01.2020 року проводив огляд «ділянки місцевості за адресою: Донецьке шосе біля будівлі № 1», в ході якої у Шинова О. В. був виявлений і вилучений пістолет, слідує, що він як слідчий вранці 09.01.2020 року прибув для проведення обшуку за місцем проживання Шинова О. В. (кв. 100, буд. 5 по вул. Донецьке шосе). Перебуваючи на вул. Донецьке шосе, почув повідомлення по лінії «102», що поблизу буд. № 1 по цій вулиці працівниками поліції затримано невідомого чоловіка з

предметом, схожим на пістолет. У зв'язку з цим вирішив відкласти проведення обшуку в квартирі Шинова О. В. і спершу надати допомогу цим працівникам поліції в процесуальному оформленні виявлення і вилучення даного пістолета.

На моє запитання, чи була у нього ухвала слідчого судді на проведення обшуку в Шинова О. В. він постійно стверджував, що так.

Здійсненою стороною захисту перевіркою цих показань Шарова М. І. встановлено, що вони є завідомо неправдивими. Він жодного права на проведення обшуку в цей день у Шинова О. В. не мав, оскільки вранці 09.01.2020 року такої ухвали в нього не було і не могло бути. Долученими до кримінального провадження 08.12.2020 року документами підтверджено, що правом на проведення обшуку в Шинова О. В. 09.01.2020 року наділялась тільки слідча ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області Левкіна К. М., клопотання якої в цей день розглядалися слідчими суддями Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська. Її перше клопотання про проведення обшуку в автомобілі, на якому пересувається Шинов О. В., розглядалось слідчим суддею Дугель О. С. о 13 годині 45 хвилин, а друге – **про проведення обшуку в житлі Шинова О. В. – слідчим суддею Баткіною В. В. о 15 годині 30 хвилин.** Крім цього, саме Левкіна К. М. увечері 09.01.2020 року проводила обшуки за місцем проживання Шинова О. В. і в належному йому автомобілі, про що свідчать долучені до матеріалів кримінального провадження протоколи цих обшуків.

Тому так звана випадковість участі слідчого Шарова М. І. у проведенні так званого «огляду», під час якого у Шинова О. В. був знайдений і вилучений пістолет, про яку постійно стверджує у своїх показаннях цей слідчий, є нічим іншим як спробою ввести суд і всіх інших учасників судового провадження в оману, прикрити свою та оперативних співробітників неправомірну діяльність у виявленні та вилученні у Шинова О. В. пістолета. Адже не підлягає сумніву, що і Шаров М. І., і інші співробітники поліції прибули на вул. Донецьке шосе у м. Дніпро не для проведення обшуку в його помешканні, а тільки з однією метою – для затримання Шинова О. В. з нібито наявною в нього вогнепальною зброєю. А достовірно знати про те, що в нього буде вогнепальна зброя, можна тільки тоді, коли вона опиниться у Шинова О. В. у спосіб, про який він повідомив у своїх свідченнях.

Що це може бути так, свідчать інші фактичні дані, наявні в матеріалах цього кримінального провадження, на які хочу звернути увагу шановного суду.

1.4. У ході судового розгляду був допитаний свідок Бабкін П. В., якого сторона захисту вважає підставним, оскільки він діяв, а також давав сумнівні з погляду достовірності свідчення не добровільно, а за проханням або під тиском оперативних співробітників. Так, Бабкін П. В. пояснив, що 09.01.2020 року близько 10.00 год., проходячи біля буд. № 5 по вул. Донецьке

шосе в м. Дніпро, побачив у одягнутого в чорну куртку та сині джинси чоловіка за поясом штанів предмет, схожий на пістолет. Це його насторожило і він викликав поліцію, щоб останні «прийняли міри щодо нього».

На недостовірність цих показань Бабкіна П. В. вказують декілька обставин, зокрема:

1.4.1. Сьогодні в м. Дніпрі (як і в інших населених пунктах України) можна зустріти багатьох чоловіків, які відкрито чи приховано носять при собі предмети, схожі на пістолет. Ніхто з громадян на них не звертає жодної уваги і не повідомляє про такі факти в поліцію, оскільки:

- а) виходять з того, що ця зброя може бути не вогнепальною;
- б) сприймають таких осіб за працівників правоохоронних органів або охоронних структур, які мають право носити відповідну зброю при собі;
 - в цей день на Шинову О. В. були не джинси синього кольору, як повідомляє Бабкін П. В., а чорні спортивні штани;
 - Бабкін П. В. побачив у чоловіка за поясом «предмет, схожий на пістолет».

Це свідчить про те, що він не знав, який саме предмет знаходився за поясом у чоловіка: пістолет чи щось схоже на нього; якщо пістолет, то який він – іграшковий чи з травматичною, газовою або вогнепальною дією.

Чи буде нормальна людина, перебуваючи в такій невизначеній, сумнівній ситуації, повідомляти поліцію про побачене і викликати її для вжиття заходів до невідомого чоловіка? Реалії нашого життя вказують на те, що ні – адже при цьому ще можна наштовхнутися на неадекватну оцінку таких повідомлень з боку працівників поліції. Чи міг би Бабкін П. В. так діяти 09.01.2020 року, якби не було прохання або якогось впливу на нього з боку оперативних працівників? Безсумнівно, що ні – як людина з кримінальним минулим, він би не звертав уваги на чоловіка з «предметом, схожим на пістолет» і, тим більше, не повідомляв про нього в поліцію.

1.4.2. У витягу з ЄРДР від 09.01.2020 року зазначено, що *«09.01.2020 до Шевченківського відділення поліції Дніпровського відділу поліції Головного управління Національної поліції Дніпропетровської області надійшло повідомлення про те, що 09.01.2020 близько 10 год. 07 хв., за адресою: м. Дніпро, вул. Донецьке шосе, 5 був помічений громадянин з предметом, схожим на пістолет (ЖЄО 1074)»*.

У рапорті співробітника УОАЗОР Гайкіна С. О. від 09.12.2020 року зазначена та ж сама інформація, з уточненням того, що кримінальне правопорушення підозрюваною особою вчинено **09.01.2020 10:07:00**. Виходячи з цього, є всі підстави вважати, що телефонний дзвінок від Бабкіна П.В. про те, що він побачив громадянина з предметом, схожим на пістолет, надійшов на лінію «102» 09.01.2020 року близько **10 год. 07 хв.** У своєму повідомленні цей «свідок» вказав, що громадянин з предметом, схожим на пістолет, йшов в сторону вул. Донецьке шосе.

Аналіз інших відомостей, зафіксованих у вказаному рапорті, вказують, що в цей час Бабкін П. В. уже не міг бачити громадянина з предметом, схожим на пістолет, який йшов в сторону вул. Донецьке шосе.

Так, у рапорті зафіксовано: «Повідомлення № 48646833 від **09.01.2020 09:53:27** (ввів служба 102 УОАЗОР оператор «102» Плаксін) Перечитати інформацію по події Подія: ПІДОЗРІЛА ОСОБА, **скоєно 09.01.2020 09:48, пройшло 00:23** годин тому... **Патруль Завдання Підтвердив Прибув Виконано Відміна ... На місці проводяться слідчі дії, допомога не потрібна».**

Із зафіксованої в цьому рапорті іншої інформації можна зробити висновок, що працівники патрульної поліції впевнилися у відсутності необхідності вчинення якихось дій щодо невідомого чоловіка з предметом, схожим на пістолет, оскільки «На місці проводяться слідчі дії, допомога не потрібна», ще до настання 10 години. Певніше всього, як впливає з цього рапорту, у відсутності такої необхідності вони переконалися **о 09 год. 54 хв.** І причиною цього було «проведення на місці слідчих дій» іншими співробітниками поліції.

Тому інформація Бабкіна П. В. про те, що 09.01.2020 року близько 10 год. 07 хв. він бачив громадянина з предметом, схожим на пістолет, який йшов в сторону Донецького шосе, не відповідає дійсності, оскільки в зазначений час цей громадянин уже був затриманий працівниками поліції і з ним проводилися «слідчі дії».

Крім цих документів, зроблений висновок знаходить своє підтвердження показаннями свідка – інспектора УОАЗОР Гайкіна С. О. під час його допиту в суді 05.01.2021 року.

Тому така поведінка Бабкіна П. В. може свідчити про одне – він був одним із «гвинтиків» операції щодо незаконного затримання Шинова О. В., виявлення і вилучення в нього вогнепальної зброї.

Вищевикладене слід доповнити ще й нелогічними для цієї ситуації діями операторів лінії «102». Як відомо, вулиця Донецьке шосе, на якій був затриманий Шинов О. В., знаходиться в межах території Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпра і перебуває під юрисдикційним обслуговуванням Відділення поліції № 1 Дніпровського районного управління поліції ГУНП в Дніпропетровській області. Тому оператори лінії «102» зобов'язані були повідомити про «громадянина з предметом, схожим на пістолет» не працівників чергової частини ВП № 7 ДРУП, як це вони зробили, а чергових ВП № 1 ДРУП, на території якого перебував підозрілий «громадянин з предметом, схожим на пістолет». Всупереч здоровій логіці, працівники лінії «102» про даний факт повідомили в чергову частину ВП № 7 ДРУП.

1.5. Про наявність у Шинова О. В. вогнепальної зброї у вигляді пістолета слідчий Шаров М. І. знав ще до початку так званого «огляду» (оскільки в матеріалах кримінального провадження зустрічаються ще й інші

його назви, зокрема «огляд місця події», то вважаю за необхідне надалі цю дію називати «огляд місцевості»). Ця обставина знаходить своє підтвердження відеозаписом «огляду місцевості», а також витягом з ЄРДР від 09.01.2020 року.

Так, **на 1 і 2 секундах** початку відеозапису, коли Шаров М. І. ще не починав «огляд місцевості», а тільки приступив до представлення учасників цієї дії (двох понятих і спеціаліста-криміналіста), в його руках знаходився протокол огляду з уже частково заповненою описовою частиною такого змісту: «Оглядається ділянка місцевості за адресою: Донецьке шосе біля будівлі № 1 біля вищевказаної будівлі знаходиться чоловік який назвався як Шинов Олег Васильович 10.01.1975. При візуальному огляді чоловіка на його правому стегні під резинкою штанів виявлено предмет схожий на пістолет, рукоятка якого спостерігається на кілька сантиметрів від штанів». Підкреслюю, що ці відомості Шаров М. І. зазначив у протоколі ще до початку «огляду місцевості», **за 1 хвилину 04 секунди** до моменту знайдення і вилучення в Шинова О. В. пістолета. При цьому на відеозаписі зовсім не видно, щоб у Шинова О. В. «на його правому стегні під резинкою штанів спостерігався предмет схожий на пістолет, рукоятка якого виступала на кілька сантиметрів від штанів».

З витягу з ЄРДР за даним кримінальним провадженням випливає, що відомості до нього про вчинене кримінальне правопорушення невідомим чоловіком вносилися слідчим Шаровим М. І. **09.01.2020 о 10:16:24, тобто за 23 хв. 36 сек. до початку так званого «огляду місцевості», а фактично під його виглядом – обшуку Шинова О. В. Зразу після цього він визначив правову кваліфікацію кримінального правопорушення – «КК України 2001) СТ. 263 Ч. 1».** Крім цього, в частині витягу з назвою «Короткий виклад обставин, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення», слідчий Шаров М. І. вказав, що «09.01.2020 до ВП № 7 ДРУП Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області надійшло повідомлення про те, що 09.01.2020 близько **10 год. 07 хв.** за адресою: м. Дніпро, вул. Донецьке шосе, 5, був помічений громадянин з предметом схожим на пістолет (ЖЄО 1074)».

Аналіз всієї цієї інформації вказує на такі важливі обставини:

а) на момент внесення відомостей в ЄРДР Шаров М. І. не перебував у ВП № 7 ДРУП: певніше, він вже був на вул. Донецьке шосе і чекав команду прибути до місця затримання Шинова О. В., щоб провести так званий «огляд місцевості»;

б) перебуваючи на цій вулиці, він не міг знати, що у ВП № 7 ДРУП «надійшло повідомлення про те, що 09.01.2020 близько **10 год. 07 хв.** за адресою: м. Дніпро, вул. Донецьке шосе, 5, був помічений громадянин з предметом схожим на пістолет (ЖЄО 1074)»;

в) ще до проведення «огляду місцевості», а саме **за 23 хв. 36 сек. до його початку, він уже знав, що в «поміченого громадянина»**

Шинова О. В. знайдуть і вилучать предмет, схожий на пістолет, який буде визнаний вогнепальною зброєю. Адже він у ЄРДР ще до початку «огляду місцевості» вже кваліфікував дії «громадянина» за ч. 1 ст. 263 КК України, не маючи при цьому жодних відомостей про те, що собою являє предмет, схожий на пістолет (тобто не знаючи чи це пістолет, а якщо пістолет – то який: вогнепальний, дитячий, газовий, травматичний або це взагалі макет-іграшка), ні обґрунтованого підтвердження того факту (довідки спеціаліста-баліста), що цей пістолет є вогнепальною зброєю.

1.6. Як уже зазначалося вище, телефонний дзвінок від Бабкіна П. В. на лінію «102» надійшов близько **10 год. 07 хв.**, а «огляд місцевості» слідчий Шаров М. І. розпочав **о 10 год. 40 хв.**

Це означає, що після дзвінка Бабкіна П. В. керівництву ВП № 7 ДРУП Дніпровського районного управління поліції потрібно було негайно зібрати групи співробітників спецпідрозділу, кримінального розшуку, спеціаліста-криміналіста і терміново доставити їх до місця затримання Шинова О. В. Крім цього, оперативним працівникам паралельно з цим ще потрібно було знайти осіб, щоб залучити їх як понятих. На організацію і координування всіх цих дій, а також прибуття до місця затримання Шинова О. В., в їх розпорядженні було всього-на-всього 30-40 хвилин. Чи можна було при таких обставинах все це встигнути зробити, враховуючи, що для оперативних працівників ВП № 7 ДРУП місцем їх дислокації до виїзду був буд. 3 по просп. Пилипа Орлика, а для співробітників спецпідрозділу, кримінального розшуку та спеціаліста-криміналіста – буд. 2-а на Троїцькій площі в м. Дніпро? Звичайно, що ні, адже і перше, і друге місце їх дислокації знаходяться в Шевченківському районі м. Дніпра, не менш як за 10 кілометрів від буд. 1 по вул. Донецьке шосе, де був затриманий Шинов О. В. При цьому слід мати на увазі показання Шинова О. В., який неодноразово заявляв, що працівниками поліції він був затриманий десь за хвилин 30-40 до прибуття слідчого Шарова М. І.

Всі ці відомості ще раз підкреслюють той факт, що затримання Шинова О. В. було не спонтанним, за дзвінком випадкового перехожого Бабкіна П. В., що нібито проявив свою громадянську пильність. Це була наперед (щонайменше, напередодні) спланована та організована операція по затриманню Шинова О. В., яку вдалося реалізувати 09.12.2020 року. Тому твердження Шарова М. І. про те, що він випадково взяв участь у проведенні «огляду місцевості», є нічим іншим, як надання завідомо неправдивих показань, щоб прикрити свої неправомірні дії. Адже він не мав права проводити «огляд місцевості», оскільки затримання Шинова О. В. здійснювалося на території АНД району м. Дніпра, і воно не мало жодного відношення до кримінальних проваджень, які розслідувались цим слідчим ВП № 7 ДРУП.

1.7. На достовірність свідчень Шинова О. В. щодо того, що пістолет

був йому підкинутий оперативними співробітниками, вказує місце виявлення пістолета. Так, із протоколу «огляду місцевості», його відеозапису видно, що пістолет у Шинова О. В. спеціаліст-криміналіст знаходить «на його правому стегні під резинкою штанів, рукоятка якого спостерігається на кілька сантиметрів від штанів». Аналіз цієї зафіксованої в протоколі і на відеозаписі інформації свідчить, що Шинов О. В. не мав ні можливості, ні необхідності носити пістолет саме в цьому місці. Про це свідчать такі обставини:

а) як видно з відеозапису, тугість резинки штанів виглядає настільки слабкою, що спеціаліст-криміналіст без будь-яких особливих зусиль легко виймає пістолет з-під пояса. При такій тугості резинки штанів у їх поясній частині носити пістолет неможливо;

б) на відеозаписі видно, що Шинов О. В. під час затримання був одягнений в спортивні штани з низькою поясною посадкою, а також тканинну куртку, нижній край якої навіть не перекриває поясну частину штанів. Жодна нормальна людина носити пістолет у місці, де він був виявлений в Шинова О. В., та ще й так, щоб його рукоятка знаходилась на кілька сантиметрів вище від пояса штанів, ніколи не буде. Адже це постійна загроза того, що за будь-якого необережного руху (наприклад, при нахиланні) якась стороння особа пістолет побачить. Наражати себе під постійний ризик такою безпечною поведінкою носіння вогнепальної зброї жодна нормальна людина ніколи не буде. Так тим більше не міг діяти й Шинов О. В. – людина з досить-таки значним життєвим і кримінальним досвідом, яка тільки 23.11.2018 року звільнилася з місць відбування покарання.

1.8. На відсутність у Шинова О. В. необхідності носити при собі пістолет і патрони, які були вилучені в нього 09.01.2020 року, використовувати їх для якихось неправомірних дій вказують ще й інші обставини.

Так, із висновку судово-балістичної експертизи від 10 січня 2020 року № 19/104-7/1/20 випливає, що:

а) **«З наданого на дослідження пістолета неможливе здійснення пострілів штатними патронами (бойовими припасами) до бойової зброї без внесення змін в конструкцію патронів або пістолета. Конструктивні особливості патронника дозволяють зарядити зброю газовими та сигнальними (шумовими) патронами калібру 9 мм Р.А. (Кпа11) та патронами калібру 9 мм Р.А., спорядженими металевими снарядами травматичної (несмертельної) дії» (с. 7);**

б) надані на дослідження **«Предмети схожі на набої (в редакції слідчого – з маркуванням 9 mm PA 6 SA.), не є бойовими припасами» (с. 12).**

Ці зазначені у висновку важливі обставини були підтверджені експертом-балістом Муральовим Р. В. під час його допиту в суді 5 січня 2021 року.

Навіть якщо гіпотетично допустити приналежність цих речей Шинову О. В., то з обставин затримання обвинуваченого 09.01.2020 року, а також висновку балістичної експертизи виходить, що він:

а) носив пістолет, із якого неможливе здійснення пострілів штатними патронами (бойовими припасами) до бойової зброї без внесення змін в конструкцію патронів або пістолета;

б) носив пістолет без внесення в його конструкцію змін, які б дозволяли здійснення пострілів штатними патронами (бойовими припасами) до бойової зброї;

в) носив пістолет, конструктивні особливості патронника якого дозволяють зарядити зброю газовими та сигнальними (шумовими) патронами калібру 9 мм P.A. (Kn11) та патронами калібру 9 мм P.A., спорядженими металевими снарядами травматичної (несмертельної) дії;

г) носив при собі патрони, споряджені металевими снарядами травматичної (несмертельної) дії, які не є бойовими припасами;

д) **НЕ** носив при собі патрони, споряджені металевими снарядами травматичної (смертельної дії), з такою конструктивною зміною патронів, щоб їх можна було використовувати з вилученого в нього пістолета.

Виходячи з цього, виникають два таких логічних запитання:

1) навіщо Шинову О. В. мати такий пістолет, такі патрони, якщо їх не можна використати за призначенням?;

2) навіщо йому при цьому постійно перебувати під загрозою притягнення до кримінальної відповідальності за їх зберігання та носіння?

Думаю, що об'єктивні відповіді на ці запитання напрошуються самі собою.

1.9. Насамкінець, як аргумент на підтвердження позиції Шинова О. В., вважаю за необхідне використати показання свідка Спиціної Я. М. – цивільної дружини обвинуваченого, яка була допитана в суді 17.02.2021 року. Під час допиту вона зазначила, що ніколи не бачила в свого чоловіка якоїсь вогнепальної чи іншої зброї або якихось патронів; вони не були в нього й 09.01.2020 року. Розумію, що ці показання Спиціної Я. М. сторона обвинувачення і суд можуть сприймати як показання заінтересованої особи, але, вважаю, що таке сприйняття не може мати місця в ситуації, яка склалася за цим кримінальним провадженням.

Все це у своїй сукупності вказує на явно безпідставне та необґрунтоване обвинувачення Шинова О. В. у незаконному придбанні та носінні вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу. Навпаки, викладені доводи повною мірою підтверджують позицію Шинова О. В. у тому, що 09.01.2020 року якоїсь вогнепальної зброї він при собі не мав; вилучений у нього працівниками поліції поблизу буд. 1 по вул. Донецьке шосе в м. Дніпро близько 10 год. 40 хв. пістолет був ними й підкинутий.

Крім цього, викладене свідчить також про те, що слідчий

Шаров М. І. на місці затримання Шинова О. В. опинився не випадково, як він це старається подати, а заплановано, з метою проведення так званого «огляду місцевості», результати якого могли бути використані для визнання винуватості обвинуваченого за кримінальним провадженням щодо вчинення розбійного нападу на Кульгавіна Д. О.

2. Аналіз матеріалів досудового розслідування, які були відкриті стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України, а також судовий розгляд кримінального провадження щодо Шинова О. В. вказує на те, що в ході цього кримінального провадження слідчим Шаровим М. І. була допущена просто неймовірно велика кількість істотних порушень вимог кримінального процесуального законодавства України як під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, так і при прийнятті важливих процесуальних рішень.

Такими істотними порушеннями є:

2.1. Вище вже підкреслювалося, що слідчий Шаров М. І. на місці затримання Шинова О. В. опинився не випадково, як він це старається подати, а заплановано, з метою проведення так званого «огляду місцевості».

Аналіз такої його поведінки вказує на те, що таким чином він намагається прикрити свої неправомірні дії стосовно повноважень на проведення цього огляду. Адже він свідомо і свавільно порушив загальні положення КПК України щодо порядку проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій на території, яка не підпадає під його юрисдикцію, у разі, якщо ці дії не пов'язані з кримінальними провадженнями, що ним розслідуються. Як вище зазначалося, Шинов О. В. не був підозрюваним за жодним з кримінальних проваджень, які розслідувались слідчим Шаровим М. І.; «огляд місцевості» здійснювався ним не на території Шевченківського району м. Дніпра, яка підпадає під його юрисдикцію, а в «чужому» Амур-Нижньодніпровському районі. Тому знаючи Шинова О. В. як свідка в кримінальному провадженні за розбійним нападом на Кульгавіна Д. О., з яким (Шиновим О. В.) він проводив деякі слідчі (розшукові) дії, і побачивши його на місці затримання, слідчий Шаров М. І. повинен був відмовитися від проведення так званого «огляду місцевості». Адже в цьому випадку зазначена слідча (розшукова) дія повинна була проводитись не ним, а слідчими слідчого відділення ВП № 1 ДРУП. Перешкод для цього не було жодних, оскільки 09.01.2020 року був звичайним робочим днем (четвергом) і всі або більшість слідчих цього відділення працювали на своїх робочих місцях.

Все це вказує на те, що ця слідча (розшукова) дія проведена неправомочною особою, тому отримані в ході її проведення фактичні дані однозначно повинні бути визнані недопустимими доказами.

2.2. Положення ст. 214 КПК України визначають, що досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань

(ч. 1). Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування (ч. 2).

Як уже зазначалося, слідчий Шаров М. І. відомості про вчинене Шиновим О. В. кримінальне правопорушення вніс до ЄРДР о 10 год. 16 хв., а «огляд місцевості» розпочав о 10 год. 40 хв. Це означає, що на момент проведення «огляду» досудове розслідування вже здійснювалося. Але для того, щоб мати право на його проведення, слідчому Шарову М. І. необхідно було отримати письмове доручення керівника органу досудового розслідування. Його він отримати не міг би за жодних обставин, оскільки з самого ранку 09.01.2020 року перебував за межами приміщення ВП № 7 ДРУП, а о 10 год. 16 хв., коли вносились відомості до ЄРДР, перебував в районі вул. Донецьке шосе.

Все це вказує на те, що ця слідча (розшукова) дія проведена неправомочною особою, тому отримані в ході її проведення фактичні дані однозначно повинні бути визнані недопустимими доказами.

2.3. В ході проведення «огляду місцевості» були застосовані такі технічні засоби його фіксування як відеозапис і фотографування, про що зазначено в протоколі. Аналіз змісту протоколу «огляду місцевості», наявного в матеріалах кримінального провадження відеозапису, інших матеріалів свідчить про те, що застосування цих технічних засобів слідчим здійснювалося з надзвичайно великою кількістю істотних порушень вимог кримінального процесуального законодавства України. Ними є:

2.3.1. Частина 2 ст. 104 КПК зобов'язує слідчого зазначати у вступній частині протоколу процесуальної дії «інформацію про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, умови та порядок їх використання». Жодних із цих вимог ч. 2 ст. 104 КПК слідчий Шаров М. І. фактично не виконав, оскільки:

а) учасники «огляду», в тому числі Шинов О. В., не були повідомлені, якими саме технічними засобами буде здійснюватися фіксування процесуальної дії, що буде проводитися;

б) яка їх технічна характеристика;

в) яка характеристика технічних носіїв інформації, на яких фіксувалася отримана під час «огляду» інформація.

Жодної згадки про це не містить ні протокол «огляду», ні відеозапис цієї дії. Крім цього, стосовно застосованого відеозапису слідчий Шаров М. І. у своїх показаннях суду 07.12.2020 року зазначив, що не пам'ятає, якою саме із 4 (чотирьох) наявних у слідчому відділенні відеокамер здійснювався відеозапис «огляду місцевості».

Що стосується застосування фотозйомки, то слідчий Шаров М. І. ні в протоколі «огляду», ні під час відеозапису не вказав жодних відомостей про:

а) технічний засіб, за допомогою якого здійснювалося

фотографування;

- б) технічний носій, на якому фіксувалася отримана інформація;
- в) характеристики технічного засобу і технічного носія.

У ході судового розгляду так і не було встановлено, за допомогою якого технічного засобу здійснювалося фотографування і де зараз знаходяться технічні носії, на яких фіксувалася відповідна інформація. До цього потрібно додати ще й те, що в матеріалах кримінального провадження фототаблиця, як додаток до протоколу «огляду місцевості», взагалі відсутня.

2.3.2. Частина 3 ст. 107 КПК зобов'язує слідчого зберігати у матеріалах кримінального провадження оригінальні примірники технічних носіїв інформації зафіксованої процесуальної дії, а резервні копії зберігати окремо. Грубо порушуючи вимоги даної процесуальної норми, Шаров М. І. оригінальні примірники технічних носіїв інформації відеозапису не зберіг, у матеріалах кримінального провадження вони відсутні. У кримінальній справі є тільки диск з відеозаписом, перекопійованим з оригінального (первинного) технічного носія, який, як зазначалося вище, не зберігся. На час дослідження в суді цей диск не був належним чином упакованим і опечатаним; на ньому збереглася тільки частина відеозапису, а інша – з якихось причин зникла.

2.3.3. Ні у протоколі «огляду місцевості», ні в матеріалах відеозапису не вказано, хто саме здійснював відеозапис і фотографування цієї процесуальної дії. Під час допиту в суді 08.12.2020 року Шаров М. І. заявив, що відеозапис проводився кимсь з оперативних співробітників, а ось ким саме – не пам'ятає. Що стосується фотографування, то в ході судового розгляду взагалі не вдалося встановити, хто його здійснював. Із цього випливає, що відеозапис і фотографування проводилися не спеціалістами, а невідповідними для виконання такої специфічної діяльності особами (відеозапис – оперативним співробітником; фотографування – невідповідною особою). Цим самим грубо порушені положення ст. 71, а також ч. 7 ст. 237 КПК, яка визначає, що **«При огляді слідчий, прокурор або за їх дорученням залучений спеціаліст має права проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис...»**.

2.4. Зафіксовані в протоколі «огляду місцевості» і відеозаписі цього «огляду» відомості не дають можливості визначити час початку цієї процесуальної дії. Вище вже зазначалося, що на 1 і 2 секундах відеозапису, коли Шаров М. І. ще не починав «огляд місцевості», а тільки приступив до представлення учасників цієї дії (двох понятих і спеціаліста-криміналіста), в його руках знаходився протокол огляду з практично повністю заповненою вступною частиною і частково – описовою частиною. При цьому видно, що вступна частина протоколу в місці, де повинен зазначатися час початку цієї дії, заповнена не була. Водночас вивчення самого протоколу показало, що в його реквізиті «Огляд почато о «10» год. «40 хв.» містяться виправлення – цифра «4» замінила якусь іншу цифру, що була до неї. Таке виправлення свідчить про те, що слідчий Шаров М. І. підганяв час початку цієї дії,

виходячи з якихось своїх інтересів.

2.5. В ході досудового розслідування і судового розгляду цього кримінального провадження встановлено, що затримання Шинова О. В. здійснювалося групою бійців спецпідрозділу ГУНП України в Дніпропетровській області, кількома співробітниками кримінального розшуку Дніпровського районного управління поліції і кількома співробітниками кримінального розшуку ВП № 7 ДРУП. Всі ці особи були присутні під час проведення так званого «огляду місцевості».

Всупереч вимогам ч. 3 ст. 104 КПК, яка зобов'язує слідчого зазначати у вступній частині протоколу процесуальної дії відомості щодо «всіх осіб, які присутні під час проведення процесуальної дії (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання)», слідчий Шаров М. І. жодних відомостей про цих осіб ні в протоколі «огляду місцевості», ні під час його відеофіксації не вказав. Протокол «огляду місцевості» цими особами також не підписаний. Тому відсутність у протоколі необхідних відомостей про учасників процесуальної дії є неприпустимим. Перераховані обставини в своїй сукупності однозначно свідчать про порушення порядку проведення процесуальної дії, правил складання протоколу цієї дії, вказують на недостовірність зазначених у протоколі відомостей.

Викладені порушення вимог КПК України необхідно доповнити ще й тим, що в ході подальшого досудового розслідування за цим кримінальним провадженням слідчий Шаров М. І., ігноруючи клопотання сторони захисту про необхідність встановлення цих осіб, їхнього допиту як свідків, якихось заходів до з'ясування, хто саме із співробітників поліції був присутнім при проведенні «огляду місцевості», не вжив, їх не встановив і не допитав.

2.6. Загальним правилом проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій є те, що їх повинен здійснювати слідчий, якому доручено проведення досудового розслідування. На підставі свого письмового доручення він має право доручати проведення цих дій відповідним оперативним підрозділам.

Вивчення протоколу «огляду місцевості» і його відеозапису показало, що слідчий Шаров М. І. грубо порушив вимоги КПК України щодо порядку проведення даної дії. Так, відеозапис «огляду» свідчить, що пошукові дії щодо виявлення і вилучення у Шинова О. В. пістолета та інших речей здійснював не сам Шаров М. І., а спеціаліст-криміналіст Карабахін К. К. Саме останній, без будь-якої вказівки слідчого, тобто діючи свавільно, грубо порушуючи положення частини 2 і 3 ст. 71 КПК України, виконував дії, які однозначно виходять за межі його процесуальних повноважень, а саме: знайшов у Шинова О. В. під його одягом пістолет і вилучив його, перевірів вміст кишень його одягу, зняв з плеча Шинова О. В. шкіряну сумку, вилучив з неї гаманець та інші речі, з гаманця вилучив грошові кошти. Тобто він виконував ті дії, які повинен був особисто проводити слідчий Шаров М. І., що додатково підкреслює недопустимість використання отриманих

фактичних даних як доказів винуватості Шинова О. В. в інкримінованому йому кримінальному правопорушенні.

Цим самим слідчий Шаров М.І. і спеціаліст-криміналіст Карабахін К. К. під час «огляду місцевості» грубо порушили положення:

– частин 2 і 3 ст. 71 КПК (незалежно від того, як сприймати цю дію – чи обшуком, чи оглядом);

– абз. 3 частини 1 ст. 236 КПК, яка визначає, що **«З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в обшуку має право запросити спеціалістів»** (якщо сприймати цю дію як обшук);

– частини 1 ст. 237 КПК, яка визначає, що **«З метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей та документів»**; абз. 2 частини 3 ст. 237 КПК, яка вказує, що **«З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в огляді може запросити спеціалістів»** (якщо сприймати цю дію як огляд).

2.7. Безвідповідально, з грубим порушенням вимог п. 2 ч. 3 ст. 104 КПК України, який вимагає зазначати в описовій частині протоколу «отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, в тому числі виявлені та/або надані речі і документи», слідчий і спеціаліст-криміналіст провели огляд вилучених у Шинова О. В. речей, а також фіксацію в протоколі відомостей щодо них. Як засвідчує протокол «огляду місцевості», а також його відеозапис, ні слідчий, ні спеціаліст-криміналіст під час проведення цієї дії:

а) не встановлювали розміри пістолета і патронів до нього, їх вагу і не вказали їх у протоколі;

б) не встановлювали розміри слідів пальців рук, виявлених на пістолеті і магазині, не визначали типи папілярних візерунків, які відобразились у цих слідах, і не зазначали ці важливі відомості в протоколі;

в) маючи всі можливості для встановлення факту наявності чи відсутності в каналі ствола пістолета стаціонарного (нез'ємного) захисного елемента (перетинки), що перешкоджає проведенню пострілів кінетичними снарядами, цей факт не встановили і не зафіксували його в складеному протоколі;

г) не вказали в протоколі конкретні місця виявлення слідів пальців рук на пістолеті і магазині;

д) не встановлювали розміри липучих стрічок, які використовувались для перекопіювання виявлених слідів пальців рук, і не зазначили їх у протоколі.

Жодних відомостей про ці важливі обставини протокол «огляду місцевості» та його відеозапис не містить.

2.8. Згідно з протоколом «огляду місцевості» і його відеозаписом

зазначена дія проводилася в присутності двох понятих: Конова Д. В. і Бакова С. С. Як засвідчує відеозапис «огляду місцевості», залучення цих понятих було суто формальним, оскільки:

а) вони перебували на відстані 3-4 метрів від місця, де здійснювався огляд пістолета та інших вилучених у Шинова О. В. речей;

б) фактично з самого початку «огляду» вони нічого не бачили і нічим не цікавилися (Конов Д. В. розмовляє по телефону (8 хв. 05 сек. відеозапису), а Баков С. С. перебуває за спиною бійця спецпідрозділу з № 4-04-38 і не спостерігає, що роблять спеціаліст-криміналіст і слідчий (09 хв. 25 сек.);

в) слідчий Шаров М. І. не звертає їх увагу на вилучені у Шинова О. В. речі, виявлені на них сліди пальців рук та інші важливі обставини, що мають значення за даним кримінальним провадженням.

Це вказує на те, що ця дія фактично проводилася без понятих. Крім цього, слід мати на увазі, що показання цих понятих не можуть мати якогось обвинувально доказового значення, оскільки вказані особи були учасниками процесуальної дії, яка була проведена з порушенням процесуального закону та прав обвинуваченого Шинова О. В.

На підтвердження цього висновку вважаю за необхідне звернутися до показань понятого – свідка Конова Д. В., які він дав у суді 27 січня 2021 року. Так, ним повідомлено, що 09.01.2020 року, будучи присутнім під час обшуку Шинова О. В., **не бачив, як співробітники поліції вилучали в затриманого пістолет та інші предмети, якихось протоколів на місці обшуку, а також протоколів допиту в цьому або іншому місці, не підписував; хто замість нього вчинив підписи в цих документах – не знає.** Крім цього, відомості, подібні цим, 25 лютого 2021 року під час допиту в суді повідомив другий понятий – свідок Баков С. С.

Вищевикладені факти та обставини слід доповнити ще й тим, що всупереч положенням ч. 5 т. 237 КПК України слідчий не виконав вимоги цієї правової норми щодо необхідності опечатування пакетів, у які поміщені вилучені в ході «огляду місцевості» речі: якась вказівка про це в протоколі даної дії відсутня.

2.9. Положеннями ч. 3 ст. 223 КПК України визначено, що «Перед проведенням слідчої (розшукової) дії особам, які беруть у ній участь, роз'яснюються їх права і обов'язки, передбачені цим Кодексом, а також відповідальність, встановлена законом».

Вивченням протоколу «огляду місцевості» та його відеозапису показало, що ці важливі вимоги даної процесуальної норми слідчим Шаровим М. І. грубо порушені. Так, хоча в протоколі цієї дії зроблена відмітка про роз'яснення прав і обов'язків понятим та спеціалісту-криміналісту, з відеозапису цієї дії видно, що зазначеним учасникам вони (права та обов'язки) не оголошувалися і не роз'яснювалися. Цю обставину також підтвердили у своїх показаннях свідки Конов Д. В. і Баков С. С. під час

допиту в суді (відповідно 27 січня і 25 лютого 2021 року). Що стосується співробітників спецпідрозділу поліції та кримінального розшуку, які затримували Шинова О. В. і були присутні під час проведення «огляду місцевості», то стосовно них слідчий Шаров М. І. взагалі якихось відомостей в протоколі не зазначив.

Ще більш істотним порушенням вимог ч. 3 ст. 223 КПК стало те, що поза увагою слідчого залишився основний заінтересований учасник цієї процесуальної дії – Шинов О. В. З якихось незрозумілих причин його процесуальний статус на момент проведення «огляду місцевості» слідчий не визначив, процесуальні права та обов'язки не оголосив і не роз'яснив (крім протоколу «огляду місцевості», його відеозапису ця обставина підтверджується показаннями Шинова О. В., Спиціної Я. М., Конова Д. В. і Бакова С. С.). І це при тому, що на момент прибуття Шарова М. І. до місця «огляду місцевості» Шинов О. В. вже близько 30-40 хвилин як був затриманий бійцями спецпідрозділу і співробітниками кримінального розшуку. Застосувавши грубу фізичну силу, вони повалили його на землю, заламали руки назад, закували їх в кайданки, накинули на голову капюшон куртки, не даючи, таким чином, спостерігати за тим, що відбувається з ним і навколо нього. Саме в такому стані Шинов О. В. перебував до моменту прибуття на це місце слідчого Шарова М. І.

Незважаючи на ці надзвичайно важливі обставини, які засвідчували факт затримання Шинова О. В. працівниками поліції ще до прибуття слідчого, Шаров М. І. чомусь їх у протоколі не зазначив. І це при тому, що такий стан Шинова О. В. слідчий спостерігав особисто.

На те, що в момент проведення «огляду місцевості» Шинов О. В. уже мав відповідний процесуальний статус, вказують наступні докази:

а) показання Шинова О. В., який повністю підтвердив викладені вище обставини його затримання працівниками поліції;

б) показання свідка Спиціної Я. М., яка спостерігала затримання обвинуваченого працівниками поліції з самого початку;

в) показання свідків (понятих) Конова Д. В. і Бакова С. С., які підтвердили такий стан і положення Шинова О. В. у момент їх прибуття на місце його затримання;

г) відеозапис «огляду місцевості»;

д) протокол затримання Шинова О. В. у порядку ст. 208 КПК, який був складений слідчим Шаровим М. І. 09.01.2020 року о 21 год. 50 хв., і в якому він зазначив момент фактичного затримання Шинова О. В. як **«09.01.2020 року о 10 год. 40 хв.»**, а місце фактичного затримання – **«м. Дніпро, вул. Донецьке шосе, буд. № 1»**. З цих відомостей слідує, що на момент початку проведення «огляду місцевості» **(10 год. 40 хв.)** Шинов О. В. уже мав статус затриманого, а виходячи з цього, – підозрюваного.

За цих обставин не можна не побачити, що як видно із викладеного, а також встановлених обставин затримання Шинова О. В., слідчий Шаров М. І.

час фактичного затримання Шинова О. В. визначив неправильно, оскільки десь за 30-40 хвилин до прибуття слідчого він (Шинов О. В.) уже був затриманий співробітниками спецпідрозділу поліції і кримінального розшуку.

Таким чином, з огляду на вимоги ст. 209 КПК Шинов О. В. являвся особою, яка фактично була затримана уповноваженою службовою особою.

Як відомо, згідно з положеннями ст. 209 КПК України «особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою». Тому, виходячи із встановлених обставин і часу затримання Шинова О. В., положень ст. 209, частини 1 ст. 42 КПК України, яка визначає, що «підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 цього Кодексу, повідомлено про підозру, або **особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення**», на момент проведення «огляду місцевості» Шинов О. В. уже набув статусу підозрюваного. Саме через це слідчий Шаров М. І. зобов'язаний був, виходячи з положень ч. 3 ст. 42 КПК, чітко і своєчасно повідомити Шинову О. В. про його процесуальні права та обов'язки, роз'яснити їх і надати можливість для їх реалізації.

Однак жодних із цих вимог кримінального процесуального законодавства слідчий Шаров М. І. не тільки не виконав, а й ще двічі проігнорував вимогу Шинова О. В. негайно зателефонувати адвокату Головченку Г. Г. і забезпечити його участь при проведенні «огляду місцевості» (**02 хв. 20 сек.; 05 хв. 57 сек. відеозапису**). Попри ці вимоги обвинуваченого, слідчий Шаров М.І. не відклав проведення процесуальної дії до часу прибуття захисника, обраного Шиновим О. В. При цьому слід відмітити, що сам Шинов О. В., який не погоджувався з підставами затримання і не визнавав свою причетність до вчинення злочину, не міг користуватися своїм мобільним телефоном і з його допомогою або іншим чином зв'язатися з адвокатом, якого він хотів запросити, оскільки під час проведення «огляду місцевості» його руки весь час знаходилися в кайданках.

Все це у своїй сукупності свідчить про те, що слідчий Шаров М. І. в ході проведення «огляду місцевості» істотно порушив одну із основних засад кримінального провадження, яка безпосередньо стосується обвинуваченого Шинова О. В. – забезпечення права на захист.

3. Аналіз фактів та обставин, які супроводжували проведення Шаровим М. І. так званого «огляду місцевості», вказує, що за своїм фактичним та правовим змістом це був не огляд, а обшук Шинова О. В., який потягнув за собою істотне порушення прав людини і основоположних свобод, наслідком чого повинно стати визнання отриманих доказів недопустимими. Про це свідчать наступні факти та обставини.

3.1. Згідно з вимогами ч. 1 ст. 237 КПК огляд місцевості, приміщення речей та документів проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення. **Проведення огляду особи положеннями цієї статті не передбачено.**

Як раніше зазначалося, з метою виявлення та вилучення у Шинова О. В. пістолета та інших речей спеціаліст-криміналіст Карабахін С. Є., грубо порушуючи положення частини 2 і 3 ст. 71 КПК України, замість слідчого виконав низку пошукових дій і обстежень на тілі Шинова О. В., його одязі, а також належній йому шкіряній сумці. Вийшовши за межі своїх процесуальних повноважень, визначених ст. 71 КПК, він відшукав у Шинова О. В. під його одягом пістолет і вилучив його, перевіряв вміст кишень його одягу, зняв з плеча Шинова О. В. шкіряну сумку, вилучив з неї гаманець та інші речі, з гаманця вилучив грошові кошти. Пошуковий характер виконаних спеціалістом-криміналістом дій щодо виявлення та вилучення пістолета та інших речей у Шинова О. В. прямо вказує на те, що це був не огляд особи, який, як відомо, положеннями ст. 237 КПК не передбачений, а обшук особи.

3.2. На те, що замість «огляду місцевості» слідчим Шаровим М. І. проводився обшук Шинова О. В., вказує ще й інше.

Як впливає з показань Шинова О. В., ще до прибуття слідчого Шарова М. І. на місце проведення «огляду місцевості», він (Шинов О. В.) був затриманий групою (приблизно з 10 осіб) співробітників поліції. Застосувавши грубу фізичну силу, вони повалили його на землю та почали заламувати руки назад, однак у зв'язку з тим, що раніше у нього була травма правої руки, деякий час не могли зімкнути руки за спиною. Це тривало приблизно 3-5 хвилин, після чого на його руки, заведені ззаду спини, одягли кайданки. Далі невідомі особи близько 3 хвилин «топталися» на ньому.

В такому положенні, тобто лежачи на землі із закованими в кайданки руками без будь-яких рукавиць, із закинутим на голову капюшоном куртки, не маючи можливості вільно пересуватися, Шинов О. В. залишався поруч з працівниками поліції, які затримали його, близько 30-40 хвилин аж до приїзду слідчого Шарова М. І. Весь цей час він просив працівників поліції підняти його із землі, оскільки було дуже холодно, однак ті на його прохання жодної уваги не звертали. І це при тому, що як слідує з архіву сайту погоди в м. Дніпро за 09.01.2020 року, в зазначений час температура повітря в місті була мінусовою (2 (два) градуси, вологість 77 %, швидкість вітру 2,8 м/с., комфортність – 5 градусів), а він був легко одягнений (у спортивні штани, коротку тканинну куртку, сорочку, туфлі, одні носки), оскільки планував весь день перебувати в автомобілі. Після прибуття слідчого Шарова М. І. обвинувачений Шинов О. В. перебував на місці затримання більше години в цьому ж самому одязі, з кайданками на руках і відсутніми на них рукавицями. Як засвідчує відеозапис «огляду місцевості», він постійно страждав від таких нелюдських умов утримання в цьому місці, неодноразово

скаржився на завданий йому такими неправомірними діями фізичний біль.

Крім показань обвинуваченого Шинова О. В., факт такого тривалого його перебування в цьому місці при вищевикладених умовах знаходить своє підтвердження ще й іншими доказами, а саме:

– показаннями свідків-понятих Конова Д. В. і Бакова С. С., наданими ними суду відповідно 27 січня і 25 лютого 2021 року. Так, у своїх свідченнях Конов Д. В. і Баков С. С. заявили, що в їх присутності Шинов О. В. тривалий час лежав на землі, неодноразово просив працівників поліції його підняти, тому що було дуже холодно, однак ті на ці прохання не реагували;

– показаннями свідка Спиціної Я. М., наданими нею суду 17 лютого 2021 року, яка повністю підтвердила показання Шинова О. В., Конова Д. В. і Бакова С. С. у цій частині;

– показаннями слідчого Шарова М. І., наданими ним суду 08.12.2020 року, в яких він вказав, що «Коли я прийшов, я пам'ятаю Шинов лежав на землі».

Вважаю, що такі жахливі з погляду людяності дії співробітників спецпідрозділу та кримінального розшуку, а також слідчого Шарова М. І. стосовно Шинова О. В. при його затриманні і проведенні «огляду» мають всі ознаки катування, яким повинна бути дана відповідна правова оцінка. Адже після такого протиправного затримання, тривалого перебування на місці затримання в штучно створених для нього працівниками поліції нелюдських умов, Шинов О. В. застудився і протягом декількох днів лікувався в домашніх умовах.

При цьому необхідно підкреслити, що якихось дій щодо фіксування затримання Шинова О. В. технічними засобами співробітники спецпідрозділу поліції та кримінального розшуку не здійснювали. Це можна оцінювати як прикриття їх неправомірних дій щодо незаконного затримання Шинова О. В., застосування до нього насильницьких дій.

Згідно з вимогами частин 1, 3, 4 ст. 208 КПК уповноважена особа має право затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, якщо цю особу застали на місці вчинення злочину, та може здійснити обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК. Уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування відповідно до положень ст. 213 КПК, вимагати перевірки обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені КПК. Відповідно до ст. 209 КПК особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

Встановлені факти та обставини свідчать, що Шинов О. В. був затриманий співробітниками спецпідрозділу і кримінального розшуку близько 10 год. ранку 09.01.2020 року, тобто за 30-40 хвилин до проведення слідчим Шаровим М. І. «огляду місцевості». Таким чином, з огляду на вимоги ст. 209 КПК Шинов О. В. був особою, яку фактично затримала уповноважена службова особа. Незважаючи на таке фактичне затримання, співробітники кримінального розшуку його процесуально не оформили, Шинову О. В. передбачені КПК процесуальні права та обов'язки не повідомили і не роз'яснили, можливості їх реалізувати не надали.

Надалі, під час проведення так званого «огляду місцевості», а фактично – обшуку Шинова О. В., ще більшими неправомірними діями відзначився слідчий Шаров М. І. Грубо порушуючи вимоги кримінального процесуального закону, він:

1) достовірно знаючи про те, що Шинов О. В. не був підозрюваним за жодним з кримінальних проваджень, які розслідувались ним, обшук Шинова О. В. провів на території «чужого» для нього АНД району. Тим самим він свідомо і свавільно порушив загальні положення КПК України щодо порядку проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій на території, яка не підпадає під його юрисдикцію, у разі, якщо ці дії не пов'язані з кримінальними провадженнями, що ним розслідуються;

2) на момент прибуття до буд. № 1 по вул. Донецьке шосе слідчий Шаров М. І. бачив, що Шинов О. В. уже був затриманий іншими співробітниками поліції, які закували його руки кайданками і утримували в такому стані. Через це Шинов О. В. змушений був залишатися поряд із співробітниками поліції, які затримали його. Незважаючи на ці надзвичайно важливі обставини, які засвідчували факт затримання Шинова О. В. працівниками поліції ще до прибуття слідчого, Шаров М.І. протокол затримання на цьому місці не склав – це він зробив лише о 21 год. 50 хв. у приміщенні ВП № 7 ДРУП. Право ж на проведення обшуку Шинова О. В. біля буд. № 1 по вул. Донецьке шосе слідчий Шаров М. І. міг би мати тільки в разі складання протоколу затримання в місці затримання підозрюваного;

3) достовірно знаючи про те, що Шинов О. В. був затриманий іншими працівниками поліції за кілька десятків хвилин до його прибуття до буд. № 1 по вул. Донецьке шосе, в протоколі затримання слідчий Шаров М. І. неправильно визначив час фактичного затримання підозрюваного. У протоколі він вказав, що Шинов О. В. був затриманий 09.01.2020 року **о 10 год. 40 хв.** Насправді цей час може визначати лише можливий приблизний час початку проведення обшуку Шинова О. В. (він зазначений у так званому протоколі «огляді місцевості»);

4) аналіз зафіксованих у протоколі слідчої дії і її відеозаписі відомостей не дають можливості визначити точний час початку цієї дії. Так, із відеозапису видно, що коли слідчий ще не починав «огляд місцевості», в його руках уже знаходився протокол «огляду» з практично повністю

заповненою вступною частиною і частково – описовою частиною. Водночас вступна частина протоколу в місці, де повинен зазначатися час початку цієї дії, заповнена не була. А у реквізиті «Огляд почато о «10» год. «40 хв.» протоколу, що є в матеріалах кримінального провадження, містяться виправлення – цифра «4» виправила якусь іншу цифру, яка була до неї. Таке виправлення свідчить, що слідчий Шаров М. І. підганяв час початку цієї дії під якісь свої інтереси;

5) слідчий Шаров М. І. відомості про вчинене Шиновим О. В. кримінальне правопорушення вніс до ЄРДР **о 10 год. 16 хв.**, а обшук Шинова О. В. розпочав **о 10 год. 40 хв.** Це означає, що на момент проведення обшуку досудове розслідування вже здійснювалося. Для того, щоб мати право на його проведення, слідчому Шарову М. І. необхідно було отримати письмове доручення керівника органу досудового розслідування. Його він не мав, бо з самого ранку 09.01.2020 року перебував за межами приміщення ВП № 7 ДРУП, а **о 10 год. 16 хв.**, коли вносились відомості до ЄРДР, перебував у районі вул. Донецьке шосе;

б) на час проведення обшуку Шинова О. В. слідчий не мав ухвали слідчого судді, яка б надавала йому право проводити цей обшук;

7) затримання Шинова О. В. здійснювалося групою бійців спецпідрозділу поліції і кількома співробітниками кримінального розшуку, які також були присутні під час проведення обшуку Шинова О. В. Всупереч вимогам кримінального процесуального закону слідчий Шаров М. І. жодних відомостей про цих осіб ні в протоколі слідчої дії, ні під час її відеозапису не вказав; протокол цими особами також не підписаний;

8) обшук Шинова О. В. проводився в присутності понятих Конова Д. В. і Бакова С. С. Як засвідчує відеозапис цієї дії, залучення цих понятих було суто формальним, бо:

а) вони перебували на відстані 3-4 метрів від місця, де здійснювався огляд пістолета та інших вилучених у Шинова О. В. речей;

б) вони нічого не бачили і нічим не цікавилися (наявність цих обставин мною уже висвітлювалась і знаходить своє повне підтвердження показаннями свідків Конова Д. В. і Бакова С. С.);

в) слідчий Шаров М. І. не звертає їх увагу на вилучені у Шинова О. В. речі, виявлені на них сліди пальців рук та інші важливі обставини.

Все це вказує на те, що ця дія фактично проводилася без понятих;

9) хоча в протоколі цієї слідчої дії зроблена відмітка про роз'яснення прав і обов'язків понятим та спеціалісту-криміналісту, з її відеозапису видно, що зазначеним учасникам вони (права та обов'язки) не оголошувалися і не роз'яснювалися. Цю обставину також підтвердили у своїх показаннях свідки Конов Д. В. і Баков С. С. під час допиту в суді (відповідно 27 січня і 25 лютого 2021 року). Що стосується співробітників спецпідрозділу поліції та кримінального розшуку, які затримували Шинова О. В. і були присутні під час проведення обшуку, то стосовно них слідчий Шаров М. І. взагалі якихось

відомостей в протоколі не зазначив;

10) попри те, що після затримання Шинова О. В. співробітниками спецпідрозділу поліції і кримінального розшуку він уже набув статус підозрюваного, слідчий Шаров М. І. процесуальні права та обов'язки йому не оголосив і не роз'яснив, можливості їх реалізувати також не надав. Крім цього, він двічі проігнорував вимоги Шинова О. В. негайно зателефонувати адвокату і забезпечити його участь при проведенні обшуку. Сам Шинов О. В., який не визнавав свою причетність до вчинення злочину, не міг користуватися своїм мобільним телефоном і з його допомогою або іншим чином зв'язатися з адвокатом, оскільки під час проведення обшуку його руки весь час знаходилися в кайданках. Своїми неправомірними діями слідчий Шаров М. І. грубо порушив положення ч. 5 ст. 236 КПК, яка вимагає, щоб обшук особи здійснювався у присутності адвоката, представника на вимогу такої особи. Все це у своїй сукупності свідчить, що Шаров М. І. в ході обшуку істотно порушив право підозрюваного Шинова О. В. на захист;

11) пошукові дії щодо виявлення і вилучення у Шинова О. В. пістолета та інших речей здійснював не сам Шаров М. І., а спеціаліст-криміналіст Карабахін К. К. Саме останній, грубо порушуючи положення частини 2 і 3 ст. 71 КПК України, виконував дії, які однозначно виходять за межі його процесуальних повноважень, а саме: знайшов у Шинова О. В. під його одягом пістолет і вилучив його, перевірів вміст кишень його одягу, зняв з плеча Шинова О. В. шкіряну сумку, вилучив з неї гаманець та інші речі, з гаманця вилучив грошові кошти;

12) порушуючи вимоги кримінального процесуального закону, слідчий і спеціаліст-криміналіст в ході проведення обшуку:

а) не встановлювали розміри пістолета і патронів до нього, їх вагу і не вказали їх у протоколі;

б) маючи всі можливості для встановлення факту наявності чи відсутності в каналі ствола пістолета стаціонарного (нез'ємного) захисного елемента (перетинки), що перешкоджає проведенню пострілів кінетичними снарядами, цей факт не встановили і не зафіксували його у складеному протоколі;

в) не встановлювали розміри слідів пальців рук, виявлених на пістолеті і магазині, не визначали типи папілярних візерунків, які відобразились у цих слідах, і не зазначали ці важливі відомості в протоколі;

г) не вказали в протоколі конкретні місця виявлення слідів пальців рук на пістолеті і магазині;

д) не визначали розміри липучих стрічок, які використовувались для перекопювання виявлених слідів пальців рук, і не зазначили їх у протоколі;

е) не вказали, на які конкретно липучі стрічки були перекопійовані з тих чи інших місць пістолета і магазину сліди пальців рук, не пронумерували ці липучі стрічки. Всі ці необхідні відомості про липучі стрічки і перекопійовані на них сліди пальців рук не були зафіксовані у протоколі.

Зазначені порушення виключають можливість встановлення та ідентифікації, які саме сліди пальців рук були вилучені з тих чи інших місць пістолета і магазину, їх перекопіювання на конкретні липучі стрічки.

Жодних відомостей про ці важливі обставини протокол слідчої дії та її відеозапис не містить;

13) всупереч вимогам кримінального процесуального закону слідчий Шаров М. І. не зазначив у протоколі слідчої дії та її відеозаписі відомості про застосовані під час даної дії технічні засоби фіксації (відеозапис і фотографування), характеристики цих технічних засобів та носіїв інформації, на яких вона зафіксована, умови та порядок їх використання. Перед проведенням слідчої дії її учасники про всі ці технічні засоби фіксації та носії інформації також не були повідомлені;

14) всупереч вимогам кримінального процесуального закону слідчий Шаров М. І. не зберіг у матеріалах кримінального провадження оригінальні примірники технічних носіїв інформації зафіксованої слідчої дії, не забезпечив окремого зберігання резервних копій. У кримінальній справі залишився тільки диск з відеозаписом, перекопійованим з оригінального (первинного) технічного носія, який зберігався неупакованим і неопечатаним, що призвело до знищення частини зафіксованої на ньому інформації;

15) ні в протоколі слідчої дії, ні в матеріалах її відеозапису не вказано, хто саме здійснював відеозапис і фотографування. Під час допиту в суді 07.12.2020 року Шаров М. І. заявив, що відеозапис проводився кимсь з оперативних співробітників, ким саме – не пам'ятає. Що стосується фотографування, то в ході судового розгляду так і не було встановлено, хто його здійснював. Із цього випливає, що відеозапис і фотографування проводилися не спеціалістами, як цього вимагають положення ст. 71, ч. 1 ст. 236, ч.ч. 3, 7 ст. 237 КПК, а непідготовленими для виконання такої специфічної діяльності особами. До цього потрібно додати ще й те, що в матеріалах кримінального провадження фототаблиця, як додаток до протоколу «огляду місцевості», взагалі відсутня.

Таким чином, всі ці істотні порушення порядку застосування технічних засобів при проведенні обшуку Шинова О. В. вказують на те, що фактично в ході цієї слідчої (розшукової) дії ні відеозапис, ні фотографування не здійснювались.

Зазначені обставини є ще однією з підстав для визнання отриманих під час обшуку Шинова О. В. фактичних даних недопустимими доказами. На це вказують положення ч. 2 ст. 104 КПК, згідно з якими «Запис, здійснений за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів під час проведення слідчим, прокурором обшуку, є невід'ємним додатком до протоколу. Дії та обставини проведення обшуку, не зафіксовані у записі, не можуть бути внесені до протоколу обшуку та використані як докази у кримінальному провадженні».

Згідно зі ст. 86 КПК доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення.

Відповідно до частини 1 ст. 87 КПК недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

У п.п. 1, 2, 3 ч. 2, п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК передбачено, що суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема:

- здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов;
- отримання доказів внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження;
- порушення права особи на захист (ч. 2);
- після початку кримінального провадження шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених цим Кодексом, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень (ч. 3).

Як свідчить здійснений вище аналіз матеріалів кримінального провадження, встановлених фактів та обставин, саме ці перераховані істотні порушення прав людини і основоположних свобод слідчий Шаров М. І. допустив 09.01.2020 року під час проведення обшуку Шинова О. В., що зобов'язує суд визнати отримані в ході цього обшуку фактичні дані недопустимими доказами.

Враховуючи те, що під час проведення так званого «огляду місцевості» фактичні дані були отримані у непередбачений КПК України спосіб, інші похідні докази, на яких ґрунтується обвинувачення Шинова О. В., а саме:

а) висновок експерта від 21 січня 2020 року № 19/104-7/3/58 за результатами судової трасологічної експертизи за спеціальністю 4.6. (дактилоскопічні дослідження);

б) висновок експерта відділу досліджень зброї лабораторії криміналістичних видів досліджень Дніпропетровського НДЕКЦ МВС України від 10 січня 2020 року № 19/104-7/1/20, –
також підлягають визнанню недопустимими.

На необхідність прийняття такого рішення вказує практика Європейського суду з прав людини (рішення від 30 червня 2008 року, 21 квітня 2011 року, справи «Гефген проти Німеччини» та «Нечипорук і Йонкало проти України»). Зокрема, згідно з доктриною цього Суду, якщо

джерело доказів є недопустимим, то всі інші фактичні дані, отримані з його допомогою, будуть такими ж.

3.3. Відповідно до положень ст. 90 КПК рішення національного суду або міжнародної судової установи, яке набрало законної сили і ним встановлено порушення прав людини і основоположних свобод, гарантованих Конституцією України і міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, має преюдиціальне значення для суду, який вирішує питання про допустимість доказів.

Аналіз обставин затримання Шинова О. В. працівниками поліції, виявлення і вилучення в нього пістолета під час так званого «огляду місцевості», їх порівняння з подібними процесуальними ситуаціями (обставинами) в інших кримінальних провадженнях, за якими постановлені судові рішення, що набрали законної сили, вказують на безсумнівні підстави для визнання отриманих доказів недопустимими в даному кримінальному провадженні. Подібні визнання в тій чи іншій частині містяться, зокрема, в таких судових рішеннях:

1) ухвалі Київського апеляційного суду від 04 грудня 2018 року (справа № 11-кп/824/975/2018), яка залишена в силі постановою колегії суддів Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 21 січня 2020 року (справа № 756/8425/17, провадження № 51-859км19);

2) постанові Верховного Суду від 21 січня 2020 року у справі № 381/2316/17 (провадження № 51-2344км19);

3) постанові Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 13 лютого 2020 року у справі № 755/6685/17;

4) постанові Верховного Суду від 4 грудня 2019 року у справі № 752/13790/15-к (провадження № 5283км18);

5) постанові Верховного Суду від 18 лютого 2020 року у справі № 756/2548/16-к (провадження № 51-9922км19);

6) постанові Верховного Суду від 8 квітня 2020 року у справі № 447/1765/16-к (провадження № 51-4968км19) та ін.

Вважаю, що зазначені судові рішення мають преюдиціальне значення для прийняття законного, мотивованого та об'єктивного судового рішення за кримінальним провадженням стосовно Шинова О. В.

4. Подальше досудове розслідування цього кримінального провадження, яке здійснювалося слідчим Шаровим М. І., також характеризується низкою істотних порушень вимог кримінального процесуального закону. Ними є:

4.1. Відповідно до положень ч. 2 ст. 9 КПК прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання,

надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

Всупереч цим положенням слідчий Шаров М. І. не вжив заходів до належного і повного встановлення всіх обставин інкримінованого Шинову О. В. кримінального правопорушення. Так, незважаючи на те, що з показань Шинова О. В. чітко випливало, що ще до прибуття слідчого Шарова М. І. він був затриманий групою співробітників поліції в кількості близько 10 чоловік, із незрозумілих причин ці особи не були встановлені, ніхто з них у ході досудового розслідування не допитувався. Це не було зроблено навіть після того, як сторона захисту з метою встановлення підстав затримання Шинова О. В., обставин виявлення та вилучення в нього пістолета, забезпечення належного захисту прав, свобод та законних інтересів підозрюваного заявила клопотання про встановлення і допит цих осіб. Однак замість належного виконання своїх процесуальних обов'язків, передбачених ч. 2 ст. 9 КПК, слідчий в задоволенні заявленого клопотання безпідставно відмовив.

Як засвідчив судовий розгляд, сторона обвинувачення і під час нього використала всі свої можливості для того, щоб ці особи не були встановлені і допитані:

– під час допитів слідчий Шаров М. І. раптом «втратив» пам'ять і не міг згадати, хто саме з співробітників кримінального розшуку був на місці затримання Шинова О. В.;

– прокурор не вважає за необхідне їх встановлювати, попри моє клопотання про це;

– всі мої неодноразові адвокатські запити, направлені керівництву ГУНП в Дніпропетровській області (двічі), ВП № 7 ДРУП, в яких вимагалось надання інформації про співробітників поліції, які затримували Шинова О. В., просто проігноровані, до цього часу на них ніхто не дав жодної відповіді.

Така поведінка сторони обвинувачення свідчить тільки про одне – це робиться свідомо і умисно з метою прикриття неправомірних дій:

а) співробітників спецпідрозділу і кримінального розшуку при затриманні Шинова О. В., про які він повідомляє у своїх свідченнях;

б) слідчого Шарова М. І. під час проведення так званого «огляду місцевості».

4.2. Вище вже зазначалися підстави для визнання недопустимими фактичних даних, які були отримані в ході проведення:

а) трасологічної експертизи за спеціальністю 4.6. (дактилоскопічне дослідження), що викладені у висновку експерта від 21 січня 2020 року № 19/104-7/3/58;

б) судової експертизи зброї, що викладені у висновку експерта від 10 січня 2020 року № 19/104-7/1/20.

4.2.1. Вважаю, що додатковими підставами для визнання отриманих

під час проведення трасологічної експертизи доказів недопустимими є грубе порушення вимог кримінального процесуального закону, яке було допущене слідчим Шаровим М. І. при одержанні зразків для цієї експертизи.

Так, у резолютивній частині постанови про призначення цієї експертизи від 14.01.2020 року слідчий вказав, що, зокрема, на дослідження експертові надається «Спец. пакет № ЕХРО294212 з дактокартою підозрюваного Шинова О. В.» (а.с. 60 матер. досуд. розслід.).

Вивчення матеріалів кримінального провадження вказує на те, що відбитки пальців рук Шинова О. В., відображені на дактокарті, отримані із невідомого джерела і в непроцесуальний спосіб, оскільки слідчий грубо порушив вимоги ст.ст. 104, 105, 110, 245 КПК, а саме:

- а) постанову про одержання зразків для експертизи не виносив;
- б) хід і результати одержання зразків для експертизи не протоколював.

Факт непроцесуального способу отримання зразків для експертизи підтвердив слідчий Шаров М. І. У своїх показаннях в суді 08.12.2020 року він повідомив, що дактокарту підозрюваного Шинова О. В. отримав від когось із співробітників сектору кримінальної поліції ВП № 7 ДРУП. Стосовно цих показань слідчого необхідно зазначити, що якогось документального підтвердження факту такої передачі дактокарти оперуповноваженим до слідчого матеріали кримінального провадження не містять.

Зазначене необхідно доповнити ще й тим, що згідно з даними, зафіксованими у висновку експерта від 21 січня 2020 року № 19/104-7/3/58:

– в пояснювальному написі на конверті, в якому містились липкі стрічки зі слідами пальців рук, відсутній підпис спеціаліста-криміналіста (с. 2 висновку, а.с. 63 мат. дос. розс.).

– в пояснювальному написі на конверті, в якому містилася дактилокарта, відсутні підписи двох понятих і спеціаліста-криміналіста (с. 3 висновку, а.с. 64 мат. дос. розс.).

Зазначені порушення знайшли своє повне підтвердження в ході допиту в суді 05.01.2021 року експерта-дактилоскопіста Бикової О. О., а також під час дослідження речових доказів у суді 20 січня 2021 року.

Крім цього, в ході згаданого дослідження речових доказів 20 січня 2021 року було встановлено ще одне порушення вимог кримінального процесуального закону – на дактилокарті з відбитками пальців рук відсутній підпис Шинова О. В. і співробітника поліції, який відбивав ці відбитки.

Все це вказує на те, що слідчий Шаров М. І. під час проведення так званого «огляду місцевості» грубо порушив положення ч. 3 ст. 105 КПК, яка визначає, що «Додатки до протоколів повинні бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків».

4.2.2. Що стосується додаткових підстав для визнання отриманих під час проведення судової експертизи зброї доказів недопустимими, то вони

полягають у порушенні вимог кримінального процесуального закону щодо порядку оформлення вилучення у Шинова О. В. 09.01.2020 року пістолета, направлення його на експертизу. Так, із висновку експерта від 10 січня 2020 року № 19/104-7/1/20 (с. 2) випливає, що у пояснювальному надписі на сейф-пакеті, в який був поміщений пістолет при його вилученні у Шинова О. В., відсутні підписи одного з понятих і спеціаліста-криміналіста, а також не вказана дата пакування. Зазначені порушення знайшли своє повне підтвердження під час допиту в суді 05.01.2021 року експерта-баліста Муральова Р. В., а також при дослідженні в суді 13.01.2021 року речових доказів.

Це вказує на те, що слідчий Шаров М. І. під час проведення так званого «огляду місцевості» грубо порушив положення ч. 3 ст. 105 КПК, яка визначає, що «Додатки до протоколів повинні бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків».

Крім цього, ще одним додатковим аргументом необхідності визнання фактичних даних, отриманих під час проведення судової експертизи зброї, недопустимими, є те, що слідчий під час проведення «огляду місцевості» грубо порушив положення ч. 2 ст. 104 КПК, яка зобов'язує зазначати в описовій частині протоколу **«отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, в тому числі виявлені та/або надані речі і документи»**. Всупереч цим вимогам КПК, слідчий і спеціаліст-криміналіст під час проведення «огляду місцевості», маючи всі можливості для встановлення факту наявності чи відсутності в каналі ствола пістолета стаціонарного (нез'ємного) захисного елемента (перетинки), що перешкоджає проведенню пострілів кінетичними снарядами, даний факт не встановили і не зафіксували його у складеному протоколі.

У зв'язку з цим зроблений експертом висновок про те, що «Пістолет, перероблений саморобним способом з газового пістолета мод. «RG-88» № 0339734, калібру 9 мм Р. А. Кна11 (виробництва Німеччини) шляхом внесення в конструкцію вищевказаного пістолета наступних змін: видалення з каналу ствола стаціонарного (нез'ємного) захисного елемента (перетинки), що перешкоджає проведенню пострілів кінетичними снарядами» (с. 12 висновку), не може вважатися достовірним і допустимим.

Крім цього, аналіз протоколу «огляду місцевості» від 09.01.2020 року, постанови про доручення призначення судової експертизи зброї від 09.01.2020 року, висновку судової експертизи зброї від 10.01.2020 року № 19/104-7/1/20 свідчить про величезні розбіжності у відомостях щодо пістолета і патронів, які вилучалися у Шинова О. В., і тих, які досліджувалися експертом-балістом.

Так, у протоколі «огляду місцевості» від 09.01.2020 року слідчий зазначив, що «Вказаний предмет (тобто пістолет – *адв.*) має маркування

Ca1 9 mm PA» без будь-якої вказівки на інші дані, які би давали можливість ідентифікувати цей пістолет. Що стосується магазина пістолета, то наявність на ньому якихось маркувань у протоколі не зафіксовано.

В описовій і резолютивній частині постанови про доручення проведення судової експертизи зброї від 09.01.2020 року (а.с. 32-33 матер. дос. розсл.) слідчий щодо направлено на дослідження пістолета зазначає інші, відмінні від зазначених у протоколі відомості, а саме: «Предмет, схожий на пістолет має маркування Ca1 9 mm P.A **Kna11patrone**». Якихось відомостей щодо магазина пістолета дана постанова не містить.

Натомість, як слідує з висновку судової експертизи зброї від 10.01.2020 року № 19/104-7/1/20, експертом досліджувався пістолет і магазин з іншими маркуваннями. Так, на стор. 6 висновку експертом зазначено: «На деталях пістолета наявні маркувальні позначення (зображення 8-10):

– з лівої сторони затвора: «ROHM RG 88 Germany CAL 9 mm P.A. Kna11patrone» – фірма-виробник, модель пістолета, країна-виробник, калібр пістолета та «РТВ 670» – клеймо пістолета, вписаного в коло (зображення 8);

– з лівої сторони приливу рамки: технологічні клейма, «КК» та «0339734» – заводський серійний номер пістолета (зображення 9);

– на магазині: «ROHM RG 88» – модель пістолета та фірма-виробник (зображення 10)».

Що стосується відомостей стосовно патронів, які вилучалися під час «огляду місцевості», і тих, що досліджувалися експертом, то між ними також спостерігаються великі розбіжності.

Так, у протоколі «огляду місцевості» від 09.01.2020 року слідчий зазначив, що «В магазині виявлено 4 патрони з маркуванням **Ca 1 9 mm PA**».

В описовій і резолютивній частині постанови про доручення проведення судової експертизи зброї від 09.01.2020 року (а.с. 32-33 матер. дос. розсл.) слідчий щодо направлених на дослідження 4-х патронів зазначає інші, відмінні від зазначених у протоколі відомості, а саме: «... з маркуванням **9mm PA 6 SA**».

Натомість, як слідує з висновку судової експертизи зброї від 10.01.2020 року № 19/104-7/1/20, експертом досліджувалися 4 патрони, стосовно яких він зазначив такі відомості (стор. 9 висновку): «**На дні гільзи одного патрона наявне маркірувальне позначення: «S.A.-9 9mm P.A», на решті гільз патронів маркірувальні позначення відсутні (зображення 15)».**

Ця документально-інформаційна суперечливість дає підстави для висновку, що під час проведення судової експертизи зброї експертом досліджувалися не ті пістолет і патрони, які вилучались у Шинова О. В. 09.01.2020 року, а зовсім інші.

Не можу оминати увагою ще й інші порушення вимог кримінального

процесуального закону, які допущені слідчим при визнанні та долученні до кримінального провадження вилучених у Шинова О. В. предметів речовими доказами, зокрема:

– у вступній частині постанови від 12 січня 2020 року про визнання та долучення до кримінального провадження речових доказів (пістолета та інших речей) слідчий Шаров М. І. зазначив, що він розглянув матеріали кримінального провадження, відомості про яке внесено до ЄРДР **«від 05 лютого 2020 року, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 185 КК України»** (а.с. 6 к.п.), хоча, як відомо, Шинову О. В. інкримінується вчинення кримінального правопорушення, **передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України**, відомості про яке внесено до ЄРДР **09.01.2020 року**;

– у вступній частині постанови від 12 січня 2020 року про визнання та долучення до кримінального провадження речових доказів (диска з відеозаписом вилучення пістолета у Шинова О. В.) слідчий Шаров М. І. зазначив, що він розглянув матеріали кримінального провадження, відомості про яке внесено до ЄРДР **«від 05 лютого 2020 року, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 185 КК України»** (а.с. 9 к.п.), хоча, як відомо, Шинову О. В. інкримінується вчинення кримінального правопорушення, **передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України**, відомості про яке внесено до ЄРДР **09.01.2020 року**;

– у квитанції № 003540 від 10.01.2020 року про отримання на зберігання речових доказів, вилучених (отриманих) стороною обвинувачення під час здійснення кримінального провадження № **12020040000074**, слідчим Шаровим М. І. зазначено, що «Спецпакет № 4030807 із предметом зовні схожим на пістолет» вилучено (отримано) стороною обвинувачення під час здійснення кримінального провадження № **1233 від 23.08.2019 року** (а.с. 43 к.п.).

4.3. Аналіз матеріалів кримінального провадження щодо Шинова О. В. вказує на те, що слідчий Шаров М. І. не мав права здійснювати не тільки так званий «огляд місцевості», а й досудове розслідування за цим провадженням в повному обсязі, тобто до його завершення. Про це свідчать положення статті 218 КПК України.

Так, згідно з частиною 1 ст. 218 КПК України досудове розслідування здійснюється слідчим того органу досудового розслідування, **під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення.**

Як зазначено в обвинувальному акті, затримання Шинова О. В., а також виявлення і вилучення в нього вогнепальної зброї здійснено **«біля буд. 1 по вул. Донецьке шосе у м. Дніпро»**, тобто на території Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпро. Цей факт знаходить своє повне підтвердження всіма матеріалами досудового розслідування.

Про те, що місцем вчинення інкримінованого Шинову О. В.

кримінального правопорушення є територія «біля буд. 1 по вул. Донецьке шосе у м. Дніпро», слідчому Шарову М. І. відомо ще з 09.01.2020 року, коли він безпідставно і незаконно проводив «огляд місцевості», в ході якого виявляв і вилучав у Шинова О. В. пістолет та інші речі.

Незважаючи на те, що місцем вчинення інкримінованого Шинову О. В. кримінального правопорушення є територія Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпро, ні слідчим Шаровим М. І., ні прокурорами, які здійснювали нагляд за додержанням законів під час досудового розслідування у формі процесуального керівництва за цим кримінальним провадженням, не було прийнято те законне процесуальне рішення, яке впливає з вимог ч. 1 ст. 218 КПК України, а саме – направлення матеріалів кримінального провадження за підслідністю до слідчого відділення ВП № 1 ДРУП. Адже тільки слідчі цього відділення в даній ситуації уповноважені на здійснення досудового розслідування за цим кримінальним провадженням в повному обсязі, приймати по ньому відповідні процесуальні рішення.

Не дають права здійснювати досудове розслідування слідчому Шарову М. І. (як і будь-яким іншим слідчим ВП № 7 ДРУП) в повному обсязі, тобто до повного його завершення, положення частини 2 статті 218 КПК України, на які, передбачаю, буде посилається сторона обвинувачення, виправдовуючи свої неправомірні дії. Адже цією нормою визначено, що якщо слідчому із заяви, повідомлення або іншого джерела стало відомо про обставини, які можуть свідчити про кримінальне правопорушення, розслідування якого не віднесене до його компетенції, **він може проводити розслідування доти, доки прокурор не визначить іншу підслідність.**

З цих положень випливають такі беззаперечні та однозначні висновки:

– часткове (початкове) досудове розслідування кримінального провадження на території, яка знаходиться під юрисдикцією іншого органу досудового розслідування, визначається невідкладністю виконання слідчих (розшукових) дій, необхідністю термінового виявлення й процесуального закріплення слідів кримінального правопорушення, які можуть бути безповоротно втраченими до прийняття кримінального провадження іншим слідчим після передачі його за підслідністю;

– слідчий, який розпочав таке досудове розслідування, може проводити його доти, доки прокурор не визначить іншу підслідність;

– до завершення досудового розслідування за таким кримінальним провадженням **прокурор зобов'язаний визначити іншу підслідність. Так діяти він повинен, виходячи з вимог ч. 2 ст. 218 КПК, викладених в імперативній формі, а саме: «... доки прокурор не визначить іншу підслідність».** Після цього матеріали розслідування повинні бути направлені органу досудового розслідування за територіальністю, тобто за місцем вчинення кримінального правопорушення, що створить найбільш сприятливі можливості для збирання доказів та їх всебічної перевірки, належного

забезпечення захисту прав і свобод заінтересованих учасників кримінального провадження;

– слідчий, який розпочав таке досудове розслідування за конкретним кримінальним провадженням, не може приймати підсумкові процесуальні рішення за результатами розслідування, визначені статтею 283 КПК України (за винятком тих випадків, коли кримінальне провадження об'єднане з іншим, що підслідне слідчому);

– підсумкові процесуальні рішення може приймати тільки той слідчий, юрисдикція якого охоплює місце вчинення кримінального правопорушення.

До цього слід додати, що під час досудового розслідування сторона захисту тричі зверталася до слідчого і прокурорів з клопотаннями про передачу матеріалів цього кримінального провадження за підслідністю в слідче відділення ВП № 1 ДРУП, однак у їх задоволенні безпідставно і незаконно було відмовлено (*ці клопотання і постанова долучені до справи в ході судового розгляду*).

Таким чином, є всі підстави констатувати, що за кримінальним провадженням стосовно Шинова О. В. досудове розслідування в повному обсязі здійснено некомпетентними особами, а саме слідчими ВП № 7 ДРУП, які таким правом кримінальним процесуальним законодавством не наділені. Відповідно, всі проведені ними за цим кримінальним провадженням слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, прийняті процесуальні рішення носять незаконний характер, а зібрані докази є недопустимими.

5. На жаль, змушений констатувати, що неправомірні дії сторона обвинувачення продовжила і в ході судового розгляду. Вони проявилися в наступному.

Під час досудового розслідування сторона захисту зверталася до слідчого і прокурорів, які здійснювали процесуальне керівництво, з низкою різних клопотань, в тому числі:

1) 05.03.2020 року до слідчого Шарова М. І. про необхідність передачі кримінального провадження стосовно Шинова О.В. за підслідністю в СВ ВП № 1 ДРУП для подальшого розслідування (*на 2-х арк.*);

2) 05.03.2020 року до прокурора Петрова П. П. про необхідність передачі кримінального провадження стосовно Шинова О. В. за підслідністю в СВ ВП № 1 ДРУП для подальшого розслідування (*на 2-х арк.*);

3) 10.03.2020 року до слідчого Шарова М.І. про повторний допит понять Конова Д. В. і Бакова С. С. за моєї участі, оскільки текст їх показань у протоколах допиту був ідентичним за змістом, дослівно нічим не відрізнявся один від одного, що вказувало на несаможиттєвість цих показань (*на 3-х арк.*);

4) 10.03.2020 року до слідчого Шарова М. І. про встановлення всіх працівників поліції, які 09.01.2020 року затримували Шинова О. В. біля буд. № 1 по вул. Донецьке шосе в м. Дніпро, їх допиту за моєю участю як свідків

за даним кримінальним провадженням (на 3-х арк.);

5) 10.03.2020 року до прокурора Петрова П. П. і слідчого Шарова М. І. про закриття кримінального провадження стосовно Шинова О. В. у зв'язку з тим, що досудове розслідування за цим провадженням здійснювалося некомпетентними особами (на 4-х арк.).

05 і 10 березня 2020 року в задоволенні заявлених мною клопотань слідчий Шаров М. І. безпідставно і незаконно відмовив.

При ознайомленні з матеріалами досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України у протоколі мною було ще раз підкреслено, що заявлені клопотання сторони захисту слідчим не виконані, досудове розслідування здійснювалося некомпетентними особами, у зв'язку з чим кримінальне провадження підлягає закриттю (а.с. 77-78 матер. дос. розсл.).

Вивчення матеріалів досудового розслідування, які передані прокурорами до суду і зараз тут знаходяться, свідчить, що жодного із вищеперерахованих клопотань сторони захисту, постанов і повідомлень слідчого про відмову в їх задоволенні кримінальне провадження не містить. У зв'язку з цим я змушений був заявити відповідне клопотання про долучення цих документів до кримінального провадження, і вони зараз долучені.

Як вище зазначалося, серед цих клопотань було клопотання про необхідність встановлення і допиту всіх співробітників поліції в кількості приблизно 10 осіб (як у форменому, так і в цивільному одязі), які безпосередньо затримували Шинова О. В. біля буд. № 1 по вул. Донецьке шосе в м. Дніпро і утримували його там до прибуття слідчого Шарова М. І.

У цьому взаємозв'язку хочу повідомити суд, що сторона захисту протягом судового розгляду за цим кримінальним провадженням використовувала всі свої процесуальні можливості для того, щоб встановити вищезгаданих співробітників поліції. З цією метою були направлені адвокатські запити на ім'я:

- начальника Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області (05.10.2020 року на 2-х аркушах);
- начальника Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області **повторно** (23.11.2020 року на 2-х аркушах);
- начальника ВП № 7 ДРУП (09.12.2020 року на 2-х аркушах).

Всі вони за моїм клопотанням долучені до матеріалів кримінального провадження.

При цьому хочу підкреслити, що на ці три мої адвокатські запити ніхто із зазначених посадових осіб досі не зреагував – жодної відповіді від них мені не надійшло.

Не можна не бачити, що такими своїми діями сторона обвинувачення грубо порушила одну із загальних засад кримінального провадження – законність, складовим положенням якої є те, що «Прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і

неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень» (ч. 2 ст. 9 КПК). Крім цього, зазначеними діями сторона обвинувачення порушила ще й деякі інші загальні засади кримінального провадження, зокрема, верховенство права (ст. 8 КПК), презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини (ст. 17 КПК), забезпечення права на захист (ст. 20 КПК).

Вважаю, що такі маніпулятивні і неправомірні дії сторони обвинувачення під час судового розгляду є ще одним фактом підтвердження того, на яких сфальсифікованих, недостовірних, недопустимих і незаконних доказах ґрунтується обвинувачення Шинова О. В.

Згідно зі ст. 62 Конституції України та ст. 17 КПК обвинувачення не може ґрунтуватись на доказах, отриманих незаконним шляхом (недопустимих доказах), а також на припущеннях; усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Відповідно до ч. 1 ст. 84 КПК доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення (ч.ч. 1, 2 ст. 86 КПК).

У розвиток всіх вищезазначених положень щодо визнання доказів недопустимими, хочу ще раз звернути увагу Шановного суду на висновки колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, викладені в постанові від 7 серпня 2019 року (справа № 607/14707/17; провадження № 51-2604 км 19). Нею визначено таке: «Докази визнаються такими, що одержані незаконним шляхом, коли їх збирання й закріплення відбулося з порушенням гарантованих Конституцією України прав людини і громадянина, **встановленого кримінальним процесуальним законодавством порядку або неуповноваженою на це особою чи органом**, або за допомогою дій, не передбачених процесуальними нормами.

Отже, умовами допустимості доказів є: одержання фактичних даних із належного процесуального джерела, **одержання фактичних даних належним суб'єктом; одержання фактичних даних у належному процесуальному порядку; належне оформлення джерела фактичних даних».**

Вищевикладені мною істотні порушення вимог кримінального

процесуального закону, які допущені під час досудового розслідування за кримінальним провадженням стосовно Шинова О. В., вказують на те, що отримані в ході розслідування фактичні дані є **очевидно недопустимими доказами, і вони не можуть використовуватися на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України.**

Таким чином, вищевикладені факти та обставини наочно і достатньо вказують, що стороною обвинувачення не зібрані докази, які би свідчили про вчинення Шиним О. В. інкримінованого йому кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України. Його обвинувачення в цьому ґрунтується на незаконних доказах, зібраних з порушенням гарантованих Конституцією України прав і свобод людини і громадянина (в т.ч. з ознаками катування), встановленого кримінальним процесуальним законом порядку. Це стало можливим як з причин неправомірних дій співробітників спецпідрозділу поліції і кримінального розшуку, так і слідчого, який здійснював досудове розслідування.

Ваша честь! Ситуація, яка склалася за цим кримінальним провадженням, зобов'язує мене просити тільки про одне – ухвалити по справі мого підзахисного Шинова О.В. виправдувальний вирок у зв'язку з відсутністю в його діях складу кримінального правопорушення. Підстави для цього стороною захисту наведені повною і достатньою мірою.

Прошу текст моєї промови приєднати до матеріалів кримінального провадження стосовно Шинова О. В., а викладені доводи на його захист врахувати при прийнятті судового рішення.

Адвокат
«22» лютого 2021 року

І.С. Белінський

7. Перелік використаних та/або рекомендованих джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26, ст. 131.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
5. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. *Право України*. 2012. № 7. С. 246-249.
6. Баулін О. В., Лебідь В. І., Матвеев П. С. та ін. Адвокатський іспит: підготовчий курс : навч. посіб. 7-е вид., доп. і перероб. Київ : Алерта, 2019. 882 с.
7. Баулін О. В., Лебідь В. І., Матвеев П. С. та ін. Адвокатський іспит: зразки процесуальних документів : навч. посіб. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : Алерта, 2019. 288 с.
8. Булеца С. Б., Бисага Ю. М., Заборовський В. В. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики: монографія. К. : ВД «Гельветика», 2019. 650 с.
9. Вань І., Вишневський А. Методичні рекомендації для адвокатів щодо здійснення захисту, гарантованого державою: Дії захисника при затриманні особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Книга перша. Харків : Фактор, 2015. 64 с.
10. Вань І., Вишневський А. Методичні рекомендації для адвокатів щодо здійснення захисту, гарантованого державою: Дії захисника при затриманні особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Книга друга. Харків : Фактор, 2015. 64 с.
11. Вереша Р. В., Якуба Г. О. Кваліфікаційний адвокатський іспит: навч.-практ. посіб. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : Алерта, 2020. 526 с.
12. Вільчик Т. Б., Овчаренко О. М., Іванцова А. В. та ін. Організація роботи адвокатури в Україні: навч. посібник. Харків : Право, 2014. 392 с.
13. Зейкан Я. Настільна книга адвоката у кримінальній справі (КПК 2012) (2-ге вид., доп.). К. : ВД Дакор, 2016. 640 с.
14. Зейкан Я. П. Методика захисту в окремих категоріях справ за КПК 2012 року. Харків : Коваленко О. В., 2013. 376 с.
15. Кармазіна К., Грішин Є., Сівак Т. Дії захисника під час кримінального провадження в суді першої інстанції. Київ : ВБО «Українська фундація правової допомоги», 2014. 68 с.

16. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії: практ. част.: навч. посіб. 2-е вид., зі змін. і доп. Київ : Алерта, 2019. 220 с.
17. Коротюк М. Г., Косань О. О., Лисенко С. М. та ін. Захист у кримінальному процесі. Досудове розслідування: Зразки заяв, скарг, клопотань. Київ : ОВК, 2020. 432 с.
18. Кучинська О. П., Погорецький М. А., Яновська О. Г., Сергєєва Д. Б. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії (усний іспит) : навч. посіб. Київ : Алерта, 2017. 862 с.
19. Моторигіна М. Г. Сторона захисту в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків : Оберіг. 2018. 306 с.
20. Назаров І. В., Вільчик Т. Б., Овчаренко О. М. та ін. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч. посібник для підг. до компл. іспиту. Харків : Право, 2019. 352 с.
21. Настільна книга адвоката. Участь захисника, адвоката в кримінальному провадженні. Коментар, законодавство, судова практика: практ. посібник. Київ : ЦУЛ, 2016. 500 с.
22. Несінов О. М. Складові успіху у кримінальному процесі. Харків : ТОВ «Видавництво «Права людини», 2018. 292 с.
23. Руснак Ю. І. Захист у кримінальному процесі за новим Кримінальним процесуальним кодексом України : практ. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 344 с.
24. Старенький О. С. Кримінальні процесуальні гарантії захисника як суб'єкта доказування у досудовому розслідуванні: теорія та практика : монограф. Київ : Алерта, 2016. 336 с.
25. Фіолевський Д. П. Адвокатура : підруч. Київ : Алерта, 2017. 624 с.
26. Фурса С. Я., Бакаянова Н. М. Адвокатура України: Книга 1. Організація адвокатури (з практимумом) : підруч. у 2-х кн. 2-е вид., доп. і перероб. Київ : Алерта, 2016. 864 с.
27. Черненко А. П., Шиян А. Г. Захист у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2024. 282 с.
28. Черненко А. П., Шиян А. Г. Про право сторони захисту на дослідження і використання матеріалів досудового розслідування під час судового розгляду в суді першої інстанції. *Юридичний науковий журнал*. 2020. № 3. С. 431-434. URL : http://www.lsej.org.ua/3_2020/106.pdf.
29. Шевчук М. І. Ініціатива суду та її межі у з'ясуванні обставин кримінального провадження під час судового розгляду: автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.09 / Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2015. 20 с.
30. Шилін Д. В. Відсутність технічного носія інформації, на якому зафіксовано судове провадження в суді першої інстанції, як істотне порушення вимог кримінального процесуального закону. *Правові та*

інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 травня 2018 р.): у 2-х т. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. Т. 2. С. 303-306.

31. Шило О. Г. Проблемні питання нормативного регулювання складання досудової доповіді в кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства: матер. Всеукр. конф., присв. до 70-річчя Ю. П. Аленіна. Одеса, 2017. С. 27-29.*

**ПИТАННЯ
ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ
з дисципліни «Захист у кримінальному процесі»**

1. Поняття, завдання та принципи захисту у кримінальному процесі України.
2. Функція захисту у кримінальному процесі. Право на захист.
3. Підозрюваний (обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий) як представник сторони захисту, його права та обов'язки.
4. Право підозрюваного (обвинуваченого) мати захисника і побачення з ним до першого допиту.
5. Поняття захисника. Особи, які допускаються як захисники, підтвердження їх повноважень. Порядок допуску захисника до участі в кримінальній справі.
6. Право на вибір захисника. Обов'язкова участь захисника.
7. Відмова від захисника і його заміна. Порядок запрошення і призначення захисника.
8. Права і обов'язки захисника. Оплата праці захисника.
9. Обставини, що виключають участь у справі захисника.
10. Усунення захисника від участі у справі. Обставини, що дають право захиснику відмовитися від виконання своїх обов'язків.
11. Зустріч захисника з підозрюваним (обвинуваченим), з'ясування обставин справи і підготовка плану захисту.
12. Пошук слідчих помилок і тактика їх використання захисником на досудовому розслідуванні.
13. Заборона допитувати захисника як свідка про обставини, що стали йому відомі при виконанні ним обов'язків по захисту. Нерозголошення захисником відомостей досудового розслідування без дозволу слідчого.
14. Процесуальна природа клопотань і скарг захисника, тактика їх надання під час досудового розслідування.
15. Участь сторони захисту в доказуванні під час досудового розслідування.
16. Показання підозрюваного як засіб захисту.
17. Роль захисника при допиті підозрюваного та при виконанні інших слідчих (розшукових) дій, що виконуються за їх участю або за їх клопотанням чи клопотанням самого захисника.

18. Використання стороною захисту технічних засобів при проведенні процесуальних дій, в яких вони беруть участь, а також при ознайомленні з матеріалами досудового розслідування до його завершення.

19. Право захисника на участь у проведенні слідчих (розшукових) дій, що виконуються без підозрюваного.

20. Права підозрюваного, його захисника при призначенні і проведенні експертизи.

21. Самостійне залучення стороною захисту експертів на договірних умовах для проведення експертизи (зокрема обов'язкової).

22. Залучення експерта слідчим суддею за клопотанням сторони захисту. Отримання зразків для експертизи за рішенням слідчого судді.

23. Особливості захисту при примусовому залученні особи для проведення медичної або психіатричної експертизи.

24. Збирання даних, що характеризують підозрюваного, як засіб захисту.

25. Строки і порядок повідомлення підозрюваного та його захисника про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, якими були тимчасово обмежені конституційні права підозрюваного.

26. Оскарження стороною захисту рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій.

27. Захист при повідомленні про підозру. Випадки повідомлення про підозру. Порядок вручення письмового повідомлення про підозру.

28. Повідомлення підозрюваному про його права та їх роз'яснення.

29. Участь захисника при повідомленні про підозру, допиті підозрюваного. Обов'язкова участь захисника при повідомленні про підозру та допиті підозрюваного.

30. Захист при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження.

31. Участь сторони захисту при вирішенні слідчим суддею (судом) питання про накладення грошового стягнення, тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади, тимчасового доступу до речей і документів, тимчасового вилучення майна, арешт майна.

32. Захист при застосуванні запобіжних заходів особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту, застави, тримання

під вартою.

33. Ознайомлення з матеріалами, яким обґрунтовується застосування відносно підозрюваного запобіжного заходу. Підготовка сторони заходу до участі в розгляді слідчим суддею клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу.

34. Участь сторони захисту при вирішенні питання про обрання підозрюваному запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, тримання під вартою; продовження строків цих запобіжних заходів.

35. Строки і порядок оскарження стороною захисту ухвали слідчого судді про обрання запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту і тримання під вартою, продовження строків цих запобіжних заходів.

36. Клопотання підозрюваного та його захисника про зміну запобіжного заходу.

37. Підстави і порядок затримання особи уповноваженою службовою особою. Оскарження стороною захисту обґрунтованості затримання підозрюваного.

38. Строки і порядок оскарження підозрюваним (обвинуваченим) та його захисником рішення слідчого, прокурора або суду про закриття кримінального провадження.

39. Підстави і процесуальний порядок звільнення особи від кримінальної відповідальності. Права підозрюваного (обвинуваченого), його захисника при вирішенні питання про звільнення від кримінальної відповідальності.

40. Відкриття матеріалів підозрюваному при зверненні до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

41. Оголошення підозрюваному про закінчення досудового розслідування і пред'явлення йому матеріалів кримінального провадження.

52. Права підозрюваного та його захисника при ознайомленні з матеріалами кримінального провадження. Підтвердження стороною захисту факту надання їй доступу до матеріалів.

53. Обов'язок сторони захисту за запитом прокурора надати доступ до будь-яких речових доказів або їх частин, документів або їх копій, до житла чи іншого володіння, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем сторони захисту, якщо сторона захисту має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді.

54. Отримання підозрюваним та його захисником копії клопотання про продовження строку досудового розслідування. Подання стороною захисту письмових заперечень проти продовження строку досудового розслідування.

55. Дії сторони захисту при прийнятті прокурором рішення про розгляд обвинувального акта щодо кримінальних проступків у спрощеному провадженні.

56. Участь сторони захисту у підготовчому провадженні. Підготовка необхідних клопотань.

57. Право сторони захисту на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження (кримінальної справи) після постановлення судом ухвали про призначення судового розгляду.

58. Права обвинуваченого (підсудного) та його захисника у судовому розгляді.

59. Участь у визначенні обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження.

60. Участь сторони захисту у допитах обвинуваченого (підсудного), свідків, потерпілого, експерта, пред'явленні для впізнання, огляді на місці, дослідженні речових доказів, документів, звуко- і відеозаписів, консультаціях та роз'ясненнях спеціалістів та інших судових діях. Заявлення клопотань про доповнення судового розгляду.

61. Сторона захисту у судових дебатах. Підготовка промови захисника та обвинуваченого (підсудного), їх структура і зміст. Репліки обвинуваченого (підсудного) та його захисника на виступи інших учасників судових дебатів.

62. Останнє слово обвинуваченого (підсудного) та його зміст.

63. Право обвинуваченого, захисника, його законного представника після проголошення вироку подати клопотання про помилування, право ознайомитися із журналом судового засідання і надати на нього письмові зауваження.

64. Вручення копії вироку обвинуваченому. Звернення сторони захисту до суду про виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні.

65. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, порядок і строки апеляційного оскарження.

66. Вивчення стороною захисту вироку (ухвали) суду. Підготовка апеляції на вирок (ухвалу) суду, її зміст. Доповнення, зміна і відкликання апеляції.

67. Вивчення заперечень інших учасників на апеляцію сторони захисту. Ознайомлення із апеляцією інших учасників. Підготовка заперечень на апеляцію інших учасників.

68. Відмова від апеляційної скарги, зміна і доповнення апеляційної скарги під час апеляційного провадження.

69. Подача до апеляційного суду нових доказів. Участь представників сторони захисту у висловленні доводів та судових дебатах. Надання обвинуваченому останнього слова.

70. Випадки ухвалення апеляційним судом судового рішення за результатами письмового провадження.

71. Недопустимість погіршення правового становища обвинуваченого за результатами апеляційного розгляду.

72. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку, порядок і строки касаційного оскарження.

73. Вивчення ухвали, вироку апеляційного суду та планування подальших дій. Підготовка касаційної скарги на судові рішення та її зміст.

74. Відмова від касаційної скарги, зміна і доповнення касаційної скарги під час касаційного провадження. Вивчення касаційних скарг інших учасників, підготовка заперечень на них.

75. Випадки обов'язкового виклику засудженого в судові засідання для участі в касаційному розгляді. Висловлення стороною захисту своїх доводів під час касаційного розгляду.

76. Випадки ухвалення касаційним судом судового рішення за результатами письмового провадження.

77. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення за такими обставинами.

78. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами і порядок її подання. Відмова від заяви про перегляд такого судового рішення за такими обставинами та її наслідки.

79. Участь сторони захисту в суді під час перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Право на оскарження судового рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами.

80. Діяльність сторони захисту в кримінальному провадженні на підставі угод. Ініціювання стороною захисту угоди про примирення з

потерпілим, угоди з прокурором про визнання вини.

81. Підстави для укладання угоди з потерпілим про примирення, а з прокурором – про визнання винуватості. Зміст угоди про примирення. Зміст угоди про визнання винуватості. Наслідки укладання та затвердження угоди для підозрюваного чи обвинуваченого.

82. Обов'язкова участь сторони захисту під час підготовчого судового засідання або в ході судового провадження при розгляді щодо угоди. Права обвинуваченого при ухваленні рішення про затвердження угоди про визнання винуватості чи примирення. Наслідки невиконання угоди засудженим.

83. Діяльність сторони захисту в кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Участь сторони захисту в доказуванні обставин, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх, з'ясуванні умов їх життя та виховання.

84. Підстави проведення комплексної психолого-психіатричної і психологічної експертизи неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого.

85. Забезпечення участі законного представника неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Участь у судовому розгляді представників служби у справах дітей та кримінальної міліції у справах дітей.

86. Особливості допиту неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого, застосування щодо нього запобіжного заходу.

87. Підстави і порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру.

88. Діяльність сторони захисту під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності.

89. Участь сторони захисту у вирішенні питання про поміщення малолітнього у приймальник-розподільник для дітей, скасування чи продовження строку тримання особи у приймальнику-розподільнику для дітей.

90. Оскарження ухвали суду про застосування примусових заходів виховного характеру до малолітньої особи. Підстави і порядок звернення стороною захисту з клопотанням про дострокове звільнення малолітнього від примусового заходу виховного характеру.

91. Діяльність сторони захисту під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів

медичного характеру та щодо обмежено осудних осіб.

92. Права особи, яка бере участь у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Участь захисника.

93. Застосування судом до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, запобіжних заходів.

94. Підстави для проведення амбулаторної або стаціонарної психіатричної експертизи. Участь сторони захисту у розгляді слідчим суддею (судом) клопотання про направлення особи до медичного закладу для проведення стаціонарної психіатричної експертизи.

95. Оскарження ухвали слідчого судді про направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні в апеляційному порядку.

96. Діяльність сторони захисту під час судового розгляду у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Участь особи, стосовно якої передбачається застосування цих заходів.

97. Участь сторони захисту при вирішенні питання про продовження, зміну або припинення застосування примусових заходів медичного характеру, відновлення кримінального провадження.

98. Оскарження ухвали суду про застосування чи відмову в застосуванні примусових заходів медичного характеру, продовження, зміну, припинення застосування примусових заходів медичного характеру або відмову у цьому застосуванні.

99. Діяльність сторони захисту під час кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Права підозрюваного (обвинуваченого) та його захисника при ознайомленні з матеріалами такого кримінального провадження.

100. Порядок зберігання виписок підозрюваного, обвинуваченого та його захисника з матеріалів, що містять державну таємницю. Участь сторони захисту у призначенні і проведенні експертизи у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю.

Для нотаток

Для нотаток

Навчальне видання

Шиян Анатолій Григорович

**ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ**

Навчальний посібник

Редактор, оригінал-макет – *А. В. Самотуга*
Редактор *О. М. Врублевська*

Підп. до друку 04.12.2024. Формат 60x84/16. Друк – цифровий.
Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 14,18. Обл.-вид. арк. 15,25. Зам. № 31/24-нп

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, sed@dduvs.edu.ua

Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 8112 від 13.06.2024